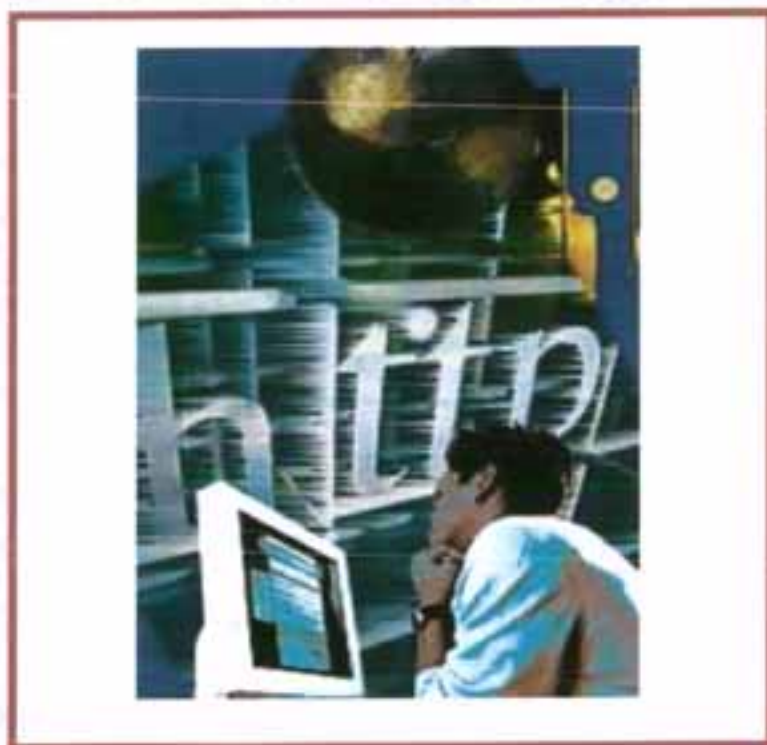

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ:
ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΣΥΝΑΨΗ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ
ΣΤΟ INTERNET**

**ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ:
ΔΟΜΝΙΚΗ ΤΣΑΜΗ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΝΙΚΟΛΙΤΣΑ ΠΑΝΟΥΤΣΟΥ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΤΖΟΑΝΟΠΟΥΛΟΥ**

ΠΑΤΡΑ, 2005

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<i>Σελίδα</i>
<i>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</i>	<i>vi</i>
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
I. ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ INTERNET	1
A. Το internet	1
B. Η συσκευή	1
Γ. Η σύνδεση	2
Δ. Ο τρόπος λειτουργίας του internet	3
II. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ INTERNET	5
A. Η οικονομική σημασία	5
B. Δικαιοπολιτικά ζητήματα	6
III. ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	7
A. Η έννοια του ηλεκτρονικού εμπορίου	7
B. Οι εμπλεκόμενοι εταίροι	8
Γ. Τύποι προϊόντων	10
Δ. Επιχειρηματικές διαδικασίες	11
E. Πεδία εφαρμογής του ηλεκτρονικού εμπορίου	13

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

I. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ	15
--	----

II.	Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΔΙΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	16
A.	Η ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενη δήλωση βουλήσεως	17
B.	Η αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως	18
III.	ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟ- ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	21
A.	Εισαγωγικές επισημάνσεις	21
B.	Αντικειμενική υπόσταση – πράξη δήλωσης	22
Γ.	Υποκειμενική υπόσταση της δήλωσης βουλήσεως	24
1.	Η βούληση της πράξης	24
2.	Η βούληση της δήλωσης (δικαιοπρακτική συνειδηση)	25
3.	Η δικαιοπρακτική βούληση	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

I.	ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ	27
A.	Διάκριση και κατηγοριοποίηση των πηγών σφαλμάτων	27
B.	Λάθος κατά τον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή	28
Γ.	Χρήση εσφαλμένων δεδομένων	29
Δ.	Σφάλμα στη μηχανική λειτουργία ή στον προγραμματισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή	31
II.	Ο ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

I.	Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ	36
A.	Εισαγωγικές επισημάνσεις	36
B.	Έννοια και τεχνικές της ηλεκτρονικής υπογραφής	38
II.	Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ (ΠΡΟΗΓΜΕΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ)	42
A.	Η έννοια της ψηφιακής υπογραφής	42
B.	Η λειτουργία της ψηφιακής υπογραφής	42
Γ.	Ο νομικός χαρακτήρας της ψηφιακής υπογραφής	45
III.	ΟΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ	47

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

I.	ΟΙ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ	49
II.	Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	51
III.	Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	53
A.	Η Κοινοτική Οδηγία 2000/31/εκ	53
B.	Η μεταφορά της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο	54
1.	Η επιλογή του εθνικού νομοθέτη	54
2.	Έννοια της παραγγελίας	55
3.	Η έννοια του αποδεικτικού παραλαβής	55
4.	Οι συνέπειες της παράλειψης αποστολής του αποδεικτικού	56

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 2251/1994

I.	Η ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (Γ.Ο.Σ.)	58
A.	Η ένταξη στη σύμβαση	59
B.	Εξασφάλιση της δυνατότητας πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ.	60
Γ.	Η έκταση και η γλώσσα διατύπωσης των Γ.Ο.Σ.	62
II.	Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΟΥ ΣΥΝΑΠΤΕΤΑΙ ΜΕΣΩ ΤΟΥ INTERNET ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ	65
A.	Εισαγωγικά για τις συμβάσεις από απόσταση	65
B.	Η έννοια της σύμβασης από απόσταση	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

I.	Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	68
A.	Το περιεχόμενο της ενημέρωσης	69
B.	Ο τρόπος και ο χρόνος της ενημέρωσης	70
Γ.	Η γραπτή επιβεβαίωση των πληροφοριών	71
II.	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ	74
A.	Προκαταρκτικές επισημάνσεις	74
B.	Η προθεσμία άσκησης του δικαιώματος	74

	σελίδα
Γ. Οι συνέπειες της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης	75
1. Οι υποχρεώσεις του προμηθευτή	76
2. Οι υποχρεώσεις του καταναλωτή	77
Δ. Η απαγόρευση της προεκκλήρωσης εκ μέρους του καταναλωτή	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

I. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ INTERNET	83
II. Η ΠΛΗΡΩΜΗ ΜΕ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ	85
Α. Γενικά για την πληρωμή με πιστωτική κάρτα	85
Β. Η πληρωμή με πιστωτική κάρτα από απόσταση	87
Γ. Οι σχέσεις των μερών στη δόλια χρήση της πιστωτικής κάρτας από απόσταση	89
1. Η σχέση εκδότη - κατόχου της κάρτας	90
α. Χρέωση υψηλότερου ποσού από το συμφωνηθέν εκ μέρους της συμβεβλημένης επιχείρησης	90
β. Πληρωμή με την πιστωτική κάρτα εκ μέρους ενός μη νομιμοποιούμενου τρίτου	91
2. Η σχέση εκδότη - συμβεβλημένης επιχείρησης	92
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	95
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αντικείμενο της εργασίας αυτής είναι η σύναψη της σύμβασης μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου. Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, και η εξέλιξή τους σε ένα καθολικό μέσο επικοινωνίας φαίνεται ότι έχει θέσει σε νέα βάση το ζήτημα της δικαιοπρακτικής διαδικασίας με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία των πληροφοριών καθένας έχει τη δυνατότητα μέσω του Internet να προμηθευτεί προϊόντα ή υπηρεσίες που διατίθενται σε οποιαδήποτε χώρα της γης.

Μια από τις ουσιωδέστερες παραμέτρους της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου, που αφορά όλους μας, όταν θελήσουμε να κάνουμε αγορές σε άλλη χώρα της γης, είναι προφανώς οι επιπτώσεις που μπορεί να έχει στα οικονομικά μας συμφέροντα, αλλά και στην ιδιωτική μας ζωή. Συγχρόνως δημιουργείται πληθώρα προβλημάτων, μεταξύ άλλων, σε ποια χρονική στιγμή θεωρείται ότι καταρτίστηκε η σύμβαση και δεσμεύτηκαν τα μέρη, ποιο δίκαιο θα πρέπει να διέπει τη σύμβαση: το δίκαιο της χώρας του καταναλωτή, που μπορεί να γνωρίζει και ξέρει ότι τον προστατεύει ή το άγνωστο δίκαιο της χώρας του πωλητή, από τον οποίο αγόρασε αυτός τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες, ποιας πολιτείας το δικαστήριο θα είναι αρμόδιο να επιλύσει ενδεχόμενη διαφορά που θα προκύψει από τη συναλλαγή και ακόμη, πώς θα εξασφαλιστεί ο καταναλωτής ότι, όταν πληρώνει με πιστωτική κάρτα, δεν θα διαρρεύσει ο αριθμός της κάρτας του και δεν θα χρησιμοποιηθεί από τρίτους, πώς θα προστατευτεί ώστε να μην διαρρεύσουν τα προσωπικά του δεδομένα, τα οποία αναγκάζεται να δηλώσει για να πραγματοποιηθεί η συναλλαγή και άλλα. Τα σοβαρά αυτά νομικά προβλήματα που δημιουργούνται στις υπηρεσίες της κοινωνίας των πληροφοριών και ειδικότερα στο ηλεκτρονικό εμπόριο οφείλεται μεταξύ άλλων στο διασυννοριακό χαρακτήρα, στην ασύλληπτη ταχύτητα και στην απέραντη γεωγραφική εμβέλεια των συναλλαγών που πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά.

Η Οδηγία 2000/31/EK της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ορισμένες νομικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου, έρχεται να ρυθμίσει συγκεκριμένα βασικά ζητήματα σε σχέση με το ηλεκτρονικό εμπόριο και αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών ώστε να επιτευχθεί υψηλό επίπεδο καυστικής ολοκλήρωσης και να εγκαθιδρυθεί ένας χώρος χωρίς εθνικά σύνορα στον τομέα αυτό.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ INTERNET

A. Το internet

Με τον όρο Internet εννοείται ένα παγκόσμιο δίκτυο μέσω του οποίου συνδέονται υπολογιστές και δίκτυα υπολογιστών που είναι εγκατεστημένα σε πανεπιστήμια, βιβλιοθήκες, επιχειρήσεις, ιδρύματα και οργανισμούς και με το οποίο επιτυγχάνεται η μεταξύ τους επικοινωνία, καθώς και η παροχή στον χρήστη διάφορων υπηρεσιών.

Εύστοχα το Internet παραλληλίζεται, όσον αφορά στον τρόπο λειτουργίας του, με το τηλέφωνο: Για να κάνει κανείς χρήση των υπηρεσιών του, θα πρέπει να διαθέτει αφενός κατάλληλη συσκευή και αφετέρου σύνδεση.

B. Η συσκευή

Η συσκευή για την πρόσβαση στο Internet δεν είναι άλλη από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή (H/Y). Κατά κανόνα θα πρόκειται για έναν συνήθη προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή (PC). Η εξέλιξη της τεχνολογίας ωστόσο στον τομέα της κατασκευής των ηλεκτρονικών υπολογιστών προσφέρει τη δυνατότητα ενσωμάτωσης των απαραίτητων για την πρόσβαση στο Internet λειτουργιών σε ολοένα και περισσότερες συσκευές. Έτσι, πέρα από τη χρήση φορητών ηλεκτρονικών υπολογιστών (Laptop), καθημερινά διευρύνεται ο κύκλος των

ηλεκτρονικών συσκευών, οι οποίες προσφέρουν τη δυνατότητα χρησιμοποίησης υπηρεσιών του Internet.

Ως παράδειγμα μπορούν να αναφερθούν συσκευές τηλεόρασης που επιτρέπουν την πρόσβαση στο Internet μέσω της «μικρής οθόνης» συσκευές κινητής τηλεφωνίας με ενσωματωμένο λογισμικό πλοήγησης στο Internet (παλαιότερα με χρήση του πρωτοκόλλου WAP και τώρα πλέον του πρωτοκόλλου TCP/IP), μέχρι και εκτυπωτές ηλεκτρονικού υπολογιστή ή φωτοτυπικά μηχανήματα, τα οποία μπορεί να τύχουν τηλεχειρισμού μέσω του Internet.

Όλες αυτές οι συσκευές και πολλές άλλες που βρίσκονται ακόμη υπό δοκιμή, έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό: Με τη χρήση ενός μικροϋπολογιστή ενσωματώνουν στην εκάστοτε συσκευή τις υπολογιστικές λειτουργίες που είναι απαραίτητες, προκειμένου ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής να επικοινωνήσει με το Internet. Σχηματικά δηλαδή αποτελούν συνδυασμό ενός απογυμνωμένου από «περιττές» λειτουργίες ηλεκτρονικού υπολογιστή με την εκάστοτε συσκευή, όπως π.χ. τηλεόραση, κινητό τηλέφωνο, φωτοτυπικό μηχάνημα, κ.ο.κ. Κατά συνέπεια, όπου γίνεται λόγος εφεξής για ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε σχέση με την πρόσβαση στο Internet, θα εννοείται κάθε συσκευή ή μηχάνημα που ενσωματώνει τις κρίσιμες υπολογιστικές λειτουργίες για την πρόσβαση αυτή.

Γ. Η Σύνδεση

Η σύνδεση με το Internet παρέχεται από τους λεγόμενους Παροχείς Υπηρεσιών Πρόσβασης (Π.Υ.Δ.). Όπως οι τηλεπικοινωνιακές εταιρίες σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, έτσι και οι Π.Υ.Δ. διατηρούν – ανάλογα με το μέγεθός τους – μικρότερα ή μεγαλύτερα δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα επιμέρους αυτά δίκτυα των Π.Υ.Δ. είναι διαδικτυωμένα μεταξύ τους. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργείται το λεγόμενο δίκτυο των δικτύων, δηλαδή το Internet. Συνεπώς το Internet δεν αποτελεί ένα μοναδικό μεγάλο δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπως πολλές φορές λέγεται, αλλά είναι ένας παγκόσμιος και καθημερινά αναπτυσσόμενος σύνδεσμος αμέτρητων μικρότερων και μεγαλύτερων δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Κάθε καινούριος Π.Υ.Δ. χρειάζεται μια σταθερή σύνδεση με κάποιον ήδη υπάρχοντα Π.Υ.Δ. για τη μεταφορά δεδομένων. Έτσι πολλοί Π.Υ.Δ. είναι με τη σειρά τους πελάτες άλλων μεγαλύτερων Π.Υ.Δ., έχοντας μια σχέση χονδρεμπόρου και λιανοπωλητή. Οι πολύ μεγάλοι διεθνείς Π.Υ.Δ., που βρίσκονται στην κορυφή της πυραμίδας αυτής, συντηρούν τις διεθνείς λεωφόρους του Internet, τα ονομαζόμενα Backbones. Τα Backbones αποτελούν σχηματικά τη σπονδυλική στήλη του Internet και είναι σταθερές τηλεπικοινωνιακές συνδέσεις μεγάλου εύρους, οι οποίες συνδέουν διεθνώς τα επιμέρους δίκτυα μεταξύ τους. Με άλλα λόγια, το Internet είναι το σύνολο όλων των μεταξύ τους συνδεδεμένων επιμέρους δικτύων των Π.Υ.Δ. και των πελατών τους. Οποιοσδήποτε συνδέεται μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή του με το δίκτυο ενός Π.Υ.Δ. (π.χ. Otenet, Fortnet, Hol κ.ο.κ.) γίνεται, έστω και προσωρινά, ένα κομμάτι του Internet.

Δ. Ο τρόπος λειτουργίας του Internet

Το Internet δεν ελέγχεται ή διοικείται κεντρικά. Η σύλληψη και η λειτουργία του βασίζονται σε μια πλήρως αποκεντρωμένη δομή. Το συνδετικό στοιχείο του συστήματος είναι μια σειρά από μάλλον απαρχαιωμένα πλέον πρότυπα (standards) για την ανταλλαγή πληροφοριών (δεδομένων) μεταξύ ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα δύο σημαντικότερα τέτοια πρωτόκολλα επικοινωνίας για το Internet είναι το Internet Protocol (I.P.) και το βασιζόμενο σε αυτό Transmission Control Protocol /Internet Protocol (TCP/IP), τα οποία (και τα δύο) ρυθμίζουν – σε διαφορετικό επίπεδο το καθένα – τη μεταφορά δεδομένων από ένα σημείο του δικτύου σε κάποιο άλλο.

Κάθε ηλεκτρονικός υπολογιστής αλλά και κάθε άλλη συσκευή (π.χ. δρομολογητής που είναι σταθερά συνδεδεμένος με το Internet, διαθέτουν ένα μοναδικό αριθμό αναγνώρισης, την ονομαζόμενη διεύθυνση IP, που αποτελείται από τέσσερα τμήματα χωριζόμενα μεταξύ τους με τελεία (π.χ. 205.555.100). Κάθε Π.Υ.Δ. διαθέτει ένα πλήθος τέτοιων διευθύνσεων IP, τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιεί ο ίδιος ή να παραχωρεί στους συνδρομητές τους. Οι διευθύνσεις IP είναι καταχωρημένες σε μεγάλες βάσεις δεδομένων στο Internet υπό το όνομα του κατόχου τους. Οι συνδρομητές που συνδέονται με σταθερή σύνδεση με το δίκτυο

του Π.Υ.Δ., λαμβάνουν από αυτόν μία ή περισσότερες μόνιμες διευθύνσεις IP, οι οποίες και καταχωρούνται στις παραπάνω βάσεις δεδομένων υπό το όνομα του πελάτη. Οι συνδρομητές που συνδέονται με το δίκτυο του Π.Υ.Δ., μέσω του τηλεφωνικού δικτύου (πρόκειται για τις ονομαζόμενες dialup ή ISDN συνδέσεις) λαμβάνουν συγχρόνως με τη σύνδεσή τους αυτόματα από τον Π.Υ.Δ. μια – διαφορετική κάθε φορά – διεύθυνση IP, από αυτές που ο ίδιος διαθέτει για το σκοπό αυτό.

Οι διευθύνσεις IP. χρησιμοποιούνται από τους δρομολογητές των δεδομένων που υπάρχουν σε κάθε κόμβο του Internet, προκειμένου να δρομολογήσουν τα δεδομένα κατά τον δυνατόν καλύτερο τρόπο με κατεύθυνση τον αποδέκτη τους. Αυτό μπορεί, για παράδειγμα να επιτυγχάνεται μέσω του δικτύου κάποιου τρίτου Π.Υ.Δ., ο οποίος διατηρεί σύνδεση με το δίκτυο όπου τηρείται η διεύθυνση I.P. του αποδέκτη.

Με αυτό τον τρόπο τα «πακέτα δεδομένων» διαβιβάζονται από Π.Υ.Δ. σε Π.Υ.Δ. στον τελικό προορισμό τους, όπου επανασυντίθεται και λαμβάνουν ξανά την αρχική τους μορφή. Κάθε επιμέρους πακέτο δεδομένων περιέχει τη διεύθυνση του αποστολέα και φέρει έναν αριθμό, έτσι είναι δυνατό κατά την επανασύνθεση του ηλεκτρονικού αρχείου να αναζητηθούν τυχόν ελλείποντα πακέτα.

Η παραπάνω διαδικασία δεν υποπίπτει στην αντίληψη του χρήστη του Internet. Ο τελευταίος απλώς δίνει τη διεύθυνση του αποδέκτη των δεδομένων και συνδέεται με το Internet. Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής βρίσκει τη σωστή διεύθυνση I.P. (ανατρέχοντας στις σχετικές βάσεις δεδομένων και αντιστοιχώντας την περιγραφή του αποδέκτη, π.χ. την ηλεκτρονική διεύθυνσή του – δηλαδή το domain name – ή τη διεύθυνση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, με την κατάλληλη διεύθυνση I.P.), επικοινωνεί με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή του αποδέκτη, του αποστέλλει τα δεδομένα (διαφευγμένα σε μικρά «πακέτα») και λαμβάνει τελικά την απάντηση – επιβεβαίωση του αποδέκτη.

Το γεγονός ότι στο Internet τα δεδομένα διαβιβάζονται κατακερματισμένα σε μικρά πακέτα έχει να κάνει με τη λειτουργικότητα του δικτύου: Με αυτόν τον τρόπο είναι δυνατό η ίδια γραμμή να χρησιμοποιείται ταυτόχρονα για περισσότερες διαβιβάσεις δεδομένων, χωρίς η μία διαβίβαση να παρεμποδίζει ή να επηρεάζει την άλλη. Είναι δηλαδή σαν να μιλάνε ταυτόχρονα περισσότεροι άνθρωποι από την ίδια τηλεφωνική γραμμή με τους συνομιλητές τους στην άλλη

άκρη της γραμμής, χωρίς όμως να τους ακούν οι υπόλοιποι. Για τον λόγο αυτό είναι το Internet τόσο οικονομικό στην λειτουργία του: Τα έξοδα μπορούν να επιμερίζονται ευρύτατα¹.

II. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ INTERNET

A. Η οικονομική σημασία

Παρά την άναρχη δομή του και την έλλειψη κεντρικής διοίκησης, το ονομαζόμενο «δίκτυο των δικτύων» ως μέσω επικοινωνίας, γνώρισε τεράστια απήχηση και αποδοχή τα τελευταία δέκα χρόνια. Οι ολοένα αυξανόμενοι χρήστες του δημιούργησαν μια νέα αγορά, στην οποία έστρεψαν το ενδιαφέρον τους τόσο οι ήδη υφιστάμενες εμπορικές επιχειρήσεις όσο και οι νεοεμφανιζόμενες «επιχειρήσεις της νέας οικονομίας», δηλαδή επιχειρήσεις που παρέχουν προϊόντα ή υπηρεσίες αποκλειστικά μέσω του Internet. Είναι προφανές ότι η συνεχώς διογκούμενη αυτή αγορά προσφέρει στις επιχειρήσεις νέο έδαφος για την ανάπτυξη των εμπορικών δραστηριοτήτων τους, τη διενέργεια επενδύσεων και την αύξηση των μεγεθών τους. Παράλληλα, και για την εθνική οικονομία η εν λόγω ανάπτυξη συνεπάγεται αύξηση τόσο των φορολογικών εσόδων όσο και της απασχόλησης. Οι καταναλωτές απολαμβάνουν βεβαίως επίσης πλεονεκτήματα, όπως την ευκολία της μη μετάβασης στο κατάστημα του προμηθευτή προκειμένου να αποκτήσουν ένα αγαθό ή μία υπηρεσία, τη δυνατότητα της εύκολης έρευνας της αγοράς καθώς και τη μείωση των τιμών λόγω του περιορισμού του κόστους των προϊόντων και της τόνωσης της ανταγωνιστικότητας.

Ειδικότερα για τις επιχειρήσεις, το ηλεκτρονικό εμπόριο παρέχει ποικίλα πλεονεκτήματα: Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην παραγωγική ή μεταπρατική διαδικασία οδηγεί κυρίως στον εξορθολογισμό των πρακτικών της επιχείρησης και στην εξοικονόμηση χρόνου. Άμεση συνέπεια των παραπάνω είναι η αύξηση της παραγωγικότητας αλλά και ο περιορισμός του κόστους τόσο της παραγωγής όσο και της λειτουργίας της επιχείρησης. Στο πλαίσιο του γνωστικού αντικείμενου της διοίκησης των επιχειρήσεων έχουν αναπτυχθεί πολλές νεότερες

¹ Βλ. www.ecommerce.internet.com/

θεωρίες, οι οποίες βασίζονται ειδικά στην αξιοποίηση της υποδομής του Internet στη διοίκηση της επιχείρησης.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η επίδραση του νέου μέσου στις πρακτικές μάρκετινγκ και γενικότερα στο σκέλος της διάθεσης των προϊόντων ή υπηρεσιών στον αποδέκτη τους. Κι αυτό γιατί το κόστος προώθησης, διαφήμισης αλλά και διάθεσης των προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω του Internet είναι σημαντικά χαμηλότερο από το κόστος των μέχρι τώρα γνωστών μεθόδων. Το κόστος διατήρησης ενός δικτυακού τόπου, από τον οποίο διαφημίζονται ή πωλούνται κιόλας τα προϊόντα ενός προμηθευτή (ηλεκτρονικό κατάστημα), είναι υποπολλαπλάσιο του κόστους διαφήμισης στα συνήθη μέσα μαζικής επικοινωνίας, όπως είναι η τηλεόραση και το ραδιόφωνο, ή του κόστους διατήρησης ενός εμπορικού καταστήματος. Περαιτέρω το ηλεκτρονικό κατάστημα δεν υπόκειται σε δεσμεύσεις αναφορικά με το ωράριο λειτουργίας, μπορεί δηλαδή να αποδίδει έσοδα στον επιχειρηματία εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το Internet είναι ένα μέσο, το οποίο δύναται να επιφέρει μεγάλες αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των εμπορικών επιχειρήσεων μειώνοντας σημαντικά το κόστος λειτουργίας και φτάνοντας μέχρι και την κατάργηση κάποιων κρίκων της παραγωγικής ή μεταπρατικής αλυσίδας. Από την άλλη πλευρά όμως, η νέα αυτή διάσταση που δίνει στην οικονομία το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν θα πρέπει να υπερεκτιμάται και να προκαλεί αδικαιολόγητη υπεραισιοδοξία. Το ηλεκτρονικό εμπόριο δεν μπορεί να υποκαταστήσει πλήρως τις δομές του παραδοσιακού εμπορίου, ούτε αρκεί μόνο ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής και η πρόσβαση στο Internet για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών κολοσσών.

B. Δικαιοπολιτικά ζητήματα

Κατά τα πρώτα χρόνια της «εισόδου» του Internet στην καθημερινή ζωή μας, η άναρχη δομή και η έλλειψη κάποιου είδους κεντρικής διοίκησής του οδήγησε ορισμένους συγγραφείς σε βιαστικά συμπεράσματα: Υποστηρίχθηκε από μερικούς ότι το Internet αποτελεί χώρο που δεν καταλαμβάνεται από το δίκαιο ή ότι ρυθμίζεται αποκλειστικά από μια σειρά κανόνων συμπεριφοράς δεοντολογικού

χαρακτήρα, η οποία έχει διαμορφωθεί εθιμικά από τους χρήστες τους. Μεμονωμένα μάλιστα υποστηρίχθηκε και η ιδέα του Internet ως αυτοτελούς έννομης τάξης.

Με την πάροδο του χρόνου ωστόσο το ζήτημα της νομικής αντιμετώπισης του Internet τέθηκε στις σωστές του διαστάσεις. Το Internet δεν αποτελεί παρά ένα ακόμη μέσω επικοινωνίας, συναφές καταρχήν με τα λοιπά μέσα, όπως είναι η τηλεόραση, το ραδιόφωνο και ο έντυπος τύπος. Ασφαλώς το μέσον αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα οποία σε κάποιον βαθμό δημιουργούν την ανάγκη θέσπισης ειδικών κανόνων.

Τέτοιοι κανόνες είναι, για παράδειγμα, απολύτως αναγκαίοι προκειμένου για τη ρύθμιση των ζητημάτων τυχόν ευθύνης από πληροφορίες που δημοσιεύονται μέσω του Internet. Επίσης το πλέγμα προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την έλευση του νέου μέσου, γεγονός που καθιστά επιτακτική την ανάγκη αναθεώρησής του. Αλλά και το δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων βρέθηκε ενώπιον νέων προκλήσεων με την έλευση του Internet. Τέλος, και κατά τη θέσπιση κανόνων του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου θα πρέπει ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη η πρωτόγνωρη εγγύτητα, στην οποία έρχονται πλέον οι κοινωνοί διαφορετικών έννομων τάξεων κατά την «περιπλάνησή» τους στο Internet. Όλα τα παραπάνω είναι κάποια ειδικά ζητήματα που γεννώνται για τον νομικό και τα οποία θα πρέπει αυτός να λάβει υπόψη του κατά τη θέσπιση νέων ή την εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων δικαίου. Σε καμιά περίπτωση όμως δεν μπορεί να γίνει λόγος για ανατροπή του δικαϊκού μας συστήματος ή για δημιουργία νέας έννομης τάξης.

III. ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

A. Η έννοια του ηλεκτρονικού εμπορίου

Η ανάγκη για Ηλεκτρονικό Εμπόριο προκύπτει από την απαίτηση των επιχειρήσεων και των κυβερνήσεων για καλύτερη χρήση της τεχνολογίας των υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών ώστε να βελτιωθούν οι σχέσεις αμφίδρομης επικοινωνίας με τους πελάτες/ πολίτες/ καταναλωτές, οι επιχειρηματικές διεργασίες

και η ανταλλαγή πληροφοριών ενδοεπιχειρησιακά, αλλά και κυρίως μεταξύ των επιχειρήσεων. Πάντως η ουσιαστική επιδίωξη κάθε επιχείρησης στον έντονα ανταγωνιστικό επιχειρηματικό στίβο της εποχής μας είναι η εξασφάλιση στρατηγικού πλεονεκτήματος.

Η τεχνολογία και ειδικότερα το Ηλεκτρονικού Εμπόριο παρέχει ευέλικτες και ολοκληρωμένες λύσεις τοποθέτησης των επιχειρήσεων στις επιθυμητές αγορές παρεμβαίνοντας ενεργητικά σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας τους.

Ένας απλός ορισμός με το Ηλεκτρονικό Εμπόριο είναι ότι «αποτελεί κάθε μορφή επιχειρηματικής συναλλαγής και επικοινωνίας που γίνεται με ηλεκτρονικά μέσα». Ένας τέτοιος απλοϊκός ορισμός όμως, παρόλο που τεχνικά μπορεί να είναι ακριβής δεν μπορεί να συλλάβει το βασικό πνεύμα του ηλεκτρονικού Εμπορίου που δεν είναι απλώς η χρήση ηλεκτρονικών μέσων για επικοινωνία, αλλά οι δυνατότητες για επανακαθορισμό του τρόπου με τον οποίο γίνεται το εμπόριο, ο οποίος γίνεται για πρώτη φορά εφικτός με τη χρήση νέων τεχνολογιών από τις σύγχρονες επιχειρήσεις.

Έτσι το Ηλεκτρονικό Εμπόριο θα μπορούσε να οριστεί ως ένα σύνολο επιχειρηματικών στρατηγικών που μπορούν να υποστηρίξουν συγκεκριμένους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας και συγκεκριμένες επιχειρηματικές πρακτικές οι οποίες επιτρέπουν μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών, τη διεκπεραίωση εμπορικών διαδικασιών με ηλεκτρονικά μέσα².

B. Οι εμπλεκόμενοι εταίροι

Σε ένα περιβάλλον Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορεί να συμμετάσχουν επιχειρήσεις, δημόσιοι οργανισμοί και καταναλωτές.

Στα πλαίσια αυτά, οι εφαρμογές του Ηλεκτρονικού Εμπορίου μπορεί να διαχωριστούν στις ακόλουθες τέσσερις κατηγορίες:

➤ Δημόσιος φορέας προς επιχείρηση:

Η κατηγορία εφαρμογών επιχείρηση προς Δημόσιος Οργανισμός καλύπτει κάθε μορφή ηλεκτρονικής επικοινωνίας μεταξύ ιδιωτικών εταιριών και των

² Βλ. Δουκίδης Γεώργιος, Ηλεκτρονικό Εμπόριο, σελ. 12.

αρμόδιων αρχών, τόσο για την διεκπεραίωση φορολογικών ή άλλων υποχρεώσεων, όσο και για την αυτοματοποίηση της διαδικασίας των δημόσιων προμηθειών.

Οι συναλλαγές των επιχειρήσεων με τους δημόσιους φορείς αφορούν συνήθως τέσσερις περιπτώσεις:

- φορολογία
- εισαγωγές – εξαγωγές μέσω τελωνείων
- δημόσιες προμήθειες
- προηγμένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες (π.χ. ηλεκτρονική πληροφόρηση, έκδοση βεβαιώσεων – πιστοποιητικών κ.τ.λ.)

➤ **Δημόσιος φορέας προς πολίτες – καταναλωτές:**

Στις περισσότερες εφαρμογές της μορφής αυτής, οι πολίτες – φορολογούμενοι συναλλάσσονται με τους δημόσιους οργανισμούς χρησιμοποιώντας εφαρμογές ηλεκτρονικού εμπορίου είτε για να ολοκληρώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, είτε για να προμηθευτούν με τα απαραίτητα πιστοποιητικά ή βεβαιώσεις είτε ακόμη για να εξασφαλίσουν τις απαραίτητες πληροφορίες που χρειάζονται.

➤ **Επιχείρηση προς επιχείρηση:**

Οι εφαρμογές της μορφής αυτής στοχεύουν στην απλοποίηση των διαδικασιών των επιχειρήσεων, στον έλεγχο και τη μείωση του αποθέματος, στην αυτοματοποιημένη αντικατάσταση των προϊόντων κ.α. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία των εφαρμογών της κατηγορίας αυτής είναι η συνεργασία και ο συντονισμός των επιχειρήσεων. Ένα παράδειγμα εφαρμογής ηλεκτρονικού εμπορίου μεταξύ επιχειρήσεων είναι η χρήση τηλεπικοινωνιακών δικτύων για να διεκπεραιωθούν ηλεκτρονικά καιρίες λειτουργίες όπως η παραγγελιοδοσία και η τιμολόγηση.

➤ **Επιχείρηση προς καταναλωτή:**

Η κατηγορία εφαρμογών επιχείρηση προς καταναλωτή παρουσιάζει αυξανόμενη χρήση σε διεθνές επίπεδο, λόγω της ευρείας χρήσης των δυνατοτήτων του Internet το οποίο ενδείκνυται για την αποτελεσματική προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε μεγάλο εύρος πιθανών πελατών. Οι επιχειρήσεις εκμεταλλευόμενες τα στρατηγικά οφέλη που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο και ειδικότερα η παγκοσμιοποίηση της αγοράς μέσω της οικονομίας του Internet, δημιουργούν καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες και τα προωθούν στους καταναλωτές.

Έτσι έχει αναπτυχθεί μια ατελείωτη σειρά εφαρμογών που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και τα ακόλουθα:

- υποστήριξη πελατών
- ηλεκτρονική δημοσιογραφία (εφημερίδες, περιοδικά)
- ηλεκτρονική διανομή προϊόντων (π.χ. πληροφορίες, εφημερίδες, μουσική)
- διαφήμιση
- ηλεκτρονικά καταστήματα – ηλεκτρονικές αγορές
- ηλεκτρονικές πληρωμές
- ηλεκτρονικές τράπεζες κ.ά.

Γ. Τύποι προϊόντων

Οι εφαρμογές ηλεκτρονικού εμπορίου παρέχουν τη δυνατότητα εύρεσης και ανάκτησης πληροφοριών καθώς επίσης και συναλλαγής τεσσάρων τύπων προϊόντων: αγαθά, εργασίες, υπηρεσίες και άυλα αγαθά. Κάθε ένα από αυτά έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που καθιστούν χρήσιμη τη μελέτη τους, αφού η αντιμετώπισή τους σε μια εφαρμογή ηλεκτρονικού εμπορίου πρέπει να γίνεται με προσαρμογή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

➤ **Αγαθά:**

Πρόκειται για φυσικά αντικείμενα, που έχουν παραχθεί σύμφωνα με κάποιες προδιαγραφές, που κατά κύριο λόγο τις ορίζει ο κατασκευαστής τους. Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνουν χημικά, φαρμακευτικά προϊόντα, είδη ένδυσης.

➤ **Εργασίες:**

Σε αυτή την κατηγορία υπάγονται εργασίες ανάπτυξης ή κατασκευής αγαθών σύμφωνα με προδιαγραφές που θέτει ο πελάτης. Παράδειγμα αποτελούν τα προϊόντα λογισμικού, ηλεκτρικές εγκαταστάσεις.

➤ **Υπηρεσίες:**

Η διάθεση και πώληση υπηρεσιών είναι συνήθως διαδικασίες αλληλοεξαρτώμενες. Παράδειγμα αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνουν δημόσιες, τουριστικές, χρηματοοικονομικές, ψυχαγωγικές συμβουλευτικές υπηρεσίες.

➤ **Άυλα αγαθά:**

Εδώ περιλαμβάνονται προϊόντα των οποίων η αξία δε συνδέεται άμεσα με το κόστος παραγωγής τους αλλά με το περιεχόμενο και τη χρήση τους. Επιπλέον η διανομή τους εξαρτάται άμεσα από κάποιο μέσο επικοινωνίας, ενώ συνδέονται άρρηκτα με την έννοια των δικαιωμάτων χρήσης. Παραδείγματα αυτής της κατηγορίας περιλαμβάνουν τις κινηματογραφικές ταινίες, προϊόντα μουσικό πακέτο λογισμικού.

Δ. Επιχειρηματικές διαδικασίες

Οι βασικότερες επιχειρηματικές διαδικασίες που συντελούνται σήμερα στα πλαίσια της εμπορικής διαδικασίας περιλαμβάνουν:

- **Προώθηση προϊόντος.** Το marketing περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες τόσο από την πλευρά του πωλητή προϊόντων και υπηρεσιών (π.χ. έρευνα αγοράς, σχεδιασμός προϊόντος, προώθηση και διαφήμιση προϊόντος) όσο και από την πλευρά του πιθανού αγοραστή (π.χ. επιλογή κατάλληλου προϊόντος). Στη διάρκεια των λειτουργιών αυτών, συνήθως υπάρχει ελάχιστη άμεση επαφή μεταξύ του αγοραστή και του πωλητή.

- **Επιβεβαίωση συνεργασίας:** Για τη διεκπεραίωση αυτής της διαδικασίας απαιτούνται:
 - από την πλευρά του αγοραστή, η συλλογή των προδιαγραφών του προϊόντος καθώς και άλλων όρων που σχετίζονται με τη συνεργασία με προμηθευτές.
 - από την πλευρά του πωλητή, η διαπραγμάτευση για τους όρους συνεργασίας, η επεξεργασία των παραγγελιών σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες όρους συνεργασίας.

- **Διαχείριση αποθεμάτων:** Εδώ περιλαμβάνονται όλες οι λειτουργίες που στοχεύουν στη διάθεση των παραγγελθέντων προϊόντων στον αγοραστή σύμφωνα με τους όρους συνεργασίας. Λειτουργίες που περιλαμβάνονται στα πλαίσια αυτά αφορούν τη ζήτηση προϊόντων, τη μεταφορά, την υποδοχή και κατηγοριοποίηση των προϊόντων στην αποθήκη.

- **Διακανονισμός:** Στη διαδικασία αυτή περιλαμβάνεται η τιμολόγηση προϊόντων και υπηρεσιών και η πληρωμή τους. Δεν πρόκειται απλώς για οικονομικό διακανονισμό αλλά για γενικότερο διακανονισμό των όρων συνεργασίας και εμπορικών εταιριών.

- **Επικοινωνία με Δημόσιους Φορείς:** Όλα τα μέρη που συμμετέχουν στα πλαίσια του διεθνούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος πρέπει σε κάποια σημεία του εμπορικού κύκλου να έρθουν σε επαφή με δημόσιους φορείς για

διάφορους λόγους (π.χ. διεκπεραίωση εισαγωγών /εξαγωγών, εξόφληση φόρων κ.τ.λ.).

Ε. Πεδία εφαρμογής του ηλεκτρονικού εμπορίου

Το ηλεκτρονικό εμπόριο μπορεί να εφαρμοστεί σε μια ευρεία γκάμα επιχειρηματικών λειτουργιών που περιλαμβάνουν:

➤ Ανταλλαγή πληροφοριών για προϊόντα και υπηρεσίες (πριν τη πώληση)

Η ανταλλαγή πληροφοριών, η διαφήμιση και ενημέρωση για προϊόντα και υπηρεσίες είναι ίσως η πλέον διαδεδομένη χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου. Για παράδειγμα πάρα πολλές επιχειρήσεις διαθέτουν ηλεκτρονικές σελίδες μέσω των οποίων διαφημίζουν στο Internet τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν.

➤ Ανάπτυξη κοινών επιχειρηματικών διαδικασιών μεταξύ επιχειρήσεων

Τέτοιες διαδικασίες φέρνουν σε στενή επαφή τους συμμετέχοντες στο εμπορικό κύκλωμα. Για παράδειγμα, η αλυσίδα σουπερμάρκετ Tesco της Μ. Βρετανίας έχει αναπτύξει ένα πολύπλοκο σύστημα ανατροφοδότησης των 540 καταστημάτων που διαθέτει στη χώρα. Κάθε πώληση προϊόντων που καταγράφεται στα ταμεία κάποιου καταστήματος μεταφέρεται ηλεκτρονικά στα κεντρικά γραφεία της εταιρίας. Εκεί γίνεται αυτομάτως έλεγχος αποθεμάτων για το συγκεκριμένο κατάστημα και υπολογίζονται οι ανάγκες ανατροφοδότησης κάθε καταστήματος με βάση τα προϊόντα που εμφανίζονται με υπόλοιπο κάτω από το όριο ασφαλείας. Η πληροφορία τελικά στέλνεται ηλεκτρονικά στον αποθηκευτικό χώρο της εταιρίας. Εκεί, αν τα προϊόντα δεν υπάρχουν σε αποθέματα παραγγέλλονται ηλεκτρονικά από τον κατάλληλο

προμηθευτή. Μετά την παραλαβή, τα προϊόντα στέλνονται στο κατάστημα που τα χρειάζεται. Το όλο σύστημα ανατροφοδότησης λειτουργεί με τη στενή συνεργασία των προμηθευτών, οι οποίοι ουσιαστικά συμμετέχουν σε μια κοινή επιχειρηματική διαδικασία ανατροφοδότησης των ραφιών στα καταστήματά τους.

Βέβαια, η χρήση ηλεκτρονικού εμπορίου για όλες αυτές τις κατηγορίες συναλλαγών δεν είναι εύκολη. Το κόστος χρήσης ηλεκτρονικής επικοινωνίας δεν είναι το ίδιο για κάθε εφαρμογή και εξαρτάται από μια πληθώρα παραγόντων, όπως η εξοικείωση της επιχείρησης με την πληροφορική. Γενικά, μια επιχείρηση που χρησιμοποιεί ήδη την πληροφορική σε ικανοποιητικό βαθμό και συναλλάσσεται με άλλους εταίρους που κάνουν το ίδιο, δεν αντιμετωπίζει συνήθως το κόστος ένδυσης για χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου σαν ανασχετικό παράγοντα. Αντίθετα μια επιχείρηση που πρέπει να επενδύσει από την αρχή σε όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό και τεχνογνωσία και ίσως χρειαστεί να πριμοδοτήσει κάποιους μικρούς πελάτες. Ίσως χρειάζεται να αντιπαραβάλλει προσεκτικά τα κόστη με τα αναμενόμενα οφέλη.

Επιπρόσθετα η χρήση μεθόδων ηλεκτρονικού εμπορίου σε κάθε ένα από τα προαναφερόμενα είδη επιχειρηματικών λειτουργιών δεν είναι το ίδιο εύκολη λόγω της ενδεχόμενης ύπαρξης νομικών ή άλλων κανονιστικών περιορισμών. Έτσι η χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου για διαφήμιση ή για ανταλλαγή πληροφοριών για προϊόντα είναι ίσως εύκολη. Δεν ισχύει όμως το ίδιο και για τις ηλεκτρονικές πληρωμές παρόλο που οι τεχνολογίες που επιτρέπουν τη διακίνηση ηλεκτρονικού χρήματος είναι ήδη αρκετά ώριμες για ευρεία χρήση. Οι νομοθεσίες των περισσότερων κρατών θα χρειαστεί να τροποποιηθούν για να επιτρέψουν τέτοιες συναλλαγές, διαφυλάσσοντας παράλληλα τα συμφέροντα των κρατών και διατηρώντας τη δυνατότητα νομικών και φορολογικών ελέγχων από τις αρχές.

Είναι αναπόφευκτό βέβαια ότι με την εξάπλωση της χρήσης του ηλεκτρονικού εμπορίου θα δημιουργηθεί η αναγκαία πίεση προς τις κυβερνήσεις για προσαρμογή των εθνικών και διεθνών νομοθεσιών, κάτι που γίνεται ήδη ορατό στις προηγμένες χώρες³.

³ Βλ. Δουκίδης Γεώργιος, Ηλεκτρονικό Εμπόριο, σελ. 15.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

**Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ
ΔΗΛΩΣΗ
ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

I. Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

Οι ρίζες του δικτύου ηλεκτρονικών υπολογιστών που ονομάζουμε «Internet» ξεκινούν από στρατιωτικά ερευνητικά προγράμματα. Από νωρίς ωστόσο τη σκυτάλη ανάπτυξης του δικτύου ανέλαβαν πανεπιστήμια και ιδρύματα στο πλαίσιο της ανάπτυξης του ερευνητικού και εκπαιδευτικού τους έργου. Επί μια εικοσιπενταετία το Internet αποτελούσε μέσον ελεύθερης επικοινωνίας και έκφρασης των μελών της παγκόσμιας πανεπιστημιακής κοινότητας. Το μέσον αυτό δηλαδή απευθυνόταν σε μια μάλλον κλειστή ομάδα χρηστών (πανεπιστημιακών, φοιτητών, ερευνητών κ.ά.) οι οποίοι το χρησιμοποιούσαν για την ανταλλαγή απόψεων επί επιστημονικών και άλλων θεμάτων, κατά κανόνα μάλιστα εξόδοις των σχετικών ιδρυμάτων. Η φύση βέβαια του Internet άλλαξε άρδην αφ' ής το «ανακάλυψε» η επιχειρηματική κοινότητα στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, οπότε και μετετράπη σε ένα καθολικό μέσον επικοινωνίας.

Η θεώρηση ωστόσο του φαινομένου της επικοινωνίας μέσω του Internet από την οπτική της Κοινωνιολογίας του Δικαίου καταδεικνύει ότι η «ερασιτεχνική» προέλευση του μέσου αυτού έχει χαράξει βαθιά τα σημάδια της στη συνείδηση των χρηστών του. Έτσι παρατηρείται ότι ο μέσος – μη νομικός – χρήστης του Internet πολλές φορές δεν έχει επίγνωση ότι, «περιδιαβαίνοντας» το Internet, ενδέχεται να προβαίνει σε νομικά σημαντικές πράξεις. Και όσο και αν η έλλειψη αυτή επίγνωσης ενδέχεται να είναι δικαιολογημένη για τις περιπτώσεις που ο χρήστης

προβαίνει σε όχι χαρακτηριστικές για τη αντίληψη του μέσου κοινωνού του δικαίου νομικές πράξεις, όπως για παράδειγμα «η συγκατάθεση» για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν, παρατηρείται το φαινόμενο ορισμένοι χρήστες του Internet, ακόμη και όταν προβαίνουν π.χ. στην παραγγελία ενός βιβλίου μέσω του Internet, να διατηρούν αμφιβολίες για τη δέσμευσή τους από την ενέργειά τους αυτή. Η αντίληψη αυτή, η οποία βεβαίως βαίνει φθίνουσα με την πάροδο του χρόνου, γεννά την ανάγκη της διερεύνησης του ζητήματος κατά πόσον είναι δυνατή η διενέργεια νομικά σημαντικών πράξεων μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του Internet.

Αφετηρία της έρευνας δεν μπορεί να είναι άλλη από την αρχή της ιδιωτικής αυτονομίας, μια από τις θεμελιώδεις αρχές του ιδιωτικού δικαίου. Σύμφωνα με αυτή το πρόσωπο είναι κατ' αρχήν ελεύθερο, μέσα στο πλαίσιο που διαγράφουν το Σύνταγμα και οι νόμοι, να διαμορφώνει τις προσωπικές και περιουσιακές σχέσεις κατά βούληση. Το βασικό εργαλείο, με το οποίο το πρόσωπο διαμορφώνει τις έννομες σχέσεις του, είναι η δικαιοπραξία. Ουσιώδες στοιχείο της δικαιοπραξίας, χωρίς το οποίο αυτή δεν υπάρχει, είναι η δήλωση βουλήσεως. Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με τη νομική αξιολόγηση μιας δήλωσης βουλήσεως που εξωτερικεύεται με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

II. Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗ- ΜΕΝΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΔΙΑΒΙΒΑΖΟΜΕΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Η ιδιαιτερότητα των ονομαζόμενων «ηλεκτρονικών δικαιοπραξιών», και ειδικότερα των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα, συνίσταται στο ότι τα μέρη παρεμβάλλουν στη δικαιοπρακτική διαδικασία τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Ο ρόλος όμως του ηλεκτρονικού υπολογιστή στη διαδικασία κατάρτισης μιας δικαιοπραξίας δεν είναι πάντοτε ο ίδιος. Άλλοτε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής χρησιμοποιείται ως μέσο για τη διαβίβαση μιας δήλωσης βουλήσεως που αναμφισβήτητα έχει διαμορφωθεί από τον δηλούντα, οπότε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής επιτελεί αποκλειστικά τη λειτουργία ενός μέσου διαβίβασης της

δήλωσης βουλήσεως, όπως είναι το τηλέφωνο, η τηλεομοιοτυπία, το ταχυδρομείο κ.ο.κ. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις, στις οποίες ο ηλεκτρονικός υπολογιστής διαδραματίζει ενεργό ρόλο και στη διαμόρφωση της δήλωσης βουλήσεως, την οποία μάλιστα ενδέχεται να διαβιβάζει στη συνέχεια στον αποδέκτη της χωρίς καμία ανθρώπινη παρεμβολή ή έλεγχο. Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις γίνεται πλέον σχεδόν ομόφωνα δεκτό ότι η παρεμβολή της χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν αλλοιώνει τη φύση της δήλωσης ως γνήσιας (δικαιοπρακτικής) δήλωσης βουλήσεως. Λόγοι συστηματικής κατάταξης ωστόσο επιβάλλουν τη διάκριση σύμφωνα με τα ανωτέρω ανάμεσα σε ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενες δηλώσεις και αυτοματοποιημένες δηλώσεις βουλήσεως⁴.

A. Η ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενη δήλωση βουλήσεως

Στην περίπτωση της ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενης δήλωσης βουλήσεως η υποκατάσταση του ανθρώπου από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή δεν αφορά την δικαιοπρακτική πράξη της δήλωσης καθαυτή, αλλά έπεται αυτής.

Η λειτουργία δηλαδή του ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν αγγίζει τον πυρήνα της διαδικασίας διαμόρφωσης της δήλωσης βουλήσεως, ο οποίος παραμένει στον απόλυτο έλεγχο του δηλούντος, αλλά περιορίζεται στη διαβίβαση μιας δήλωσης βουλήσεως, της οποίας το περιεχόμενο καθόρισε αναμφισβήτητα ο δηλών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα όσον αφορά το χαρακτηρισμό της ως δικαιοπρακτικής δήλωσης βουλήσεως.

Παράδειγμα 1:

Ο χρήστης του ηλεκτρονικού υπολογιστή Α επιθυμεί να αγοράσει ένα βιβλίο που προσφέρει ο βιβλιοπώλης Π. Για το σκοπό αυτό συμπληρώνει τα σχετικά πεδία μιας «ηλεκτρονικής φόρμας παραγγελίας» που θέτει στη διάθεσή του στο Internet ο Π δίνοντας την περιγραφή του προϊόντος, την επιθυμητή ποσότητα καθώς και τα προσωπικά του στοιχεία. Στη συνέχεια επιλέγει το πεδίο «αποστολή»

⁴ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, Η σύναψη συμβάσεων μέσω του Διαδικτύου, σελ. 32.

προκειμένου τα δεδομένα αυτά να διαβιβασθούν μέσω του Παγκόσμιου Ιστού (world wide web) στον Π.

Εναλλακτικά ο Α θα μπορούσε, αντί για τη συμπλήρωση της σχετικής φόρμας, να στείλει στον Π ένα μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (e-mail), στο οποίο θα του γνωστοποιούσε τη βούλησή του να αγοράσει το συγκεκριμένο βιβλίο.

Και στα δύο παραπάνω παραδείγματα η ύπαρξη μιας δήλωσης βουλήσεως του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι αναντίρρητη, καθώς υφίσταται αναμφισβήτητα τόσο το εξωτερικό στοιχείο της δήλωσης όσο και το εσωτερικό της βούλησης. Μάλιστα, με την επιλογή της εγτολής για την αποστολή των δεδομένων έχει ήδη ολοκληρωθεί το πραγματικό της δήλωσης βουλήσεως, η ακολουθούσα ηλεκτρονική διαβίβασή της στον αποδέκτη επιδρά μόνο στην απόκτηση ενέργειας της δήλωσης, που κατά κανόνα γίνεται με την περιέλευση.

Η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον άνθρωπο ως μέσο για την αποτύπωση ή τη διαβίβαση δηλώσεων βουλήσεως δεν γεννά ιδιαίτερα νομικά ζητήματα, πλην αυτών που σχετίζονται αμιγώς με τις τεχνικές ιδιαιτερότητες του ηλεκτρονικού υπολογιστή ως τέτοιου μέσου (αποτύπωσης και διαβίβασης).

Τέτοια ζητήματα είναι π.χ. η αλλοίωση του περιεχομένου μιας δήλωσης κατά τη διαβίβαση λόγω διακοπής της επικοινωνίας ή η κατά λάθος αποστολή ενός μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Ο χαρακτήρας αντίθετα της σχετικής δήλωσης ως δικαιοπρακτικής δήλωσης βουλήσεως ορθά δεν αμφισβητείται από κανέναν⁵.

B. Η αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως

Περισσότερο προβληματική είναι η περίπτωση της «αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως» ή «δήλωσης βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή». Στην περίπτωση αυτή η λειτουργία του ηλεκτρονικού υπολογιστή υποκαθιστά την ανθρώπινη ενέργεια στον πυρήνα της διαδικασίας για τη δημιουργία της δήλωσης βουλήσεως. Σε αντίθεση με την προηγούμενη κατηγορία, κατά τη διαμόρφωση της δήλωσης βουλήσεως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής δεν τυγχάνει χειρισμού άμεσα

⁵ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, Η σύναψη συμβάσεων μέσω του Διαδικτύου, σελ. 35.

από το δηλούντα ή από κάποιο βοηθητικό του πρόσωπο αλλά από το σε προηγούμενο στάδιο προγραμματισμένο λογισμικό.

Παράδειγμα 2:

Στο ως άνω παράδειγμα 1 οι παραγγελίες βιβλίων, όπως αυτή του Α, θα καταλήγουν στο συνδεδεμένο με το Internet ηλεκτρονικό υπολογιστή εξυπηρέτησης του Β, ο οποίος υπολογιστής θα ελέγχει το ηλεκτρονικά παρακολουθούμενο απόθεμα προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσο το συγκεκριμένο βιβλίο υπάρχει στην αποθήκη του.

Σε θετική περίπτωση ο ηλεκτρονικός υπολογιστής θα αποδέχεται αυτόματα την πρόταση του Α, στέλνοντας του π.χ. ένα μήνυμα ηλεκτρονικής αλληλογραφίας ή επιβεβαιώνοντας την παραγγελία άμεσα στην οθόνη του υπολογιστή του Α (on – line). Εάν το βιβλίο δεν είναι διαθέσιμο, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής του Β θα αποκρούει την πρόταση του Α.

Στο ανώτερο παράδειγμα ο Β προβαίνει σε μια δήλωση βουλήσεως (αποδοχή της πρότασης του Α) μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή του, χωρίς όμως ο ίδιος να μετέχει ενεργά και συνειδητά στη συγκεκριμένη συναλλαγή. Πολύ περισσότερο ο Β δεν γνωρίζει καν ότι προβαίνει στη συγκεκριμένη δήλωση βουλήσεως, αγνοώντας τόσο την ίδια τη δήλωση όσο και τα συγκεκριμένα περιστατικά που την προκάλεσαν (δηλαδή την πρόταση του Α). Το γεγονός αυτό εύλογα γεννά απορίες όσον αφορά τη σύνδεση και κυρίως τη δέσμευση του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή από το προϊόν αυτό της υπολογιστικής λειτουργίας.

Εξάλλου είναι δυνατό και σύνηθες μια συναλλαγή να διεξάγεται πλήρως αυτοματοποιημένα, δηλαδή μια σύμβαση να καταρτίζεται με τη σύμπτωση δύο – αντίθετων – αυτοματοποιημένων δηλώσεων βουλήσεως. Παράδειγμα τέτοιας αμφιμερώς αυτοματοποιημένης συναλλαγής είναι το παρακάτω⁶.

⁶ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, Η σύναψη συμβάσεων μέσω του Διαδικτύου, σελ. 35.

Παράδειγμα 3:

Στο παραπάνω παράδειγμα 2 ο Α θα μπορούσε να είναι ένας έμπορος – μεταπωλητής βιβλίων, ο οποίος προμηθεύεται χονδρικώς τα εμπορεύματά του από τον Π. Στην περίπτωση αυτή, ο Α θα διατηρεί ένα αυτοματοποιημένο σύστημα παρακολούθησης των πωλήσεων και του αποθέματός του, το οποίο σύστημα θα είναι προγραμματισμένο ώστε, όταν στην αποθήκη του Α απομένουν μόνο 10 αντίτυπα ενός τίτλου, ο ηλεκτρονικός υπολογιστής να παραγγέλνει αυτόματα από τον Π 100 νέα αντίτυπα.

Η αυτοματοποιημένη αυτή παραγγελία του Α θα τυγχάνει επεξεργασίας επίσης αυτοματοποιημένα από τον υπολογιστή του Π, όπως καταδείχθηκε στο παράδειγμα 2. Στην περίπτωση αυτή λοιπόν θα πρόκειται για μια αμφιμερώς πλήρως αυτοματοποιημένη συναλλαγή, στην οποία ανταλλάσσονται δύο αντίθετες αυτοματοποιημένες δηλώσεις βουλήσεως.

Οι παραπάνω αμφιμερώς αυτοματοποιημένες συναλλαγές γίνονται κατά κανόνα στο πλαίσιο σταθερής συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και βασίζονται σε προηγούμενη σύμβαση – πλαίσιο μεταξύ των μερών, η οποία καθορίζει τεχνικά θέματα, όπως τους κανόνες τυποποίησης της επικοινωνίας, τις προδιαγραφές του χρησιμοποιημένου λογισμικού αλλά και θέματα απόδειξης της συναλλαγής, κατανομής των κινδύνων κ.ο.κ.⁷

⁷ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, Η σύναψη συμβάσεων μέσω του Διαδικτύου, σελ. 35.

III. ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΩΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

Ο χαρακτηρισμός της αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως ως γνήσιας δήλωσης βουλήσεως παρουσιάζει αρκετά προβλήματα. Από τη δεκαετία του 60 οπότε έκανε για πρώτη φορά αισθητή την παρουσία της η αυτοματοποίηση τόσο στις συναλλαγές του ιδιωτικού δικαίου όσο και κατά την έκδοση διοικητικών πράξεων, μέχρι σήμερα έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες ως προς τη νομική φύση της αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως. Με ελάχιστες εξαιρέσεις όλες συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι είναι δυνατή η δικαιοπρακτική δέσμευση ενός προσώπου μέσω της χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή. Σήμερα μάλιστα είναι πλέον, τουλάχιστον κατ' αποτέλεσμα, αναμφισβήτητος ο χαρακτήρας της δήλωσης βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή ως γνήσιας δήλωσης βουλήσεως, πράγμα εύλογο αν αναλογισθεί κανείς την έκταση της δικαιοπρακτικής χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στις σύγχρονες συναλλαγές. Η θεμελίωση ωστόσο του παραπάνω αποτελέσματος παρουσιάζει αρκετές διαφορές, οι οποίες έχουν σημασία κυρίως για την αντιμετώπιση μιας ελλατωματικής αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως⁸.

A. Εισαγωγικές επισημάνσεις

Η νομική αντιμετώπιση της δήλωσης βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν πρέπει να αναζητηθεί στην αναλογία προς κάποιο άλλο μόρφωμα του αστικού δικαίου αλλά να γίνει με την απευθείας υπαγωγή της στο πραγματικό της δηλώσεως βουλήσεως. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει μόνο να εξετασθεί κατά πόσο πληροί τα συστατικά στοιχεία μιας δηλώσεως βουλήσεως. Κατ' ουσίαν αυτό σημαίνει ότι η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον άνθρωπο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ως ένας επιπλέον τρόπος έκφρασης της βούλησής του.

Η δήλωση βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή βέβαια θα μπορεί να αντιμετωπιστεί ως δικαιοπρακτική δήλωση βουλήσεως μόνο εφόσον συγκεντρώνει

⁸ Βλ. Ι. Ιγγλεζάκης, Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, σελ. 129.

τα ουσιώδη στοιχεία της. Η δήλωση βουλήσεως αποτελεί πράξη (γενικότερα συμπεριφορά), με την οποία εξωτερικεύεται και τίθεται σε ισχύ η βούληση παραγωγής έννομου αποτελέσματος (δικαιοπρακτική βούληση). Η δήλωση βουλήσεως αποτελείται από δύο στοιχεία: τη βούληση, που είναι το εσωτερικό στοιχείο της, και τη δήλωση, που είναι το εξωτερικό στοιχείο της.

Το εξωτερικό στοιχείο της περιλαμβάνει κάθε εκδήλωση που εκφέρεται ρητά ή συμπερασματικά προς τα έξω με τέτοιο τρόπο, ώστε να συνάγεται άμεσα ή έμμεσα η δήλωση του δηλούντος για την κατάρτιση ορισμένης δικαιοπραξίας.

Το εσωτερικό στοιχείο από την άλλη, δηλαδή η βούληση, εννοείται υπό τρεις μορφές:

- τη βούληση της πράξης,
- τη βούληση της δήλωσης (ή δικαιοπρακτική συνείδηση) και
- τη δικαιοπρακτική βούληση.

Το καθοριστικό σημείο λοιπόν του σχετικού προβληματισμού βρίσκεται στο ότι μια δήλωση βούλησης πρέπει να εμφανίζεται ως ανθρώπινη πράξη δήλωσης, συνεπώς πρέπει να οφείλεται σε ανθρώπινη βούληση.

Το ζητούμενο συνεπώς θα πρέπει να είναι το κατά πόσο μια αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως πληροί τις παραπάνω προϋποθέσεις.

B. Αντικειμενική υπόσταση – πράξη δήλωσης

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, στα αναγκαία για την ύπαρξη της δηλώσεως βουλήσεως στοιχεία (δηλαδή στο καλούμενο ελάχιστο δυνατό πραγματικό της) ανήκει μια πράξη, με την οποία εξωτερικεύεται και τίθεται σε ισχύ η δικαιοπρακτική βούληση, δηλαδή μια «πράξη δήλωσης». Ως πράξη γενικά ορίζεται η ηθελημένη ανθρώπινη ενέργεια, η οποία επιφέρει μεταβολή στον εξωτερικό κόσμο. Ως πράξη δήλωσης ειδικότερα λογίζεται π.χ. η εκφορά λόγου, η γραφή αλλά και η χρήση αναγνωρισμένης σημασίας νευμάτων, προσυμφωνημένου κρυπτογραφικού κώδικα επικοινωνίας κ.ο.κ.

Στη δήλωση βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν μπορεί κανείς εκ πρώτης όψεως να διακρίνει μια τέτοιου είδους ανθρώπινη ενέργεια, καθώς η δήλωση παράγεται πλήρως αυτοματοποιημένα από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή χωρίς κάποια άμεση ανθρώπινη μεσολάβηση. Ως προϊόν αυτής της αυτοματοποιημένης διαδικασίας εμφανίζεται μόνο το υπολογιστικό αποτέλεσμα σε ηλεκτρονική ή άλλη μορφή (ανάλογα με τον προγραμματισμό, τα ηλεκτρονικά δεδομένα που θα αποτελούν τη δήλωση βουλήσεως μπορούν είτε να διαβιβάζονται απευθείας ως τέτοια στον αποδέκτη, είτε να λαμβάνουν κάποια άλλη μορφή, όπως π.χ. να εκτυπώνονται σε χαρτί προκειμένου να αποσταλούν με το ταχυδρομείο). Στις περιπτώσεις αυτές η ανθρώπινη ενέργεια περιορίζεται στις προπαρασκευαστικές ενέργειες που προηγούνται της παραγωγής του υπολογιστικού αποτελέσματος, δηλαδή στον προγραμματισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή, την εισαγωγή των δεδομένων, την έναρξη χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή καθώς και στη διατήρηση σε λειτουργία ή την παράλειψη της επέμβασης στη λειτουργία του.

Παρόλο που το κύριο κομμάτι της δημιουργίας της δήλωσης έχει παραχωρηθεί στο σύστημα του ηλεκτρονικού υπολογιστή, η ανθρώπινη συνεισφορά στην εξωτερικευόμενη τελικώς από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή δήλωση βουλήσεως πρέπει να θεωρηθεί από νομική σκοπιά ως επαρκής. Εν τέλει περιέχει όλες τις βασικές προϋποθέσεις για τη γνωστοποίηση της δήλωσης, οι οποίες εσκεμμένα καταλήγουν στη δήλωση βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Η πλήρως αυτοματοποιημένα δημιουργηθείσα δήλωση βουλήσεως δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς μια ανθρώπινη πράξη. Πάντα θα είναι απαραίτητη η διατήρηση σε λειτουργία του συστήματος του ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθώς και ο προγραμματισμός, η εισαγωγή των δεδομένων και η θέση αυτού σε λειτουργία. Με τον τρόπο αυτό εκδηλώνεται – με τη δήλωση που δημιούργησε ο ηλεκτρονικός υπολογιστής – αντικειμενικά και προς τα έξω η βούληση του χρήστη του, να καταλογισθούν σε αυτόν οι έννομες συνέπειες της εκκινήσεως αυτόματης επεξεργασίας.

Η δήλωση βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή πρέπει συνεπώς να αντιμετωπίζεται ως μια ρητή πράξη δήλωσης του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Γ. Υποκειμενική υπόσταση της δήλωσης βουλήσεως

Τη βούληση, ως στοιχείο της δήλωσης βουλήσεως, εννοούμε κατά την κρατούσα γνώμη υπό τις εξής μορφές:

- βούληση της πράξης (ή βούληση ενέργειας),
- βούληση της δήλωσης (ή συνείδηση της δήλωσης) και
- δικαιοπρακτική βούληση.

Αμφισβητούμενο παραμένει στη θεωρία το κατά πόσο για να υπάρξει μια δήλωση βουλήσεως απαιτείται να υπάρχουν και τα τρία αυτά στοιχεία ή αν αρκεί μόνο η ύπαρξη της βούλησης της πράξης. Υποστηρίζεται δηλαδή η άποψη ότι η βούληση της δήλωσης και η δικαιοπρακτική βούληση δεν αποτελούν απαραίτητα στοιχεία της βούλησης, ως στοιχείου της δήλωσης βουλήσεως, με αποτέλεσμα η έλλειψή τους να μην θίγει την υπόσταση της δήλωσης βουλήσεως.

1. Η βούληση της πράξης

Στην υποκειμενική υπόσταση της δηλώσεως βουλήσεως, το ελάχιστο αναμφισβήτητο συστατικό της στοιχείο είναι η βούληση της πράξης (βούληση ενέργειας). Με τον όρο «βούληση της πράξης» εννοούμε ότι το πρόσωπο προβαίνει εκούσια σε κάποια ενέργεια, με την οποία εξωτερικεύει τη βούλησή του. Θα πρέπει δηλαδή να πρόκειται για μια συνειδητή ενέργεια (ή παράλειψη ενέργειας), που να ελέγχεται και να κατευθύνεται από τη βούληση του ατόμου. Η βούληση ενέργειας ωστόσο καθαυτή αποσυνδέεται από το συγκεκριμένο περιεχόμενο της βουλήσεως. Αποτελεί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, απλώς τον συνδετικό κρίκο μεταξύ του εξωτερικού γεγονότος της δήλωσης βουλήσεως και του υποκειμένου, στο οποίο η δήλωση αυτή αποδίδεται.

Σχεδόν ομοφωνία επικρατεί ως προς το ότι η βούληση της πράξης αποτελεί απαραίτητο συστατικό στοιχείο της δηλώσεως βουλήσεως. Κατά την κρατούσα

γνώμη η έλλειψη της βούλησης της πράξης (π.χ. επί απόλυτης σωματικής βίας καθιστά τη δήλωση βουλήσεως ανύπαρκτη).

2. Η βούληση της δήλωσης (δικαιοπρακτική συνείδηση)

Η βούληση της δήλωσης είναι η περαιτέρω βούληση του δηλούντος, η συμπεριφορά του να αποτελεί νομικά σημαντική πράξη ή να έχει δικαιοπρακτική σημασία, να κατευθύνεται δηλαδή στην παραγωγή κάποιου έννομου αποτελέσματος. Ο δηλών δεν απαιτείται να έχει τη συνείδηση σχετικά με το συγκεκριμένο έννομο αποτέλεσμα που επέρχεται με τη δήλωσή του, αρκεί η γενική συνείδηση και επίγνωση ότι με τη συμπεριφορά του θα επέλθει κάποιο έννομο αποτέλεσμα, π.χ. ότι δεν πρόκειται για μια απλή ανακοίνωση πραγματικού γεγονότος.

Κατά την απολύτως κρατούσα άποψη, στο πρόσωπο του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή διαφαίνεται βούληση της δήλωσης. Ο τελευταίος έχει γενικά την επίγνωση ότι μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή θα δημιουργηθούν δηλώσεις βουλήσεως που θα τον δεσμεύσουν δικαιοπρακτικά. Γνωρίζει δηλαδή ο χρήστης ότι θέτοντας τον ηλεκτρονικό υπολογιστή σε λειτουργία και χρησιμοποιώντας τον στις συναλλαγές του θα προκύψει από τη λειτουργία του ηλεκτρονικού υπολογιστή κάποιο εξωτερικό αποτέλεσμα, που επιφέρει έννομες συνέπειες στο πρόσωπό του. Κατά τούτο στο πρόσωπο του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή υπάρχει μια χαρακτηριζόμενη ως γενική δικαιοπρακτική συνείδηση.

Ο χρήστης παρόλο που δεν γνωρίζει την κατ' ιδίαν αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως και συνεπώς μοιραία δεν μπορεί να έχει δικαιοπρακτική συνείδηση αναφορικά με αυτήν, έχει ωστόσο γενικά την επίγνωση ότι η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και από την οπτική του αποδέκτη της δήλωσης έχει δικαιοπρακτική σημασία. Αυτή η ονομαζόμενη γενική δικαιοπρακτική συνείδηση αφορά και καταλαμβάνει καθεμιά από τις δηλώσεις βουλήσεως που τελικώς θα συντελεσθούν μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή στο μέλλον.

3. Η δικαιοπρακτική βούληση

Δικαιοπρακτική ονομάζουμε τη βούληση που κατευθύνεται στην παραγωγή συγκεκριμένων έννομων αποτελεσμάτων, τα οποία ο δηλών επιδιώκει να επιτύχει με τη δήλωσή του. Αναφορικά με τις επιμέρους αυτοματοποιημένες δηλώσεις βουλήσεως δεν φαίνεται να υπάρχει μια συγκεκριμένη δικαιοπρακτική βούληση, τουλάχιστον υπό τη μορφή που ορίστηκε αμέσως παραπάνω.

Διαπιστώσαμε βεβαίως ότι ο καθορισμός των επιμέρους παραμέτρων που οδηγούν στην αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως βασίζεται στη βούληση του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή καθώς επιτυγχάνεται με ηθελημένες ενέργειές του. Σε καμία περίπτωση όμως δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι κατά την χρονική στιγμή του προγραμματισμού και της θέσης σε λειτουργία του ηλεκτρονικού υπολογιστή ο χρήστης του έχει σαφή εικόνα για το ακριβές περιεχόμενο των δηλώσεων βουλήσεως που θα προκύψουν από τη λειτουργία του ηλεκτρονικού υπολογιστή στο μέλλον.

Η βούληση του χρήστη τη χρονική αυτή στιγμή δεν μπορεί παρά να περιορίζεται σε γενικές μόνο παραστάσεις σχετικά με τη διαδικασία δημιουργίας των δηλώσεων, ενώ το ακριβές περιεχόμενο της καθεμιάς από αυτές θα καθοριστεί κατ' εφαρμογή του προγραμματισμού από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Πόσο μάλλον που το περιεχόμενο αυτό συνήθως θα αποτελεί συνάρτηση εξωγενών παραγόντων, οι οποίοι τη στιγμή του προγραμματισμού δεν είναι ακόμη γνωστοί στον χρήστη. Έτσι, για παράδειγμα, σε μια σύμβαση πώλησης μέσω του Internet, το ακριβές περιεχόμενο μιας αυτοματοποιημένης δήλωσης αποδοχής της πρότασης που υποβάλλει ο αγοραστής συγκαθορίζεται από τον τελευταίο δια της επιλογής π.χ. του προϊόντος και της ζητούμενης ποσότητας.

Συνεπώς είναι βέβαιο ότι τη στιγμή του προγραμματισμού ο χρήστης του ηλεκτρονικού υπολογιστή αγνοεί τα συγκεκριμένα έννομα και οικονομικά αποτελέσματα που θα επιφέρει καθεμιά από τις αυτοματοποιημένες δηλώσεις βουλήσεως στο μέλλον, πολύ περισσότερο δεν γνωρίζει καν εάν από τις ενέργειές του θα προκύψουν πράγματι δηλώσεις βουλήσεως στο μέλλον και σε τι αριθμό θα ανέλθουν αυτές⁹.

⁹ Βλ. Ι. Ιγγλεζάκης Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου, σελ. 129.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

I. ΤΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΑΚΥΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟ- ΝΙΚΩΝ ΔΗΛΩΣΕΩΝ ΒΟΥΛΗΣΕΩΣ

A. Διάκριση και κατηγοριοποίηση των πηγών σφαλμάτων

Μια δήλωση βουλήσεως που συντελείται ή απλώς διαβιβάζεται με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή μπορεί, όπως κάθε άλλη δήλωση βουλήσεως, να πάσχει από κάποιο ελάττωμα. Οι πηγές των πιθανών σφαλμάτων ποικίλλουν. Το σφάλμα μπορεί να παρεισφρήσει είτε κατά την εξωτερίκευση της βούλησης (πλάνη στη δήλωση) είτε κατά τη διαμόρφωσή της (πλάνη στη βούληση). Πιθανό είναι ωστόσο ο χρήστης του ηλεκτρονικού υπολογιστή να μην ήθελε καν να προβεί σε κάποια δήλωση (αθέλητος χειρισμός). Τέλος, το σφάλμα είναι δυνατό να προκύψει κατά τη διαβίβαση της δήλωσης βουλήσεως στον αποδέκτη (εσφαλμένη διαβίβαση).

Σύμφωνα με τις παραπάνω διακρίσεις αλλά και με τις πραγματικές συνθήκες, υπό τις οποίες παρεισφρύνουν τα σφάλματα αυτά, θα πρέπει να διακρίνουμε τις παρακάτω κατηγορίες:

- Λάθος κατά τον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
- Χρήση εσφαλμένων δεδομένων από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή.
- Σφάλμα στη μηχανική λειτουργία ή στον προγραμματισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή.
- Χωρίς δικαιοπρακτική συνείδηση χειρισμός του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

B. Λάθος κατά τον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή

Στατιστικά η πλειονότητα των ελαττωματικών δηλώσεων βουλήσεως, που συντελούνται με τη βοήθεια ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή, έχει ως αιτία κάποιο σφάλμα στον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον άνθρωπο. Με βάση τη σημερινή υψηλή στάθμη της εξέλιξης της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των τηλεπικοινωνιών γενικότερα, ο ανθρώπινος παράγοντας παραμένει ο πιο αδύναμος κρίκος στην αλυσίδα της ηλεκτρονικής συναλλαγής και κατά συνέπεια αποτελεί και τη σημαντικότερη πηγή σφαλμάτων.

Χαρακτηριστική περίπτωση λάθους κατά την εισαγωγή των δεδομένων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή επί συμβάσεων που συνάπτονται μέσω του Internet είναι η εσφαλμένη συμπλήρωση μιας ηλεκτρονικής φόρμας παραγγελίας. Για παράδειγμα, σε μια πώληση μέσω του Παγκόσμιου ιστού ο αγοραστής πληκτρολογεί από παραδρομή την ποσότητα 100 αντί 10. Αντίστοιχο σφάλμα θα μπορούσε να παρεισφρήσει κατά τη σύνταξη ενός μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που αποσκοπεί σε ανάλογη συναλλαγή.

Στην παραπάνω περίπτωση ο δηλών από πλάνη χρησιμοποιεί εσφαλμένως τα δηλωτικά της βούλησής του μέσα, με αποτέλεσμα η δήλωση να μην ανταποκρίνεται στη βούλησή του. Θα πρόκειται δηλαδή για μια παραδρομή κατά την πληκτρολόγηση, η οποία θα μπορεί να τεθεί δίπλα στις λουιές μορφές εσφαλμένης χρήσης των δηλωτικών της βούλησης μέσων, όπως είναι η παραδρομή κατά τη γραφή ή κατά την ομιλία, η εσφαλμένη χρήση νευμάτων. Η εσφαλμένη χρήση των δηλωτικών σημείων αποτελεί αναμφισβήτητα μια από τις περιπτώσεις

της πλάνης στη δήλωση και ειδικότερα της πλάνης ως προς την πράξη της δήλωσης.

Η πλάνη στη δήλωση κατά την κατάρτιση μιας δικαιοπραξίας μπορεί σύμφωνα με τον Α.Κ. 140 να οδηγήσει στην ακυρωσία της, υπό την προϋπόθεση ότι η πλάνη αυτή είναι ουσιώδης. Το πότε θα συντρέχει το τελευταίο θα κριθεί με βάση τα γενικώς ισχύοντα, δηλαδή με το κριτήριο που θέτει ο Α.Κ. 141: Η πλάνη θα είναι ουσιώδης όταν αναφέρεται σε σημείο τόσο σπουδαίο για την όλη δικαιοπραξία ώστε, αν το πρόσωπο γνώριζε την πραγματική κατάσταση, δεν θα επιχειρούσε τη δικαιοπραξία.

Ωστόσο δεν είναι ακριβές ότι οποιαδήποτε παραδρομή κατά την πληκτρολόγηση οδηγεί πάντοτε σε ακυρωσία της δήλωσης βουλήσεως.

Ειδικά για τις συναλλαγές μέσω του Internet, η ακυρωσία θα είναι δυνατή μόνο στις περιπτώσεις της ηλεκτρονικά διαβιβαζόμενης δήλωσης, όταν δηλαδή η παραδρομή παρεισφρύει κατά το στάδιο της διατύπωσης μιας συγκεκριμένης δήλωσης από τον δηλούντα, η οποία διαβιβάζεται περαιτέρω χωρίς κάποια ιδιαίτερη επεξεργασία στον αποδέκτη. Αντιθέτως, η παραδρομή κατά την πληκτρολόγηση στην αυτοματοποιημένη δήλωση βουλήσεως (δήλωση βουλήσεως μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή), επειδή εξ ορισμού δύναται να λάβει χώρα μόνο στο προπαρασκευαστικό της στάδιο, λογίζεται ως σφάλμα στον προγραμματισμό, το οποίο χαρακτηρίζεται ως πλάνη στα παραγωγικά αίτια της βούλησης.

Το βάρος της απόδειξης της παραδρομής φέρει αυτός που ζητά την ακύρωση της δικαιοπραξίας, δηλαδή ο πλανηθείς. Στην πράξη ενδέχεται ο τελευταίος να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην απόδειξη, ότι πράγματι προέβη στη δήλωση εκ παραδρομής. Στην περίπτωση ακύρωσης της δικαιοπραξίας, ο αποδέκτης της ελαττωματικής δήλωσης θα μπορεί να αξιώσει ως αποζημίωση το αρνητικό διαφέρον (διαφέρον εμπιστοσύνης), σύμφωνα με τον Α.Κ. 145.

Γ. Χρήση εσφαλμένων δεδομένων

Η δεύτερη σε συχνότητα εμφάνισης πηγή σφαλμάτων είναι η χρήση εσφαλμένων δεδομένων κατά τη διαμόρφωση της (κατά κανόνα αυτοματοποιημένης) δήλωσης βουλήσεως. Τέτοιου είδους σφάλματα θα

προκύπτουν όταν π.χ. ο ηλεκτρονικός υπολογιστής ενός προμηθευτή κατά την επεξεργασία και αποδοχή παραγγελιών των πελατών (που του διαβιβάζονται μέσω του Internet) ανατρέχει σε έναν ήδη αναθεωρημένο τιμοκατάλογο που είναι αποθηκευμένος στο σύστημα του ηλεκτρονικού υπολογιστή, με αποτέλεσμα να καταρτίζονται οι σχετικές συμβάσεις με τίμημα χαμηλότερο από το ισχύον.

Ανάλογη περίπτωση χρήσης εσφαλμένων δεδομένων θα υπάρχει όταν ο παραπάνω τιμοκατάλογος δεν έχει μεν αναθεωρηθεί αλλά περιέχει λάθη από παραδρομή, αντίστοιχα με αυτά που συναντήσαμε παραπάνω, π.χ. τιμή μονάδος ενός προϊόντος 10,50 ευρώ αντί του ορθού 15,00 ευρώ.

Στις περιπτώσεις της χρήσης εσφαλμένων δεδομένων ο ηλεκτρονικός υπολογιστής καταλήγει στο υπολογιστικό αποτέλεσμα, το οποίο αποτελεί και τη δήλωση βουλήσεως του χρήστη του, εκτελώντας ορθά μεν την υπολογιστική λειτουργία καθαυτή, καταλήγοντας όμως σε εσφαλμένο αποτέλεσμα λόγω της χρήσης των εσφαλμένων δεδομένων (π.χ. $10 \text{ κιβώτια} * 10,50 \text{ ευρώ} = 105,00 \text{ ευρώ}$, αντί του ορθού $10 * 15,00 = 150,00 \text{ ευρώ}$). Εκ πρώτης όψεως το παράδειγμα αυτό μοιάζει με εκείνα που εξετάσαμε παραπάνω, δηλαδή με τα σφάλματα κατά τον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Γιατί τις περισσότερες φορές το σφάλμα στα δεδομένα (π.χ. στη σύνταξη του τιμοκαταλόγου) θα οφείλεται σε (ανθρώπινη) παραδρομή, για παράδειγμα κατά την πληκτρολόγηση των τιμών.

Η διαφορά ωστόσο με την προηγούμενη περίπτωση (του σφάλματος κατά τον χειρισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή) συνίσταται στο ότι εδώ η παραδρομή, το σφάλμα, που οδηγεί στην ελαττωματική δήλωση παρεισφρύει κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης της βούλησης, δηλαδή πριν από την συντέλεση της δήλωσης βουλήσεως. Αντιθέτως στην προηγούμενη περίπτωση το σφάλμα παρεισφρύει κατά την ίδια την πράξη της δήλωσης.

Το σύστημα του Α.Κ. για την αντιμετώπιση της ελαττωματικής δήλωσης βουλήσεως βασίζεται στη θεμελιώδη διάκριση ανάμεσα στην πλάνη στη δήλωση και στην πλάνη στη βούληση. Η πρώτη μορφή πλάνης μπορεί καταρχήν να οδηγήσει πάντοτε σε ακύρωση της σχετικής δικαιοπραξίας ενώ η δεύτερη μορφή μόνο κατ' εξαίρεση, εφόσον δηλαδή αποτελεί πλάνη του δηλούντος ως προς τις ιδιότητες του προσώπου ή του πράγματος. Αντιθέτως η πλάνη ως προς τα παραγωγικά αίτια της βούλησης είναι πάντοτε νομικά μη σημαντική.

Απόρροια των παραπάνω είναι η γενική διαπίστωση ότι σε ακυρωσία οδηγούν καταρχήν μόνο όσα σφάλματα υπεισέρχονται κατά τη συντέλεση της δήλωσης βουλήσεως, ενώ αντιθέτως σφάλματα, στα οποία υποπίπτει ο δηλών κατά το προπαρασκευαστικό της δήλωσης στάδιο, ακόμη και εάν αυτά ενσωματωθούν τελικά στη δήλωση, παραμένουν καταρχήν νομικά αδιάφορα. Εάν φανταστούμε λοιπόν ένα νοητό χρονικό άξονα, θα πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα στα νομικά μη σημαντικά σφάλματα κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης της βούλησης και στα νομικά σημαντικά σφάλματα κατά τη δήλωση της βούλησης.

Η διαφοροποίηση αυτή οδηγεί πολλές φορές σε αποτελέσματα, τα οποία ενδέχεται – τουλάχιστον στα μάτια μη νομικών – να μοιάζουν αμφίβολα. Εάν ο δηλών κατά τον υπολογισμό της προσφοράς του υποπέσει σε ένα υπολογιστικό σφάλμα που τον οδηγήσει σε εσφαλμένο αποτέλεσμα, το οποίο αποτέλεσμα ενσωματώνεται τελικά στην προσφορά, χωρίς να καταστεί εμφανές στο άλλο μέρος ότι πρόκειται για λάθος, θα πρόκειται για ένα σφάλμα περί τα παραγωγικά αίτια της βούλησης, το οποίο δεν οδηγεί σε ακυρωσία της δήλωσης. Αντιθέτως, εάν ο δηλών κάνει κάποιο λάθος από παραδρομή κατά τη συντέλεση της δήλωσης (π.χ. παραδρομή κατά τη γραφή, κατά την πληκτρολόγηση), θα πρόκειται για πλάνη στη δήλωση που σύμφωνα με τον Α.Κ. 140 μπορεί να οδηγήσει σε ακυρωσία της δήλωσης.

Πλάνη ως προς τον υπολογισμό (της τιμής ή της ποσότητας) υπάρχει όταν ο δηλών πλανήθηκε είτε κατά τον υπολογισμό του δηλωθέντος ποσού είτε ως προς κάποιο περιστατικό, το οποίο έθεσε ως βάση του υπολογισμού της τιμής.

Δ. Σφάλμα στη μηχανική λειτουργία ή στον προγραμματισμό του ηλεκτρονικού υπολογιστή

Μια άλλη πιθανή πηγή σφαλμάτων είναι το ίδιο το σύστημα του ηλεκτρονικού υπολογιστή, δηλαδή η μη ορθή λειτουργία του. Ωστόσο, προκειμένου για την ελαττωματική δημιουργία μιας δήλωσης βουλήσεως, κρίσιμα θα είναι τα σφάλματα στον προγραμματισμό του λογισμικού του ηλεκτρονικού υπολογιστή (software). Αντιθέτως τα σφάλματα κατά τη λειτουργία του τεχνικού

εξοπλισμού (hardware) αφενός είναι εξαιρετικά σπάνια λόγω του υψηλού δείκτη αξιοπιστίας του, και αφετέρου, ακόμη και αν προκύψουν, πρακτικά είναι αδύνατο να οδηγήσουν στη συντέλεση μια ελαττωματικής δήλωσης βουλήσεως. Το πιθανότερο είναι ότι το αποτέλεσμα αυτής της ελαττωματικής λειτουργίας του εξοπλισμού δεν θα μπορεί αντικειμενικά να εκληφθεί ως δήλωση βουλήσεως του χρήστη του (π.χ. δημιουργία ενός μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας που περιέχει ακατάληπτα σύμβολα).

Αντιθέτως, τα σφάλματα κατά τον προγραμματισμό του λογισμικού όχι μόνο δεν μπορούν να αποκλεισθούν, αλλά επιπλέον μπορούν κάλλιστα να οδηγήσουν στη συντέλεση μιας αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως που δεν θα ανταποκρίνεται στη βούληση του χρήστη του ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Η δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων για τα ελαττώματα βούλησης είναι άμεσα συνυφασμένη με τη δογματική θεμελίωση της αυτοματοποιημένης δήλωσης ως δικαιοπρακτικής δήλωσης βουλήσεως. Αφού δεχόμαστε ότι στην τελείωση μιας αυτοματοποιημένης δήλωσης βουλήσεως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής λειτουργεί ως εργαλείο του χρήστη του, το οποίο σφάλμα στη λειτουργία του ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν πρέπει παρά να αντιμετωπίζεται ως ελάττωμα στη δήλωση βουλήσεως του χρήστη.

Όπως σε κάθε δήλωση βουλήσεως, έτσι κι εδώ θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διάκριση ανάμεσα σε σφάλματα κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης της βούλησης και σε σφάλματα κατά την πράξη της δήλωσης.

Τα σφάλματα που προκύπτουν κατά τη συντέλεση μιας δήλωσης βουλήσεως μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή εξαιτίας ελαττωμάτων, στο λογισμικό δεν δίνουν το δικαίωμα ακύρωσης γιατί αντιστοιχούν σε πλάνη κατά τη διαμόρφωση της βούλησης¹⁰.

¹⁰ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 110.

II. Ο ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΧΕΙΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗ

Μια ειδική περίπτωση παθογενούς δήλωσης βουλήσεως αποτελεί η βασιζόμενη σε χωρίς δικαιοπρακτική συνείδηση ενέργεια του χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Στην κατηγορία αυτή περιπτώσεων υπάγεται κυρίως η κατά λάθος συντέλεση μιας «δήλωσης βουλήσεως», π.χ. η από κεκτημένη ταχύτητα επιλογή του πεδίου μιας ιστοσελίδας που επιγράφεται «αποδοχή» και σημαίνει την αποδοχή μιας πρότασης ενός προμηθευτή. Η παραπάνω περίπτωση, γνωστή και ως «κατά λάθος mouseclick», μοιάζει με τις περιπτώσεις του εσφαλμένου χειρισμού του ηλεκτρονικού υπολογιστή, αλλά θα πρέπει να διακρίνεται από αυτές:

Όταν ο χειριστής του ηλεκτρονικού υπολογιστή κατά τη συντέλεση μιας δήλωσης βουλήσεως εκ παραδρομής εισάγει στον ηλεκτρονικό υπολογιστή άλλη εντολή αντί άλλης (π.χ. αντί του πεδίου «παραγγελία προϊόντος Α» επιλέγει με τον δείκτη του το διπλανό που επιγράφεται «παραγγελία προϊόντος») χρησιμοποιεί εσφαλμένως τα δηλωτικά της βούλησης του μέσα, θα πρόκειται αναμφισβήτητα για πλάνη στη δήλωση, η οποία θα μπορεί να οδηγήσει στη ακύρωση της σχετικής δικαιοπραξίας με την παράλληλη όμως αποκατάσταση του πιθανού διαφέροντος εμπιστοσύνης στον λήπτη της δήλωσης.

Εάν όμως στη συγκεκριμένη περίπτωση ο χειριστής δεν επιθυμούσε να δώσει καμία νομικά σημαντική εντολή στον ηλεκτρονικό υπολογιστή του, τότε θα λείπει από αυτόν η δικαιοπρακτική συνείδηση, γιατί ο χειριστής του ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν ήθελε να προβεί καν σε κάποια δήλωση με δικαιοπρακτικό χαρακτήρα. Οι περιπτώσεις αυτές, κατά τις οποίες ο δηλών όχι απλώς επιθυμούσε μια δήλωση με διαφορετικό περιεχόμενο (διάσταση μεταξύ βουλήσεως και δηλώσεως) αλλά δεν επιθυμούσε να προβεί σε καμία δήλωση με δικαιοπρακτικό περιεχόμενο (δηλαδή σε δήλωση βουλήσεως), είναι γνωστές ως περιπτώσεις έλλειψης της δικαιοπρακτικής συνείδησης.

Στο Internet συνυπάρχουν ιστοσελίδες με νομικά αδιάφορο περιεχόμενο (π.χ. δωρεάν περιεχόμενο επιστημονικό, εκπαιδευτικό, πληροφοριακό ή ψυχαγωγικό περιεχόμενο) και άλλες που αποσκοπούν στη διενέργεια εμπορικών συναλλαγών (αποτελούν π.χ. πρόταση για την κατάρτιση μιας σύμβασης ή

πρόσκληση για την υποβολή μιας τέτοιας πρότασης). Η συνύπαρξη αυτή καθαυτή βέβαια δεν είναι καινοφανής, γιατί και η είσοδος π.χ. σε ένα εμπορικό πολυκατάστημα δεν σημαίνει δίχως αλλά την πρόθεση διενέργειας συναλλαγών.

Στο Internet συχνά έχουμε να κάνουμε με καταναλωτές, οι οποίοι ενδέχεται να στερούνται ιδιαίτερης εξοικείωσης με το χρησιμοποιούμενο μέσο επικοινωνίας (τον ηλεκτρονικό υπολογιστή αλλά και το Internet γενικότερα). Στις παραπάνω εγγενείς ιδιαιτερότητες του μέσου θα προστίθεται ενίοτε και η κακόπιστη συμπεριφορά ορισμένων προμηθευτών, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τις περιστάσεις αυτές (κυρίως την απειρία των χρηστών, την έλλειψη προσωπικής επαφής και τον παγκόσμιο χαρακτήρα του μέσου) καθώς και τη δυνατότητα άμεσης καταβολής του αντίτιμου των υπηρεσιών τους (συνήθως με τη χρήση πιστωτικής κάρτας) επιδιώκοντας και επιτείνοντας τη σύγχυση αυτή προκειμένου να αυξήσουν τον κύκλο των συναλλαγών τους.

Η πιο χαρακτηριστική περίπτωση ενέργειας χωρίς δικαιοπρακτική συνείδηση θα είναι αυτή, κατά την οποία ο χρήστης ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή συνδεδεμένου με το Internet επιλέγει εκ παραδρομής με τον δείκτη του ένα πεδίο με αποτέλεσμα να «συντελείται» μια δήλωση βουλήσεως. Αυτό π.χ. θα μπορούσε να συμβεί αν ο χρήστης από κεκτημένη ταχύτητα, μόλις ολοκληρωθεί η φόρτωση και εμφάνιση μιας ιστοσελίδας στο τερματικό του, επιλέξει το πεδίο «αποστολή παραγγελίας» νομίζοντας ότι πρόκειται για το πεδίο «επιστροφή στην προηγούμενη σελίδα».

Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί κατά λάθος είτε να επιλεγεί ένα ανεπιθύμητο πεδίο, είτε να πατηθεί κάποιο σύμβολο στο πληκτρολόγιο του ηλεκτρονικού υπολογιστή το οποίο να αντιστοιχεί και να εκτελεί μια ανεπιθύμητη εντολή. Επίσης συχνό είναι το φαινόμενο, να έχει πατηθεί περισσότερες από μια φορές το πλήκτρο «εκτέλεση» κατά τη διάρκεια της φόρτωσης μιας σελίδας με αποτέλεσμα, μόλις φορτωθεί η σελίδα στην προσωρινή μνήμη του ηλεκτρονικού υπολογιστή, η εκκρεμής εντολή εκτέλεσης (από το διπλό πάτημα) να οδηγεί σε εκτέλεση μιας περιεχόμενης στη νέα ιστοσελίδα εντολής. Η εντολή αυτή μπορεί π.χ. να συνιστάται στην αποστολή μιας παραγγελίας, προτού καν ο χρήστης προλάβει να δει στην οθόνη του περί τίνος πρόκειται.

Η περίπτωση της έλλειψης δικαιοπρακτικής συνείδησης στο πρόσωπο του δηλούντος θα συντρέχει στις περιπτώσεις που παρουσιάσαμε παραπάνω, κατά τις

οποίες ο χρήστης του ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν ήθελε να προβεί σε καμία νομικά σημαντική πράξη ή δήλωση. Έτσι ο χρήστης που επιλέγει κατά λάθος την εντολή με την οποία αποστέλλεται η παραγγελία του στον προμηθευτή, ενώ στην πραγματικότητα ήθελε να επιστρέψει στην προηγούμενη σελίδα, πράττει χωρίς να έχει δικαιοπρακτική συνείδηση. Ειδικότερα, επιλέγει την εντολή αυτή χωρίς να έχει τη συνείδηση ότι με την πράξη του αυτή προβαίνει σε κάποια νομικά σημαντική ενέργεια. Εάν αντιθέτως ο χρήστης ήθελε να προβεί με τη συγκεκριμένη επιλογή του π.χ. σε παραγγελία ενός άλλου προϊόντος, τότε δεν θα πρόκειται για περίπτωση έλλειψης της δικαιοπρακτικής συνείδησης αλλά για πλάνη στη δήλωση, αφού ο χρήστης κατά την εξωτερίκευση μιας δήλωσης βούλησεως χρησιμοποίησε εσφαλμένως τα δηλωτικά της βούλησής του μέσα¹¹.

¹¹ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 110.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΥΠΟΥ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

I. Η ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ

A. Εισαγωγικές επισημάνσεις

Καταδείχθηκε παραπάνω ότι μια δήλωση βουλήσεως είναι δυνατό να συντελείτε αλλά και να διαβιβάζεται έγκυρα με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων. Η χρησιμοποίησή δηλαδή του ηλεκτρονικού υπολογιστή και των σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών δικτύων ως μέσων για τη δήλωση και τη διαβίβαση της δικαιοπρακτικής βούλησης καταρχήν δεν κωλύει τη νομική ισχύ της σχετικής δήλωσης βουλήσεως. Έγκυρα μπορούν λοιπόν οι συναλλασσόμενοι να ανταλλάσσουν απολύτως δεσμευτικές δηλώσεις βουλήσεως μέσω του Internet.

Τα παραπάνω ισχύουν όμως αποκλειστικά στο πλαίσιο της αρχής του άτυπου των δικαιοπραξιών: η «ηλεκτρονική δήλωση βουλήσεως» είναι εξορισμού μια άτυπη δήλωση βουλήσεως. Η ηλεκτρονική δήλωση βουλήσεως ειδικότερα δεν πληροί τις προϋποθέσεις του έγγραφου τύπου, ακόμη και όταν αποτυπώνεται σε χαρτί, το έγγραφο αυτό δεν θα φέρει την ιδίόχειρη υπογραφή του εκδότη – δηλούντος, όπως απαιτεί ο Α.Κ. 160.

Το ζήτημα ωστόσο του αποδεικτικού τύπου, και ειδικότερα το κενό που υπάρχει στη δυνατότητα ασφαλούς διακρίβωσης της γνησιότητας μιας ηλεκτρονικής δήλωσης βουλήσεως αποτέλεσε και συνεχίζει να αποτελεί μια από τις ασθένειες του ηλεκτρονικού εμπορίου, που παρά τις διάφορες προσπάθειες δεν έχει έως σήμερα αντιμετωπιστεί ουσιαστικά. Σχετικές έρευνες αποκαλύπτουν ότι το

ζήτημα της ασφάλειας και της δυνατότητας απόδειξης της διενέργειας συναλλαγών μέσω του Internet αποτελούν το σημαντικότερο παράγοντα ανασχεσης της περαιτέρω ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Στο πλαίσιο της παραπάνω ανάγκης επίτευξης ασφάλειας στις συναλλαγές emπίπτουν κατά κύριο λόγο οι ακόλουθες απαιτήσεις:

- (α) Ο παραλήπτης των δεδομένων να μπορεί να είναι βέβαιος για την ταυτότητα του αποστολέα (αυθεντικότητα των δεδομένων – authentication).
- (β) Να μην είναι δυνατή η αλλοίωση των δεδομένων κατά τη μετάδοσή τους μέσω του τηλεπικοινωνιακού δικτύου (ακεραιότητα των δεδομένων – integrity).
- (γ) Να αποκλείεται η δυνατότητα, τα εμπλεκόμενα σε μια ηλεκτρονική συναλλαγή μέρη να αρνηθούν ή να αμφισβητήσουν εκ των υστέρων κακόπιστα τη συμμετοχή τους σε αυτήν (αποτροπή της νοθευσιμότητας των δεδομένων από τα μέρη και της αποποίησης ευθύνης).

Τα αποτελέσματα των εν λόγω ερευνών και η διαφαινόμενη ανάγκη για την τόνωση της εμπιστοσύνης του πολίτη στις ηλεκτρονικές συναλλαγές με την ικανοποίηση των εκτεθεισών απαιτήσεων ασφάλειας ώθησαν τον κοινοτικό νομοθέτη στην υιοθέτηση ενός θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα ενίσχυε την εμπιστοσύνη των συναλλασσόμενων στα ηλεκτρονικά μέσα ως εργαλεία για τη διενέργεια νομικά σημαντικών συναλλαγών. Καρπός αυτής υπήρξε η οδηγία 1999/93/E.K. του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές υπογραφές». Η μεταφορά των ρυθμίσεων της οδηγίας αυτής από τον Έλληνα νομοθέτη στο εθνικό δίκαιο έγινε με το προεδρικό διάταγμα 150/2001.

B. Έννοια και τεχνικές της ηλεκτρονικής υπογραφής

Τον ορισμό της ηλεκτρονικής υπογραφής θεσπίζουν τόσο ο κοινοτικός όσο και ο Έλληνας νομοθέτης. Έτσι στο άρθρο 2 παρ 1 του π.δ. 150/2001 (αλλά και της οδηγίας 99/93/Ε.Κ. αντίστοιχα) ορίζεται ότι για την εφαρμογή του εν λόγω νομοθετήματος ως ηλεκτρονική υπογραφή νοούνται τα «δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας». Ο νομοθετικός αυτός ορισμός, αν και εκ πρώτης όψεως φαίνεται να αποβλέπει στα δεδομένα που χρησιμοποιούνται για την διακρίβωση της γνησιότητας (π.χ. στον συνθηματικό αριθμό PIN ή στον κρυπτογραφημένο «αποτύπωμα» της δήλωσης που δημιουργείται με τη βοήθεια του ιδιωτικού κλειδιού) και όχι στη διαδικασία καθαυτή, στην ουσία δεν αποκλίνει από αυτά που γίνονται δεκτά στη θεωρία.

Ο όρος ηλεκτρονική υπογραφή χρησιμοποιείται ειδικότερα τόσο από το νομοθέτη όσο και από τη θεωρία άλλοτε υπό ευρεία έννοια, δηλαδή ως μέθοδος τεκμηρίωσης, και άλλοτε υπό στενή έννοια, δηλαδή ως ηλεκτρονικά δεδομένα που συντελούν στην τεκμηρίωση.

Στο πεδίο εφαρμογής του π.δ. 150/2001 εμπίπτουν από τις πιο απλές διαδικασίες τεκμηρίωσης, όπως είναι η χρήση συνθηματικών κωδικών αναγνώρισης, των λεγόμενων PIN, μέχρι και τις πιο σύνθετες, όπως αυτή της ασύμμετρης κρυπτογραφίας με τη μέθοδο RSA (γνωστής και ως «ψηφιακής υπογραφής»¹²).

Προτού προχωρήσουμε στη διερεύνηση της ηλεκτρονικής υπογραφής ως έννοιας νομικής, κρίνεται σκόπιμο να κάνουμε μια τεχνική επισκόπηση των σχετικών μεθόδων προκειμένου να αναλύσουμε πώς αυτές λειτουργούν.

¹² Βλ. Δ. Μανιώτης, Η ψηφιακή, σελ. 39.

- **Η χρησιμοποίηση προσωπικού κωδικού επικοινωνίας (PIN)**

Η εν λόγω μέθοδος τεκμηρίωσης συνιστάται στη χρησιμοποίηση εκ μέρους του δηλούντος ενός προσωπικού κωδικού αριθμού με τον οποίο δηλώνεται η ταυτότητα του.

Ο δικαιούχος φέρει το βάρος να μην αποκαλύπτει τον κωδικό αριθμό του σε τρίτους ενώ επιπλέον υφίσταται τεχνικώς και η δυνατότητα ο αριθμός να γνωστοποιηθεί στον δικαιούχο κατά τρόπο που να μην επιτρέπει να καταστεί γνωστός ούτε στην υπηρεσία που τον εξέδωσε (π.χ. στο τμήμα μηχανογράφησης της Τράπεζας).

Η χρησιμοποίηση του συγκεκριμένου είδους ηλεκτρονικής υπογραφής είναι ευρύτατα διαδεδομένη στις σύγχρονες συναλλαγές και αποτελεί σήμερα ίσως το ευρύτερο διαδεδομένο και γενικότερα αποδεκτό τρόπο τεκμηρίωσης της γνησιότητας μιας δήλωσης βουλήσεως που διαβιβάζεται με ηλεκτρονικά μέσα. Μειονέκτημα ωστόσο της διαδικασίας αυτής και σημαντική τροχοπέδη στην εφαρμογή της στα ανοιχτά δίκτυα, όπως είναι το Internet, αποτελεί το γεγονός ότι απαιτεί την προκαταρκτική συμβατική επαφή των μερών που πρόκειται να κάνουν χρήση αυτής, την εκ των προτέρων δηλαδή κατάρτιση μιας σύμβασης – πλαισίου, η οποία θα καθορίζει τις λεπτομέρειες της διαδικασίας τεκμηρίωσης και κυρίως θα γνωστοποιεί στον δικαιούχο τον κωδικό αριθμό του. Επιπλέον απαιτεί την ύπαρξη σχέσης εμπιστοσύνης ανάμεσα στα δύο μέρη, ανάγκη που ικανοποιείται στην πράξη εν μέρει από τον απρόσωπο χαρακτήρα των σύγχρονων μαζικών συναλλαγών με τη χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή.

Στον βαθμό που και για την ίδια τη σύμβαση – πλαίσιο δεν απαιτείται η τήρηση του έγγραφου τύπου, είναι δυνατή η κατάρτιση και αυτής ακόμη μέσω του Internet. Έτσι για συναλλαγές χαμηλού κινδύνου ή μικρού οικονομικού αντικειμένου είθισται να ακολουθείται η μέθοδος τεκμηρίωσης με τη χρήση κωδικού αριθμού, ο οποίος κωδικός αριθμός και οι λοιπές λεπτομέρειες της διαδικασίας συνομολογούνται επίσης με ηλεκτρονικά μέσα, κατά κανόνα μέσω του Internet.

Αυτό συμβαίνει π.χ. για την εγγραφή σε συνδρομητικές βάσεις δεδομένων αντί χαμηλού οικονομικού ανταλλάγματος ή έναντι της συναίνεσης στη χρησιμοποίηση των προσωπικών δεδομένων του χρήστη για σκοπούς ερευνητικούς ή διαφημιστικούς. Σε περιπτώσεις όμως που απαιτείται υψηλός βαθμός ασφάλειας και απόλυτη εξακρίβωση των στοιχείων της ταυτότητας του χρήστη, όπως π.χ. στις τραπεζικές συναλλαγές, η με συμβατικά μέσα κατάρτιση της σχετικής σύμβασης – πλαίσιο είναι αναπόφευκτη. Στους όρους της σύμβασης αυτής τις περισσότερες φορές περιλαμβάνονται ποικίλες αποδεικτικές συμφωνίες (π.χ. ότι η εγγραφή δεδομένων σε ηλεκτρονικό υπολογιστή αποτελεί πλήρη απόδειξη της συναλλαγής), οι οποίες συμφωνίες κατά κανόνα θα έχουν πρακτική αξία μόνο εφόσον έχουν περιβληθεί τον αποδεικτικό – έγγραφο τύπο.

• Η κρυπτογραφία

Μια επίσης διαδεδομένη μέθοδος τεκμηρίωσης αποτελεί η κρυπτογράφηση των ηλεκτρονικών δεδομένων που απαρτίζουν τη δήλωση βουλήσεως. Η μέθοδος της κρυπτογράφησης είναι δυνατό να εξασφαλίσει την αυθεντικότητα και τη μη έξωθεν (από τρίτους) αλλοίωση ενός κειμένου, δηλαδή ότι το κείμενο προέρχεται από τον «υπογράφοντα» και δεν υπέστη αλλοιώσεις κατά τη διαβίβασή του.

Τα συστήματα κρυπτογράφησης που εφαρμόζονται ως μέθοδος τεκμηρίωσης της γνησιότητας κάνουν χρήση κρυπτογραφικών αλγορίθμων, δηλαδή μαθηματικών συναρτήσεων, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για την κρυπτογράφηση και την αποκρυπτογράφηση των σχετικών διαβιβαζόμενων δεδομένων. Ως κρυπτογράφηση νοείται ο μετασχηματισμός δεδομένων ηλεκτρονικού υπολογιστή με τη χρήση των κατάλληλων αλγορίθμων, έτσι ώστε η ανάγνωσή τους να είναι δυνατή μόνο με τη βοήθεια ενός κλειδιού αποκρυπτογράφησης.

- **Η κρυπτογραφία ως μέθοδος ηλεκτρονικής υπογραφής**

Αναφέραμε παραπάνω ότι ως κρυπτογράφηση νοείται ο μετασχηματισμός δεδομένων ηλεκτρονικού υπολογιστή με τη χρήση κατάλληλων αλγορίθμων (δηλαδή μαθηματικών συναρτήσεων), έτσι ώστε να μπορούν να αναγνωρισθούν μόνο με τη βοήθεια ενός κλειδιού αποκρυπτογράφησης. Η κρυπτογράφηση υπηρετεί τη διακρίβωση της γνησιότητας των ηλεκτρονικών δεδομένων, αποτελεί δηλαδή μορφή ηλεκτρονικής υπογραφής.

Τα συστήματα κρυπτογράφησης που εφαρμόζονται στο πλαίσιο ηλεκτρονικής υπογραφής αποτελούνται, όπως είπαμε και παραπάνω, από κρυπτογραφικούς αλγόριθμους, δηλαδή από μαθηματικές συναρτήσεις που χρησιμοποιούνται για την κρυπτογράφηση και αποκρυπτογράφηση των δεδομένων (πρόκειται για τα ονομαζόμενα κλειδιά). Δύο είναι οι κυριότεροι τύποι συστημάτων κρυπτογράφησης – ηλεκτρονικής υπογραφής, το συμμετρικό κρυπτογραφικό σύστημα και το ασυμμετρικό κρυπτογραφικό σύστημα (γνωστό και ως «ψηφιακή υπογραφή»)¹³.

- **Η συμμετρική κρυπτογραφική ηλεκτρονική υπογραφή**

Οι ονομαζόμενες συμμετρικές μέθοδοι χρησιμοποιούν συμμετρικούς αλγορίθμους, δηλαδή διαθέτουν ένα κοινό κλειδί τόσο για την κρυπτογράφηση όσο και για την αποκρυπτογράφηση των δεδομένων. Κατά συνέπεια το κλειδί αυτό πρέπει να είναι γνωστό τόσο στον αποστολέα των δεδομένων (προκειμένου να τα κρυπτογραφήσει). Υπό την αυτονόητη προϋπόθεση ότι το κλειδί αυτό παραμένει μυστικό, εφόσον ο παραλήπτης των κρυπτογραφημένων δεδομένων είναι σε θέση με τη βοήθειά του να τα αποκρυπτογραφήσει, μπορεί να είναι βέβαιος ότι τα δεδομένα αυτά προέρχονται από τον συγκεκριμένο αποστολέα – δικαιούχο του κλειδιού.

Η μέθοδος της συμμετρικής κρυπτογράφησης, αν και μαθηματικά ασφαλής, παρουσιάζει το πρόβλημα της διατήρησης μυστικού του μοναδικού αυτού κλειδιού.

¹³ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 179.

Θα πρέπει δηλαδή το χρησιμοποιούμενο κλειδί, ο αλγόριθμος αυτός, να γνωστοποιηθεί στον παραλήπτη με κάποιο τρόπο που να εξασφαλίζει ότι θα παραμείνει απόρρητο, συνεπώς όχι μέσω του Internet. Επιπλέον η συμμετρική κρυπτογραφία προϋποθέτει την ύπαρξη εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέρη. Για τους παραπάνω λόγους η συγκεκριμένη μέθοδος κρίνεται κατάλληλη μόνο για κλειστές ομάδες χρηστών, οι οποίοι δεν έρχονται για πρώτη φορά σε συναλλακτική επαφή μέσω του Internet. Αντιθέτως για συναλλαγές, στις οποίες μετέχει μεγάλος αριθμός συναλλασσόμενων (ανοιχτά δίκτυα), οι οποίοι μάλιστα «γνωρίζονται» για πρώτη φορά επ' ευκαιρία της ηλεκτρονικής συναλλαγής, η συμμετρική κρυπτογραφία κρίνεται ακατάλληλη.

II. Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ (ΠΡΟΗΓΜΕΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ)

A. Η έννοια της ψηφιακής υπογραφής

Ο όρος ψηφιακή υπογραφή (digital signature, digitale signature) είναι καταρχήν τεχνικός όρος και υποδηλώνει τη συγκεκριμένη μέθοδο ασύμμετρης κρυπτογράφησης των ηλεκτρονικών δεδομένων κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η γνησιότητά τους. Η ψηφιακή υπογραφή πρέπει να διακρίνεται από την ηλεκτρονική υπογραφή που είναι έννοια προέχοντος νομική. Η ψηφιακή υπογραφή (ως μέθοδος κρυπτογράφησης των δεδομένων) αποτελεί μια από τις μορφές ηλεκτρονικής υπογραφής (με την έννοια της μεθόδου τεκμηρίωσης) που αναγνωρίζουν το π.δ. 150/2001 και η Οδηγία 99/93/Ε.Κ. Άλλες μορφές ηλεκτρονικής υπογραφής αποτελούν όπως είδαμε η χρήση προσωπικού κωδικού αναγνώρισης, η συμμετρική κρυπτογραφία¹⁴.

B. Η λειτουργία της ψηφιακής υπογραφής

Ως ψηφιακή υπογραφή, με την τεχνική του όρου έννοια, νοείται μια μέθοδος τεκμηρίωσης της γνησιότητας ηλεκτρονικών δεδομένων, η οποία

¹⁴ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 185.

βασίζεται στη μέθοδο ασύμμετρης κρυπτογραφίας με τη χρήση δημοσίου κλειδιού. Ο χρήστης της ψηφιακής υπογραφής (και αποστολέας των δεδομένων) διαθέτει δύο κλειδιά (αλγορίθμους).

Αυτά τα δύο διαφορετικά κλειδιά (γνωστά ως ιδιωτικό και δημόσιο κλειδί) αποτελούν ζευγάρι υπό την έννοια ότι δεδομένα τα οποία κρυπτογραφούνται με τη βοήθεια του ιδιωτικού κλειδιού μπορούν να αποκρυπτογραφηθούν μόνο με τη βοήθεια του αντίστοιχου δημόσιου κλειδιού. Το μεν ιδιωτικό κλειδί πρέπει να παραμένει πάντοτε απόρρητο, το δε δημόσιο κλειδί μπορεί να γνωστοποιηθεί σε οποιονδήποτε τρίτο, γιατί η μαθηματική συνάρτηση βάσει της οποίας δημιουργείται κάθε ζεύγος κλειδιών διασφαλίζει ότι δεν είναι δυνατό κανείς να υπολογίσει το ιδιωτικό κλειδί, εφόσον έχει στην κατοχή του το δημόσιο.

Το ιδιωτικό κλειδί χρησιμοποιείται (από τον αποστολέα των δεδομένων) για τη δημιουργία της υπογραφής και το άλλο (από τον λήπτη) για την επαλήθευσή της. Αυτή η κρυπτογραφική διαδικασία που λαμβάνει χώρα με τη χρήση ενός ιδιωτικού και ενός ελεύθερα ανακοινώσιμου δημοσίου κλειδιού ονομάζεται ασύμμετρη κρυπτογραφική διαδικασία (διαδικασία RSA).

Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι ο αποστολέας έχει ένα συγκεκριμένο ζευγάρι κλειδιών και το ιδιωτικό κλειδί βρίσκεται στην ιδιωτική κατοχή του, τότε το γεγονός ότι ο αποστολέας χρησιμοποίησε το ιδιωτικό του κλειδί για να κρυπτογραφήσει τη σύνοψη του μηνύματός του, πιστοποιεί στον παραλήπτη που το αποκρυπτογραφεί με το αντίστοιχο δημόσιο κλειδί του αποστολέα την ταυτότητα του τελευταίου (αυθεντικότητα των δεδομένων). Η ψηφιακή υπογραφή δηλαδή αποτελεί και μια μέθοδο πιστοποίησης της ταυτότητας του αποστολέα των δεδομένων.

Πρακτικά η μόνη δυνατότητα «πλαστογράφησης» της ψηφιακής υπογραφής υφίσταται, εάν ο δικαιούχος του ιδιωτικού κλειδιού χάσει τον απόλυτο έλεγχο επ' αυτού, π.χ. απολέσει την «έξυπνη κάρτα» στην οποία έχει αποθηκευτεί ο αλγόριθμος του ιδιωτικού κλειδιού και ο ευρετής της γνωρίζει τον κωδικό αριθμό ενεργοποίησής της (PIN) ή δεν προβλέπεται η χρήση κωδικού.

Η ψηφιακή υπογραφή ως μέθοδος τεκμηρίωσης περιλαμβάνει δύο διαδικασίες: τη δημιουργία υπογραφής από τον αποστολέα των δεδομένων και την επαλήθευσή της από τον παραλήπτη. Παρακάτω θα αναφέρουμε αναλυτικά τις

ενέργειες των δύο μερών, ώστε να γίνει κατανοητός ο μηχανισμός της δημιουργίας και της επαλήθευσης της ψηφιακής υπογραφής.

➤ **Η δημιουργία της υπογραφής από τον αποστολέα**

- α) Ο αποστολέας, αφού ολοκληρώσει τη διατύπωση του μηνύματός του, χρησιμοποιώντας έναν αλγόριθμο (μαθηματική συνάρτηση) δημιουργεί τη σύνοψη του μηνύματος αυτού που πρόκειται να αποστείλει. Ανεξάρτητα από το μέγεθος του μηνύματος, αυτό που θα δημιουργηθεί είναι μια συγκεκριμένου μήκους σειρά ψηφίων (π.χ. 25A046HK8F591... σύνολο 128 ψηφία).
- β) Με το ιδιωτικό του κλειδί, ο αποστολέας κρυπτογραφεί τη σύνοψη αυτή. Το αποτέλεσμα αυτής της ενέργειας είναι η ψηφιακή υπογραφή. Στην ουσία η ψηφιακή υπογραφή είναι μια πολυπληθής σειρά ψηφίων χωρίς νοηματικό περιεχόμενο.
- γ) Η κρυπτογραφημένη σύνοψη (ψηφιακή υπογραφή) προσαρτάται στο κείμενο και το μήνυμα με τη ψηφιακή υπογραφή, το δημόσιο κλειδί αλλά και πιστοποιητικό του αποστολέα διαβιβάζονται μέσω του τηλεπικοινωνιακού δικτύου στον παραλήπτη.

➤ **Η επαλήθευση της ψηφιακής υπογραφής από τον παραλήπτη**

- α) Ο παραλήπτης αποσπά από το παραληφθέν μήνυμα την ψηφιακή υπογραφή (δηλαδή την κρυπτογραφημένη με το ιδιωτικό κλειδί του αποστολέα σύνοψη).
- β) Εφαρμόζοντας στο μήνυμα που έλαβε τον ίδιο αλγόριθμο ο παραλήπτης δημιουργεί τη σύνοψη του εις χείρας του μηνύματος.

- γ) Στη συνέχεια αποκρυπτογραφεί, με το δημόσιο κλειδί του αποστολέα, την κρυπτογραφημένη σύνοψη του μηνύματος (την ψηφιακή υπογραφή του μηνύματος). Η επιτυχής αποκρυπτογράφηση της σύνοψης με το δημόσιο κλειδί του αποστολέα πιστοποιεί την προέλευσή της από αυτόν.
- δ) Συγκρίνει τις δύο συνόψεις και εάν αυτές βρεθούν όμοιες, αυτό σημαίνει ότι το μήνυμα που έλαβε ο παραλήπτης δεν έχει υποστεί αλλοιώσεις (ακεραιότητα των δεδομένων). Αν το μήνυμα έχει νοθευτεί, π.χ. κατά τη διαβίβαση, η σύνοψη που θα παράγει ο λήπτης θα είναι διαφορετική από τη σύνοψη που είχε κρυπτογραφηθεί.

Όλες οι παραπάνω διεργασίες, τόσο αυτές της δημιουργίας όσο και αυτές της επαλήθευσης της υπογραφής, εκτελούνται βεβαίως αυτοματοποιημένα από το σχετικό λογισμικό των δύο μερών και διαρκούν ελάχιστα δευτερόλεπτα.

Παραμένει ωστόσο ένα κενό ασφάλειας: θα πρέπει με κάποιον τρόπο να διασφαλιστεί ότι το δημόσιο κλειδί που διαβιβάστηκε στον λήπτη ανήκει πράγματι σε αυτόν που φέρεται ως συμβαλλόμενο μέρος και όχι σε κάποιον τρίτο που αντιποιείται την ταυτότητά του.

Επίσης θα πρέπει να είναι δυνατή η πιστοποίηση με αντικειμενικό τρόπο ότι η ακολουθούμενη διαδικασία ψηφιακής υπογραφής και επαλήθευσής της ανταποκρίνονται πράγματι στις προδιαγραφές ενός ασφαλούς ασύμμετρου συστήματος κρυπτογράφησης όπως αυτές τίθενται στο π.δ. 150/2001 (π.χ. ότι το ιδιωτικό και το δημόσιο κλειδί συνδέονται πράγματι με μια μονόδρομη συνάρτηση, ότι το ιδιωτικό κλειδί είναι μοναδικό και ότι μπορεί να διατηρηθεί απόρρητο).

Γ. Ο νομικός χαρακτήρας της ψηφιακής υπογραφής

Η ψηφιακή υπογραφή, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν αναλυτικά παραπάνω, φαίνεται ότι παρέχει υψηλότερο βαθμό ασφάλειας απ' ό,τι οι κοινές ηλεκτρονικές υπογραφές που περιγράψαμε. Η μέθοδος της ψηφιακής υπογραφής ειδικότερα

εμπίπτει στον ορισμό του άρθρου 2 παράγραφος 2 για την «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή», αποτελεί δηλαδή ηλεκτρονική υπογραφή που πληροί τους παρακάτω όρους του νόμου:

- α) Συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα: Πράγματι, μόνο ο υπογράφων μπορεί να κάνει χρήση του ιδιωτικού κλειδιού κρυπτογράφησης που του έχει αποδοθεί. Ο υπογράφων ειδικότερα έχει το βάρος να διατηρεί απόρρητα τόσο τον συγκεκριμένο αλγόριθμο όσο και τον κωδικό αριθμό (PIN) που του εξασφαλίζει την πρόσβαση σε αυτόν. Σε περίπτωση μάλιστα απώλειας της κάρτας που περιέχει τον αλγόριθμο ή διαρροής του μυστικού αριθμού φέρει το βάρος να ειδοποιήσει τον έμπιστο τρίτο – εκδότη του σχετικού πιστοποιητικού.

- β) Είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος; Η μέθοδος PSA που βασίζεται σε μια υποδομή δημόσιου κλειδιού είναι πράγματι ικανή να καθορίσει αξιόπιστα την ταυτότητα του υπογράφοντος. Εφόσον τα συγκεκριμένα δεδομένα είναι δυνατόν να αποκρυπτογραφηθούν με το δημόσιο κλειδί του υπογράφοντος, είναι μαθηματικός βέβαιος ότι η κρυπτογράφηση έχει γίνει με το αντίστοιχο σε αυτό ιδιωτικό κλειδί του. Στο πιστοποιητικό λοιπόν που αντιστοιχεί στο δημόσιο κλειδί, με το οποίο έγινε η κρυπτογράφηση, βεβαιώνει ο εκδότης του ότι ο αποκλειστικός κάτοχος του αντιστοιχούντος ιδιωτικού κλειδιού είναι ο υπογράφων.

Επιπλέον στο πιστοποιητικό αναφέρονται τα στοιχεία της ταυτότητας του προσώπου αυτού (ή το ψευδώνυμο με το οποίο αυτός έχει επιλέξει να εμφανίζεται στις συναλλαγές), τα οποία στοιχεία βεβαιώνει υπεύθυνα ο εκδότης.

- γ) Δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό αποκλειστικό του έλεγχο: Πράγματι το μυστικό κλειδί «αλγόριθμος», με το οποίο κρυπτογραφούνται τα δεδομένα, εΐθισται να αποθηκεύεται σε μια κάρτα και μάλιστα η πρόσβαση στον αλγόριθμο από τον κάτοχο της κάρτας

είναι εφικτή μόνο εφόσον εισαγάγει έναν κωδικό αριθμό αναγνώρισης (PIN).

III. ΟΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ

Εκθέσαμε παραπάνω συνοπτικά τι αντιλαμβάνεται ο νομοθέτης ως ηλεκτρονική υπογραφή καθώς και τις επιμέρους κατηγορίες ηλεκτρονικών υπογραφών τις οποίες αυτός διακρίνει. Περαιτέρω προβήκαμε σε μια σύντομη επισκόπηση του κανονιστικού πλαισίου το οποίο έθεσε, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των υψηλών εχεγγύων γνησιότητας που θα πρέπει να παρέχει τουλάχιστον η ασφαλής προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή αναφορικά με το κείμενο με το οποίο αυτή συσχετίζεται. Ασφαλώς μεγαλύτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν ωστόσο οι έννομες συνέπειες, τις οποίες επιφύλαξε ο νομοθέτης στα επιμέρους είδη ηλεκτρονικής υπογραφής.

Η νέα ρύθμιση, όπως ρητά ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 2 του π.δ. 150/2001, δεν θίγει διατάξεις που επιβάλλουν την τήρηση ορισμένου τύπου για τη σύσταση έννομων υποχρεώσεων, ούτε διατάξεις που ρυθμίζουν την αποδεικτική χρήση ή δύναμη εγγράφων. Οι σχετικές διατάξεις ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου παραμένουν αμετάβλητες. Αντ' αυτού ο νομοθέτης επέλεξε την οδό της νομοθετικής εξομοίωσης ενός από τα είδη ηλεκτρονικής υπογραφής, το οποίο πληροί τους αυξημένους όρους ασφάλειας που τίθενται, με την ιδιόχειρη υπογραφή.

Ειδικότερα στο άρθρο 3 παράγραφος 1 του π.δ. 150/2001, το οποίο αποτελεί στην ουσία και το επίκεντρο του νομικού πλαισίου για τις ηλεκτρονικές υπογραφές, ορίζεται ότι «η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής, επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο».

Κατ' αυτόν τον τρόπο η νέα ρύθμιση – ρηξικέλευθα όπως επισημαίνεται – εξομοιώνει την ηλεκτρονική υπογραφή που πληροί σωρευτικά τις παραπάνω

προϋποθέσεις με την ιδιόχειρη υπογραφή ανοίγοντας τον δρόμο για την ευθεία εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 160 Α.Κ. και 443 Κ. Πολ. Δικ., οι οποίες ρυθμίζουν το ιδιοχείρως υπογεγραμμένο ιδιωτικό έγγραφο ως συστατικό τύπο της δήλωσης βουλήσεως στο Αστικό Δίκαιο και ως μέσο αποδείξεως στην Πολιτική Δικονομία¹⁵.

¹⁵ Βλ. Π.Δ. 150/2001.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

I. ΟΙ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ

Η διάταξη του άρθρου 288 Α.Κ. επιβάλλει στα μέρη να εκπληρώσουν τις παροχές που πηγάζουν από καταρτισμένη σύμβαση όπως απαιτεί η συναλλακτική καλή πίστη. Η ίδια αυτή υποχρέωση βαρύνει σύμφωνα με την Α.Κ. 197 τα διαπραγματευόμενα τη σύμβαση μέρη και στο στάδιο πριν από τη σύναψη αυτής. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, κατά τις διαπραγματεύσεις για τη σύναψη της σύμβασης τα μέρη όφειλαν αμοιβαία να συμπεριφέρονται σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη.

Προκειμένου για τις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του Internet ενδιαφέρον παρουσιάζει το ζήτημα πότε θα θεωρήσουμε ότι αρχίζει το στάδιο των διαπραγματεύσεων. Γίνεται γενικά δεκτό ότι ως διαπραγματεύσεις εννοούνται οι προφορικές ή έγγραφες συναλλαγές απόψεων μεταξύ των ενδιαφερομένων για τη σύναψη ορισμένης σύμβασης με τις οποίες επιδιώκεται η προσέγγιση των διαφορετικών αρχικών θέσεων τους σχετικά με τους όρους της σύμβασης, έτσι ώστε να επέλθει τελικώς η προετοιμασία για την κατάρτιση της σύμβασης.

Σύμφωνα με την άποψη που επικρατεί στη νομολογία οι διαπραγματεύσεις αρχίζουν όταν εκδηλωθεί με οποιοδήποτε τρόπο ακόμη και σιωπηρό ενδιαφέρον για τη σύναψη της σύμβασης. Αυτό μπορεί να συμβεί ακόμη και πριν από την υποβολή πρότασης, ή πρόσκλησης για την υποβολή πρότασης, αρκεί δηλαδή οποιαδήποτε συναλλακτική επαφή.

Στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του Internet πρέπει να διερευνησουμε από ποιο σημείο και μετά θα θεωρήσουμε ότι υφίσταται ευθύνη των

μερών. Κρίσιμο φαίνεται καταρχήν το ερώτημα, κατά πόσο η φόρτωση και προβολή στον ηλεκτρονικό υπολογιστή του χρήστη της ιστοσελίδας του προμηθευτή σηματοδοτεί την έναρξη των μεταξύ τους διαπραγματεύσεων για τη σύναψη της σύμβασης. Η διατήρηση εκ μέρους του προμηθευτή ιστοσελίδας προς το σκοπό της διενέργειας συναλλαγών συνιστά είτε πρόταση για την κατάρτιση σύμβασης είτε πρόσκληση για την υποβολή πρότασης εκ μέρους του χρήστη.

Ακολουθώντας την κρατούσα γνώμη και σε συμφωνία με όσα γίνονται δεκτά για την είσοδο του πελάτη στο εμπορικό κατάστημα θα αρκεί η «επίσκεψη» του χρήστη σε οποιαδήποτε ιστοσελίδα του «ηλεκτρονικού καταστήματος» του προμηθευτή, προκειμένου να θεωρήσουμε ότι αρχίζει το στάδιο των διαπραγματεύσεων. Συνεπώς, ακόμη και μια ιστοσελίδα ενημερωτικού ή ψυχαγωγικού περιεχομένου, άσχετου με την σκοπούμενη από τον προμηθευτή σύμβαση, θα μπορεί να προκαλέσει την ευθύνη του εφόσον περιλαμβάνεται στο δικτυακό τόπο τον οποίο αυτός διατηρεί με κύριο σκοπό τη διενέργεια συναλλαγών. Ήδη δηλαδή με την προβολή στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές της εισαγωγικής ιστοσελίδας του προμηθευτή θα αρχίζει το στάδιο των διαπραγματεύσεων.

Το άρθρο 5 του π.δ. 131/2003 (άρθρου 6 της Οδηγίας) καθιερώνει την απαίτηση για αναγνωρισιμότητα της εμπορικής επικοινωνίας.

Ειδικότερα προβλέπει:

- α) η εμπορική επικοινωνία να είναι σαφώς αναγνωρίσιμη ως τέτοια,
- β) το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου γίνεται να είναι επίσης σαφώς αναγνωρίσιμο,
- γ) οι προσφορές όπως και οι εκπτώσεις, τα πριμ και τα δώρα, εφόσον επιτρέπονται από το κράτος όπου είναι εγκατεστημένος ο φορέας, πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμες,
- δ) τυχόν διαφημιστικοί διαγωνισμοί ή παιχνίδια, εφόσον και αυτά επιτρέπονται, να είναι σαφώς αναγνωρίσιμα ως τέτοια.

Επίσης το άρθρο 4 παράγραφος 1 του π.δ. 131/2003 προβλέπει σειρά πληροφοριών, τις οποίες οφείλει να παρέχει στον χρήστη του Internet ο

προμηθευτής προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω του Internet. Ειδικότερα κάθε φορέας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας υποχρεούται να προσφέρει στους αποδέκτες της υπηρεσίας αυτής, δηλαδή στους χρήστες του Internet τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) την επωνυμία,
- β) τη γεωγραφική διεύθυνσή στην οποία είναι εγκατεστημένος,
- γ) τον τυχόν αριθμό εγγραφής σε κάποιο εμπορικό ή άλλο δημόσιο μητρώο, εφόσον υφίσταται τέτοια εγγραφή,
- δ) τον αριθμό φορολογικού μητρώου εφόσον η δραστηριότητα του φορέα υπόκειται σε Φ.Π.Α.

Περαιτέρω ο φορέας υποχρεούται όπου αναφέρεται στο χρηματικό αντάλλαγμα των προϊόντων ή υπηρεσιών του, να είναι σαφής και να διευκρινίζει κατά πόσο περιλαμβάνονται σε αυτόν οι τυχόν αναλογούντες φόροι και τα έξοδα αποστολής (άρθρο 4 παρ. 2 του π.δ. 131/2003)¹⁶.

II. Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Η σύμβαση αποτελεί το σπουδαιότερο και συνηθέστερο είδος δικαιοπραξίας. Καταρτίζεται με τη σύμπτωση δύο αντιτιθέμενων δηλώσεων βουλήσεως, που αποβλέπουν σε συγκεκριμένο έννομο αποτέλεσμα, και από την κατάρτιση της δεσμεύει τα μέρη. Η δήλωση βουλήσεως που προηγείται χρονικά καλείται πρόταση, ενώ αυτή που έπεται καλείται αποδοχή. Η πρόταση για να είναι έγκυρη πρέπει να είναι ορισμένη, πλήρης και σαφής, έτσι ώστε να αρκεί η καταφατική απάντηση αυτού στον οποίο απευθύνεται, για να καταρτιστεί η σύμβαση. Κριτήριο για την ύπαρξη έγκυρης πρότασης είναι η σοβαρή και οριστική πρόθεση συμβατικής δέσμευσης του προτείνοντος. Η πρότασή του πρέπει να δημιουργεί στον αποδέκτη την πεποίθηση ότι αν την αποδεχθεί η σύμβαση θα καταρτισθεί αμέσως. Αν δεν συμβαίνει αυτό, δεν υπάρχει πρόταση αλλά

¹⁶ Βλ. Π.Δ. 131/2003.

πρόσκληση για την υποβολή πρότασης, οπότε την πρόταση υποβάλλει αυτός στον οποίο απευθύνεται η πρόσκληση.

Στις αγορές μέσω του Παγκόσμιου Ιστού ο χρήστης του Internet προβάλλει στην οθόνη του ηλεκτρονικού του υπολογιστή τις ιστοσελίδες του προμηθευτή, οι οποίες περιέχουν την παρουσίαση των προϊόντων του. Στη συνέχεια συμπληρώνει τα σχετικά πεδία μιας επίσης από τον προμηθευτή παρεχόμενης φόρμας ηλεκτρονικής επικοινωνίας, δίνοντας την περιγραφή του επιθυμητού προϊόντος, την ποσότητα και τα προσωπικά στοιχεία.

Τα στοιχεία αυτά διαβιβάζονται στον προμηθευτή, ο οποίος στη συνέχεια είτε επιβεβαιώνει την παραλαβή της παραγγελίας είτε προβαίνει απευθείας στην εκτέλεσή της. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα, κατά πόσο η παρουσίαση αυτή των προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή στις ιστοσελίδες του αποτελεί μια δεσμευτική πρόταση, την οποία μπορεί να αποδεχθεί ο χρήστης με αποτέλεσμα να καταρτίζεται η σύμβαση, η απλώς μια πρόσκληση για την υποβολή πρότασης.

Η προβολή των προϊόντων ή υπηρεσιών στην ιστοσελίδα θα μπορούσε να αποτελεί πρόταση προς το κοινό δηλαδή πρόταση προς αόριστο πρόσωπο. Ως τέτοια χαρακτηρίζεται π.χ. η έκθεση εμπορευμάτων σε κατάσταση αυτοεξυπηρέτησης η αποδοχή συντελείται με την εμφάνιση των ειδών στο ταμείο πληρωμής. Όμως υπάρχει μια διαφορά: Στα καταστήματα αυτοεξυπηρέτησης ο πελάτης φέρει το ίδιο το προϊόν στο ταμείο και συνεπώς δεν τίθεται ζήτημα μη επάρκειας των αποθεμάτων του προμηθευτή όταν εξαντληθεί το απόθεμα από το ράφι, αυτομάτως θα πάψει να υφίσταται και η πρόταση του προμηθευτή, άρα αποκλείεται να γεννηθεί ευθύνη του τελευταίου για μη εκπλήρωση.

Αντιθέτως στο Internet ο πελάτης φέρνει στο «ηλεκτρονικό ταμείο» μια περιγραφή μόνο του προϊόντος μια εικόνα του και ο προμηθευτής πρέπει να διαπιστώσει εάν το απόθεμα επαρκεί για την ικανοποίηση του αιτήματος του πελάτη. Το απόθεμα όμως δεν μπορεί παρά να είναι περιορισμένο, συνεπώς ο προμηθευτής είναι εκτεθειμένος σε αξιώσεις των ενδιαφερόμενων για αποζημίωση. Βεβαίως υποστηρίζεται ως αντεπιχείρημα ότι το Internet προσφέρει την τεχνική δυνατότητα της διαρκούς ενημέρωσης για το απόθεμα ενός προϊόντος. Μόλις εξαντληθεί το απόθεμα, αυτόματα θα αποσύρεται και η προσφορά του προμηθευτή από την ιστοσελίδα.

Η εφαρμογή ωστόσο τέτοιων πολύπλοκων συστημάτων συνεπάγεται μεγάλα έξοδα και αποτελεί για τις συμβάσεις που καταρτίζονται μέσω του Internet τουλάχιστον προς το παρόν λόγω του σχετικά χαμηλού τζίρου μάλλον την εξαίρεση.

III. Η ΕΠΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΑΨΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

A. Η Κοινοτική Οδηγία 2000/31/ΕΚ

Η Οδηγία 2000/31/Ε.Κ. της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ορισμένες νομικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου, που ρυθμίζει συγκεκριμένα βασικά ζητήματα σε σχέση με το ηλεκτρονικό εμπόριο, αποσκοπεί στην εξασφάλιση της ελευθερίας κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας των πληροφοριών.

Μια από τις σημαντικότερες ρυθμίσεις της Οδηγίας αποτελεί η διάταξη του άρθρου 3, 1 η οποία καθιερώνει την εφαρμογή της αρχής της χώρας προέλευσης ως αρχής που θα διέπει τις διασυνοριακές συναλλαγές που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του ηλεκτρονικού εμπορίου.¹² Αυτό σημαίνει ότι το δίκαιο του κράτους – μέλους, στο οποίο βρίσκεται η μόνιμη εγκατάσταση του φορέα παροχής υπηρεσιών, μέσω της οποίας ασκεί κατά τρόπο ουσιαστικό την οικονομική του δραστηριότητα, θα διέπει τις διασυνοριακές συναλλαγές που αυτός συνάπτει με ηλεκτρονικά μέσα.

Ο κοινοτικός νομοθέτης αφιέρωσε στην Οδηγία 2000/31/Ε.Κ. το τρίτο τμήμα της στις συμβάσεις που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα, άρθρα 1, 10 και 11 της Οδηγίας. Στη διαδικασία κατάρτισης της σύμβασης είναι αφιερωμένο το άρθρο 11 της Οδηγίας. Ειδικότερα στο άρθρο 11 προβλέπονται κάποιες αρχές που θα πρέπει να ισχύουν, όταν ο αποδέκτης μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, εν προκειμένω ο χρήστης του Internet αναθέτει παραγγελία με τεχνολογικά μέσα.

Η πρώτη αρχή για την οποία πρέπει να μεριμνήσει ο εθνικός νομοθέτης προβλέπει ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να αποστέλλει αποδεικτικό

παραλαβής της παραγγελίας του αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα.

Η πρόβλεψη αυτή, για την ισχύ της οποίας οφείλουν να μεριμνήσουν τα κράτη – μέλη, είναι καταρχήν δεσμευτική για όλους τους συναλλασσομένους. Ωστόσο, ο κοινοτικός νομοθέτης προβλέπει τη δυνατότητα, τα συμβαλλόμενα μέρη να αποκλείσουν την εφαρμογή της με ειδική συμφωνία, εφόσον όμως ουδείς εκ των συμβαλλομένων έχει την ιδιότητα του καταναλωτή (άρθρο 11, παράγραφος της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ).

Η Οδηγία εξαιρεί ρητά από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης τη σύναψη της σύμβασης μέσω της ανταλλαγής μηνυμάτων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας. Συνεπώς η υποχρέωση αποστολής του αποδεικτικού θα ισχύει κατά κύριο λόγο για τις περιπτώσεις σύναψης της σύμβασης μέσω του Παγκοσμίου Ιστού.

Αντίθετα, δεν θα ισχύει προκειμένου για συμβάσεις που καταρτίζονται μέσω της επικοινωνίας με ηλεκτρονική αλληλογραφία.

B. Η μεταφορά της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ έγινε με ειδικό προεδρικό διάταγμα που ρυθμίζει συνολικά τα ζητήματα του ηλεκτρονικού εμπορίου. Με το άρθρο 10 του π.δ. 131/2003, το οποίο επίσης επιγράφεται με τον τίτλο «Παραγγελία» μεταφέρονται σχεδόν αυτολεξεί οι σχετικές διατάξεις της Οδηγίας με κάποιες βελτιώσεις στη διάρθρωση και τη νομικοτεχνική διατύπωση¹⁷.

1. Η επιλογή του εθνικού νομοθέτη

Κύριο χαρακτηριστικό της ρύθμισης είναι ότι και ο εθνικός νομοθέτης κάνει λόγο για παραγγελία με ηλεκτρονικά μέσα και για αρχές οι οποίες ισχύουν σε αυτή τη διαδικασία. Με τον τρόπο αυτό κατ' ουσίαν εκχωρεί περαιτέρω στη θεωρία και τη νομολογία το έργο της ενσωμάτωσης των κοινοτικών ρυθμίσεων στην ελληνική έννομη τάξη.

¹⁷ Βλ. Οδηγία 2000/31/ΕΚ.

Τελικά δηλαδή η θεωρία και η νομολογία των δικαστηρίων μας καλούνται να εντάξουν τις απαιτήσεις του κοινοτικού νομοθέτη στο αστικό μας δίκαιο.

2. Έννοια της παραγγελίας

Το πρώτο ζήτημα το οποίο θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο εφαρμοστής της διάταξης του άρθρου 10 παράγραφος 1 του π.δ. 131/2003 για το ηλεκτρονικό εμπόριο είναι αυτό της έννοιας της παραγγελίας. Πρόκειται για έναν καινοφανή στο πλαίσιο του αστικού δικαίου όρου, ο οποίος επιλέχθηκε από τον κοινοτικό νομοθέτη αντί των όρων «πρόταση» ή «αποδοχή πρότασης», προκειμένου να ξεπεραστεί η σκοπιμότης διαφορετικής αντιμετώπισης του περιεχομένου μιας ιστοσελίδας από τις επιμέρους έννομες τάξεις των κρατών – μελών.

Το νόημα όταν ο χρήστης προβαίνει σε παραγγελία θα πρέπει να αποδοθεί ως όταν ο χρήστης προβαίνει σε μια δήλωση βούλησης με τεχνολογικά μέσα. Η δήλωση αυτή είναι καταρχήν αδιάφορο εάν αποτελεί την πρόταση για την κατάρτιση σύμβασης με τον φορέα ή την αποδοχή της σχετικής πρότασης εκ μέρους του τελευταίου.

Στην περίπτωση αυτή, της διαβίβασης δηλαδή μιας δήλωσης βούλησης με ηλεκτρονικά μέσα στον φορέα, ο δηλών θα πρέπει να λαμβάνει αποδεικτικό παραλαβής της δήλωσης του αυτής από τον αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα¹⁸.

3. Η έννοια του αποδεικτικού παραλαβής

Το αποδεικτικό παραλαβής που πρέπει να αποστέλλεται με ηλεκτρονικά μέσα, έχει διάφορες μορφές, ανάλογα με τις περιστάσεις των συγκεκριμένων συναλλαγών. Εάν η δήλωση του χρήστη αποτελεί την πρόταση για την κατάρτιση της σύμβασης, πράγμα που θα αποτελεί τον κανόνα, όπως είδαμε, το αποδεικτικό παραλαβής μπορεί να συνίσταται και στην αποδοχή του αποδέκτη της δήλωσης.

¹⁸ Βλ. ΠΔ 131/2003.

Ο φορέας δηλαδή, θα μπορεί να επιβεβαιώσει την παραλαβή της πρότασης απευθείας με την αποδοχή της, αρκεί η αποδοχή αυτή να γίνεται χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα. Γιατί πράγματι δεν φαίνεται δικαιολογημένο να απαιτήσει κανείς από τον φορέα να αποστείλει ξεχωριστά πρώτα το αποδεικτικό παραλαβής της πρότασης και στη συνέχεια αμέσως μετά την αποδοχή της. Σχετικά με τη μορφή του αποδεικτικού θα ίσχυαν κι εδώ τα προβλεπόμενα της Οδηγίας 2000/31, δηλαδή θα μπορεί να συνίσταται στην παροχή σε απευθείας σύνδεση μιας αμειβόμενης υπηρεσίας.

Συνεπώς εάν αντικείμενο της παροχής του φορέα είναι μια ηλεκτρονικά παρεχόμενη υπηρεσία, η άμεση παροχή της υπηρεσίας αυτής θα αρκεί για την πλήρωση της απαίτησης του φορέα, άρθρο 10, π.δ. 131/2003. Εάν αντίθετα η παροχή του φορέα με βάση τη συμφωνία των μερών θα εκπληρωθεί σε μεταγενέστερο χρόνο ή εάν από τη φύση της δεν είναι δυνατή η εκπλήρωση με ηλεκτρονικά μέσα, θα είναι αναγκαία η αποστολή ενός ειδικού αποδεικτικού με ηλεκτρονικά μέσα. Το αποδεικτικό αυτό της παραλαβής της αποδοχής του χρήστη, θα μπορεί π.χ. να έχει τη μορφή ενός μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.

4. Οι συνέπειες της παράλειψης αποστολής του αποδεικτικού

Ο νόμος δεν ορίζει τις έννομες συνέπειες για την περίπτωση παράλειψης αποστολής του αποδεικτικού παραλαβής εκ μέρους του φορέα. Η αποστολή του αποδεικτικού παραλαβής δεν αποτελεί προϋπόθεση της σωματικής δέσμευσης. Δεν επιδρά δηλαδή στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης.

Συνεπώς ακόμη και εάν η αποστολή του αποδεικτικού παραλειφθεί, η σύμβαση στην περίπτωση αυτή θα υφίσταται ανάμεσα στα μέρη. Η παράλειψη ωστόσο αυτή του φορέα θα μπορούσε να επιδρά στη γένεση των αποτελεσμάτων της σύμβασης, να θίγει δηλαδή την εγκυρότητα.

Από το γράμμα της διάταξης του άρθρου 10 του π.δ. 131/2003 δεν προκύπτει άμεσα η ακυρότητα της δικαιοπραξίας. Πρέπει να προβλέπεται ένδικα στον νόμο. Ο χρήστης μπορεί να αξιώσει αυτοτελώς την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής του φορέα, να ζητήσει δηλαδή από τον φορέα να άρει την αβεβαιότητα σχετικά με την περιέλευση ή όχι σε αυτόν της δήλωσης βουλήσεως του χρήστη. Ο χρήστης θα μπορεί να αξιώσει την καταβολή αποζημιώσεως, εφόσον ζημιώθηκε από την παράλειψη αυτής. Επίσης παράλειψη του φορέα θα μπορεί να θεμελιώσει ευθύνη του για τις περιπτώσεις που δεν συναφθεί τελικά η σύμβαση¹⁹.

¹⁹ Βλ. Π.Δ. 131/2003.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

**Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΤΟΥ
ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΝΟΜΟ 2251/1994

I. Η ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΙ Η ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (Γ.Ο.Σ.)

Η χρήση των Γενικών Όρων Συναλλαγών (εφεξής Γ.Ο.Σ.) εξαπλώνεται όλο και περισσότερο στη σύγχρονη συναλλακτική πρακτική. Στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω των Γ.Ο.Σ. αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς, ελλείψει προσωπικής επαφής των συναλλασσόμενων μερών, οι Γ.Ο.Σ. καλούνται να ρυθμίσουν τις σχέσεις των μερών σε περίπτωση ανώμαλης εξέλιξης της τελευταίας. Επιπλέον η έλλειψη αυτή της προσωπικής επαφής εξανεμίζει στην πράξη την όποια δυνατότητα ατομικής διαπραγμάτευσης των επιμέρους όρων της σύμβασης, καθιστώντας τις χαρακτηριστικό παράδειγμα συμβάσεων προσχώρησης. Κατά κανόνα οι όροι της σύμβασης θα προδιατυπώνονται από τον προμηθευτή σε ένα ηλεκτρονικό έγγραφο, και στον καταναλωτή δεν θα απομένει παρά η δυνατότητα είτε να τους αποδεχθεί είτε να απόσχει της σύμβασης. Ενόψει της παραπάνω εξέλιξης είναι προφανής η αυξημένη ανάγκη προστασίας του καταναλωτή από τη χρήση τέτοιων προδιατυπωμένων όρων από τον κατά τεκμήριο οικονομικά και οργανωτικά ισχυρότερο προμηθευτή.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν. 2251/1994 Γενικοί Όροι των Συναλλαγών με την έννοια του νόμου είναι καταρχήν εκείνοι «που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων» ανάμεσα σε καταναλωτές προμηθευτές.

Όσον αφορά τις ιδιότητες του «καταναλωτή» και του «προμηθευτή» θα τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 1 παράγραφος 4 του ν. 2251/1994, που παρέχουν νομοθετικό ορισμό των δύο αυτών εννοιών.

Έτσι καταναλωτής με την έννοια του ν. 2251/1994 θα είναι «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο για το οποίο προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά ή το οποίο κάνει χρήση τέτοιων προϊόντων ή υπηρεσιών εφόσον αποτελεί τον τελικό αποδέκτη τους». Η έννοια της αγοράς μπορεί να είναι είτε η συνήθης είτε αποκλειστικά η «ηλεκτρονική» αγορά, δηλαδή προϊόντα ή υπηρεσίες που από τη φύση τους μπορούν να προσφερθούν μόνο μέσω του Internet. Σε περίπτωση όμως που ένα αγαθό ή υπηρεσία προσφέρεται αποκλειστικά σε εξατομικευμένο αποδέκτη, π.χ. μέσω ενός μηνύματος ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, τότε ο τελευταίος δεν θα αποτελεί καταναλωτή με την έννοια του ν. 2251/1994.

Προμηθευτής αντίστοιχα θα είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά την άσκηση της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας, προμηθεύει προϊόντα ή παρέχει υπηρεσίες στον καταναλωτή. Και πάλι θα πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του νόμου περιστασιακές συναλλαγές που δεν γίνονται στο πλαίσιο άσκησης επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως π.χ. η πώληση του μεταχειρισμένου αυτοκινήτου ενός ιδιώτη μέσω αγγελίας στο Internet²⁰.

A. Η ένταξη στη σύμβαση

Ερευνητέα είναι υπό ποιες προϋποθέσεις ένας προμηθευτής που διακινεί τα προϊόντα ή παρέχει τις υπηρεσίες του μέσω του Internet θα μπορεί έγκυρα να ενσωματώσει τους Γ.Ο.Σ. του στις επιμέρους συμβάσεις που θα συνάπτει με τους καταναλωτές πελάτες του. Η ένταξη των Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση με τον καταναλωτή μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμφωνία των μερών.

Η συμφωνία αυτή έχει το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα ότι οι σχετικές πρόταση και αποδοχή αφορούν την ισχύ γενικά των Γ.Ο.Σ. και όχι το περιεχόμενο των κατ' ιδίαν όρων, το οποίο περιεχόμενο κατά κανόνα δεν τίθεται υπό διαπραγμάτευση.

²⁰ Βλ. τον ν. 2251/1994.

Λόγω ακριβώς της ιδιομορφίας αυτής το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ν. 2251/1994 επιβάλλει συμπληρωματικά στον προμηθευτή:

- α) το βάρος να υποδείξει στον καταναλωτή την ύπαρξη των Γ.Ο.Σ. και
- β) το βάρος να θέσει στη διάθεση του καταναλωτή τους Γ.Ο.Σ., ώστε να μπορέσει ο τελευταίος εφόσον το επιθυμεί να λάβει γνώση του περιεχομένου τους.

Τα παραπάνω ισχύουν ανεξάρτητα από το ποιος από τους δύο αντισυμβαλλόμενους υποβάλλει την πρόταση για την κατάρτιση της κύριας σύμβασης. Θέμα τήρησης έγγραφου τύπου καταρχήν δεν υφίσταται, καθώς η σύμβαση ενσωμάτωσης είναι άτυπη με εξαίρεση κάποιες ειδικές περιπτώσεις. Ειδικότερα ο νόμος δεν ορίζει τίποτα για τον τρόπο διατύπωσης των Γ.Ο.Σ. πέρα από την πρόβλεψη του άρθρου 2 παραγρ. 3 του ν. 2251/1994 που απαιτεί οι έντυποι Γ.Ο.Σ. να εκτυπώνονται ευανάγνωστα σε εμφανές μέρος της σύμβασης. Γίνεται λοιπόν ομόφωνα δεκτό ότι δεν απαιτείται έγγραφος τύπος για την ενσωμάτωση των Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση, με εξαίρεση βέβαια τις περιπτώσεις κατά τις οποίες προβλέπεται συστατικός ή αποδεικτικός έγγραφος τύπος για την κύρια σύμβαση ή για κάποιον ειδικό όρο, όπως π.χ. για παρέκταση δικαιοδοσίας, διαιτησία, διαιτητική πραγματογνωμοσύνη κ.ο.κ.²¹

Β. Εξασφάλιση της δυνατότητας πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ.

Η διερεύνηση της δυνατότητας πραγματικής, ή άλλως αξιόσιμης, γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ. θα εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε περίπτωσης. Καταρχήν θα τυγχάνουν εφαρμογής και εδώ τα γενικώς ισχύοντα για την ένταξη των Γ.Ο.Σ. Συνεπώς και στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του Internet οι Γ.Ο.Σ., θα πρέπει να είναι ευανάγνωστοι, σαφείς και διατυπωμένοι απλά, ώστε να είναι κατανοητοί στον μέσο – χωρίς νομικές γνώσεις – καταναλωτή. Επίσης θα πρέπει η συστηματική τους διάρθρωση αλλά και η παρουσίαση να είναι

²¹ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 267.

τέτοια ώστε να διευκολύνεται ο καταναλωτής να αποκτήσει μια εποπτεία του κειμένου. Έτσι εμποδίζει την ενσωμάτωση η συνεχής και εκτεταμένη απαρίθμηση ρητρών Γ.Ο.Σ. χωρίς διαμορφωμένες παραγράφους ή άρθρα.

Όσον αφορά την ιδιαιτερότητα της ηλεκτρονικής παράδοσης των Γ.Ο.Σ. του προμηθευτή, θα πρέπει να σημειωθούν τα εξής:

Η παροχή παραπομπής – με τη μορφή συνδέσμου – στους Γ.Ο.Σ. από το κείμενο της παραγγελίας θεωρείται ότι πληροί τους όρους της έγκυρης ενσωμάτωσης. Σε αναλογία με ό,τι ισχύει για την ενσωμάτωση επί συμβάσεων που καταρτίζονται εγγράφως, η παραπομπή, εφόσον η ίδια είναι αρκούντως εμφανής, σαφής και ακριβής (δηλαδή παραπέμπει σε πραγματικά τιθέμενο στη διάθεση του καταναλωτή κείμενο), αρκεί για την ενσωμάτωση των Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση. Η επιλογή του συνδέσμου εκ μέρους του χρήστη για τη μετάβαση στη σχετική ιστοσελίδα, δεν συνεπάγεται μεγαλύτερο κόπο ή δυσκολία από το γύρισμα π.χ. στην παραπεμπόμενη πίσω σελίδα του συμβατικού εγγράφου, όπου παρατίθενται οι Γ.Ο.Σ.

Από την άλλη πλευρά όμως, δεδομένης της παρεχόμενης δυνατότητας άμεσης γνώσης των Γ.Ο.Σ. δια της μετάβασης στη σχετική ιστοσελίδα μέσω του συνδέσμου, δεν δικαιολογείται η παράλειψη εκ μέρους του προμηθευτή της χρησιμοποίησης του τελευταίου. Η καλή πίστη δηλαδή επιβάλλει, η υπόδειξη του προμηθευτή των Γ.Ο.Σ. προς τον καταναλωτή να λαμβάνει, εφόσον είναι τεχνικά εφικτό, τη μορφή του συνδέσμου που οδηγεί στο κείμενο αυτών. Ειδικά στις συναλλαγές μέσω Internet λοιπόν, δεν αρκεί η υπόδειξη να έχει απλώς τη μορφή της υπόμνησης (π.χ. «η συναλλαγή αυτή υπόκειται στους Γ.Ο.Σ. μας, στους οποίους μπορείτε να αποκτήσετε πρόσβαση μέσω του εξυπηρετητή μας»), αλλά θα πρέπει κατά κανόνα – στο πλαίσιο της αξίωσης για παροχή δυνατότητας πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ. – να λαμβάνει τη μορφή συνδέσμου που μπορεί να οδηγήσει άμεσα τον καταναλωτή, εφόσον το επιθυμεί, στην προβολή του κειμένου των Γ.Ο.Σ.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι προϋπόθεση της ένταξης είναι μόνο η παροχή στον καταναλωτή της δυνατότητας γνώσης, όχι όμως και η γνώση καθεαυτή. Συνεπώς δεν είναι αναγκαίο ο καταναλωτής να αναγνώσει πράγματι τους Γ.Ο.Σ., ούτε καν να μεταβεί στην ιστοσελίδα που τους περιέχει. Αρκεί η παροχή της δυνατότητας πραγματικής γνώσης αυτών.

Γ. Η έκταση και η γλώσσα διατύπωσης των Γ.Ο.Σ.

Ένα ειδικότερο ζήτημα, που άπτεται της παροχής της δυνατότητας γνώσης των Γ.Ο.Σ., είναι αυτό της έκτασης του κειμένου τους. Αρχικά είχαν τεθεί ως ανώτατο όριο οι επτά «σελίδες», δηλαδή επτά διαδοχικές αλλαγές στην οθόνη του υπολογιστή.

Αυτά βεβαίως δεν μπορούν να μεταφερθούν δίχως άλλο και στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του Internet, καθώς οι τεχνολογικές εξελίξεις που χωρίζουν τα δύο αυτά μέσα είναι σημαντικές. Τόσο η ταχύτητα, με την οποία «φορτώνονται» και προβάλλονται οι ιστοσελίδες, όσο και οι δυνατότητες γραφικής παράστασης κάνουν την παράσταση των Γ.Ο.Σ. πολύ φιλικότερη στον χρήστη του Internet.

Επιπλέον υπάρχει κατά κανόνα η δυνατότητα αποθήκευσης της ιστοσελίδας σε αποθηκευτικό μέσο του χρήστη καθώς και, σε περίπτωση που ο τελευταίος διαθέτει εκτυπωτή, εκτύπωσης των Γ.Ο.Σ. και ανάγνωσής τους από το χαρτί. Τα παραπάνω οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η δυνατότητα πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ. είναι πολύ βελτιωμένη ακόμη και σε σχέση με τις συνήθεις συναλλαγές σε καταστήματα, όπου ο καταναλωτής ενεργεί υπό την πίεση της παρουσίας του προμηθευτή.

Η λύση στα ως άνω ζητήματα θα πρέπει να δίνεται μετά από στάθμιση των δεδομένων κάθε φορά. Η ανάγνωση των Γ.Ο.Σ. από την οθόνη του Η/Υ σίγουρα είναι πιο κουραστική από την ανάγνωση των εντύπων όρων στην πίσω πλευρά του δελτίου παραγγελίας, ενώ η ύπαρξη ενός εν λειτουργία εκτυπωτή από την πλευρά του χρήστη δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη ούτε μπορεί να αξιωθεί από τον καταναλωτή. Αυτό όμως δεν σημαίνει δίχως άλλο την ανάγκη θέσπισης ειδικών κανόνων για την έκταση που δύνανται να λαμβάνουν οι Γ.Ο.Σ. επί ηλεκτρονικών συναλλαγών. Ανάλογα με την αξία του αντικειμένου της σύμβασης θα εκτιμάται και η δυνατότητα πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ. Θα πρέπει δηλαδή, η έκταση των Γ.Ο.Σ. να βρίσκεται σε μια σχέση αναλογίας με τη σπουδαιότητα της συναλλαγής. Έτσι, για συναλλαγές που αφορούν καθημερινά είδη μικρής αξίας, δεν δικαιολογείται η χρησιμοποίηση Γ.Ο.Σ. που εκτείνονται σε επτά «σελίδες». Αντίθετα, για περίπλοκες συμβάσεις μεγάλης αξίας (π.χ. ασφαλιστήρια συμβόλαια) η έκταση αυτή των Γ.Ο.Σ. μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη.

Μια ειδικότερη ρητή προϋπόθεση που θέτει ο νόμος και η οποία αποσκοπεί και αυτή στην παροχή της δυνατότητας πραγματικής γνώσης του περιεχομένου των Γ.Ο.Σ. από τον καταναλωτή είναι η υποχρέωση διατύπωσής τους στην ελληνική γλώσσα. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή «γενικοί όροι συμβάσεων και παρεπόμενων συμφωνιών, που καταρτίζονται στην Ελλάδα, διατυπώνονται στην ελληνική γλώσσα». Όταν πρόκειται όμως για μια «διεθνή συναλλαγή», δεν υπάρχει κάποιος κανόνας που να καθορίζει τη γλώσσα σύνταξης των Γ.Ο.Σ. Η ενσωμάτωση ή μη των συγκεκριμένων Γ.Ο.Σ. σε μια διεθνή συναλλαγή θα κρίνεται με βάση κυρίως τη γλώσσα των διαπραγματεύσεων και της κύριας σύμβασης.

Η μεταφορά των παραπάνω στις συμβάσεις που καταρτίζονται μέσω του Internet συνεπάγεται τα ακόλουθα:

Για την περίπτωση που ο τόπος κατάρτισης της σύμβασης είναι αναμφισβήτητα η Ελλάδα (π.χ. όταν και τα δύο μέρη συμβάλλονται στην Ελλάδα), και εφόσον δεν υπάρχει κάποιο άλλο στοιχείο αλλοδαπότητας (π.χ. αλλοδαπός καταναλωτής), η γλώσσα διατύπωσης των Γ.Ο.Σ. θα πρέπει να είναι η Ελληνική. Γενικότερα, γίνεται δεκτό ότι, εφόσον ο προμηθευτής έχει την επαγγελματική του εγκατάσταση στην Ελλάδα και απευθύνεται σε Έλληνες καταναλωτές (ακριβέστερα καταναλωτές που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ελλάδα), οι χρησιμοποιούμενοι Γ.Ο.Σ. θα πρέπει να διατυπώνονται στην ελληνική γλώσσα. Εάν όμως, η συναλλαγή εμπεριέχει κάποιο στοιχείο αλλοδαπότητας είτε κατά το υποκειμενικό (ιθαγένεια των μερών) είτε κατά το αντικειμενικό κριτήριο (τόπος εκπλήρωσης της παροχής, τόπος κατάρτισης της σύμβασης κ.ά.), η αριότητα υποχρέωση διατύπωσης των Γ.Ο.Σ. στην ελληνική γλώσσα παύει να υφίσταται και η ενσωμάτωση ή μη των Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση θα κριθεί *ad hoc* με βάση πρωτίστως τη γλώσσα των διαπραγματεύσεων αλλά και τη γλώσσα της κύριας σύμβασης. Ορθά επισημαίνεται ότι μόνη η εγκατάσταση του ηλεκτρονικού εξοπλισμού των μερών στην αλλοδαπή δεν αρκεί για να προσδώσει στη συναλλαγή στοιχεία αλλοδαπότητας. Εφόσον τα μέρη έχουν την εγκατάσταση (με την έννοια του τόπου άσκησης της διοίκησης) ή τη συνήθη διαμονή τους και συμβάλλονται στην Ελλάδα, η εγκατάσταση του εξυπηρετητή κάποιου ή αμφοτέρων των συμβαλλομένων στην αλλοδαπή είναι νομικά αδιάφορη.

Εφόσον μια συναλλαγή χαρακτηρίζεται διεθνής, σύμφωνα με όσα γίνονται γενικώς δεκτά θα ισχύει καταρχήν ο κανόνας ότι, προκειμένου να ενσωματωθούν οι

Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση, θα πρέπει αυτοί να είναι διατυπωμένοι στη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε στις διαπραγματεύσεις και όχι αιφνιδιαστικά στη γλώσσα του ενός ή του άλλου μέρους ή σε τρίτη άσχετη γλώσσα.

Ειδικά στις συμβάσεις που καταρτίζονται μέσω του Internet, ως γλώσσα των διαπραγματεύσεων θα λογίζεται η γλώσσα στην οποία είναι διατυπωμένες οι ιστοσελίδες του προμηθευτή. Στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του Internet η γλώσσα των διαπραγματεύσεων θα αποτελεί κατά κανόνα και τη γλώσσα της κύριας σύμβασης, αφού καταρχήν δεν νοείται ξεχωριστό «έγγραφο της σύμβασης».

Με βάση λοιπόν τα γενικώς ισχύοντα, και οι ΓΟΣ θα πρέπει να έχουν διατυπωθεί στην ίδια αυτή γλώσσα, η οποία αποτελεί όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται την κοινή γλώσσα, τη χρήση της οποίας «εμπιστεύονται» τα μέρη.

Από τα εκτεθέντα συνάγεται ότι στις διεθνείς συναλλαγές μέσω του internet η ένταξη των Γ.Ο.Σ. στη σύμβαση θα είναι δυνατή εφόσον αυτοί είναι διατυπωμένοι στη γλώσσα που χρησιμοποιούν τα μέρη για τη σύναψη της σύμβασης, δηλαδή στη γλώσσα που είναι διατυπωμένες οι ιστοσελίδες του προμηθευτή. Κατά συνέπεια δεν θα υφίσταται κατά κανόνα ένταξη στις περιπτώσεις που ο προμηθευτής, προκειμένου να αυξήσει τον κύκλο της πελατείας του, παρέχει μεν τη δυνατότητα επιλογής της γλώσσας στην οποία θα γίνει η παραγγελία των προϊόντων ή υπηρεσιών (π.χ. ανάμεσα σε αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά, ιταλικά), πλην όμως - πέρα από την υπόδειξη των Γ.Ο.Σ. - το περιεχόμενό τους εκτίθεται σε μια μόνο γλώσσα, π.χ. την αγγλική. Γιατί ναι μεν η αγγλική γλώσσα είναι ευρέως διαδεδομένη στο διεθνές εμπόριο, με αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται ενίοτε και ως «κοινή» ή «διεθνή» γλώσσα, πλην όμως σε συναλλαγές με καταναλωτές και μάλιστα εξ αποστάσεως δεν δικαιολογείται κατά κανόνα η αιφνιδιαστική απόκλιση από τη γλώσσα που χρησιμοποιούν τα μέρη για την κατάρτιση της κύριας σύμβασης.

Με άλλα λόγια, εφόσον ο προμηθευτής παρέχει στον καταναλωτή τη δυνατότητα να καταρτίσουν τη σύμβαση σε μία γλώσσα, την οποία ο τελευταίος προφανώς εμπιστεύεται περισσότερο από την «παγκόσμια» αγγλική, τότε ο προμηθευτής φέρει το βάρος να του παράσχει τη δυνατότητα γνώσης των Γ.Ο.Σ. στην ίδια αυτή οικεία στον καταναλωτή γλώσσα²².

²² Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 276.

II. Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΠΟΥ ΣΥΝΑΠΤΕΤΑΙ ΜΕΣΩ ΤΟΥ INTERNET ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

A. Εισαγωγικά για τις συμβάσεις από απόσταση

Το Internet ως τηλεπικοινωνιακό μέσο, παρέχει στους συναλλασσόμενους τη δυνατότητα να καταρτίζουν συμβάσεις χωρίς να είναι απαραίτητη η ταυτόχρονη φυσική παρουσία τους σε έναν τόπο. Χωρίς δηλαδή τα μέρη να έρχονται σε προσωπική επαφή. Η κατάρτιση μιας σύμβασης από απόσταση ασφαλώς δεν αποτελεί καινοτομία που συνδέεται με τη διάδοση του Internet.

Ο κοινοτικός νομοθέτης ήδη μια δεκαετία πριν αποκτήσουν οι καταναλωτές πρόσβαση στο Internet είχε εστιάσει την προσοχή του στο φαινόμενο της μαζικής σύναψης καταναλωτικών συμβάσεων από απόσταση.

Ο νομοθέτης διείδε την ανάγκη προστασίας του κατά τεκμήριο ασθενέστερου συμβαλλόμενου -καταναλωτή από διάφορες πτυχές αυτού του είδους της συναλλακτικής επαφής, όπως είναι π.χ. το έλλειμμα πληροφόρησης που ενδεχομένως συνεπάγεται η έλλειψη προσωπικής επαφής με τον αντισυμβαλλόμενο και με το αντικείμενο της σύμβασης.

Ο καταναλωτής πρέπει να προστατευθεί επίσης από τον επιθετικό χαρακτήρα ορισμένων μεθόδων του ονομαζόμενου «άμεσου μάρκετινγκ». Πρόκειται για μεθόδους προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών, οι οποίες παρουσιάζουν έντονη ομοιότητα με την πρακτική των συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος, αφού και εδώ ο προμηθευτής αναλαμβάνει τη συναλλακτική πρωτοβουλία, επικοινωνώντας ο ίδιος για πρώτη φορά με τον καταναλωτή. Δεδομένης όμως της επικοινωνίας των μερών από απόσταση, οι σχετικές συμβάσεις δεν καταλαμβάνονται από τις ρυθμίσεις του άρθρου 3 του νόμου 2251/1994, καθότι λείπει το τυπικό κριτήριο της σύναψης της σύμβασης σε τόπο επιλογής του προμηθευτή άλλον από το εμπορικό του κατάστημα αλλά και της ταυτόχρονης φυσικής παρουσίας των μερών τους στον ίδιο τόπο.

B. Η έννοια της σύμβασης από απόσταση

Το άρθρο 4 παράγραφος 1 εδάφιο α' του νόμου 2251/1994 δίνει τον ορισμό της σύμβασης από απόσταση. Σύμφωνα με αυτόν ως σύμβαση από απόσταση χαρακτηρίζεται «κάθε σύμβαση που αφορά αγαθό ή υπηρεσία και συνάπτεται στο πλαίσιο ενός συστήματος προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από απόσταση, που οργανώνεται από τον προμηθευτή χωρίς ταυτόχρονη παρουσία και του καταναλωτή, με τη χρησιμοποίηση τεχνικής επικοινωνίας από απόσταση για τη διαβίβαση της πρότασης για σύναψη της σύμβασης και της αποδοχής». Ο νομοθέτης στη συνέχεια παραθέτει μια ενδεικτική απαρίθμηση των «μέσων τεχνικής επικοινωνίας από απόσταση» με την έννοια του εν λόγω ορισμού (άρθρο 4 παράγραφος 1 εδάφιο β' του νόμου 2251/1994).

Αναφορικά με τα υποκειμενικά όρια εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 4 του νόμου 2251/1994 ο νόμος επιβάλλει, να πρόκειται για μια σύμβαση που συνάπτεται άμεσα σε έναν προμηθευτή και έναν καταναλωτή. Οι δύο αυτές έννοιες οριοθετούνται νομοθετικά στις γενικές διατάξεις του άρθρου 1 παράγραφος 4 του νόμου 2251/1994, γεγονός που εξασφαλίζει αξιόπαινη συστηματική ενότητα στις διατάξεις του δικαίου της προστασίας του καταναλωτή.

Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 4 παράγραφος 1, εδάφ. α' του νόμου 2251/1994 στο προστατευτικό πεδίο των διατάξεων για τη σύμβαση από απόσταση εκπίπτει την κάθε σύμβαση «που αφορά αγαθό ή υπηρεσία». Η ευρύτατη αυτή διατύπωση του νομοθέτη αποτελεί πιστή μεταφορά της κοινοτικής ρύθμισης και πετυχαίνει την παροχή της ευρύτερης δυνατής προστασίας στον καταναλωτή, περιλαμβάνοντας το σύνολο σχεδόν των συμβάσεων του σύγχρονου συναλλακτικού βίου. Η έλλειψη της ταυτόχρονης φυσικής παρουσίας του προμηθευτή και του καταναλωτή στον ίδιο χώρο κατά τη σύναψη της σύμβασης είναι η πιο χαρακτηριστική προϋπόθεση. Κατ' ουσίαν πρόκειται για την έλλειψη προσωπικής επαφής ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη, η οποία έλλειψη αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό των συμβάσεων από απόσταση αλλά και τον δικαιολογητικό λόγο της παρέμβασης του νομοθέτη. Από την έλλειψη της προσωπικής επαφής ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη ο νομοθέτης τεκμαίρει την ύπαρξη κάποιου ελλείμματος στην πληροφόρηση του καταναλωτή, είτε η σύμβαση αφορά την προμήθεια αγαθών είτε την παροχή υπηρεσιών.

Στην πρώτη περίπτωση ο καταναλωτής στερείται της δυνατότητας να έρθει σε άμεση, φυσική επαφή με το αγαθό που αποτελεί αντικείμενο της σύμβασης, ώστε να αποκτήσει άμεση αντίληψη των ιδιοτήτων του. Στη δεύτερη περίπτωση, κατά την οποία αντικείμενο της σύμβασης δεν είναι ένα ενσώματο αγαθό αλλά μια υπηρεσία, το έλλειμμα συνίσταται στην έλλειψη άμεσης επικοινωνίας με τον προμηθευτή που θα παράσχει την υπηρεσία, πράγμα που μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη της δυνατότητας σχηματισμού πλήρους αντίληψης για το περιεχόμενο ή τις ιδιότητες της υπηρεσίας.

Δευτερευόντως η έλλειψη προσωπικής επαφής, η μη παρουσία δηλαδή του προμηθευτή κατά τη σύναψη της σύμβασης, σε συνδυασμό και με το γεγονός ότι λόγω της φύσης της συναλλαγής κατά κανόνα δεν είναι δυνατή η άμεση καταβολή του τιμήματος, ενδέχεται να μειώνει τις φυσικές αποστολές του καταναλωτή κατά τη σύναψη επαχθών συμβάσεων και να τον οδηγεί ενίοτε σε βεβιασμένες ενέργειες. Η σύμβαση από απόσταση διαφέρει από τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος κατά το ότι λείπει η «ταυτόχρονη φυσική παρουσία των συμβαλλομένων».

Η ίδια αυτή η παρουσία του προμηθευτή, που στη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος αποτελεί τον κύριο λόγο της παροχής προστασίας στον καταναλωτή, λόγω της ενδεχόμενης ψυχολογικής πίεσης που ασκεί στον τελευταίο, όταν λείπει εντελώς, δηλαδή στη σύμβαση από απόσταση, δικαιολογικά δημιουργεί νέες ανησυχίες για το ανεπηρέαστο της δικαιοπρακτικής βούλησης του καταναλωτή.

Η διαπίστωση αυτή δεν πρέπει να προκαλεί έκπληξη, αφού και οι δύο συναλλακτικές πρακτικές, αν και εκ διαμέτρου αντίθετες μεταξύ τους, αποκλίνουν εξίσου από το συνήθως συμβαίνον, τη σύναψη δηλαδή μιας καταναλωτικής σύμβασης στο εμπορικό κατάστημα του προμηθευτή με την ταυτόχρονη φυσική παρουσία και των δύο συμβαλλομένων. Η πλήρωση της εξεταζόμενης εδώ προϋπόθεσης στις συμβάσεις που συνάπτονται μέσω του internet πρέπει να θεωρείται δεδομένη, αφού οι χρήστες του μέσου κατά κανόνα δεν θα βρίσκονται κατά τη διενέργεια της εναλλακτικής επαφής στον ίδιο χώρο²³.

²³ Βλ. Αλεξανδρίδου Ελίζα, σελ. 53.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΑ ΜΕΣΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ

Στην προηγούμενη παράγραφο περιγράψαμε το έλλειμμα πληροφόρησης, το οποίο τεκμαίρεται ότι έχει ο καταναλωτής λόγω της έλλειψης αφενός προσωπικής επαφής με τον προμηθευτή και αφετέρου άμεσης φυσικής επαφής με το αντικείμενο της σύμβασης. Το έλλειμμα αυτό επιχειρεί να αντισταθμίσει ο νομοθέτης, υιοθετώντας ένα πλέγμα προστασίας του καταναλωτή, όταν αυτός συνάπτει μια σύμβαση από απόσταση.

Η παρεχόμενη προστασία στηρίζεται κατά βάση σε τρεις πυλώνες:

- ◇ Την προσυμβατική υποχρέωση του προμηθευτή για ενημέρωση του καταναλωτή σχετικά με τους όρους της σύμβασης.
- ◇ Τη γραπτή επιβεβαίωση των όρων αυτών μετά την κατάρτιση της σύμβασης.
- ◇ Το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση.

Ειδικά το τελευταίο αντισταθμίζει επιπλέον και τον κίνδυνο βεβιασμένων αποφάσεων, στον οποίο είναι επίσης εκτεθειμένος ο καταναλωτής στις συναλλαγές από απόσταση.

I. Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Το άρθρο 4 παράγραφος 2 του νόμου 2251/1994 προσδιορίζει την προστασία του καταναλωτή, όταν συνάπτει μια σύμβαση από απόσταση,

προβλέποντας τη σχετική υπέρ του καταναλωτή ακυρότητά της για την περίπτωση που ο προμηθευτής δεν εκπληρώνει ένα ελάχιστο υποχρεώσεων ενημέρωσης του καταναλωτή.

Ο προμηθευτής φέρει το βάρος, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, να ενημερώσει τον καταναλωτή για μια σειρά από λεπτομέρειες που άπτονται του προσώπου του ως συμβαλλομένου, του αντικειμένου της σύμβασης και των ειδικότερων όρων της αλλά και των ειδικών δικαιωμάτων που παρέχονται στον καταναλωτή από το νόμο.

A. Το περιεχόμενο της ενημέρωσης

Ειδικότερα ο προμηθευτής οφείλει να ενημερώσει τον καταναλωτή για τα ακόλουθα στοιχεία:

- ◇ Την ταυτότητα του προμηθευτή.
- ◇ Τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του αγαθού ή της υπηρεσίας.
- ◇ Την τιμή, την ποσότητα και τις δαπάνες για τη μεταφορά του προϊόντος (ή τη μετάβαση του παρέχοντος την υπηρεσία) καθώς και την επιβάρυνση του Φ.Π.Α., εφόσον αυτή δεν περιλαμβάνεται στην τιμή.
- ◇ Τον τρόπο πληρωμής, παράδοσης και γενικά εκτέλεσης της σύμβασης.
- ◇ Τη διάρκεια ισχύος της προσφοράς ή της τιμής.
- ◇ Το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση.
- ◇ Το κόστος χρησιμοποίησης του μέσου επικοινωνίας από απόσταση, όταν υπολογίζεται με βάση άλλη εκτός των βασικών τιμολογίων (π.χ. προκειμένου για τηλεφωνικές γραμμές ειδικής περαίωσης με τον κωδικό προεπιλογής «290»).
- ◇ Την ελάχιστη διάρκεια ισχύος της σύμβασης στην περίπτωση συμβάσεων για την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών που εκπληρώνεται διαρκώς ή περιοδικώς.

B. Ο τρόπος και ο χρόνος της ενημέρωσης

Όσον αφορά τον τρόπο και τον χρόνο ενημέρωσης του καταναλωτή, ο νόμος είναι σαφής:

- Η ενημέρωση πρέπει να γίνεται πριν από τη σύναψη της σύμβασης και με τα μέσα της χρησιμοποιούμενης μεθόδου επικοινωνίας.

Για την περίπτωση των συμβάσεων που συνάπτονται μέσω του Internet, η τήρηση της παραπάνω υποχρέωσης ενημέρωσης εκ μέρους του προμηθευτή δεν παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη δυσκολία. Κατά κανόνα θα ικανοποιείται με την αναγραφή των εν λόγω πληροφοριών στις ιστοσελίδες του προμηθευτή, οι οποίες τίθενται στη διάθεση του καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης. Εάν η διαδικασία για τη σύναψη της σύμβασης γίνεται αποκλειστικά με την ανταλλαγή μηνυμάτων ηλεκτρονικής αλληλογραφίας, αρκεί η περίληψη των πληροφοριών αυτών στο μήνυμα που αποστέλλει ο προμηθευτής στον καταναλωτή, είτε αυτό αποτελεί πρόταση για την κατάρτιση της σύμβασης, είτε πρόσκληση για την υποβολή προτάσεων. Σε κάθε περίπτωση, όμως, δεν αρκεί η αποστολή των στοιχείων μετά την ολοκλήρωση σύναψης της σύμβασης, ούτε βέβαια μπορεί η αποστολή αυτή να οδηγήσει σε ίαση της ακυρότητας.

Περαιτέρω ο νόμος επιβάλλει, η ενημέρωση να γίνεται **«κατά τρόπο σαφή, τηρουμένων των αρχών της καλής πίστης κατά τις εμπορικές συναλλαγές»**.

Η νομοθετική αυτή επιταγή θα πρέπει να αποτελεί οδηγό για τον εφαρμοστή του δικαίου κατά τον έλεγχο των συναλλαγών που διεξάγονται μέσω του Internet και ιδίως αναφορικά με τη διαμόρφωση των ιστοσελίδων του προμηθευτή και τον τρόπο παρουσίασης των πληροφοριών που απαιτεί ο νόμος:

Έτσι για παράδειγμα,

- Οι πληροφορίες πρέπει να παρέχονται ευανάγνωστα σε εμφανές σημείο της ιστοσελίδας.
- Το μέγεθος της γραμματοσειράς που χρησιμοποιείται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα μικρό σε σχέση με το επόμενο κείμενο.

- Η ανάγνωση των πληροφοριών δεν πρέπει να συνεπάγεται πρόσθετες δαπάνες για τον καταναλωτή (πέραν βεβαίως των συνήθων που αφορούν τη χρήση του τηλεπικοινωνιακού μέσου) κ.ο.κ.

Γ. Η γραπτή επιβεβαίωση των πληροφοριών

Το άρθρο 4 παράγραφος 9 του νόμου 2251/1994 προβλέπει μια πρόσθετη υποχρέωση του προμηθευτή, η μη τήρηση της οποίας θα έχει ως συνέπεια επίσης τη σχετική ακυρότητα της σύμβασης από απόσταση υπέρ του καταναλωτή: Ο προμηθευτής οφείλει να μεριμνήσει, ώστε ο καταναλωτής να λάβει σε εύθετο χρόνο, κατά την εκτέλεση της σύμβασης και το αργότερο κατά τη στιγμή της παράδοσης, εφόσον η σύμβαση αφορά αγαθά που θα παραδοθούν στον ίδιο, «γραπτά και στη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε στην πρόταση σύναψης της σύμβασης», ορισμένες πληροφορίες που αφορούν τη συναλλαγή.

Οι πληροφορίες αυτές είναι οι ίδιες του άρθρου 4 παράγραφος 2 του νόμου 2251/1994 - οι οποίες συνεπώς θα πρέπει καταρχήν να αποσταλούν ειδικώς στον καταναλωτή επιπλέον της σχετικής ενημέρωσής του πριν από τη σύναψη της σύμβασης - καθώς και οι ακόλουθες πρόσθετες πληροφορίες:

- Η επωνυμία και διεύθυνση του πιο προσιτού για τον καταναλωτή καταστήματος του προμηθευτή.
- Ο τρόπος καταβολής του τιμήματος, περιλαμβανομένων τον όρο πίστωσης ή πληρωμής με δόσεις, καθώς και των όρων εξασφάλισης (όπως η παρακράτηση της κυριότητας).
- Η ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης και, σε χωριστό έντυπο, υπόδειγμα δηλώσεις υπαναχώρησης του καταναλωτή σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 10 του νόμου 2251/1994.
- Πληροφορίες σχετικές με την εξυπηρέτηση μετά την πώληση (service) και τις υφιστάμενες εμπορικές εγγυήσεις και

- Οι όροι καταγγελίας της σύμβασης, όταν πρόκειται για σύμβαση αορίστου χρόνου ή διάρκειας μεγαλύτερης του έτους (άρθρο 4 παράγραφος 9 στοιχ. α' έως στ' του νόμου 2251/1994).

Η επιβεβαίωση των πληροφοριών σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 4 παράγραφος 9 του νόμου 2251/1994 αφορά και' ουσίαν τις περιπτώσεις που – λόγω της φύσης του χρησιμοποιούμενου για τη σύναψη της σύμβασης τηλεπικοινωνιακού μέσου – οι πληροφορίες του άρθρου 4 παράγραφος 2 δόθηκαν με τρόπο εφήμερο, δηλαδή όχι καταγεγραμμένες σε κάποιο μόνιμο υπόθεμα. Αυτό θα συμβαίνει κατά κύριο λόγο στις αγορές μέσω του τηλεφώνου, του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης.

Στις περιπτώσεις αυτές από τη φύση της επικοινωνίας (προφορική ή και με πρόσκαιρα προβαλλόμενες εικόνες) προκύπτει ότι ο καταναλωτής, μετά την ολοκλήρωση της επικοινωνίας, δεν διαθέτει «στα χέρια του» τις ελάχιστες αυτές πληροφορίες που αφορούν τους όρους της σύμβασης την οποία συνήψε, το τίμημα που θα πρέπει να καταβάλλει, τα στοιχεία της ταυτότητας του αντισυμβαλλόμενου του. Το γεγονός, βεβαίως, ότι είναι δυνατό με δική του πρωτοβουλία (και δική του ευθύνη) να καταγράψει τις πληροφορίες, για παράδειγμα μαγνητοφωνώντας ή μαγνητοσκοπώντας την επικοινωνία ή κρατώντας ιδιόχειρες σημειώσεις, δεν μπορεί να έχει νομική σημασία στην παρούσα ανάλυση.

Για τις περιπτώσεις αυτές και μόνο έκρινε ο νομοθέτης ως απαραίτητη την γραπτή επιβεβαίωση των πληροφοριών, ώστε ο καταναλωτής – ανεξαρτήτως του τηλεπικοινωνιακού μέσου που επέλεξε για τη σύναψη μιας σύμβασης – να έχει «στα χέρια του» το αργότερο κατά την εκτέλεσή της τις πληροφορίες αυτές. Αντιθέτως, εάν λόγω της φύσης του «μέσου της χρησιμοποιούμενης τεχνικής επικοινωνίας» ο καταναλωτής έχει λάβει «γραπτώς» τις εν λόγω πληροφορίες ήδη σε πρότερο χρονικό διάστημα, ασφαλώς δεν απαιτείται η επαναποστολή τους από τον προμηθευτή, εκτός και αν έχουν επέλθει εν τω μεταξύ μεταβολές στο περιεχόμενό τους (π.χ. αλλαγή του χρόνου παράδοσης των προϊόντων). Τα παραπάνω θα ισχύουν, για παράδειγμα, προκειμένου για συμβάσεις που συνάπτονται μέσω τηλεομοιοτυπίας ή μέσω του ταχυδρομείου: Εάν ο καταναλωτής έλαβε ταχυδρομικώς μια πρόταση για την κατάρτιση συμβάσεως, η οποία πρόταση περιέχει όλα τα στοιχεία τα οποία αποδέχτηκε ο καταναλωτής πάλι ταχυδρομικώς,

δεν απαιτείται ο προμηθευτής να του αποστείλει κάποιου άλλου είδους επιβεβαίωση.

Η ερμηνεία της διάταξης του άρθρου 4 παράγραφος 9 του νόμου 2251/1994 είναι η μόνη που επιτυγχάνει τον συγκεκριισμό αφενός της προστασίας του καταναλωτή και αφετέρου της ανάγκης των σύγχρονων συναλλαγών για ταχύτητα, ευκολία και περιορισμό του κόστους. Στο ίδιο πνεύμα κινείται εξάλλου και ο κοινοτικός νομοθέτης, ο οποίος ρητώς προέβλεψε στο αντίστοιχο άρθρο 5 παράγραφος 1 της Οδηγίας 97/7/Ε.Κ. εξαίρεση από την υποχρέωση γραπτής επιβεβαίωσης των πληροφοριών, «εάν οι πληροφορίες αυτές έχουν ήδη δοθεί στον καταναλωτή πριν από τη σύναψη της σύμβασης, με έγγραφο ή άλλο νόμιμο υπόθεμα ευρισκόμενο στη διάθεσή του και στο οποίο έχει πρόσβαση».

Στο άρθρο 4 παράγραφος 9 του νόμου 2251/1994 επιλύεται ευχερώς πλέον και το ζήτημα του χρονικού σημείου, κατά το οποίο ο καταναλωτής πρέπει να λάβει τις πληροφορίες που προβλέπονται στο ίδιο άρθρο. Ο νόμος ορίζει ότι αυτές πρέπει να ληφθούν «σε εύθετο χρόνο, κατά την εκτέλεση της σύμβασης και το αργότερο κατά τη στιγμή της παράδοσης, όσον αφορά τα αγαθά, τα οποία δεν πρόκειται να παραδοθούν σε τρίτους».

Ο γενικός κανόνας λοιπόν, είναι ότι οι πληροφορίες πρέπει να ληφθούν «σε εύθετο χρόνο» από τη στιγμή που θα ολοκληρωθεί η σύναψη της σύμβασης. Προκειμένου για συμβάσεις που αφορούν αγαθά, τα οποία θα παραδοθούν στον ίδιο τον καταναλωτή – συμβαλλόμενο, ως αψώτατο χρονικό όριο τίθεται η στιγμή της παράδοσης των αγαθών αυτών. Για τις συμβάσεις που αφορούν την παροχή υπηρεσιών ή την παροχή αγαθών σε τρίτους, ο νόμος δεν προβλέπει ρητά κάποιο αψώτατο χρονικό όριο. Ειδικά όμως για τις συναλλαγές που διενεργούνται μέσω του Internet, ως αψώτατο χρονικό σημείο θα πρέπει να εκληφθεί – στο πλαίσιο της συγκεκριμενοποίησης της έννοιας του «εύθετου χρόνου» - το χρονικό σημείο της παροχής της υπηρεσίας ή της παράδοσης του αγαθού στον τρίτο.

Ρητώς προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 9 του νόμου 2251/1994 η υποχρέωση του προμηθευτή να διατυπώσει τις πληροφορίες «στη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε στην πρόταση σύναψης της σύμβασης». Η επιτυχής αυτή πρόβλεψη εξασφαλίζει ότι ο καταναλωτής θα λάβει τις πληροφορίες που ο νομοθέτης κρίνει ως απαραίτητες για την προστασία σε μια γλώσσα, την οποία κατά τεκμήριο κατανοεί και εμπιστεύεται. Γιατί, εάν μεν η πρόταση για την

κατάρτιση της σύμβασης προέρχεται από τον καταναλωτή, πράγμα που, όπως είδαμε παραπάνω, θα ισχύει για τις περισσότερες περιπτώσεις, η χρησιμοποίηση της γλώσσας αυτής θα ενδεικνύει την προτίμηση του καταναλωτή. Και για την περίπτωση όμως που η πρόταση προέρχεται από τον προμηθευτή, η ανταπόκριση του καταναλωτή με την αποδοχή της θα ενδεικνύει επίσης τουλάχιστον την κατανόηση αλλά και την αποδοχή εκ μέρους του της γλώσσας αυτής ως γλώσσας της σύμβασης²⁴.

II. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

A. Προκαταρκτικές επισημάνσεις

Το ουσιωδέστερο αλλά και πιο αποτελεσματικό μέσο προστασίας του καταναλωτή στις συμβάσεις από απόσταση είναι αναμφισβήτητο το προβλεπόμενο στο άρθρο 4 παράγραφος 10 του νόμου 2251/1994 «δικαίωμα υπαναχώρησης» του. Με τη διάταξη αυτή ο νόμος παρέχει στον καταναλωτή το δικαίωμα να υπαναχωρήσει ανατιολογήτως από μια σύμβαση, την οποία συνήψε από απόσταση. Μάλιστα για τη διευκόλυνσή του ο προμηθευτής υποχρεούται, όπως είδαμε, να παράσχει στον καταναλωτή σε εύθετο χρόνο από τη σύναψη της σύμβασης «υπόδειγμα δήλωσης υπαναχώρησης».

Κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού ο καταναλωτής δεν απαιτείται να παράσχει καμία εξήγηση ή αιτιολόγηση της απόφασής του αυτής. Μοναδική υποχρέωσή του είναι η επιστροφή του αγαθού «στην αρχική του κατάσταση». Το κόστος επιστροφής των αγαθών βαρύνει ωστόσο τον καταναλωτή, εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει διαφορετικά.

B. Η προθεσμία άσκησης του δικαιώματος

Το δικαίωμα υπαναχώρησης υπόκειται σε αποσβεστική προθεσμία δέκα ημερών, εκτός εάν έχει συμφωνηθεί από τα μέρη μεγαλύτερη προθεσμία. Η

²⁴ Βλ. Ν. 2251/1994.

δεκαήμερη προθεσμία ξεκινά, προκειμένου για αγαθά από την ημέρα παραλαβής τους και, προκειμένου για υπηρεσίες, από την παραλαβή των πληροφοριών. Για την περίπτωση που ο προμηθευτής δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του δεν έχει δηλαδή παράσχει τις εκεί προβλεπόμενες πληροφορίες και με τον αρμόζοντα τρόπο, η προθεσμία για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης ορίζεται τρίμηνη. Εάν όμως οι πληροφορίες παρασχεθούν μεσούσης της προθεσμίας των τριών μηνών, ο καταναλωτής θα διαθέτει από τη στιγμή αυτή την προθεσμία των δέκα ημερών ή την ειδικώς συμφωνηθείσα μεταξύ των μερών μακρότερη προθεσμία για να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση.

Όσον αφορά το χρονικό διάστημα της τρίμηνης προθεσμίας, ο νόμος σιωπά. Από τη σιωπή του νόμου συνάγεται ότι τουλάχιστον προκειμένου για συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο αγαθά, χρονικό σημείο της έναρξης και της προθεσμίας αυτής παραμένει η στιγμή της παράδοσης των αγαθών στον καταναλωτή. Προκειμένου όμως για τις συμβάσεις που αποσκοπούν στην παροχή υπηρεσιών θα πρέπει να διακρίνουμε: Εάν μεν ο προμηθευτής παρέσχε τις επιβεβαιωτικές πληροφορίες αλλά η πληροφόρηση αυτή δεν ήταν πλήρης ή δεν δόθηκε με τον προσήκοντα τρόπο, η τρίμηνη προθεσμία θα αρχίζει από το χρονικό σημείο της πληροφόρησης αυτής. Εάν όμως ο προμηθευτής παρέλειψε εντελώς την πληροφόρηση, ελλείπει άλλου χρονικού σημείου αναφοράς η τρίμηνη προθεσμία θα υπολογίζεται με αφετηρία τη σύναψη της σύμβασης.

Γ. Οι συνέπειες της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης

Σε αντίθεση με τη ρύθμιση για τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος, ο νομοθέτης στο άρθρο 4 του νόμου 2251/1994 δεν αφήνει εντελώς αρρύθμιστη τη σχέση των μερών μετά την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης, αλλά προβλέπει αποσπασματικά ορισμένες επιμέρους εκατέρωθεν υποχρεώσεις. Βεβαίως και εδώ λείπει μια γενική διάταξη. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, από την περιέλευση της δήλωσης υπαναχώρησης στον προμηθευτή θα αποσβήνονται οι εκατέρωθεν υποχρεώσεις παροχής των μερών από τη σύμβαση. Περαιτέρω, σε περίπτωση και στον βαθμό που καθένα από τα μέρη προέβη σε εκπλήρωση της παροχής του, θα γεννάται αμοιβαία υποχρέωση να αποδώσουν τις

ληφθείσες παροχές κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε.

Κατά την ορθότερη άποψη, στην περίπτωση αυτή η συμβατική σχέση θα μετατρέπεται σε μια σχέση εκκαθάρισης με πρώτιστο στόχο την αποκατάστασή της πριν από την εκπλήρωση κατάστασης.

1. Οι υποχρεώσεις του προμηθευτή

Στο πλαίσιο της σχέσης εκκαθάρισης ο προμηθευτής θα είναι υποχρεωμένος να αποδώσει στον καταναλωτή οτιδήποτε αυτός του κατέβαλε ως αντάλλαγμα για την πώληση ενός αγαθού ή την παροχή μιας υπηρεσίας από απόσταση.

Κατά κανόνα η παροχή του καταναλωτή θα συνίσταται σε χρηματική καταβολή, οπότε ο προμηθευτής θα είναι υποχρεωμένος σε απόδοση του καταβληθέντος ποσού στον καταναλωτή. Δεν μπορεί ωστόσο να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο, η εκπλήρωση εκ μέρους του καταναλωτή να μην έγινε σε χρήμα αλλά να συνίστατο στη μεταβίβαση κινητού πράγματος προς τον προμηθευτή, οπότε ο τελευταίος θα υποχρεούται να αναμεταβιβάσει το πράγμα στον καταναλωτή.

Προβλέπεται ρητώς η υποχρέωση του προμηθευτή, εφόσον ο καταναλωτής ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης, να επιστρέψει «τα καταβληθέντα από τον καταναλωτή ποσά» εντός τριάντα ημερών, προφανώς από την περιέλευση σε αυτόν της δήλωσης υπαναχώρησης. Η αποσπασματική αυτή ρύθμιση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ειδικότερη, αλλά θα ισχύει παράλληλα με την αξίωση του καταναλωτή. Θα πρόκειται δηλαδή, για συρροή αξιώσεων του καταναλωτή για την επιστροφή των καταβληθέντων ποσών ή, ορθότερα, για συρροή νομικών βάσεων της αξίωσης για την επιστροφή τους.

Από τη διατύπωση που επέλεξε ο νομοθέτης δεν είναι επιτρεπτή η – συχνά ακολουθούμενη στην πράξη – παρακράτηση από τον προμηθευτή ενός μέρους του τιμήματος, με τη δικαιολογία ότι αφορά τα «έξοδα συσκευασίας και αποστολής», π.χ. του αγαθού που πωλήθηκε από απόσταση. Η λειτουργία από τον προμηθευτή ενός οργανωμένου «συστήματος προμήθειας αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από απόσταση» δεν δικαιολογεί την αποστολή του αγαθού με επιβάρυνση του καταναλωτή επί αποδώσει. Γιατί πέραν του ίδιου του παρεχόμενου προϊόντος και η αποστολή του καθεαυτή αποτελεί υπηρεσία που παρέχεται στον καταναλωτή από

απόσταση. Συνεπώς τα σχετικά έξοδα πρέπει να συνυπολογίζονται κατά τη διαμόρφωση της τιμής του αγαθού και εν πάση περιπτώσει να επιστρέφονται στον καταναλωτή σε περίπτωση που αυτός ασκήσει το δικαίωμα υπαναχώρησης.

Με άλλα λόγια, η καταβολή του καταναλωτή για τη «συσκευασία και την αποστολή», ακόμη και αν αποτελεί δαπάνη λογιστικά διακριτή από την καθεαυτή αξία του προϊόντος, δεν θα μπορεί να εξαιρεθεί από τη γενική υποχρέωση απόδοσης των εκατέρωθεν παροχών στο πλαίσιο της σχέσης εκκαθάρισης. Σε αντίθετη περίπτωση, η επιβάρυνση του καταναλωτή με τα έξοδα της αρχικής αποστολής, σε συνδυασμό με τη δεδομένη επιβάρυνσή του με τα έξοδα της επιστροφής θα εξουδετέρωνε από οικονομικής απόψεως το δικαίωμα υπαναχώρησης προκειμένου για αγαθά μικρής έως μεσαίας αξίας, τα οποία όμως αποτελούν τον κύριο όγκο των αγαθών που διακινούνται από απόσταση.

Κατά τα λοιπά δεν θα τυγχάνει εφαρμογής η Α.Κ. 909, αφού ο προμηθευτής οφείλει ήδη από τη λήψη της παροχής (και για όσο διάστημα διαρκεί η προθεσμία διασκέυσης) να υπολογίζει το ενδεχόμενο της αναζήτησής της. Τόκο όμως θα οφείλει ο προμηθευτής μόνο από τη στιγμή που θα περιέλθει σε αυτόν η δήλωση υπαναχώρησης.

Σε περίπτωση που η υπαναχώρηση του καταναλωτή χωρήσει πριν από την εκπλήρωση της παροχής του προμηθευτή και ο πρώτος έχει ήδη προεκπληρώσει την παροχή του, η κατάσταση θα έχει ως εξής: Δεδομένου ότι η προεκπλήρωση του καταναλωτή απαγορεύεται εάν μεν η παροχή του καταναλωτή συνίστατο σε καταβολή σε χρήμα, ο καταναλωτής θα μπορεί να αναζητήσει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα με βάση την σύμβαση. Εάν όμως η παροχή συνίστατο σε μια εκποιητική δικαιοπραξία προς τον προμηθευτή, ο τελευταίος δεν θα αποκτά λόγω της ακυρότητας, την κυριότητα στο αντικείμενο της παροχής του καταναλωτή. Επομένως ο καταναλωτής, πλέον της αγωγής αδικαιολογήτου πλουτισμού για την απόδοση της νομής ή της κατοχής θα έχει και τη διεκδικητική αγωγή.

2. Οι υποχρεώσεις του καταναλωτή

Ο καταναλωτής υποχρεούται, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 10 εδάφιο α' του νόμου 2251/1994, να επιστρέψει στον προμηθευτή το αγαθό που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης στην αρχική του κατάσταση. Η υποχρέωση

αυτή βάσει του νόμου 2251/1994 θα συρρέει με την αντίστοιχη υποχρέωση του κατά την Α.Κ. 904 στο πλαίσιο της σχέσης εκκαθάρισης που διαδέχθηκε τη συμβατική σχέση. Τα έξοδα της επιστροφής βαρύνουν τον καταναλωτή εκτός εάν τα μέρη έχουν συμφωνήσει διαφορετικά, πράγμα βεβαίως απίθανο στην πράξη, δεδομένης της κατά τεκμήριο διαπραγματευτικής υπεροπλίας του προμηθευτή και της χρήσης Γ.Ο.Σ.

Από την παραπάνω ρύθμιση συνάγεται ότι ο καταναλωτής φέρει επιπλέον καθ' όλο το διάστημα της προθεσμίας διάσκεψης το βάρος της φύλαξης του πράγματος και της λήψης παντός αναγκαίου μέτρου για τη διατήρησή του «στην αρχική του κατάσταση». Επομένως, εάν το αντικείμενο χαθεί, καταστραφεί ή χειροτερέψει ουσιωδώς από πταίσμα του καταναλωτή (δόλο ή αμέλεια), ο τελευταίος δεν θα δικαιούται πλέον να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση. Αντίθετα, τον κίνδυνο της τυχαίας καταστροφής του πράγματος φέρει ο προμηθευτής.

Σύμφωνα με την αρχή της προστασίας του καταναλωτή, ο προμηθευτής θα πρέπει να ανεχθεί κάποια ενδεχόμενη μικρή μείωση στην αξία του πράγματος προερχόμενη από τη συνήθη εξέταση ή δοκιμή του από τον αγοραστή. Όρια βεβαίως στην έκταση της δοκιμής αλλά και στη μείωση της αξίας του πράγματος, που θα πρέπει να ανεχθεί ο προμηθευτής θα προκύπτουν από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη. Σε περίπτωση που τα όρια αυτά ξεπεραστούν, υποστηρίζεται – και πάλι κατ' επίκληση της αρχής της καλής πίστης – η δυνατότητα υπαναχώρησης με αντίστοιχη μείωση του αποδοτέου στον καταναλωτή τιμήματος.

Δ. Η απαγόρευση της προεκπλήρωσης εκ μέρους του καταναλωτή

Το άρθρο 4 παράγραφος 7 του νόμου 2251/1994 ορίζει ότι «απαγορεύεται η είσπραξη όλου ή μέρους του τιμήματος, ακόμη και με τη μορφή αρραβώνα, εγγύησης, έκδοσης ή αποδοχής αξιογράφων ή άλλη μορφή, πριν από την παράδοση του προϊόντος ή την παροχή της υπηρεσίας». Ο νόμος εισάγει δηλαδή την απαγόρευση της προεκπλήρωσης της παροχής του καταναλωτή στο πλαίσιο μιας αμφοτεροβαρούς σύμβασης που έχει συναφθεί από απόσταση. Η ρύθμιση αυτή είναι πρωτότυπη, καθότι δεν αποτελεί ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο κάποιας

αντίστοιχης κοινοτικής. Η προκαταβολική πληρωμή εκ μέρους του καταναλωτή σε μια σύμβαση από απόσταση είναι καθόλα συμβατή με το κοινοτικό σύστημα προστασίας του.

Η εν λόγω απαγόρευση παρουσιάζει ομοιότητες προκειμένου για τις συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος. Στο πλαίσιο όμως των συμβάσεων αυτών η απαγόρευση της είσπραξης του τιμήματος δεν ισχύει για το διάστημα μέχρι την παράδοση του αγαθού ή την παροχή της υπηρεσίας αλλά μέχρι να εκπνεύσει η δεκαήμερη προθεσμία υπαναχώρησης του καταναλωτή.

Σκοπός συνεπώς της απαγόρευσης είναι η αποτροπή της ψυχολογικής δέσμευσης του καταναλωτή, η οποία ενδέχεται να προκύψει από το γεγονός ότι αυτός έχει ήδη καταβάλει τμήμα ή το σύνολο του τιμήματος, για όσο χρόνο «τρέχει» η προθεσμία διάσκεψης σχετικά με το εάν επιθυμεί ή όχι τη συμβατική δέσμευση. Εφόσον παρέλθει άπρακτη η προθεσμία και ισχυροποιηθεί η εκτός εμπορικού καταστήματος συναφθείσα σύμβαση, ο προμηθευτής και ο καταναλωτής έχουν πλέον τη δυνατότητα να εκπληρώσουν αμοιβαίως τις σχετικές τους υποχρεώσεις, με όποιον τρόπο αυτοί έχουν συμφωνήσει. Ο τρόπος εκπλήρωσης μπορεί να είναι «χέρι με χέρι», αλλά δεν αποκλείεται και η προεκπλήρωση της παροχής του ενός ή του άλλου μέρους.

Αντιθέτως, στις συμβάσεις από απόσταση η απαγόρευση είσπραξης του τιμήματος δεν συνδέεται καθ' οιονδήποτε τρόπο με την περίοδο διάσκεψης του καταναλωτή. Ο νόμος απαγορεύει την εκπλήρωση της συμβατικής του παροχής για το χρονικό διάστημα μέχρι «την παράδοση του προϊόντος ή την παροχή της υπηρεσίας». Η δεκαήμερη όμως περίοδος διάσκεψης θα ξεκινά κατά κανόνα, αμέσως αφού λάβει χώρα η παράδοση αυτή.

Κατά συνέπεια ο σκοπός της απαγόρευσης στις συμβάσεις από απόσταση δεν μπορεί παρά να είναι διαφορετικός. Προφανώς στις περιπτώσεις αυτές ο νομοθέτης απέβλεψε στην πληρέστερη προστασία του καταναλωτή από την αθέτηση των συμβατικών υποχρεώσεων εκ μέρους του προμηθευτή. Για τον λόγο αυτό απαγόρευσε την προεκπλήρωση της παροχής του, την προκαταβολική δηλαδή καταβολή του αντιτίμου της σύμβασης.

Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται ότι ο καταναλωτής δεν θα πέσει θύμα κάποιου αφερέγγυου προμηθευτή, ο οποίος θα εκμεταλλευτεί την «ανωνυμία» του επικοινωνιακού μέσου προκειμένου να εισπράξει το τίμημα χωρίς να καταβάλει την

αντιπαροχή. Επίσης διασφαλίζεται ότι ο καταναλωτής θα βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση, σε περίπτωση που το παρασχεθέν αγαθό ή υπηρεσία δεν ανταποκρίνεται στη συμφωνία των μερών και ο καταναλωτής αντιληφθεί το γεγονός αυτό κατά την παραλαβή και σε κάθε περίπτωση πριν από την καταβολή του τιμήματος. Η ισχυρότερη θέση του καταναλωτή συνίσταται στην κατ' επιλογήν δυνατότητα της προβολής της ένστασης του μη εκπληρωθέντος ανταλλάγματος (Α.Κ. 374) ή της υπαναχώρησης από την σύμβαση ή μείωσης του τιμήματος σε συνδυασμό με την παρακράτηση μέρους ή του συνόλου του τιμήματος αντίστοιχα.

Τα παραπάνω εκτεθέντα επάγονται τις εξής συνέπειες για τις συμβάσεις που συνάπτονται από απόσταση: Εάν μεν αυτές αφορούν την παράδοση αγαθών, η εκπλήρωση των παροχών θα πρέπει να γίνεται είτε ταυτοχρόνως «χέρι με χέρι» είτε με την πρότερη παράδοση του προϊόντος και τη μεταγενέστερη καταβολή του αντίτιμου. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι μοναδικός τρόπος εξόφλησης της αγοράς ενός προϊόντος που γίνεται μέσω του Internet είναι η μέθοδος της αντικαταβολής (π.χ. με την καταβολή του τιμήματος στον ταχυδρόμο) ή η εξόφληση σε χρόνο μεταγενέστερο από την παραλαβή του προϊόντος. Αντίστοιχα ισχύουν και για τις συμβάσεις παροχής «συμβατικών» υπηρεσιών. Εάν όμως η σύμβαση αφορά υπηρεσία που παρέχεται σε απευθείας σύνδεση (π.χ. την παροχή πρόσβασης στην ύλη ενός ηλεκτρονικού περιοδικού) με αποτέλεσμα τα μέλη να μην έρχονται σε φυσική επαφή προκειμένου για την παροχή της, η εκπλήρωση των παροχών «χέρι με χέρι» δεν είναι τεχνικώς δυνατή. Κατά συνέπεια ο προμηθευτής θα είναι πάντοτε υποχρεωμένος σε προεκπλήρωση της παροχής του.

Με δεδομένο ότι ένα από τα μέρη θα πρέπει να εκπληρώσει την παροχή του πρώτο, οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται ο προμηθευτής, όταν εκπληρώνει πρώτος την παροχή του, είναι δυσανάλογα μεγαλύτερη από αυτούς στους οποίους εκτίθεται ο καταναλωτής προκαταβάλλοντας το αντίτιμο μιας υπηρεσίας. Γιατί ο καταναλωτής θα έχει κατά κανόνα ο ίδιος αναζητήσει τον έμπορο προμηθευτή. Δύναται επομένως να προβεί σε κάποιον «έλεγχο της αγοράς» προκειμένου να διαπιστώσει τη φήμη, τη φερεγγυότητα και την αξιοπιστία του. Εν πάση περιπτώσει έχει απέναντί του τις περισσότερες φορές μια οργανωμένη εμπορική επιχείρηση, η οποία υπόκειται σε συγκεκριμένους κανόνες αλλά και διοικητική εποπτεία όσον αφορά τη διενέργεια συναλλαγών από απόσταση.

Ο προμηθευτής αντίθετα, ο οποίος π.χ. διατηρεί μια ιστοσελίδα στο Internet, ελάχιστα μέτρα μπορεί να λάβει για την εξασφάλιση της καταβολής του αντιτίμου από τον καταναλωτή. Γιατί ο κάθε ενδιαφερόμενος για τις υπηρεσίες του καταναλωτή δεν μπορεί παρά να του είναι καταρχήν εξ ορισμού άγνωστος. Μοναδικό σημείο αναφοράς θα είναι τα στοιχεία που ο ίδιος ο καταναλωτής δίνει για το πρόσωπό του και των οποίων η ακρίβεια κατά κανόνα δεν θα είναι πρακτικά δυνατό να εξακριβωθεί. Εξάλλου η αποπροσωποποίηση της συναλλακτικής επαφής, η οποία συνήθως αποτελεί και το ζητούμενο στις ηλεκτρονικές συναλλαγές, ακυρώνει εκ προοιμίου οποιαδήποτε προσπάθεια διερεύνησης της φερεγγυότητας του καταναλωτή, αφού η συναλλαγή θα εκτελείται αυτοματοποιημένα μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή του προμηθευτή, χωρίς την παρεμβολή του ανθρώπινου παράγοντος, ο οποίος θα μπορούσε ενδεχομένως να προβεί σε κάποια σχετική αξιολόγηση.

Η νομοθετική αξίωση δηλαδή του άρθρου 4 παράγραφος 7 του νόμου 2251/1994, ο προμηθευτής πρώτα να παρέχει τα αγαθά ή τις υπηρεσίες του και στη συνέχεια να επιδιώκει την είσπραξη του τιμήματος, είναι ξένη προς τα σημερινά συναλλακτικά ήθη και τις συναλλακτικές πρακτικές. Το γεγονός αυτό έχει καταστήσει εξάλλου τη διάταξη αυτή ανεφάρμοστη στην πράξη, αφού ελάχιστες επιχειρήσεις τολμούν να προβούν στην παροχή κάποιας υπηρεσίας προτού εξασφαλιστούν πλήρως για την καταβολή του αντιστοιχούντος τιμήματος. Αλλά και στον τομέα της πώλησης αγαθών η αντικαταβολή αποτελεί έναν από τους λιγότερο χρησιμοποιούμενους τρόπους εξόφλησης του τιμήματος, ενώ κατά κανόνα προτιμάται η προκαταβολική, δηλαδή η κατά τη σύναψη της σύμβασης ολοσχερής εξόφληση του τιμήματος με χρέωση της πιστωτικής κάρτας του καταναλωτή.

Στις περιπτώσεις αυτές η πρόωγη είσπραξη του τιμήματος αντίκειται στην απαγόρευση του άρθρου 4 παράγραφος 7 του νόμου 2251/1994 και για τον λόγο αυτό είναι άκυρη. Συνεπώς ο καταναλωτής, ο οποίος προέβη στην πλήρη ή μερική καταβολή έχει δικαίωμα να αναζητήσει τα καταβληθέντα ποσά με βάση τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κι αυτό ανεξαρτήτως τυχόν σχετικής συμφωνίας του με τον προμηθευτή, αφού η εν λόγω απαγόρευση αποτελεί αναμφισβήτητη διάταξη αναγκαστικού δικαίου.

Η ακυρότητα ωστόσο αυτή θεραπεύεται με την εκπλήρωση της παροχής του προμηθευτή, με την παράδοση δηλαδή του προϊόντος ή την παροχή της υπηρεσίας.

Συνεπώς η ακυρότητα στην πράξη θα διαρκεί από ελάχιστα δευτερόλεπτα (π.χ. προκειμένου για την άμεση παροχή μιας on-line υπηρεσίας) μέχρι και περισσότερες ημέρες (π.χ. προκειμένου για την υλική παράδοση ενός αγαθού).

Εάν ο προμηθευτής δεν προβεί στην εκπλήρωση της παροχής του στο πλαίσιο της αμφοτεροβαρούς σύμβασης με τον καταναλωτή, ο τελευταίος θα έχει ένα επιπλέον όπλο στη διάθεσή του, δηλαδή την αξίωση για την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, πέραν βεβαίως των αξιώσεών του λόγω της ανώμαλης εξέλιξης της συμβατικής σχέσης²⁵.

²⁵ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 336.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

I. ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ INTERNET

Στην συντριπτική πλειοψηφία των επαχθών συμβάσεων από απόσταση και ειδικότερα των συμβάσεων με καταναλωτές η παροχή του χρήστη Internet θα είναι χρηματική.²⁸ Ο χρήστης δηλαδή θα αναλαμβάνει, στο πλαίσιο μιας αμοτεροβαρούς σύμβασης, την υποχρέωση να καταβάλει στον προμηθευτή το αντίτιμο για την παροχή ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας. Για τις περιπτώσεις που η σύμβαση αφορά την παροχή ενός ενσωμάτου αγαθού ή την παροχή μιας συνήθους υπηρεσίας, θα είναι δυνατή η τήρηση του κανόνα της ταυτόχρονης εκπλήρωσης των εκατέρωθεν υποχρεώσεων των μερών. Εφόσον δηλαδή λαμβάνει χώρα η υλική παράδοση ενός αγαθού ή δια ζώσης παροχή κάποιας υπηρεσίας τα μέρη θα μπορούν να προβούν αμοιβαίως σε εκπλήρωση της παροχής τους «χέρι με χέρι» (π.χ. ταχυδρομική αποστολή ενός βιβλίου με αντικαταβολή).

Στις περιπτώσεις όμως που η παροχή του προμηθευτή συνίσταται στην παροχή ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας δια της ηλεκτρονικής οδού (συμβάσεις on-line), η εκπλήρωση «χέρι με χέρι» δεν είναι δυνατή. Γιατί ακόμη και για το ονομαζόμενο ηλεκτρονικό χρήμα, την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, δεν υπάρχει προς το παρόν τουλάχιστον μέθοδος που θα εξασφαλίζει την καταβολή του ταυτόχρονα με την εκπλήρωση της αντισπαροχής. Από τη φύση δηλαδή της επικοινωνίας από απόσταση προκύπτει ότι ένα από τα μέρη θα πρέπει να προκαταβάλει έστω και για ελάχιστο χρονικό διάστημα την παροχή του

διατρέχοντας τον κίνδυνο ο αντισυμβαλλόμενος να απόσχει από την εκπλήρωση της αντιπαροχής του (π.χ. διακόπτοντας την επικοινωνία).

Λόγω των παραπάνω ιδιαιτεροτήτων της επικοινωνίας από απόσταση στην πράξη οι προμηθευτές προϊόντων ή υπηρεσιών σε απευθείας σύνδεση αναζητούν τρόπους για να εξασφαλίσουν την καταβολή του τιμήματος από τον πρακτικά άγνωστο αντισυμβαλλόμενο τους, προτού εκπληρώσουν τη δική τους παροχή. Κατ' ουσίαν δηλαδή απαιτούν από τον χρήστη του να προκαταβάλει το τίμημα. Και σ' αυτήν την περίπτωση όμως προκύπτει η εξής πρακτική δυσκολία: Προς το παρόν τουλάχιστον δεν υπάρχει ένας οικονομικά σύμφωρος τρόπος για την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, ο οποίος να παρέχει ταυτόχρονα στον προμηθευτή τη δυνατότητα να διαπιστώσει άμεσα την πίστωση του λογαριασμού του με το σχετικό ποσό, προκειμένου να ξεκινήσει την εκπλήρωση της αντιπαροχής. Το γεγονός αυτό δυσχεραίνει την ταχεία εκτέλεση της σύμβασης, την άμεση δηλαδή παροχή του προϊόντος ή της υπηρεσίας εκ μέρους του προμηθευτή, πράγμα όμως που κατά κανόνα είναι το ζητούμενο στις συναλλαγές μέσω του Internet.

Για τους λόγους αυτούς η πράξη ανέδειξε ως δημοφιλέστερο μέσο πληρωμής μέσω του Internet το «πλαστικό χρήμα». Το σύνολο των συμβάσεων σε απευθείας σύνδεση εξοφλείται σήμερα με την πληρωμή μέσω της πιστωτικής κάρτας του χρήστη. Και αυτό γιατί μεταξύ άλλων η πιστωτική κάρτα αποτελεί ένα καθολικό μέσο πληρωμής, δηλαδή ένα μέσο που γνώριζε μεγάλη εξάπλωση και αποδοχή από το ευρύ συναλλακτικό κοινό ήδη πριν και ανεξάρτητα από την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Περαιτέρω, η μέθοδος αυτή πληρωμής επικράτησε αρχικά ως πρόσκαιρη λύση για μια μεταβατική περίοδο, η οποία όμως λόγω της αδυναμίας εισαγωγής ενός νέου αξιόπιστου και ευρέως αποδεκτού συστήματος πληρωμών στο Internet δεν προβλέπεται ότι θα τερματιστεί στο άμεσο μέλλον.

Ωστόσο, η απλότητα αυτή στη διεκπεραίωση της συναλλαγής και το χαμηλό λειτουργικό κόστος έχουν και την αρνητική τους πλευρά. Η πληρωμή με πιστωτική κάρτα δεν είχε εξαρχής προβλεφθεί ως ένα σύστημα πληρωμής από απόσταση, αφού στην αρχική σύλληψη της προϋποθέτει τόσο την εκ μέρους του πληρωτή επίδειξη του πλαστικού δελτίου στον αποδέκτη όσο και την ιδιόχειρη υπογραφή του πρώτου στο τριπλότυπο παραστατικό της συναλλαγής. Η προσαρμογή του μέσου αυτού πληρωμής στις απαιτήσεις των συναλλαγών από απόσταση

δημιουργεί νέα νομικά ζητήματα αναφορικά με τον χαρακτηρισμό των έννομων σχέσεων των μερών καθώς και σημαντικά κενά ασφαλείας. Το σύστημα της πληρωμής με πιστωτική κάρτα από απόσταση είναι από τη φύση του εξαιρετικά ευάλωτο σε καταχρήσεις ιδίως από άγνωστους τρίτους, και δημιουργεί ερωτηματικά αναφορικά με το ποιο από τα εμπλεκόμενα μέρη θα επωμισθεί τους νεοπαγείς αυτούς οικονομικούς κινδύνους²⁶.

II. Η ΠΛΗΡΩΜΗ ΜΕ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ

A. Γενικά για την πληρωμή με πιστωτική κάρτα

Η πληρωμή με πιστωτική κάρτα βασίζεται σε μια καταρχήν τριμερή σχέση. Τα πρόσωπα που μετέχουν στη σχέση αυτή είναι ο εκδότης της πιστωτικής κάρτας, ο κάτοχος της κάρτας και η συμβεβλημένη επιχείρηση. Μεταξύ των προσώπων αυτών δημιουργούνται επιμέρους έννομες σχέσεις, οι οποίες και προσδιορίζουν τις εκατέρωθεν αμοιβαίες υποχρεώσεις. Ο νομικός χαρακτηρισμός των σχέσεων αυτών εξαρτάται από το περιεχόμενο της συμφωνίας των μερών κάθε φορά, αφού η πληρωμή με πιστωτική κάρτα αποτελεί μόρφωμα της τραπεζικής πρακτικής και δεν ρυθμίζεται ως σύνολο από τον νόμο. Σε γενικές γραμμές μπορούν να λεχθούν τα ακόλουθα:

Ο εκδότης της κάρτας συνδέεται με τον κάτοχο με σχέση έμμισθης εντολής. Δυνάμει της σύμβασης αυτής ο εκδότης αναλαμβάνει έναντι αμοιβής να εξοφλεί τις υποχρεώσεις πληρωμής που αναλαμβάνει ο κάτοχος έναντι των συμβεβλημένων με τον εκδότη της κάρτας επιχειρήσεων, από τις οποίες επιχειρήσεις ο κάτοχος αποκτά αγαθά. Η σύμβαση αυτή εντολής συνοδεύεται κατά κανόνα από μια πρόσθετη συμφωνία παροχής πίστωσης. Σύμφωνα με αυτή ο κάτοχος της κάρτας δύναται να μην αποδίδει άμεσα στον εκδότη τις δαπάνες του, αλλά αυτές θα τοκίζονται με τους ειδικότερους όρους που προβλέπει η συμφωνία των μερών.

Η έννομη σχέση ανάμεσα στον κάτοχο της κάρτας και τη συμβεβλημένη επιχείρηση μπορεί να είναι σύμβαση πώλησης, σύμβαση έργου αλλά και οποιαδήποτε άλλη επαχθής σύμβαση. Στο πλαίσιο της περιγραφείσας σχέσης

²⁶ Βλ. Ι. Ιγγλεζάκη, σελ. 214.

έμμισθης εντολής, ο εκδότης σύμφωνα με τον κάτοχο της κάρτας ότι ο πρώτος θα εξοφλεί τις υποχρεώσεις του δεύτερου προς τις συμβεβλημένες επιχειρήσεις υπό κάποιες ειδικότερες προϋποθέσεις. Κατά κανόνα συμφωνείται ότι κάθε φορά που ο κάτοχος προβαίνει σε μια συναλλαγή με τη χρήση της κάρτας του παρέχει ανέκκλητη εντολή στον εκδότη να εξοφλήσει στη συμβεβλημένη επιχείρηση την υποχρέωση που αναλαμβάνει από τη σχέση αξία. Η εντολή αυτή παρέχεται με την υπογραφή του κατόχου στο σχετικό παραστατικό της συναλλαγής έγγραφο στο οποίο αναγράφονται το ποσό της οφειλής και τα στοιχεία της κάρτας.

Με την προσκόμιση του υπογεγραμμένου παραστατικού από τη συμβεβλημένη επιχείρηση στον εκδότη, ο τελευταίος προβαίνει στην εξόφληση της οφειλής. Με την υπογραφή του κατόχου της κάρτας στο παραστατικό της συναλλαγής η συμβεβλημένη επιχείρηση αποκτά αυτοτελή αξίωση έναντι στον εκδότη της πιστωτικής κάρτας. Η δέσμευση ωστόσο αυτή του εκδότη γεννιέται από την προϋπόθεση ότι η συμβεβλημένη επιχείρηση θα τηρήσει όποιες συμβατικά ανειλημμένες υποχρεώσεις επιμελώς.

Κατά κανόνα συμφωνείται ότι η επιχείρηση οφείλει να ελέγχει τη γνησιότητα και την υπογραφή του κατόχου με το δείγμα υπογραφής που υπάρχει πάνω στην κάρτα. Μόνο εφόσον τηρηθούν οι υποχρεώσεις αυτές, θα γεννιέται η υποχρέωση του εκδότη να καταβάλει στη συμβεβλημένη επιχείρηση το ποσό που αναγράφεται στο υπογραφέν δελτίο, μειωμένο βεβαίως κατά το ποσοστό που αντιστοιχεί στη συμφωνηθείσα προμήθεια του εκδότη.

Από την άλλη πλευρά όμως, εφόσον τηρηθούν οι υποχρεώσεις αυτές ο εκδότης δεσμεύεται να καταβάλει στην επιχείρηση το παραπάνω ποσό ανεξάρτητα από τυχόν αφερεγγυότητα του κατόχου της κάρτας η άρνησή του να καταβάλει τη σχετική δαπάνη στον εκδότη. Ο εκδότης ευθύνεται αυτοτελώς έναντι της συμβεβλημένης επιχείρησης και αναλαμβάνει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του κατόχου της κάρτας αλλά και σε μεγάλο βαθμό τον κίνδυνο της δολίας χρήσης της κάρτας από τρίτους. Με βάση δηλαδή τη συμφωνία των μερών, κατά την πληρωμή με πιστωτική κάρτα η συμβεβλημένη επιχείρηση μπορεί να επαφθεθεί ότι ο εκδότης θα εξοφλήσει την οφειλή του κατόχου. Με άλλα λόγια στη συναλλακτική πρακτική η πληρωμή με πιστωτική κάρτα (πλαστικό χρήμα) θεωρείται από την οπτική της συμβεβλημένης επιχείρησης ως «εγγυημένη» πληρωμή.

Από τα παραπάνω εκτεθέντα προκύπτει ότι η πληρωμή με πιστωτική κάρτα αποτελεί τρόπο πληρωμής καταρχήν ασφαλή, ο οποίος δεν ενέχει ιδιαίτερους κινδύνους για τα εμπλεκόμενα μέρη. Οι στατιστικά και οικονομικά περιορισμένοι κίνδυνοι επιμερίζονται από τα μέρη ως εξής: Η συμβεβλημένη επιχείρηση εφόσον τηρεί τις συμβατικά ανειλημμένες υποχρεώσεις επιμελείας (κυρίως τον έλεγχο της γνησιότητας και ισχύος της κάρτας και της ομοιότητας της υπογραφής) απομακρύνει κάθε κίνδυνο από κοντά της, πλην βεβαίως του μάλλον απίθανου κινδύνου της αφερεγγυότητας του εκδότη της κάρτας.

Ο εκδότης της κάρτας αναλαμβάνει τον κίνδυνο της αφερεγγυότητας του κατόχου αλλά και τον κίνδυνο της παράνομης χρήσης της από τρίτους. Ωστόσο η μεν παραχάραξη της ίδιας της πιστωτικής κάρτας συμβαίνει σπανιότατα, το δε κίνδυνο από τη χρήση της απωλεσθείσας κάρτας ο εκδότης κατά κανόνα τον μετακυλύει στον κάτοχό της.

Όρια για την μετακύλιση του κινδύνου αυτού θέτουν οι γενικές διατάξεις για τους Γ.Ο.Σ. και επίσης προβλέπεται ότι ο κάτοχος υποχρεούται να αποκαταστήσει κάθε ζημία που επέρχεται στον εκδότη από τη στιγμή της απώλειας της κάρτας μέχρι και τη σχετική ειδοποίησή του, αλλά μόνο μέχρι το ανώτατο ποσό των 150,00 ευρώ. Από τη στιγμή της ειδοποίησης και εντεύθεν ο κάτοχος απαλλάσσεται κάθε ευθύνης.

B. Η πληρωμή με πιστωτική κάρτα από απόσταση

Αρχικά η πληρωμή με πιστωτική κάρτα είχε επινοηθεί ως ένα σύστημα πληρωμών που βασίζεται στην έγγραφη συναλλαγή. Σύμφωνα με αυτό η συμβεβλημένη επιχείρηση, όπως είδαμε υποβάλει στον κάτοχο της κάρτας προς υπογραφή ένα τυποποιημένο έγγραφο αποδεικτικό συναλλαγής. Αυτά τα παραστατικά προσκομίζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα οι συμβεβλημένες επιχειρήσεις στον εκδότη και βάσει αυτών ο τελευταίος εξοφλεί τις οφειλές του κατόχου της κάρτας προς τη συμβεβλημένη επιχείρηση.

Το μεγάλο πλεονέκτημα ωστόσο της πιστωτικής κάρτας είναι ότι επιτρέπει τη διενέργεια πληρωμών και από απόσταση με ηλεκτρονικά μέσα. Στις περιπτώσεις

των πληρωμών από απόσταση ο κάτοχος της κάρτας ανακοινώνει στη συμβεβλημένη επιχείρηση τον αριθμό που είναι χαραγμένος πάνω στην κάρτα καθώς και την ημερομηνία λήξης της κάρτας. Στη συνέχεια η συμβεβλημένη επιχείρηση συμπληρώνει το παραστατικό της συναλλαγής με τα στοιχεία αυτά και με το ποσό της συναλλαγής και προσκομίζει το παραστατικό χωρίς την υπογραφή του κατόχου στον εκδότη της κάρτας προς εξόφληση. Βεβαίως το σύστημα αυτό είναι περισσότερο ευάλωτο από καταχρήσεις σε σχέση με εκείνο της πληρωμής βάσει ενυπόγραφων παραστατικών της συναλλαγής, ωστόσο αποτελεί την απλούστερη και οικονομική μέθοδο πληρωμής από απόσταση.

Αρχικά η πληρωμή με πιστωτική κάρτα ξεκίνησε να εφαρμόζεται χωρίς να υπάρχει σχετική πρόβλεψη στις επιμέρους συμβάσεις των μερών. Οι εκδότες των πιστωτικών καρτών προχωρούσαν στην εξόφληση των ανυπογράφων παραστατικών βασιζόμενοι στο γεγονός ότι εάν ο κάτοχος της κάρτας δεν έχει στην πραγματικότητα προβεί στη συγκεκριμένη συναλλαγή, θα ειδοποιήσει τον εκδότη μόλις λάβει το αντίγραφο του μηνιαίου αναλυτικού λογαριασμού της κάρτας. Στην περίπτωση αυτή ο εκδότης θα δικαιούται ούτως ή άλλως να αναζητήσει το ποσό από την επιχείρηση αφού η καταβολή του θα έχει γίνει παράτυπα. Σύντομα ωστόσο κατέστη φανερό ότι η νεοπαγής αυτή μέθοδος χρήσης της πιστωτικής κάρτας δεν μπορούσε να στηριχθεί μόνο στην ανοχή και την εμπιστοσύνη μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, γι' αυτό και οι εκδότες των πιστωτικών καρτών προχώρησαν στη ρητή συμβατική πρόβλεψη της.

Στη σχέση μεταξύ του εκδότη της κάρτας και του κατόχου δεν άλλαξαν πολλά πράγματα. Οι τράπεζες προσέθεσαν απλώς στους Γ.Ο.Σ. που χρησιμοποιούσαν τη ρητή πρόβλεψη ότι είναι δυνατή η χρήση της κάρτας σε συναλλαγές από απόσταση, χωρίς δηλαδή τη θέση της υπογραφής του κατόχου στο παραστατικό της συναλλαγής. Ο κάτοχος διαβιβάζει τον αριθμό της κάρτας και την ημερομηνία λήξης της και εξουσιοδοτεί την επιχείρηση να συμπληρώσει το παραστατικό της συναλλαγής χωρίς την σύμπραξή του²⁷.

²⁷ Βλ. Ι. Γγγλεζάκη, σελ. 217.

Γ. Οι σχέσεις των μερών στη δόλια χρήση της πιστωτικής κάρτας από απόσταση

Είναι προφανές ότι η μέθοδος πληρωμής με πιστωτική κάρτα από απόσταση τυγχάνει ιδιαίτερα επικίνδυνη από άποψη καταχρήσεως. Ο κάτοχος διαβιβάζει τον αριθμό και την ημερομηνία λήξης της κάρτας στη συμβεβλημένη επιχείρηση καθώς και τον κανόνα άτυπη εξουσιοδότηση να χρεώσει η τελευταία την κάρτα του χωρίς τη σύμπραξή του. Κατά την διαδικασία αυτή η επιχείρηση δεν είναι δυνατόν να ελέγξει ούτε την πραγματική ταυτότητα του αντισυμβαλλόμενου της ούτε εάν αυτός είναι αυτός ο νόμιμος κάτοχος της πιστωτικής κάρτας. Περαιτέρω, η έλλειψη της υπογραφής του συναλλασσομένου στο παραστατικό της συναλλαγής αφενός η επιχείρηση δεν μπορεί να ελέγξει την ομοιότητα της με το δείγμα της υπογραφής του κατόχου, αφετέρου όμως ο ίδιος ο κάτοχος δεν εξασφαλίζεται από τον κίνδυνο να τον χρεώσει με υψηλότερο από το συμφωνηθέν ποσό η επιχείρηση.

Οι παραπάνω εγγενείς αδυναμίες του συστήματος της πληρωμής με πιστωτική κάρτα έχουν οδηγήσει σε έκρηξη τον αριθμό των περιπτώσεων απάτης μέσω πιστωτικών καρτών σε συναλλαγή από απόσταση. Ο λόγος είναι ότι πρακτικά οποιοσδήποτε γνωρίζει τον αριθμό και την ημερομηνία λήξης της πιστωτικής κάρτας κάποιου τρίτου, μπορεί να προβεί σε συναλλαγές από απόσταση χρεώνοντας την πιστωτική κάρτα κάποιου τρίτου προσώπου.

Παράλληλα κατά καιρούς προκύπτουν και περιπτώσεις κατά τις οποίες η ίδια η συμβεβλημένη επιχείρηση προβαίνει στην παράνομη χρήση των πιστωτικών καρτών πελατών π.χ. για προϊόντα που δεν έχουν παραγγελθεί. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις γεννιέται από τη σκοπιά του αστικού δικαίου το ερώτημα πώς θα διαμορφώνονται οι σχέσεις μερών και κυρίως ποιος θα επωμισθεί την τυχόν επελθούσα οικονομική ζημία²⁸;

²⁸ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 392.

1. Η σχέση εκδότη – κατόχου της κάρτας

α. Χρέωση υψηλότερου ποσού από το συμφωνηθέν εκ μέρους της συμβεβλημένης επιχείρησης

Για την περίπτωση λοιπόν της δόλιας χρήσης της πιστωτικής κάρτας της πληρωμής δηλαδή μέσω αυτής από πρόσωπο άλλο από το νόμιμο κάτοχό της, δεν θα υφίσταται έγκυρη εντολή εξόφλησης του τελευταίου προς τον εκδότη. Κατά συνέπεια και ο εκδότης δεν έχει καταρχήν αξίωση αποκατάστασης της δαπάνης του για την εξόφληση της συμβεβλημένης επιχείρησης. Ωστόσο η ευθύνη του κατόχου της κάρτας για μη εξουσιοδοτημένη από τον ίδιο πληρωμή θα μπορούσε ενδεχομένως να θεμελιωθεί με βάση την πληρεξουσιότητα. Στις πληρωμές με πιστωτική κάρτα που διεξάγονται μέσω του Internet ο κάτοχος της κάρτας διαβιβάζει τηλεπικοινωνιακώς τα στοιχεία της κάρτας και εξουσιοδοτεί τη συμβεβλημένη επιχείρηση να συμπληρώσει το παραστατικό της συναλλαγής χωρίς τη σύμπραξή του. Τίθεται το ερώτημα εάν θα μπορεί να θεωρηθεί ως ισχυρή εντολή πληρωμής, στην περίπτωση που η εξουσιοδοτηθείσα από τον κάτοχο συμβεβλημένη επιχείρηση συμπληρώσει στο παραστατικό υψηλότερο ποσό από το συμφωνηθέν²⁹.

Με βάση τις γενικές διατάξεις για την αντιπροσώπευση και την πληρεξουσιότητα ο κάτοχος της κάρτας δεν θα δεσμεύεται από τη συναλλαγή. Γιατί παρέσχε με την συμβεβλημένη επιχείρηση την πληρεξουσιότητα να συντελέσει την εντολή πληρωμής στο όνομά του, στην περίπτωση όμως που αυτή συμπλήρωσε στο χρεωστικό δελτίο ποσό υψηλότερο από το συμφωνηθέν ενεργεί πέρα από τα όρια της δοθείσας εξουσίας αντιπροσώπευσης. Στην περίπτωση που ο κάτοχος γνωστοποιεί τηλεπικοινωνιακώς τα στοιχεία της κάρτας του δεν υπογράφει κάποιο κείμενο. Αναθέτει εξ' ολοκλήρου τη δημιουργία της δήλωσης βουλήσεως στη συμβεβλημένη επιχείρηση, της παρέχει δηλαδή την εξουσία να τον αντιπροσωπεύσει και το γεγονός αυτό είναι μάλιστα εις γνώσιν του εκδότη της πιστωτικής κάρτας. Δεν φαίνεται να μπορεί να θεμελιωθεί ευθύνη του κατόχου της κάρτας στην εξεταζόμενη περίπτωση. Μάλιστα εφόσον η συμβεβλημένη επιχείρηση προσκομίζει στον εκδότη ένα ανυπόγραφο παραστατικό της συναλλαγής δεν μπορεί να δημιουργηθεί η εντύπωση στον τελευταίο ότι το

²⁹ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 393.

παραστατικό συμπληρώθηκε από τον ίδιο τον κάτοχο. Ο εκδότης γνωρίζει ότι στις περιπτώσεις αυτές η συμβεβλημένη επιχείρηση ενεργεί ως πληρεξούσιος του κατόχου. Ο κάτοχος της κάρτας δεν δεσμεύεται με βάση τις αρχές της πληρεξουσιότητας γιατί δεν γνωρίζει ότι η συμβεβλημένη επιχείρηση ενεργεί πέρα από τα όρια της πληρεξουσιότητας, αλλά ούτε καταβάλλοντας την επιμέλεια που επιβάλλεται στις συναλλαγές θα μπορούσε να γνωρίζει και να είχε εμποδίσει τη συμπεριφορά της συμβεβλημένης επιχείρησης.

β. Πληρωμή με την πιστωτική κάρτα εκ μέρους ενός μη νομιμοποιούμενου τρίτου

Πολύ περισσότερο δεν δεσμεύεται ο κάτοχος της κάρτας από συναλλαγές που διενήργησε κάποιος τρίτος, ο οποίος εμφανίστηκε στη συμβεβλημένη επιχείρηση ως νόμιμος κάτοχος της κάρτας. Στατιστικά ο κίνδυνος αυτού του είδους παράνομης χρήσης της πιστωτικής κάρτας είναι αυξημένος γιατί ο τρίτος δεν χρειάζεται ούτε να αποκτήσει στην κατοχή του το πλαστικό δελτίο του κατόχου ούτε να παραχαράξει ένα πλαστό ομοίωμα του. Περαιτέρω δεν χρειάζεται καν να πλαστογραφήσει την υπογραφή, του νόμιμου κατόχου. Το μόνο που απαιτείται είναι να γνωρίζει τον αριθμό και την ημερομηνία λήξης της πιστωτικής κάρτας και να τα διαβιβάσει τα στοιχεία αυτά στη συμβεβλημένη επιχείρηση.

Η εντολή πληρωμής προς τον εκδότη εκ μέρους του μη νομιμοποιούμενου τρίτου αποτελεί δικαιοπραξία υπό ξένο όνομα, υπό το όνομα δηλαδή του νόμιμου κατόχου της κάρτας. Η ύπαρξη πληρεξουσιότητας αποκλείεται αφού ο κάτοχος της κάρτας αγνοεί ότι ο τρίτος «ψευδαντιπρόσωπος» ενεργεί υπό το όνομά του και επίσης οποιαδήποτε επιμέλεια και αν επιδείκνυε, δεν θα μπορούσε ούτε να γνωρίζει τη συμπεριφορά του τρίτου που ενήργησε υπό το όνομά του και ούτε να την εμποδίσει. Συνεπώς δεν μπορεί να καταλογιστεί σε αυτόν ότι με τη συμπεριφορά του τρίτου δημιούργησε στον εκδότη την εύλογη πεποίθηση ότι ο τρίτος υπήρξε πληρεξούσιός του είτε ότι αυτός που πλήρωσε με την πιστωτική κάρτα από απόσταση ήταν ο ίδιος. Ο νόμιμος κάτοχος κατά τη σύμβαση έκδοσης πιστωτικής κάρτας προβλέπει την υποχρέωση του κατόχου να διατηρεί μυστικό τον προσωπικό κωδικό αναγνώρισης (PIN) αλλά και να γνωστοποιεί στον εκδότη τυχόν απώλεια ή κλοπή της κάρτας³⁰.

³⁰ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 394.

2. Η σχέση εκδότη – συμβεβλημένης επιχείρησης

Εκτέθηκε παραπάνω ότι η πληρωμή με πιστωτική κάρτα εκ μέρους του κατόχου της δημιουργεί αξίωση της συμβεβλημένης επιχείρησης απευθείας κατά του εκδότη. Είναι προφανές ότι για την περίπτωση που στη δόλια χρέωση της κάρτας προβαίνει η ίδια η επιχείρηση δεν θα θεμελιώνεται αξίωση της κατά του εκδότη. Για την περίπτωση όμως που τη συναλλαγή διενεργεί κάποιος τρίτος υπό το όνομα του πραγματικού κατόχου, γεννάται το ερώτημα εάν η συμβεβλημένη επιχείρηση θα αποκτά αξίωση κατά του εκδότη ή όχι. Δεδομένης της κατά κανόνα μη ευθύνης του κατόχου της κάρτας από την παράνομη χρήση της από τρίτα πρόσωπα, γεννάται το ερώτημα ποιος από τους δύο απομένοντες θα επωμισθεί την οικονομική ζημιά από την παράνομη συμπεριφορά του κατά κανόνα αγνώστου τρίτου. Για μεν την επιχείρηση ζημιά θα προκύπτει εάν η ίδια προβεί σε εκπλήρωση της παροχής της προς τον τρίτο, χωρίς όμως να αποκτήσει έγκυρη αξίωση καταβολής του τιμήματος κατά του εκδότη της χρησιμοποιηθείσας πιστωτικής κάρτας. Για δε τον εκδότη η ζημιά θα προκύπτει εάν είναι υποχρεωμένος να καταβάλει το σχετικό ποσό στην καλόπιστη επιχείρηση, χωρίς να αποκτά την αντίστοιχη αξίωση απόδοσης του από το νόμιμο κάτοχο της κάρτας.

Ειδικά για τις πληρωμές που γίνονται από απόσταση ο εκδότης και η συμβεβλημένη επιχείρηση προβαίνουν σε μια αποκλίνουσα ειδική συμφωνία. Βάσει αυτής η επιχείρηση απαλλάσσεται από την υποχρέωση να ελέγξει τη γνησιότητα της κάρτας και την ομοιότητα της υπογραφής του κατόχου, πράγμα που λόγω της φύσης της επικοινωνίας δεν είναι δυνατό. Αντίστοιχα όμως ο εκδότης επιφυλάσσει στον εαυτό του το δικαίωμα να αναζητήσει από την επιχείρηση κάθε ποσό, το οποίο ο κάτοχος της κάρτας θα αρνηθεί να του αποδώσει είτε γιατί αμφισβητεί ότι προέβη στη συγκεκριμένη συναλλαγή είτε γιατί υπαναχώρησε εν τώ μεταξύ από τη σύμβαση³¹.

³¹ Βλ. Γ. Γεωργιάδη, σελ. 395.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την ολοκλήρωση της επεξεργασίας των θεμάτων που συνδέονται με τη σύναψη σύμβασης μέσω του Internet, μπορούμε να καταλήξουμε στα εξής συμπεράσματα: Από τη μια πλευρά οι τεχνολογικές αλλά και οι κοινωνικές εξελίξεις «τρέχουν» γοργά και ο νομοθέτης με πολύ κόπο επιχειρεί να προλάβει και να ρυθμίσει τις νέες μορφές συναλλακτικής πρακτικής. Σε κάποιο βαθμό μάλιστα η δυναμική των εξελίξεων είναι τόσο μεγάλη, ώστε συμπαρασύρει και τη ρητά εκφρασμένη βούληση του σύγχρονου νομοθέτη, καθιστώντας τις ρυθμίσεις του κενές περιεχομένου. Από την άλλη πλευρά το σύστημα του Αστικού Κώδικα, ανταποκρίνεται επιτυχώς στις ανάγκες των σύγχρονων συναλλαγών. Κατορθώνει να αφομοιώνει πλήρως τις νέες συναλλακτικές πρακτικές στο σώμα του, με αποτέλεσμα τη διατήρηση της συστηματικής ενότητας του Αστικού Δικαίου. Επίσης η ενσωμάτωση του κοινοτικού δικαίου στο εσωτερικό δίκαιο κάθε κράτους – μέλους πρέπει να γίνεται κατά το δυνατόν χωρίς διάσπαση αυτού. Αυτό σημαίνει ότι οι κοινοτικής προέλευσης ρυθμίσεις πρέπει να εντάσσονται οργανικά στο σύστημα του Αστικού μας Κώδικα.

Ωστόσο η εξασφάλιση ευχερούς πρόσβασης του καθενός στην κοινωνία των πληροφοριών μπορεί να βελτιώσει τη διαφάνεια, και μπορούν οι πολίτες να αντιδρούν και να επηρεάζουν τα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Βρισκόμαστε όμως σε μια εποχή αντιφάσεων.

Από τη μια πλευρά η δημοκρατική ιδέα υλοποιείται με τη δυνατότητα που έχουν σήμερα όλοι οι πολίτες της για να συμμετάσχουν στις σχετικές διαδικασίες. Λέγεται χαρακτηριστικά ότι άνοιξαν οι πόρτες του κόσμου για τον κάθε πολίτη. Και όμως από τη δυνατότητα αυτή μπορεί συγχρόνως να προκληθεί σοβαρός κίνδυνος διατάραξης της αρχής της ισότητας των πολιτών στην απέραντη παγκοσμιοποιημένη αγορά. Μήπως θα μπορούν να επωφεληθούν μόνο οι εύποροι της γης; Θα υπάρχει άραγε ελεύθερη πρόσβαση στις πληροφορίες και για όσους βρίσκονται σε μειονεκτική θέση π.χ. οικονομικής ανέχειας, άγνοιας ή μήπως οι τελευταίοι θα οδηγηθούν σε κοινωνική απομόνωση;

Από την άλλη πλευρά στο ερώτημα εάν ο καταναλωτής ωφελείται από τη χρησιμοποίηση του Internet για τις αγορές του ώστε να αξίζει τον κόπο να βρεθεί αντιμέτωπος με τόσα προβλήματα, η απάντηση είναι θετική.

Τα πλεονεκτήματα είναι σημαντικά, μπορεί να κάνει πραγματικά τεράστιες δυνατότητες επιλογής και να επιτύχει πολύ χαμηλές τιμές. Τέλος υπάρχει ευελιξία στους τρόπους πληρωμής και επιπλέον πρόκειται για μια διαδικασία εύκολη, φθηνή και ταχύτατη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξανδρίδου Ελίσα, «Δίκαιο προστασίας του καταναλωτή – Ελληνικό και Κοινοτικό Π», Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1996.
- Γεωργιάδης Γεώργιος, «Η σύναψη συμβάσεως μέσω του Διαδικτύου», Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2003.
- Δουκίδης Γεώργιος, «Ηλεκτρονικό εμπόριο», Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών, Αθήνα, 1998.
- Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Το νομικό πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου», Εκδόσεις Σάκκουλα Α.Ε., Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2003.
- Κυριαζόπουλος Παναγιώτης, «Ηλεκτρονικό Εμπόριο», Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα, 2000.
- Μανιώτης Δημήτρης, «Η ψηφιακή υπογραφή ως μέσο διαπιστώσεως της γνησιότητας των εγγράφων στο Αστικό και Δικονομικό Δίκαιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 1998.

INTERNET

- <http://www.lawnet.gr/>
- <http://www.europa.eu.int/>
- <http://www.etl.com.gr/>
- <http://www.ecommerce.internet.com/>
- <http://www.netatty.com/pricacy/>
- <http://www.icom.com/general/pay.htm/>

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

<i>Άρθρ.</i>	Άρθρο
<i>Δηλ.</i>	Δηλαδή
<i>http</i>	Hypertext transfer protocol
<i>ISDN</i>	Integrates Services Digital Network
<i>κ. τ. λ.</i>	Και τα λοιπά
<i>π. δ.</i>	Προεδρικό Διάταγμα
<i>π. χ.</i>	Παραδείγματος χάριν
<i>Π. Υ. Π.</i>	Παροχέας Υπηρεσιών Πιστοποίησης
<i>PIN</i>	Personal Identification Number
<i>Φ. Ε. Κ.</i>	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
<i>Φ. Π. Α.</i>	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
<i>Wap</i>	Wireless Appellation Protocol
<i>www</i>	World Wide Web
<i>e-mail</i>	ηλεκτρονική αλληλογραφία
<i>Α. Κ.</i>	Αστικός Κώδικας
<i>Γ. Ο. Σ.</i>	Γενικοί Όροι Συναλλαγών
<i>Κ. Πολ. Δικ.</i>	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
<i>εδ.</i>	εδάφιο

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

EUR-lex

Europa

32000L0031

Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 178 της 17/07/2000 σ. 0001 - 0016

► [MORE INFO](#)

TEXT: ► [PDF](#)

Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2000 για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά ("οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο")

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 47 παράγραφος 2, το άρθρο 55 και το άρθρο 95, την πρόταση της Επιτροπής(1),

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής(2),

Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 της συνθήκης(3),

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποσκοπεί στη δημιουργία ολοένα στενότερων δεσμών μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών και λαών και στην εξασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής προόδου. Σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 2 της συνθήκης, η εσωτερική αγορά αποτελεί ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών, καθώς και η ελευθερία εγκατάστασης. Η ανάπτυξη των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας στο χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα είναι ζωτικής σημασίας μέσο για την κατάργηση των φραγμών που χωρίζουν τους ευρωπαϊκούς λαούς.

(2) Η ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες απασχόλησης στην Κοινότητα, ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, θα διευκολύνει την ανάπτυξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, καθώς και τις επενδύσεις στην καινοτομία, και μπορεί να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, υπό την προϋπόθεση ότι ο καθένας θα έχει πρόσβαση στο >ISO_1>Internet.

(3) >ISO_7> Το κοινοτικό δίκαιο και τα χαρακτηριστικά της κοινοτικής έννομης τάξης αποτελούν στοιχείο ζωτικής σημασίας που θα επιτρέψει στους ευρωπαϊούς πολίτες και επιχειρηματίες να εκμεταλλευτούν πλήρως, ανεξαρτήτως των συνόρων, τις ευκαιρίες που προσφέρει το ηλεκτρονικό εμπόριο. Επομένως, η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο να εξασφαλίσει υψηλό επίπεδο ολοκλήρωσης της νομοθεσίας σε κοινοτικό επίπεδο, προκειμένου να εγκαθιδρύσει έναν πραγματικό χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

(4) Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί ότι το ηλεκτρονικό εμπόριο θα μπορέσει να

- επωφεληθεί πλήρως από την εσωτερική αγορά και ότι, επομένως, όπως και στην περίπτωση της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για το συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων(4), θα επιτευχθεί υψηλό επίπεδο κοινοτικής ολοκλήρωσης.
- (5) Η ανάπτυξη των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας στην Κοινότητα παρακωλύεται από ορισμένα νομικά εμπόδια στην καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς τα οποία καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση της ελευθερίας της εγκατάστασης και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Τα εν λόγω εμπόδια απορρέουν από τις αποκλίσεις των νομοθεσιών καθώς και από την έλλειψη ασφάλειας δικαίου ως προς το ποιοι εθνικοί κανόνες ισχύουν για τις υπηρεσίες αυτές. Ενόψει της απουσίας συντονισμού και προσαρμογής των νομοθεσιών στους συγκεκριμένους τομείς, μπορεί να δικαιολογείται η ύπαρξη των εμποδίων αυτών υπό το πρίσμα της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Δεν υπάρχει ασφάλεια δικαίου όσον αφορά την έκταση στην οποία τα κράτη μέλη μπορούν να ασκούν έλεγχο σε υπηρεσίες που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.
- (6) Με βάση τους κοινοτικούς στόχους των άρθρων 43 και 49 της συνθήκης και του παράγωγου κοινοτικού δικαίου, τα εμπόδια αυτά θα πρέπει να καταργηθούν με το συντονισμό ορισμένων εθνικών νομοθεσιών και με την αποσαφήνιση ορισμένων νομικών σε κοινοτικό επίπεδο, στο βαθμό που χρειάζεται για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η παρούσα οδηγία πραγματεύεται μόνον ορισμένα ειδικά ζητήματα που δημιουργούν προβλήματα για την εσωτερική αγορά και, ως εκ τούτου, είναι απολύτως συνεπής με την αρχή της επικουρικότητας όπως αυτή διατυπώνεται στο άρθρο 5 της συνθήκης.
- (7) Προκειμένου να εξασφαλιστούν η ασφάλεια δικαίου και η εμπιστοσύνη του καταναλωτή, η παρούσα οδηγία πρέπει να καθορίζει ένα σαφές γενικό πλαίσιο που να καλύπτει ορισμένες νομικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου στην εσωτερική αγορά.
- (8) Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η δημιουργία νομικού πλαισίου που θα εξασφαλίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ κρατών μελών και όχι η εναρμόνιση του ποινικού δικαίου αυτού καθ' εαυτού.
- (9) Η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να αντικατοπτρίζει στο κοινοτικό δίκαιο, κατά τρόπο συγκεκριμένο, μια γενικότερη αρχή, ήτοι την ελευθερία έκφρασης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 10 παράγραφος 1 της σύμβασης για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, την οποία έχουν επικυρώσει όλα τα κράτη μέλη. Για το λόγο αυτό, οι οδηγίες που καλύπτουν την παροχή υπηρεσιών της πληροφορίας πρέπει να εξασφαλίζουν ότι μπορεί κανείς να επιδίεται στην εν λόγω δραστηριότητα ελεύθερα βάσει του ως άνω άρθρου, με μόνη επιφύλαξη τους περιορισμούς που ορίζει η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου και το άρθρο 46 παράγραφος 1 της συνθήκης. Η παρούσα οδηγία δεν έχει σκοπό να θίξει τους εθνικούς θεμελιώδεις κανόνες και αρχές που αφορούν την ελευθερία την έκφρασης.
- (10) Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, τα μέτρα που προβλέπει η παρούσα οδηγία περιορίζονται στο ελάχιστο αναγκαίο για την επίτευξη του στόχου της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς. Εφόσον είναι απαραίτητη μια παρέμβαση σε κοινοτικό επίπεδο και προκειμένου να εξασφαλιστεί ένας χώρος ο οποίος θα είναι πράγματι χωρίς εσωτερικά σύνορα για το ηλεκτρονικό εμπόριο, η οδηγία οφείλει να εξασφαλίζει την υψηλού επιπέδου προστασία των στόχων γενικού συμφέροντος, ιδίως την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, την προστασία του καταναλωτή και την προστασία της δημόσιας υγείας. Σύμφωνα με το άρθρο 152 της συνθήκης, η προστασία της δημόσιας υγείας είναι ουσιαστική συνιστώσα των άλλων πολιτικών της

Κοινότητας.

(11) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει το επίπεδο προστασίας, ιδίως της δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή, όπως θεσπίζεται σε κοινοτικές πράξεις. Μεταξύ άλλων, η οδηγία 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές(5) και η οδηγία 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για την προστασία των καταναλωτών κατά τις εξ αποστάσεως συμβάσεις(6) αποτελούν ουσιώδες στοιχείο για την προστασία του καταναλωτή στις συμβατικές σχέσεις. Οι οδηγίες αυτές εφαρμόζονται εξ ολοκλήρου και στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Το αυτό κοινοτικό κεκτημένο, που εφαρμόζεται εξ ολοκλήρου στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, περιλαμβάνει επίσης την οδηγία 85/450/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Σεπτεμβρίου 1984 για την παραπλανητική και τη συγκριτική διαφήμιση(7), την οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη(8), την οδηγία 93/22/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Μαΐου 1993, σχετικά με τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών(9), την οδηγία 90/314/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1990, για τα οργανωμένα ταξίδια και τις οργανωμένες διακοπές και περιηγήσεις(10), την οδηγία 98/6/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, περί της προστασίας των καταναλωτών όσον αφορά την αναγραφή των τιμών των προϊόντων που προσφέρονται στους καταναλωτές(11), την οδηγία 92/59/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1992, για τη γενική ασφάλεια των προϊόντων(12), την οδηγία 94/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 1994, περί της προστασίας των αγοραστών ως προς ορισμένες πλευρές των συμβάσεων που αφορούν την απόκτηση δικαιώματος χρήσης ακινήτων υπό καθεστώς χρονομεριστικής μίσθωσης(13), την οδηγία 98/27/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1998, περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων καταναλωτών(14), την οδηγία 85/374/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1985, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σε θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων(15), την οδηγία 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 1999, σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών(16), την μελλοντική οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εξ αποστάσεως εμπορία καταναλωτικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και την οδηγία 92/28/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1992, για τη διαφήμιση των φαρμάκων που προορίζονται για ανθρώπους(17). Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγει την οδηγία 98/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Ιουλίου 1998, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών όσον αφορά τη διαφήμιση και τη χορηγία υπέρ των προϊόντων καπνού(18), η οποία εκδόθηκε στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, ή οδηγίες σχετικά με την προστασία της δημόσιας υγείας. Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει τις απαιτήσεις πληροφόρησης που προβλέπουν οι ανωτέρω οδηγίες και κυρίως η οδηγία 97/7/ΕΚ.

(12) Είναι απαραίτητο να αποκλειστούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας ορισμένες δραστηριότητες, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στους τομείς αυτούς δεν μπορεί, στο παρόν στάδιο, να εξασφαλιστεί βάσει της συνθήκης ή του παράγωγου κοινοτικού δικαίου. Ο αποκλεισμός αυτός ισχύει με την επιφύλαξη της εφαρμογής νομοθετικών μέσων τα οποία ενδέχεται να αποδειχθούν απαραίτητα για την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Η φορολογία, ιδίως ο φόρος προστιθέμενης αξίας, που επιβάλλεται σε μεγάλο αριθμό υπηρεσιών οι οποίες περιλαμβάνονται στην παρούσα οδηγία, πρέπει να

αποκλείεται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας.

(13) Η παρούσα οδηγία δεν αποσκοπεί στον καθορισμό κανόνων σχετικά με φορολογικές υποχρεώσεις ούτε προδικάζει την κατάρτιση κοινοτικών πράξεων σχετικά με τις φορολογικές πτυχές του ηλεκτρονικού εμπορίου.

(14) Η προστασία προσώπων σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ρυθμίζεται αποκλειστικά από την οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών(19) και από την οδηγία 97/66/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα(20), που ισχύουν εξ ολοκλήρου για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Οι εν λόγω οδηγίες θεσπίζουν ήδη ένα κοινοτικό νομικό πλαίσιο στον τομέα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και επομένως το θέμα δεν χρειάζεται να καλυφθεί στην παρούσα οδηγία προκειμένου να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ιδίως η ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μεταξύ κρατών μελών. Η εκτέλεση και εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να γίνεται τηρουμένων πλήρως των αρχών περί προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως όσον αφορά τη μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία και την ευθύνη μεσαζόντων. Η παρούσα οδηγία δεν μπορεί να εμποδίζει την ανώνυμη χρήση ανοικτών δικτύων, όπως είναι το >ISO_1>Internet.

(15) >ISO_7>Η εμπιστευτικότητα των επικοινωνιών διασφαλίζεται από το άρθρο 5 της οδηγίας 97/66/EK. Βάσει της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να απαγορεύουν κάθε μορφή υποκλοπής ή παρακολούθησης των εν λόγω επικοινωνιών από τρίτα άτομα, εκτός του αποστολέα και του αποδέκτη τους, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια.

(16) Η εξαιρέση των τυχερών παιχνιδιών από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας καλύπτει μόνον τα τυχερά παιχνίδια, τα λαχεία και τα στοιχήματα στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει νομισματική αξία. Δεν καλύπτει τους διαφημιστικούς διαγωνισμούς ή παιχνίδια που αποσκοπούν στην πώληση αγαθών ή υπηρεσιών και όπου οι πληρωμές, όταν προκύπτουν, χρησιμεύουν μόνο για την απόκτηση των διαφημιζόμενων αγαθών ή υπηρεσιών.

(17) Ο ορισμός των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας υπάρχει ήδη στο κοινοτικό δίκαιο, και συγκεκριμένα στην οδηγία 98/34/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών(21) και στην οδηγία 98/84/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 1998, για τη νομική προστασία των υπηρεσιών που βασίζονται ή συνίστανται στην παροχή πρόσβασης υπό όρους (22). Ο εν λόγω ορισμός καλύπτει κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται εξ αποστάσεως έναντι αμοιβής, μέσω εξοπλισμών ηλεκτρονικής επεξεργασίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής συμπίεσης) και αποθήκευσης δεδομένων και κατόπιν ατομικού αιτήματος του αποδέκτη της υπηρεσίας. Οι υπηρεσίες που αναφέρονται στον ενδεικτικό κατάλογο του παραρτήματος >ISO_1>V >ISO_7>της οδηγίας 98/34/EK και οι οποίες δεν συνεπάγονται την επεξεργασία και αποθήκευση δεδομένων, δεν καλύπτονται από αυτόν τον ορισμό.

(18) Οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτουν μεγάλο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων σε απευθείας σύνδεση (>ISO_1>on-line) >ISO_7>οι οποίες μπορούν να συνίστανται, συγκεκριμένα, στην πώληση εμπορευμάτων σε απευθείας σύνδεση ενώ δεν καλύπτονται δραστηριότητες όπως η παράδοση αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών >ISO_1>off-line. >ISO_7>Οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας δεν περιορίζονται σε υπηρεσίες επιτρέπουσες τη σύναψη συμβάσεων σε απευθείας σύνδεση αλλά επίσης, εφόσον συνιστούν οικονομικές δραστηριότητες, εκτείνονται και σε υπηρεσίες που δεν

αμείβονται από τον αποδέκτη τους, όπως είναι η παροχή πληροφοριών σε απευθείας σύνδεση ή εμπορικές επικοινωνίες, ή οι υπηρεσίες αναζήτησης, πρόσβασης και ανάκτησης δεδομένων. Οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτουν επίσης τη διαβίβαση πληροφοριών μέσω ενός δικτύου επικοινωνίας, με την παροχή πρόσβασης σε δίκτυο επικοινωνίας ή με την καταχώριση πληροφοριών τις οποίες παρέχει ο αποδέκτης της υπηρεσίας. Η τηλεοπτική μετάδοση κατά την έννοια της οδηγίας 89/552/ΕΚ και η ραδιοφωνική μετάδοση δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας διότι δεν παρέχονται κατόπιν ατομικού αιτήματος. Αντιθέτως, οι υπηρεσίες που διαβιβάζονται από σημείο σε σημείο, όπως η μαγνητοσκόπηση κατ' αίτηση ή η παροχή εμπορικών επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας. Η χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή αντίστοιχων ατομικών επικοινωνιών, π.χ., από φυσικά πρόσωπα που δεν ενεργούν στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τους προς σύναψη συμβάσεων μεταξύ των εν λόγω προσώπων, δεν αποτελεί υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας. Η συμβατική σχέση μεταξύ εργαζομένου και εργοδότη δεν αποτελεί υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας. Οι υπηρεσίες οι οποίες εξ ορισμού δεν παρέχονται εξ αποστάσεως και με ηλεκτρονικά μέσα, όπως ο κατά νόμον έλεγχος των λογιστικών εταιρείας ή η παροχή ιατρικών συμβουλών όταν απαιτείται φυσική εξέταση του ασθενούς, δεν αποτελούν υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

(19) Ο προσδιορισμός του τόπου εγκατάστασης του φορέα παροχής των υπηρεσιών πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία η έννοια της εγκατάστασης συνεπάγεται την επ' αόριστον ουσιαστική άσκηση οικονομικής δραστηριότητας μέσω μιας μόνιμης εγκατάστασης. Η προϋπόθεση αυτή πληρούνται και όταν η εταιρεία έχει συσταθεί για ορισμένο χρόνο. Ο τόπος εγκατάστασης εταιρείας που παρέχει υπηρεσίες μέσω διεύθυνσης (>ISO_1>site) Internet, >ISO_7>δεν βρίσκεται εκεί που είναι η τεχνολογία που υποστηρίζει την εν λόγω διεύθυνση ούτε εκεί που παρέχεται πρόσβαση στην εν λόγω διεύθυνση, αλλά εκεί που ασκεί την οικονομική της δραστηριότητα. Όταν υπάρχουν πλείονες τόποι εγκατάστασης του ίδιου φορέα, είναι σημαντικό να προσδιοριστεί από ποιο τόπο εγκατάστασης παρέχεται η εν λόγω υπηρεσία. Όταν είναι δύσκολο να προσδιοριστεί από ποιο τόπο εγκατάστασης παρέχεται η υπηρεσία, ως τόπος εγκατάστασης θεωρείται ο τόπος όπου ο φορέας παροχής υπηρεσιών έχει το κέντρο των δραστηριοτήτων του που συσχετίζονται με την υπηρεσία αυτή.

(20) Ο ορισμός του "αποδέκτη υπηρεσίας" καλύπτει όλους τους τύπους χρήσης των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, τόσο από άτομα που παρέχουν πληροφορίες σε ανοικτά δίκτυα όπως το >ISO_1>Internet >ISO_7>όσο και από άτομα που αναζητούν πληροφορίες στο >ISO_1>Internet >ISO_7>για ιδιωτικούς ή επαγγελματικούς λόγους.

(21) Το πεδίο εφαρμογής του συντονισμένου τομέα δεν προδικάζει τυχόν μελλοντική εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ούτε μελλοντική νομοθεσία που θα θεσπιστεί σε εθνικό επίπεδο σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο. Ο συντονισμένος τομέας καλύπτει μόνον προϋποθέσεις σχετικά με δραστηριότητες σε απευθείας σύνδεση (>ISO_1>on-line), >ISO_7>όπως ενημέρωση >ISO_1>on-line, >ISO_7>διαφήμιση >ISO_1>on-line, >ISO_7>αγορά εμπορευμάτων >ISO_1>on-line, >ISO_7>σύναψη συμβάσεων >ISO_1>on-line, >ISO_7>και δεν αφορά τις νομικές προϋποθέσεις που ισχύουν στο κράτος σχετικά με εμπορεύματα, όπως τα πρότυπα ασφαλείας, οι υποχρεώσεις επισήμανσης ή η ευθύνη για τα προϊόντα, ούτε και τις προϋποθέσεις που ισχύουν στο κράτος μέλος σχετικά με την παράδοση ή μεταφορά εμπορευμάτων, συμπεριλαμβανομένης της διανομής φαρμάκων. Το πεδίο εφαρμογής δεν καλύπτει την άσκηση δικαιωμάτων προτίμησης εκ μέρους των κρατικών αρχών σχετικά με ορισμένα αγαθά, όπως τα

έργα τέχνης.

(22) Ο έλεγχος των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να ασκείται στην πηγή της δραστηριότητας για να προστατεύεται αποτελεσματικά το γενικό συμφέρον και, γι' αυτό το σκοπό, είναι απαραίτητο να δοθούν εγγυήσεις ότι η αρμόδια αρχή θα εξασφαλίζει την προστασία του γενικού συμφέροντος όχι μόνο για τους πολίτες της χώρας της αλλά επίσης για όλους τους πολίτες της Κοινότητας. Για τη βελτίωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών είναι απαραίτητο να προσδιοριστεί επακριβώς η ευθύνη του κράτους μέλους καταγωγής των υπηρεσιών. Επιπλέον, για την αποτελεσματική εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών και προκειμένου να υπάρχει ασφάλεια δικαίου για τους φορείς παροχής των υπηρεσιών και για τους αποδέκτες τους, οι εν λόγω υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, θα πρέπει να υπόκεινται καταρχήν στο νομικό καθεστώς του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών.

(23) Η παρούσα οδηγία δεν επιδιώκει να θεσπίσει πρόσθετους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περί συγκρούσεως δικαίων ούτε θίγει τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων. Οι εφαρμοστέες διατάξεις σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν πρέπει να περιορίζουν την ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως ορίζεται στην παρούσα οδηγία.

(24) Στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας, παρά τον κανόνα περί ελέγχου στην πηγή των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, είναι σύνηθες τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, υπό τους όρους της παρούσας οδηγίας.

(25) Τα εθνικά δικαστήρια, περιλαμβανομένων των αστικών δικαστηρίων, που επιλαμβάνονται ιδιωτικών διαφορών, μπορούν να παρεκκλίνουν από την ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας σύμφωνα με τους όρους της παρούσας οδηγίας.

(26) Τα κράτη μέλη μπορούν, σύμφωνα με τους όρους της παρούσας οδηγίας, να εφαρμόζουν το εθνικό ποινικό δίκαιο και ποινική δικονομία, προκειμένου να λαμβάνουν όλα τα ανακριτικά και λοιπά μέτρα που απαιτούνται για τη διαπίστωση και δίωξη αξιόποινων πράξεων, χωρίς να απαιτείται η κοινοποίηση των μέτρων αυτών στην Επιτροπή.

(27) Η παρούσα οδηγία, μαζί με την μελλοντική οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εξ αποστάσεως εμπορία καταναλωτικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, συμβάλλουν στη δημιουργία νομικού πλαισίου για την >ISO_1>on-line >ISO_7>παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Η παρούσα οδηγία δεν προδικάζει μελλοντικές πρωτοβουλίες στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ιδίως όσον αφορά την εναρμόνιση των κανόνων συμπεριφοράς στον εν λόγω τομέα. Η δυνατότητα των κρατών μελών, δυνάμει της παρούσας οδηγίας, να περιορίζουν υπό ορισμένους όρους την ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, με σκοπό την προστασία των καταναλωτών, καλύπτει επίσης μέτρα στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ιδίως μέτρα για την προστασία των επενδυτών.

(28) Η υποχρέωση των κρατών μελών να μην υπάγουν την πρόσβαση στη δραστηριότητα φορέα παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας σε καθεστώς προηγούμενης άδειας δεν αφορά ταχυδρομικές υπηρεσίες που καλύπτονται από την οδηγία 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών(23) και συνίστανται στη υλική παράδοση τυπωμένου ηλεκτρονικού μηνύματος, και δεν θίγει συστήματα εθελοντικής πιστοποίησης, ιδίως για φορείς παροχής υπηρεσιών πιστοποίησης της γνησιότητας ηλεκτρονικών υπογραφών.

(29) Οι εμπορικές επικοινωνίες είναι ουσιώδεις για τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και για την ανάπτυξη μεγάλης

ποικιλίας νέων υπηρεσιών που παρέχονται δωρεάν. Για το συμφέρον των καταναλωτών και για την τιμιότητα των συναλλαγών, οι εμπορικές επικοινωνίες, συμπεριλαμβανομένων των εκπτώσεων, των διαφημιστικών διαγωνισμών ή παιχνιδιών, οφείλουν να πληρούν ορισμένες απαιτήσεις διαφάνειας. Οι εν λόγω απαιτήσεις ισχύουν με την επιφύλαξη της οδηγίας 97/7/EK. Η παρούσα οδηγία εκδίδεται με την επιφύλαξη των υφιστάμενων οδηγιών που αφορούν τις εμπορικές επικοινωνίες, και ιδίως της οδηγίας 98/43/EK.

(30) Η αποστολή μη ζητηθείσων εμπορικών επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ενδέχεται να είναι ανεπιθύμητη για τους καταναλωτές και τους φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και να διαταράσσει την ομαλή λειτουργία διαδραστικών δικτύων. Το θέμα της συγκατάθεσης του αποδέκτη ορισμένων μορφών μη ζητηθείσων εμπορικών επικοινωνιών δεν εξετάζεται από την παρούσα οδηγία, έχει όμως ήδη αντιμετωπισθεί, ειδικότερα στις οδηγίες 97/7/EK και 97/66/EK. Στα κράτη μέλη που επιτρέπουν τις μη ζητηθείσες εμπορικές επικοινωνίες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, θα πρέπει να ενθαρρύνεται και να διευκολύνεται η ανάπτυξη κατάλληλων πρωτοβουλιών φιλτραρίσματος από τον αρμόδιο κλάδο. Επιπλέον είναι αναγκαίο, σε κάθε περίπτωση, οι μη ζητηθείσες εμπορικές επικοινωνίες να είναι σαφώς αναγνωρίσιμες, προκειμένου να βελτιωθεί η διαφάνεια και να διευκολυνθεί η λειτουργία των εν λόγω πρωτοβουλιών του αρμόδιου κλάδου. Οι μη ζητηθείσες εμπορικές επικοινωνίες μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν θα πρέπει να συνεπάγονται πρόσθετα έξοδα επικοινωνίας για τον αποδέκτη.

(31) Τα κράτη μέλη που επιτρέπουν την αποστολή μη ζητηθείσων εμπορικών επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου χωρίς προηγούμενη συγκατάθεση του αποδέκτη, εκ μέρους φορέων παροχής υπηρεσιών που είναι εγκατεστημένοι στο έδαφός τους, πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι φορείς παροχής υπηρεσιών συμβουλευονται τακτικά και τηρούν τα μητρώα "επιλογών" στα οποία μπορούν να εγγράφονται τα φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μην λαμβάνουν τέτοιες εμπορικές επικοινωνίες.

(32) Για να αρθούν τα εμπόδια στην ανάπτυξη των διασυνοριακών υπηρεσιών εντός της Κοινότητας, τις οποίες θα μπορούσαν να προτείνουν οι επαγγελματίες που ασκούν νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα στο >ISO_1>Internet, >ISO_7>είναι απαραίτητο να εξασφαλίζεται σε κοινοτικό επίπεδο η τήρηση των επαγγελματικών κανόνων, οι οποίοι προβλέπονται για την προστασία, ιδίως, του καταναλωτή ή της δημόσιας υγείας. Οι κώδικες δεοντολογίας σε κοινοτικό επίπεδο αποτελούν το καλύτερο μέσο για τον καθορισμό των δεοντολογικών κανόνων που εφαρμόζονται στην εμπορική επικοινωνία. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η εκπόνηση ή, ενδεχομένως, η προσαρμογή αυτών των κανόνων, χωρίς να θίγεται η αυτονομία των επαγγελματικών οργανισμών και ενώσεων.

(33) Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει την κοινοτική νομοθεσία και τις εθνικές νομοθεσίες σχετικά με τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα, διατηρώντας ένα συνεκτικό σύνολο εφαρμοστέων κανόνων σε αυτόν τον τομέα.

(34) Κάθε κράτος μέλος οφείλει να προσαρμόσει τη νομοθεσία του η οποία περιέχει απαιτήσεις, ιδίως όσον αφορά τη μορφή, οι οποίες είναι σε θέση να παρεμποδίσουν τη χρησιμοποίηση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Η εξέταση των νομοθεσιών που χρειάζονται προσαρμογή θα πρέπει να γίνει συστηματικά και να αφορά όλα τα αναγκαία στάδια και τις πράξεις που περιλαμβάνει η διαδικασία σύναψης της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένης της αρχειοθέτησης της σύμβασης. Ως αποτέλεσμα της τροποποίησης αυτής, η σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα θα πρέπει να καταστεί εφικτή. Το νομικό αποτέλεσμα των ηλεκτρονικών υπογραφών αποτελεί αντικείμενο της οδηγίας 1999/93/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1999, σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές(24). Το αποδεικτικό παραλαβής από έναν φορέα παροχής υπηρεσιών μπορεί να συνίσταται στην παροχή σε απευθείας σύνδεση (>ISO_1>on-line) >ISO_7>μιας αμειβόμενης υπηρεσίας.

- (35) Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να διατηρούν ή να θεσπίζουν γενικές ή ειδικές νομικές προϋποθέσεις για τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, ιδίως προϋποθέσεις σχετικά με ασφαλείς ηλεκτρονικές υπογραφές.
- (36) Τα κράτη μέλη μπορούν να διατηρούν περιορισμούς για τη χρήση συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα όσον αφορά τις συμβάσεις για τις οποίες απαιτείται διά νόμου η παρέμβαση δικαστηρίων, δημοσίων αρχών ή επαγγελματιών που ασκούν δημόσια εξουσία. Η δυνατότητα αυτή καλύπτει συμβάσεις που απαιτούν την παρέμβαση δικαστηρίων, δημοσίων αρχών ή επαγγελματιών που ασκούν δημόσια εξουσία προκειμένου να είναι αντιτάξιμες έναντι τρίτων, καθώς και συμβάσεις για τις οποίες απαιτείται δια νόμου πιστοποίηση ή επικύρωση από συμβολαιογράφο.
- (37) Η υποχρέωση των κρατών μελών να εξαλείψουν τα εμπόδια στη χρήση συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα αφορά μόνο νομικά εμπόδια και όχι πρακτικά εμπόδια που απορρέουν από το γεγονός ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι αδύνατο να χρησιμοποιηθούν ηλεκτρονικά μέσα.
- (38) Οι διατάξεις που υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να εξαλείψουν τα εμπόδια στη χρήση συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα, εφαρμόζονται σύμφωνα με τις νομικές προϋποθέσεις περί συμβάσεων, οι οποίες κατοχυρώνονται στο κοινοτικό δίκαιο.
- (39) Οι εξαιρέσεις στις διατάξεις περί συμβάσεων που συνάπτονται αποκλειστικά με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ή με αντίστοιχες ατομικές επικοινωνίες προβλεπόμενες από την παρούσα οδηγία, σε συνδυασμό με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται και την ανάθεση της παραγγελίας, δεν θα πρέπει να συνεπάγονται την παράκαμψη των σχετικών διατάξεων εκ μέρους των παρεχόντων υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας.
- (40) Οι διαφορές των υφιστάμενων ή νεοεμφανιζόμενων εθνικών κανονιστικών διατάξεων και νομολογιών όσον αφορά την ευθύνη των φορέων παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, οι οποίοι δρουν με την ιδιότητα του μεσάζοντα, εμποδίζουν την καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, ιδίως παρεμποδίζοντας την ανάπτυξη των διασυνοριακών υπηρεσιών και δημιουργώντας στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών πρέπει ενίοτε να δράσουν προκειμένου να αποφύγουν ή να σταματήσουν παράνομες δραστηριότητες. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να συνιστούν ικανή βάση για τη δημιουργία ταχέων και αξιόπιστων μηχανισμών με τους οποίους να μπορούν να αποσύρονται οι παράνομες πληροφορίες και να καθίστανται απρόσιτες. Καλό θα ήταν οι μηχανισμοί αυτοί να εκπονούνται βάσει εθελοντικών συμφωνιών μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών και να ενθαρρύνονται από τα κράτη μέλη. Είναι προς το συμφέρον όλων των μερών που συμμετέχουν στην παροχή υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν τέτοιους μηχανισμούς. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας σχετικά με την ευθύνη δεν εμποδίζουν την ανάπτυξη και πρακτική εφαρμογή, από τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη, τεχνικών συστημάτων προστασίας και αναγνώρισης και τεχνικών μέσων επιτήρησης που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία εντός των ορίων που καθορίζονται από τις οδηγίες 95/46/EΚ και 97/66/EΚ.
- (41) Η παρούσα οδηγία εξισορροπεί τα διάφορα συμφέροντα και θεσπίζει αρχές επί των οποίων μπορούν να βασιστούν οι συμφωνίες και τα πρότυπα του κλάδου.
- (42) Οι εξαιρέσεις από την ευθύνη που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία καλύπτουν μόνο τις περιπτώσεις στις οποίες οι δραστηριότητες του φορέα παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας περιορίζονται στην τεχνική διαδικασία χειρισμού και παροχής πρόσβασης σε δίκτυο επικοινωνίας διά του οποίου μεταδίδονται ή στο οποίο τίθενται σε προσωρινή αποθήκευση πληροφορίες που έχουν δοθεί από τρίτους, με αποκλειστικό σκοπό να καταστεί πιο αποτελεσματική η μετάδοση. Οι δραστηριότητες αυτές έχουν εντελώς

τεχνικό, αυτόματο και παθητικό χαρακτήρα, πράγμα που συνεπάγεται ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ούτε γνωρίζει ούτε ελέγχει τις πληροφορίες που μεταδίδει ή αποθηκεύει.

(43) Ένας φορέας παροχής υπηρεσιών μπορεί να επωφεληθεί από τις απαλλαγές για "απλή μετάδοση" και για "αποθήκευση σε κρυφή μνήμη" όταν δεν έχει καμιά ευθύνη για τις μεταδιδόμενες πληροφορίες. Αυτό συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, ότι δεν τροποποιεί τις πληροφορίες που μεταδίδει. Η απαίτηση αυτή δεν καλύπτει χειρισμούς τεχνικής φύσης, οι οποίοι πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της μετάδοσης, δεδομένου ότι δεν αλλοιώνουν την ακεραιότητα των μεταδιδόμενων πληροφοριών.

(44) Ένας φορέας παροχής υπηρεσιών που σκοπίμως συνεργάζεται με έναν από τους αποδέκτες της υπηρεσίας του με σκοπό τη διάπραξη παράνομων πράξεων υπερβαίνει την "απλή μετάδοση" ή "αποθήκευση σε κρυφή μνήμη" και, επομένως, δεν μπορεί να επωφεληθεί των απαλλαγών από την ευθύνη που προβλέπονται για αυτές τις δραστηριότητες.

(45) Οι εκ της παρούσας οδηγίας περιορισμοί της ευθύνης των ενδιαμέσων φορέων παροχής υπηρεσιών δεν θίγουν τη δυνατότητα επιβολής μέτρων ποικίλης φύσεως που μπορούν να συνίστανται ιδίως σε αποφάσεις δικαστηρίων ή διοικητικών αρχών, οι οποίες διατάσσουν την παύση ή πρόληψη τυχόν παραβάσεων, συμπεριλαμβανομένης της απομάκρυνσης παράνομων πληροφοριών ή της απενεργοποίησης της πρόσβασης σ' αυτές.

(46) Προκειμένου να απολαύει του περιορισμού της ευθύνης, ο φορέας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η οποία συνίσταται σε αποθήκευση πληροφοριών, μόλις πληροφορηθεί αποδεδειγμένως ή αντιληφθεί ότι πρόκειται για παράνομες δραστηριότητες, οφείλει ταχέως να τις αποσύρει ή να τις καταστήσει απρόσιτες. Η απόσυρση των πληροφοριών ή η απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτές οφείλει να επιχειρείται τηρουμένης της αρχής της ελευθερίας της έκφρασης και των οικείων εθνικών διαδικασιών. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν ειδικές προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται άμεσα, πριν από την απόσυρση των πληροφοριών ή την παρεμπόδιση της πρόσβασης σε αυτές.

(47) Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλουν γενική υποχρέωση ελέγχου στους φορείς παροχής υπηρεσιών. Αυτό δεν αφορά τις υποχρεώσεις ελέγχου σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, και ειδικότερα δεν θίγει τυχόν εντολές των εθνικών αρχών σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

(48) Η παρούσα οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να απαιτούν από τους φορείς παροχής υπηρεσιών, οι οποίοι φιλοξενούν πληροφορίες τις οποίες παρέχουν οι αποδέκτες των υπηρεσιών τους, να ασκούν καθήκοντα μέριμνας τα οποία ευλόγως μπορούν να αναμένονται εκ μέρους των και τα οποία προσδιορίζονται στο εθνικό δίκαιο, προκειμένου να αποκαλύπτονται και να προλαμβάνονται ορισμένες μορφές παράνομης δραστηριότητας.

(49) Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή πρέπει να ενθαρρύνουν την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας. Αυτό δεν πρέπει να αναιρεί τον εθελοντικό χαρακτήρα των κωδίκων αυτών ούτε τη δυνατότητα των ενδιαφερομένων μερών να αποφασίζουν ελεύθερα εάν θα προσχωρήσουν στους εν λόγω κώδικες.

(50) Είναι σημαντικό η προτεινόμενη οδηγία για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία των πληροφοριών και η παρούσα οδηγία να τεθούν σε ισχύ βάσει παρόμοιου χρονοδιαγράμματος, προκειμένου να εγκαθιδρυθεί ένα σαφές κανονιστικό πλαίσιο περί ευθύνης των μεσαζόντων για παραβιάσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων σε κοινοτικό επίπεδο.

(51) Κάθε κράτος μέλος οφείλει, ενδεχομένως, να προσαρμόσει τη νομοθεσία του εφόσον αυτή μπορεί να παρεμποδίσει τη χρήση μηχανισμών εξώδικης επίλυσης των διαφορών με τα κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα. Η προσαρμογή πρέπει να

καθιστά πραγματικά και ουσιαστικά εφικτή τη λειτουργία παρόμοιων μηχανισμών, τόσο νομικώς όσο και πρακτικώς, ακόμη και διασυνοριακώς.

(52) Η πραγμάτωση των ελευθεριών που παρέχει η εσωτερική αγορά απαιτεί να εξασφαλίζεται στους θιγόντες αποτελεσματική πρόσβαση σε μέσα διακανονισμού των διαφορών. Οι ζημίες που ενδέχεται να προκύψουν σε σχέση με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας χαρακτηρίζονται ταυτόχρονα από την ταχύτητα και τη γεωγραφική τους έκταση. Λόγω της ιδιαιτερότητας αυτής και της ανάγκης να εξασφαλιστεί ότι οι εθνικές αρχές δεν διακυβεύουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη που πρέπει να υπάρχει μεταξύ τους, η παρούσα οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη να διαθέσουν τα κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας. Τα κράτη μέλη οφείλουν να εξετάσουν την ανάγκη της παροχής σε δικαστικές διαδικασίες με κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα.

(53) Η οδηγία 98/27/EΚ, η οποία εφαρμόζεται στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, παρέχει μηχανισμό αγωγών παραλείψεως με σκοπό την προστασία των συλλογικών συμφερόντων των καταναλωτών. Ο μηχανισμός αυτός συμβάλλει στην ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας διασφαλίζοντας υψηλό επίπεδο προστασίας των καταναλωτών.

(54) Οι κυρώσεις, περί των οποίων η παρούσα οδηγία, δεν θίγουν τυχόν άλλες κυρώσεις ή ένδικα μέσα που προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία. Τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να προβλέπουν ποινικές κυρώσεις για παραβάσεις των εθνικών διατάξεων που θεσπίζονται δυνάμει της παρούσας οδηγίας.

(55) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τους κανόνες περί συμβατικών υποχρεώσεων σχετικά με τις συμβάσεις καταναλωτών. Κατά συνέπεια, η παρούσα οδηγία δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να στερηθεί ο καταναλωτής την προστασία που του παρέχουν οι εφαρμοστέοι κανόνες περί συμβατικών υποχρεώσεων του κράτους μέλους συνήθους διαμονής του.

(56) Σε ό,τι αφορά την προβλεπόμενη στην παρούσα οδηγία παρέκκλιση σχετικά με τις συμβατικές υποχρεώσεις στις συμβάσεις που συνάπτονται με τους καταναλωτές, αυτές πρέπει να ερμηνεύονται ως περιλαμβάνουσες τις πληροφορίες για τα ουσιώδη στοιχεία του περιεχομένου της σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των καταναλωτών, οι οποίες επηρεάζουν καθοριστικά την απόφαση για τη σύναψη της σύμβασης.

(57) Κατά την πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, ένα κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμα να λάβει μέτρα κατά φορέα παροχής υπηρεσιών που είναι μεν εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος αλλά κατευθύνει όλες ή τις περισσότερες δραστηριότητές του στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους, εάν η επιλογή της έδρας έγινε με σκοπό να παρακαμφθεί η νομοθεσία που θα ίσχυε εάν ο φορέας αυτός ήταν εγκατεστημένος στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους.

(58) Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε υπηρεσίες που παρέχονται από φορείς οι οποίοι είναι εγκατεστημένοι σε τρίτη χώρα. Λαμβανομένης υπόψη της παγκόσμιας διάστασης του ηλεκτρονικού εμπορίου, θα πρέπει ωστόσο να εξασφαλίζεται η συμβατότητα των κοινοτικών κανόνων με τους διεθνείς κανόνες. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τα αποτελέσματα των συνομιλιών στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών [μεταξύ άλλων ΠΟΕ, ΟΟΣΑ, επιτροπής διεθνούς εμπορικού δικαίου των Ηνωμένων Εθνών (>ISO_1>Uncitral)] >ISO_7> όσον αφορά τις νομικές πτυχές.

(59) Παρά την παγκόσμια φύση των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, είναι αναγκαίος ο συντονισμός των εθνικών κανονιστικών μέτρων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για να αποφευχθεί η κατάτμηση της εσωτερικής αγοράς και για να εγκαθιδρυθεί ένα κατάλληλο ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο. Ο εν λόγω συντονισμός αναμένεται επίσης να συμβάλει στην καθιέρωση κοινής και ισχυρής διαπραγματευτικής θέσης στα διεθνή φόρα.

(60) Για να επιτραπεί η απρόσκοπτη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου, το νομικό πλαίσιο πρέπει να είναι σαφές και απλό, προβλεπτό και συμβατό με τους κανόνες που ισχύουν σε διεθνές επίπεδο ώστε να μην πλήττεται η

ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ή να μην παρεμποδίζεται η καινοτομία στον τομέα αυτό.

(61) Προκειμένου να λειτουργήσει πράγματι η αγορά με ηλεκτρονικά μέσα στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι κυριότερες μη ευρωπαϊκές περιοχές πρέπει να προβούν σε διαβουλεύσεις μεταξύ τους ώστε να καταστούν συμβατές οι νομοθεσίες και οι διαδικασίες.

(62) Πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία με τις τρίτες χώρες στον τομέα του ηλεκτρονικού εμπορίου, ιδίως με τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, με τις αναπτυσσόμενες χώρες και με τους άλλους κύριους εμπορικούς εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(63) Η έκδοση της παρούσας οδηγίας δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη τις διάφορες κοινωνικές, κοινωνιακές και πολιτισμικές επιπλοκές που συνεπάγεται η έλευση της κοινωνίας της πληροφορίας. Ειδικότερα, δεν θα πρέπει να θίξει μέτρα τα οποία ενδέχεται να θεσπίζουν τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, προκειμένου να επιτύχουν κοινωνικούς, πολιτισμικούς και δημοκρατικούς στόχους, λαμβάνοντας υπόψη τη γλωσσική τους ιδιομορφία, τις εθνικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες καθώς και τις πολιτιστικές τους κληρονομίες, καθώς και προκειμένου να διασφαλίζουν και να διατηρούν την πρόσβαση του κοινού στις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Η ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας πρέπει να εξασφαλίζει, σε κάθε περίπτωση, την πρόσβαση των ευρωπαϊκών πολιτών στην ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομιά η οποία θα προσφέρεται σε ψηφιακό περιβάλλον.

(64) Η ηλεκτρονική επικοινωνία προσφέρει στα κράτη μέλη ένα εξαιρετικό μέσο παροχής δημόσιων υπηρεσιών στον πολιτιστικό, εκπαιδευτικό και γλωσσικό τομέα.

(65) Το Συμβούλιο στο ψήφισμά του, της 19ης Ιανουαρίου 1999, για την καταναλωτική διάσταση της κοινωνίας της πληροφορίας(25), υπογράμμισε ότι η προστασία των καταναλωτών αξίζει ιδιαίτερης προσοχής στον εν λόγω τομέα. Η Επιτροπή θα εξετάσει σε ποιο βαθμό οι υφιστάμενοι κανόνες προστασίας των καταναλωτών δεν παρέχουν επαρκή προστασία σε ό,τι έχει σχέση με την κοινωνία της πληροφορίας και θα εντοπίσει τα πιθανά κενά της εν λόγω νομοθεσίας και τις πτυχές εκείνες για τις οποίες μπορεί να κριθεί αναγκαία η λήψη πρόσθετων μέτρων. Η Επιτροπή θα πρέπει, ενδεχομένως, να υποβάλει πρόσθετες ειδικές προτάσεις για την κάλυψη των τυχόν κενών που θα έχει εντοπίσει,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Στόχος και πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία έχει ως στόχο την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών.

2. Η παρούσα οδηγία εξασφαλίζει την προσέγγιση, εφόσον χρειάζεται για την πραγματοποίηση του στόχου που αναφέρεται στην παράγραφο 1, ορισμένων εθνικών διατάξεων για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες αφορούν την εσωτερική αγορά, την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών, τις εμπορικές επικοινωνίες, τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, την ευθύνη των μεσαζόντων, τους κώδικες δεοντολογίας, τον εξώδικο διακανονισμό των διαφορών, τα μέσα έννομης προστασίας και τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών.

3. Η παρούσα οδηγία συμπληρώνει το ισχύον κοινοτικό δίκαιο περί υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας και δεν θίγει το επίπεδο προστασίας, ιδίως της

δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή, όπως θεσπίζεται σε κοινοτικές πράξεις και στις εθνικές νομοθετικές πράξεις που εκδόθηκαν για την εφαρμογή τους, στο μέτρο που δεν περιορίζεται έτσι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

4. Η παρούσα οδηγία δεν θεσπίζει πρόσθετους κανόνες στον τομέα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, ούτε αφορά τη δικαιοδοσία των δικαστηρίων.

5. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

α) στο φορολογικό τομέα·

β) σε θέματα σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που καλύπτονται ήδη από τις οδηγίες 95/46/EK και 97/66/EK·

γ) σε θέματα αφόρωντα συμφωνίες ή πρακτικές διεπόμενες από τη νομοθεσία περί καρτέλ·

δ) στις ακόλουθες δραστηριότητες των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας:

- τις δραστηριότητες συμβολαιογράφων ή αντίστοιχων επαγγελματιών στο βαθμό που συνεπάγονται άμεση και ειδική σύνδεση με την άσκηση δημόσιας εξουσίας,
- την εκπροσώπηση πελάτη και την υπεράσπιση των συμφερόντων του ενώπιον των δικαστηρίων,

- τη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει νομισματική αξία, συμπεριλαμβανομένων των λαχείων και των στοιχημάτων.

6. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει μέτρα που λαμβάνονται σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο, τηρουμένου του κοινοτικού δικαίου, με σκοπό την προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και την προάσπιση του πλουραλισμού.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) "υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας": υπηρεσίες κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 1 της οδηγίας 98/34/EK, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/48/EK·

β) "φορέας παροχής υπηρεσιών": κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει μια υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας·

γ) "εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών": φορέας ο οποίος ασκεί ουσιαστικά μια οικονομική δραστηριότητα μέσω μιας μόνιμης εγκατάστασης για αόριστη χρονική διάρκεια. Η παρουσία και η χρήση των τεχνικών μέσων και των τεχνολογιών που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας δεν συνιστούν εγκατάσταση του φορέα·

δ) "αποδέκτης της υπηρεσίας": κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο χρησιμοποιεί, επαγγελματικά ή άλλως, μια υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως για να αναζητήσει πληροφορίες ή για να προσφέρει πρόσβαση σε αυτές·

ε) "καταναλωτής": κάθε φυσικό πρόσωπο που επιδιώκει στόχους μη εντασσόμενους στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας·

στ) "εμπορικές επικοινωνίες": όλες οι μορφές επικοινωνίας που αποσκοπούν να προωθήσουν, άμεσα ή έμμεσα, αγαθά, υπηρεσίες ή την εικόνα μιας επιχείρησης, ενός οργανισμού ή ενός προσώπου που ασκεί εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική δραστηριότητα ή νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα. Δεν συνιστούν καθ' εαυτό εμπορική επικοινωνία:

- τα στοιχεία που επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση στη δραστηριότητα της εν λόγω επιχείρησης, του οργανισμού ή του προσώπου, ιδίως το όνομα του τομέα ή η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου,

- οι επικοινωνίες που αφορούν αγαθά, υπηρεσίες ή την εικόνα της εν λόγω επιχείρησης, του οργανισμού ή του προσώπου οι οποίες πραγματοποιούνται κατά τρόπο ανεξάρτητο από τη θέλησή τους, ιδίως χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα·

ζ) "νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα": κάθε επάγγελμα κατά την έννοια είτε του άρθρου 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 89/48/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών(26) ή του άρθρου 1 στοιχείο στ) της οδηγίας 92/51/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, σχετικά με δεύτερο γενικό σύστημα αναγνώρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προς συμπλήρωση της οδηγίας 89/48/ΕΟΚ(27).

η) "συντονισμένος τομέας": οι προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτό.

>ISO_1>i) >ISO_7>ο συντονισμένος τομέας αφορά απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με:

- την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως προϋποθέσεις σχετικά με τα προσόντα, την έγκριση ή την κοινοποίηση,
- την άσκηση δραστηριότητας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως απαιτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για τη διαφήμιση και τη σύναψη συμβάσεων, ή απαιτήσεις σχετικά με την ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών.

>ISO_1>ii) >ISO_7>ο συντονισμένος τομέας δεν καλύπτει απαιτήσεις όπως:

- προϋποθέσεις σχετικά με τα ίδια τα αγαθά,
- προϋποθέσεις σχετικά με την παράδοση αγαθών,
- προϋποθέσεις σχετικά με υπηρεσίες που δεν παρέχονται με ηλεκτρονικά μέσα.

Άρθρο 3

Εσωτερική αγορά

1. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα.

2. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται στους τομείς που αναφέρονται στο παράρτημα.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 2 σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) τα μέτρα πρέπει:

>ISO_1>i) >ISO_7>να είναι αναγκαία για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

- δημόσια τάξη, ιδίως πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που αφορούν μεμονωμένα πρόσωπα,
- προστασία της δημόσιας υγείας,
- δημόσια ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας,
- προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή.

>ISO_1>ii) >ISO_7>να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία βλάπτει τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο

>ISO_1>i) >ISO_7>ή συνιστά σοβαρό κίνδυνο που απειλεί να βλάψει τους προαναφερόμενους στόχους.

>ISO_1>iii) >ISO_7>να είναι ανάλογα προς τους στόχους αυτούς·

β) πριν από τη λήψη των εν λόγω μέτρων και ανεξαρτήτως τυχόν δικαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών διαδικασιών και ενεργειών που αναλαμβάνονται στα πλαίσια ποινικών ερευνών, το κράτος μέλος:

- έχει ζητήσει από το κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 να λάβει μέτρα και το τελευταίο δεν έλαβε μέτρα ή τα μέτρα ήταν ανεπαρκή,
- έχει κοινοποιήσει στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 την πρόθεσή του να λάβει τέτοια μέτρα.

5. Τα κράτη μέλη μπορούν, σε έκτακτες περιπτώσεις, να παρεκκλίνουν από τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 4 στοιχείο β). Στην περίπτωση αυτή, τα μέτρα πρέπει να κοινοποιούνται το συντομότερο δυνατό στην Επιτροπή και στο κράτος μέλος που αναφέρεται στην παράγραφο 1, αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους το κράτος μέλος κρίνει ότι πρόκειται για επείγουσα κατάσταση.

6. Με την επιφύλαξη της δυνατότητας του κράτους μέλους να λάβει τα εν λόγω μέτρα, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη συμβατότητα των κοινοποιηθέντων μέτρων προς το κοινοτικό δίκαιο το ταχύτερο δυνατό. Εάν συμπεράνει ότι το μέτρο δεν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο, η Επιτροπή ζητεί από το εν λόγω κράτος μέλος να μη λάβει τα προβλεπόμενα μέτρα ή να τερματίσει επείγοντως τα ληφθέντα μέτρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΑΡΧΕΣ

Τμήμα 1: Εγκατάσταση και πληροφόρηση

Άρθρο 4

Αρχή της μη αναγκαίας προηγούμενης άδειας

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας φορέα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας δεν μπορεί να υπαχθεί σε καθεστώς προηγούμενης παροχής άδειας ή σε οποιαδήποτε άλλη προϋπόθεση ισοδύναμου αποτελέσματος.

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται με την επιφύλαξη των καθεστώτων έγκρισης που δεν αφορούν ειδικά και αποκλειστικά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ή των καθεστώτων έγκρισης που προβλέπει η οδηγία 97/13/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 10ης Απριλίου 1997, σχετικά με κοινό πλαίσιο γενικών και ειδικών αδειών στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών(28).

Άρθρο 5

Γενικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται

1. Εκτός από άλλες προϋποθέσεις πληροφόρησης που προβλέπει το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών προσφέρει στους αποδέκτες του και στις αρμόδιες αρχές εύκολη, άμεση και συνεχή πρόσβαση στις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

- α) επωνυμία του φορέα παροχής της υπηρεσίας·
- β) γεωγραφική διεύθυνση στην οποία ο φορέας είναι εγκατεστημένος·
- γ) στοιχεία που να επιτρέπουν την ταχεία επαφή και την άμεση και ουσιαστική επικοινωνία με τον φορέα παροχής της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής του διεύθυνσης·
- δ) εφόσον ο φορέας είναι εγγεγραμμένος σε εμπορικό μητρώο ή παρόμοιο δημόσιο μητρώο, το οικείο μητρώο και τον αριθμό εγγραφής του σε αυτό, ή ισοδύναμο τρόπο αναγνώρισης στο μητρώο αυτό·
- ε) εφόσον η δραστηριότητα υπόκειται σε καθεστώς έγκρισης, τα στοιχεία της σχετικής εποπτικής αρχής·
- στ) όσον αφορά τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα:
 - επαγγελματική ένωση ή παρόμοιο όργανο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών,

- επαγγελματικό τίτλο και το κράτος μέλος όπου έχει χορηγηθεί,
- μνεία των επαγγελματικών κανόνων που ισχύουν στο κράτος μέλος εγκατάστασης, καθώς και του τρόπου πρόσβασης σ' αυτούς.

ζ) εφόσον η δραστηριότητα που ασκεί ο φορέας υπόκειται σε ΦΠΑ, τον αριθμό αναγνώρισης που αναφέρεται στο άρθρο 22 παράγραφος 1 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί εναρμονίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τους φόρους κύκλου εργασιών - Κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας: ομοιόμορφη φορολογική βάση(29).

2. Εκτός από άλλες προϋποθέσεις πληροφόρησης που προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τουλάχιστον ότι, όταν οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας αναφέρονται σε τιμές, αυτές πρέπει να αναγράφονται σαφώς και επακριβώς και, ειδικότερα, να αναφέρουν εάν περιλαμβάνουν φόρο και έξοδα αποστολής.

Τμήμα 2: Εμπορικές επικοινωνίες

Άρθρο 6

Παρεχόμενες πληροφορίες

Εκτός από άλλες προϋποθέσεις πληροφόρησης που προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι εμπορικές επικοινωνίες που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της πληρούν τουλάχιστον τους ακόλουθους όρους:

- α) η εμπορική επικοινωνία πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμη·
- β) το φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου γίνεται η εμπορική επικοινωνία πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμο·
- γ) οι προσφορές όπως είναι οι εκπτώσεις, τα πριμ και τα δώρα, εφόσον επιτρέπονται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών, πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμες, η πρόσβαση στους όρους υπό τους οποίους μπορεί κανείς να επωφεληθεί από τις προσφορές πρέπει να είναι εύκολη, οι δε όροι να παρουσιάζονται σαφώς και επακριβώς·
- δ) οι διαφημιστικοί διαγωνισμοί ή παιχνίδια, εφόσον επιτρέπονται από το κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών, οφείλουν να είναι σαφώς αναγνωρίσιμα, η πρόσβαση στους όρους συμμετοχής πρέπει να είναι εύκολη, οι δε όροι να παρουσιάζονται σαφώς και επακριβώς.

Άρθρο 7

Μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία

1. Εκτός από άλλες προϋποθέσεις προβλεπόμενες από το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη τα οποία επιτρέπουν μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, εξασφαλίζουν ότι η εν λόγω εμπορική επικοινωνία από φορέα παροχής υπηρεσιών εγκατεστημένο στο έδαφός τους πρέπει να είναι αναγνωρίσιμη σαφώς και επακριβώς ευθύς ως περιέλθει στον παραλήπτη.

2. Με την επιφύλαξη της οδηγίας 97/7/ΕΚ και της οδηγίας 97/66/ΕΚ, τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να εξασφαλίζεται ότι οι φορείς παροχής υπηρεσιών που αναλαμβάνουν δραστηριότητες μη ζητηθείσων εμπορικών επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συμβουλευόμαστε τακτικά και τηρούν τα μητρώα "επιλογών", στα οποία μπορούν να εγγράφονται τα φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μην λαμβάνουν τέτοιες εμπορικές επικοινωνίες.

Άρθρο 8

Νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η χρήση εμπορικών επικοινωνιών που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της, η οποία παρέχεται από μέλος νομοθετικώς κατοχυρωμένου επαγγέλματος, επιτρέπεται εφόσον τηρεί τους επαγγελματικούς κανόνες οι οποίοι διέπουν την ανεξαρτησία, την αξιοπρέπεια και το ήθος του επαγγέλματος, καθώς και το

επαγγελματικό απόρρητο και την πίστη προς τους πελάτες και τους συναδέλφους.
 2. Με την επιφύλαξη της αυτονομίας των επαγγελματικών οργανισμών και ενώσεων, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενθαρρύνουν τις επαγγελματικές ενώσεις και οργανισμούς να καταρτίζουν κώδικες δεοντολογίας σε κοινοτικό επίπεδο προκειμένου να προσδιορίζουν ποιες πληροφορίες μπορούν να δοθούν στα πλαίσια της εμπορικής επικοινωνίας, σύμφωνα με τους κανόνες που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

3. Κατά την κατάρτιση προτάσεων για κοινοτικές πρωτοβουλίες, οι οποίες μπορούν να γίνουν αναγκαίες για να εξασφαλιστεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς σε σχέση με τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 2, η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη τους κώδικες δεοντολογίας που ισχύουν σε κοινοτικό επίπεδο και συνεργάζεται στενά με τις σχετικές επαγγελματικές ενώσεις και οργανισμούς.

4. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται επιπλέον των κοινοτικών οδηγιών που αφορούν την πρόσβαση σε νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα καθώς και την άσκησή τους.

Τμήμα 3: Συμβάσεις που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα

Άρθρο 9

Μεταχείριση ηλεκτρονικών συμβάσεων

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε το νομικό τους σύστημα να επιτρέπει τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν, ιδίως, ότι οι νομικές προϋποθέσεις που ισχύουν για τη διαδικασία σύναψης των συμβάσεων δεν παρακωλύουν τη χρήση των συμβάσεων που συνάπτονται με ηλεκτρονικά μέσα ούτε αποστερούν τις συμβάσεις αυτές εννόμου αποτελέσματος ή ισχύος λόγω του ότι έχουν συναφθεί με ηλεκτρονικά μέσα.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες συμβάσεις:

- α) στις συμβάσεις που θεμελιώνουν ή μεταβιβάζουν δικαιώματα επί ακινήτου περιουσίας, εκτός από τα δικαιώματα μίσθωσης·
- β) στις συμβάσεις οι οποίες απαιτούν εκ του νόμου την προσφυγή σε δικαστήρια, δημόσιες αρχές ή επαγγέλματα που ασκούν δημόσια εξουσία·
- γ) στις συμβάσεις εγγυοδοσίας και συναφούς ασφαλείας από πρόσωπα που επιδιώκουν στόχους μη εντασσόμενους στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής τους δραστηριότητας·
- δ) στις συμβάσεις οι οποίες εμπίπτουν στο οικογενειακό ή κληρονομικό δίκαιο.

3. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή τις κατηγορίες συμβάσεων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 επί των οποίων δεν εφαρμόζουν την παράγραφο 1.

1. Τα κράτη μέλη υποβάλλουν κάθε πέντε χρόνια έκθεση στην Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της παραγράφου 2, στην οποία εξηγούν τους λόγους για τους οποίους θεωρούν αναγκαία τη διατήρηση της κατηγορίας που αναφέρεται στην παράγραφο 2 στοιχείο β), επί της οποίας δεν εφαρμόζουν την παράγραφο 1.

Άρθρο 10

Παρεχόμενες πληροφορίες

1. Εκτός από άλλες απαιτήσεις παροχής πληροφοριών οι οποίες προβλέπονται από το κοινοτικό δίκαιο, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να παρέχει τουλάχιστο τις ακόλουθες πληροφορίες κατά τρόπο σαφή, κατανοητό και αδιαφιλονίκητο, πριν από την ανάθεση της παραγγελίας από τον αποδέκτη της υπηρεσίας:

- α) τα διάφορα τεχνικά στάδια έως τη σύναψη της σύμβασης·
- β) εάν ο φορέας παροχής υπηρεσιών θα αρχειοθετήσει ή όχι τη σύμβαση μετά τη σύναψή της και εάν προβλέπεται δυνατότητα πρόσβασης σε αυτήν·
- γ) τα τεχνικά μέσα που θα επιτρέπουν τον εντοπισμό και τη διόρθωση σφαλμάτων

ηλεκτρονικού χειρισμού πριν από την ανάθεση της παραγγελίας·

δ) τις γλώσσες στις οποίες μπορεί να συναφθεί η σύμβαση.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, ο φορέας παροχής υπηρεσιών δηλώνει τους σχετικούς κώδικες δεοντολογίας στους οποίους υπόκειται, καθώς και τα στοιχεία που επιτρέπουν την πρόσβαση στους εν λόγω κώδικες με ηλεκτρονικά μέσα.

3. Συμβατικοί όροι και γενικοί όροι που προβλέπονται για τον αποδέκτη πρέπει να διατίθενται κατά τρόπο επιτρέποντα την αποθήκευση και την αναπαραγωγή τους.

4. Οι παράγραφοι 1 και 2 δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις που συνάπτονται αποκλειστικά μέσω ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή ισοδύναμων ατομικών επικοινωνιών.

Άρθρο 11

Παραγγελία

1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, όταν ένας αποδέκτης υπηρεσίας αναθέτει παραγγελία με τεχνολογικά μέσα, ισχύουν οι ακόλουθες αρχές:

- ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να αποστέλλει αποδεικτικό παραλαβής της παραγγελίας του αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα,

- η παραγγελία και το αποδεικτικό παραλαβής θεωρείται ότι έχουν παραληφθεί όταν τα μέρη στα οποία απευθύνονται έχουν πρόσβαση σε αυτά.

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, ο φορέας παροχής θέτει στη διάθεση του αποδέκτη της υπηρεσίας κατάλληλα, αποτελεσματικά και προσιτά μέσα που θα του επιτρέψουν να επισημάνει και να διορθώσει τα λάθη του κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό πριν από την ανάθεση της παραγγελίας.

3. Η παράγραφος 1 πρώτη περίπτωση και η παράγραφος 2 δεν εφαρμόζονται σε συμβάσεις που συνάπτονται αποκλειστικά με την ανταλλαγή ηλεκτρονικών μηνυμάτων ή μέσω ισοδύναμων ατομικών επικοινωνιών.

Τμήμα 4: Ευθύνη των μεσαζόντων παροχής υπηρεσιών

Άρθρο 12

Απλή μετάδοση

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία συνίσταται στη μετάδοση πληροφοριών που παρέχει ο αποδέκτης της υπηρεσίας σε ένα δίκτυο επικοινωνιών ή στην παροχή πρόσβασης στο δίκτυο επικοινωνιών, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών όσον αφορά τις μεταδιδόμενες πληροφορίες, υπό τον όρο ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών:

α) δεν αποτελεί την αφετηρία της μετάδοσης των πληροφοριών·

β) δεν επιλέγει τον αποδέκτη της μετάδοσης και

γ) δεν επιλέγει και δεν τροποποιεί τις μεταδιδόμενες πληροφορίες.

2. Οι δραστηριότητες μετάδοσης και παροχής πρόσβασης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνουν την αυτόματη, ενδιάμεση και προσωρινή αποθήκευση των μεταδιδόμενων πληροφοριών, στο βαθμό που η αποθήκευση εξυπηρετεί αποκλειστικά την πραγματοποίηση της μετάδοσης στο δίκτυο επικοινωνιών και η διάρκειά της δεν υπερβαίνει το χρόνο που είναι ευλόγως απαραίτητος για τη μετάδοση.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα δικαστικής ή διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τα νομικά συστήματα των κρατών μελών, να απαιτούν από το φορέα παροχής υπηρεσιών να προβεί στην παύση ή στην πρόληψη παράβασης.

Άρθρο 13

Αποθήκευση σε κρυφή μνήμη (>ISO_1>Caching)

1. >ISO_7> Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η οποία συνίσταται στη μετάδοση πληροφοριών που παρέχει ένας αποδέκτης υπηρεσίας σε ένα δίκτυο επικοινωνιών, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας, όσον αφορά την αυτόματη, ενδιάμεση και προσωρινή αποθήκευση των πληροφοριών η οποία γίνεται με αποκλειστικό σκοπό να καταστεί αποτελεσματικότερη η μεταγενέστερη μετάδοση των πληροφοριών, μετά από αίτηση άλλων αποδεκτών της υπηρεσίας, υπό τον όρο ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών:

- α) δεν τροποποιεί τις πληροφορίες·
 - β) τηρεί τους όρους πρόσβασης στις πληροφορίες·
 - γ) τηρεί τους κανόνες που αφορούν την ενημέρωση των πληροφοριών, οι οποίοι καθορίζονται κατά ευρέως αναγνωρισμένο τρόπο και χρησιμοποιούνται από τον κλάδο·
 - δ) δεν παρεμποδίζει τη νόμιμη χρήση της τεχνολογίας, η οποία αναγνωρίζεται ευρέως και χρησιμοποιείται από τον κλάδο, προκειμένου να αποκτήσει δεδομένα σχετικά με τη χρησιμοποίηση των πληροφοριών και
 - ε) ενεργεί άμεσα προκειμένου να αποσύρει τις πληροφορίες που αποθήκευσε ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη, μόλις αντιληφθεί ότι οι πληροφορίες έχουν αποσυρθεί από το σημείο του δικτύου στο οποίο βρίσκονταν αρχικά ή η πρόσβαση στις πληροφορίες κατέστη αδύνατη ή μια δικαστική ή διοικητική αρχή διέταξε την απόσυρση των πληροφοριών ή απαγόρευσε την πρόσβαση σε αυτές.
2. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα δικαστικής ή διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τα νομικά συστήματα των κρατών μελών, να απαιτήσει από το φορέα παροχής υπηρεσιών να παύσει ή να προλάβει την παράβαση.

Άρθρο 14

Φιλοξενία

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας η οποία συνίσταται στην αποθήκευση πληροφοριών παρεχομένων από έναν αποδέκτη υπηρεσίας, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας για τις πληροφορίες που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας, υπό τον όρο ότι:

- α) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας δεν γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία και ότι, σε ό,τι αφορά αξιώσεις αποζημίωσης, δεν γνωρίζει τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία, ή
- β) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας, μόλις αντιληφθεί τα προαναφερθέντα, αποσύρει ταχέως τις πληροφορίες ή καθιστά την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας ενεργεί υπό την εξουσία ή υπό τον έλεγχο του φορέα παροχής της υπηρεσίας.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα δικαστικής ή διοικητικής αρχής, σύμφωνα με τα νομικά συστήματα των κρατών μελών, να απαιτούν από τον φορέα παροχής υπηρεσιών να προβεί στην παύση ή στην πρόληψη παράβασης, ούτε θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να θεσπίζουν διαδικασίες για την απόσυρση των πληροφοριών ή την απενεργοποίηση της πρόσβασης σε αυτές.

Άρθρο 15

Απουσία γενικής υποχρέωσης ελέγχου

1. Τα κράτη μέλη δεν επιβάλλουν στους φορείς παροχής υπηρεσιών, για την παροχή των υπηρεσιών που αναφέρονται στα άρθρα 12, 13 και 14, γενική υποχρέωση ελέγχου των πληροφοριών που μεταδίδουν ή αποθηκεύουν ούτε

γενική υποχρέωση δραστήριας αναζήτησης γεγονότων ή περιστάσεων που δείχνουν ότι πρόκειται για παράνομες δραστηριότητες.

2. Τα κράτη μέλη δύνανται να υποχρεώσουν τους φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας να ενημερώνουν πάραυτα τις αρμόδιες κρατικές αρχές για τυχόν υπόνοιες περί χορηγούμενων παρανόμων πληροφοριών ή δραστηριοτήτων που επιχειρούν αποδέκτες των υπηρεσιών τους ή να ανακοινώνουν στις αρμόδιες αρχές, κατ' αίτησή τους, πληροφορίες που διευκολύνουν την εντόπιση αποδεκτών των υπηρεσιών τους με τους οποίους έχουν συμφωνίες αποθήκευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Άρθρο 16

Κώδικες δεοντολογίας

1. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενθαρρύνουν:

α) την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας σε κοινοτικό επίπεδο, από τις ενώσεις ή οργανώσεις επαγγελματιών και καταναλωτών, με σκοπό να συμβάλουν στην ορθή εφαρμογή των άρθρων 5 έως 15·

β) την εθελοντική διαβίβαση των σχεδίων των κωδίκων δεοντολογίας εθνικού ή κοινοτικού επιπέδου στην Επιτροπή·

γ) τη δυνατότητα πρόσβασης με ηλεκτρονικά μέσα στους κώδικες δεοντολογίας στις κοινοτικές γλώσσες·

δ) την κοινοποίηση, εκ μέρους εμπορικών, επαγγελματικών και καταναλωτικών ενώσεων ή οργανώσεων, προς τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, των αξιολογήσεων της εφαρμογής των κωδίκων δεοντολογίας τους και των συνεπειών των κωδίκων στις πρακτικές, στα συναλλακτικά ήθη και έθιμα του ηλεκτρονικού εμπορίου·

ε) την κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

2. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ενθαρρύνουν τη συμμετοχή ενώσεων ή οργανώσεων καταναλωτών στη διαδικασία κατάρτισης και εφαρμογής των κωδίκων δεοντολογίας που συντάσσονται βάσει της παραγράφου 1 στοιχείο α) για θέματα που τις αφορούν. Εν ανάγκη και για να ληφθούν υπόψη οι ειδικές τους ανάγκες, θα πρέπει να ζητείται η γνώμη ενώσεων που εκπροσωπούν άτομα με προβλήματα οράσεως και άτομα με ειδικές ανάγκες γενικώς.

Άρθρο 17

Εξώδικος διακανονισμός των διαφορών

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, σε περιπτώσεις διαφωνίας μεταξύ ενός φορέα παροχής και ενός αποδέκτη μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η νομοθεσία τους να μην εμποδίζει τη χρήση των υπαρχόντων βάσει του εθνικού δικαίου μηχανισμών εξώδικης επίλυσης των διαφορών, συμπεριλαμβανομένων των κατάλληλων ηλεκτρονικών μέσων.

2. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τα αρμόδια όργανα εξώδικης επίλυσης των διαφορών, και ιδίως των καταναλωτικών διαφορών, να ενεργούν κατά τρόπο ο οποίος παρέχει τις δέουσες δικονομικές εγγυήσεις στα ενδιαφερόμενα μέρη.

3. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν τα αρμόδια όργανα εξώδικης επίλυσης των διαφορών να ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά με σημαντικές αποφάσεις που λαμβάνουν όσον αφορά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας και σχετικά με τις πρακτικές, τα συναλλακτικά ήθη και έθιμα του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Άρθρο 18

Μέσα έννομης προστασίας

1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε τα ένδικα μέσα του εθνικού δικαίου όσον αφορά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, να επιτρέπουν την ταχεία

λήψη μέτρων, συμπεριλαμβανόμενων προσωρινών μέτρων, προκειμένου να παύει οιαδήποτε παράβαση και να προλαμβάνεται περαιτέρω ζημία των ενεχόμενων συμφερόντων.

2. Στο παράρτημα της οδηγίας 98/27/ΕΚ τίθεται το ακόλουθο σημείο:

"11. Οδηγία 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά ('οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο') (>ISO_1>EE L 178 >ISO_7>της 17.7.2000, σ. 1)."

Άρθρο 19

Συνεργασία

1. Τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν τα απαιτούμενα μέσα ελέγχου και έρευνας για την αποτελεσματική εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και μεριμνούν ώστε οι φορείς παροχής υπηρεσιών να τους κοινοποιούν τις απαραίτητες πληροφορίες.
2. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται μεταξύ τους και ορίζουν, για το σκοπό αυτό, ένα ή περισσότερα σημεία επαφής, των οποίων τα στοιχεία κοινοποιούν στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή.
3. Τα κράτη μέλη παρέχουν, το συντομότερο δυνατό, και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τη συνδρομή και τις πληροφορίες που ζητά άλλο κράτος μέλος ή η Επιτροπή, μεταξύ άλλων και με τα κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα.
4. Τα κράτη μέλη δημιουργούν σημεία επαφής, στα οποία υπάρχει πρόσβαση με ηλεκτρονικά τουλάχιστον μέσα, και στα οποία μπορούν να απευθυνθούν τόσο οι αποδέκτες όσο και οι φορείς παροχής υπηρεσιών προκειμένου:
 - α) να λαμβάνουν γενικές πληροφορίες για τα συμβατικά τους δικαιώματα και υποχρεώσεις, καθώς και για τους υφιστάμενους μηχανισμούς υποβολής καταγγελιών και επανόρθωσης σε περίπτωση διαφορών, καθώς και για τις πρακτικές πλευρές της χρήσης των μηχανισμών αυτών·
 - β) να λαμβάνουν τα στοιχεία των αρχών, των οργανισμών ή των ενώσεων από τις οποίες οι αποδέκτες των υπηρεσιών μπορούν να λάβουν περισσότερες πληροφορίες ή πρακτική βοήθεια.
5. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να κοινοποιούνται στην Επιτροπή οιοσδήποτε σημαντικές διοικητικές ή δικαστικές αποφάσεις που λαμβάνονται στο έδαφος τους για την επίλυση διαφορών στα πλαίσια των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, καθώς και σχετικά με τις πρακτικές, τα συναλλακτικά ήθη και έθιμα που αφορούν το ηλεκτρονικό εμπόριο. Η Επιτροπή κοινοποιεί τις αποφάσεις αυτές στα άλλα κράτη μέλη.

Άρθρο 20

Κυρώσεις

Τα κράτη μέλη καθορίζουν το καθεστώς των κυρώσεων για παραβιάσεις των εθνικών διατάξεων οι οποίες έχουν θεσπιστεί κατ' εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα επιβολής των εν λόγω κυρώσεων. Οι κυρώσεις πρέπει να έχουν αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό χαρακτήρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ >ISO_1>IV

>ISO_7>ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 21

Επανεξέταση

1. Πριν από της 17 Ιουλίου 2003 και στη συνέχεια κάθε δύο έτη, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, η οποία μπορεί να συνοδεύεται, ενδεχομένως, από προτάσεις για την προσαρμογή της στη νομοθετική, τεχνική και οικονομική εξέλιξη των υπηρεσιών

της κοινωνίας της πληροφορίας, κυρίως όσον αφορά την πρόληψη εγκληματικών πράξεων, την προστασία των ανηλίκων, την προστασία των καταναλωτών και την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Η έκθεση εξετάζει την ανάγκη προσαρμογής της παρούσας οδηγίας, και ειδικότερα την ανάγκη να διατυπωθούν προτάσεις σχετικά με την ευθύνη των παροχών υπερσυνδέσμων και μέσων εντοπισμού πληροφοριών, τις απαιτήσεις κοινοποίησης και τον καταλογισμό της ευθύνης που προκύπτει από την αφαίρεση περιεχομένου. Η έκθεση πρέπει επίσης να εξετάζει την ανάγκη συμπληρωματικών προϋποθέσεων για την απαλλαγή από την ευθύνη που προβλέπεται στα άρθρα 12 και 13, υπό το πρίσμα των τεχνικών εξελίξεων, καθώς και τη δυνατότητα εφαρμογής των αρχών της εσωτερικής αγοράς στην περίπτωση μη ζητηθεισών εμπορικών επικοινωνιών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Άρθρο 22

Μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις απαραίτητες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία πριν από της 17 Ιανουαρίου 2002. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Οι αναφερόμενες στην παράγραφο 1 διατάξεις, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από παρόμοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς αυτής καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 23

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την ημέρα της δημοσίευσής της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 24

Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Λουξεμβούργο, 8 Ιουνίου 2000.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η Πρόεδρος

>ISO_1>N. Fontaine

>ISO_7>Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

>ISO_1>G. d'Oliveira Martins

(1) ΕΕ C 30 >ISO_7>της 5.2.1999, σ. 4.

(2) >ISO_1>ΕΕ C 169 >ISO_7>της 16.6.1999, σ. 36.

(3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 6ης Μαΐου 1999 (>ISO_1>ΕΕ C 279 >ISO_7>της 1.10.1999, σ. 389)· κοινή θέση του Συμβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου 2000 (>ISO_1>ΕΕ C 128 >ISO_7>της 8.5.2000, σ. 32) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 4ης Μαΐου 2000 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα).

(4) >ISO_1>ΕΕ L 298 >ISO_7>της 17.10.1989, σ. 23· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (>ISO_1>ΕΕ L 202 >ISO_7>της 30.7.1997, σ. 60).

(5) >ISO_1>ΕΕ L 95 >ISO_7>της 21.4.1993, σ. 29.

(6) >ISO_1>ΕΕ L 144 >ISO_7>της 4.6.1997, σ. 19.

(7) >ISO_1>ΕΕ L 250 >ISO_7>της 19.9.1984, σ. 17· οδηγία όπως τροποποιήθηκε

- από την οδηγία 97/55/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (>ISO_1>EE L 290 >ISO_7>της 23.10.1997, σ. 18).
- (8) >ISO_1>EE L 42 >ISO_7>της 12.2.1987, σ. 48· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 98/7/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (>ISO_1>EE L 101 >ISO_7>της 1.4.1998, σ. 17).
- (9) >ISO_1>EE L 141 >ISO_7>της 11.6.1993, σ. 27· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 97/9/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (>ISO_1>EE L 84 >ISO_7>της 26.3.1997, σ. 22).
- (10) >ISO_1>EE L 158 >ISO_7>της 23.6.1990, σ. 59.
- (11) >ISO_1>EE L 80 >ISO_7>της 18.3.1998, σ. 27.
- (12) >ISO_1>EE L 228 >ISO_7>της 11.8.1992, σ. 24.
- (13) >ISO_1>EE L 280 >ISO_7>της 29.10.1994, σ. 83.
- (14) >ISO_1>EE L 166 >ISO_7>της 11.6.1998, σ. 51· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 1999/44/EK (>ISO_1>EE L 171 >ISO_7>της 7.7.1999, σ. 12).
- (15) >ISO_1>EE L 210 >ISO_7>της 7.8.1985, σ. 29· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 1999/34/EK (>ISO_1>EE L 141 >ISO_7>της 4.6.1999, σ. 20).
- (16) >ISO_1>EE L 171 >ISO_7>της 7.7.1999, σ. 12.
- (17) >ISO_1>EE L 113 >ISO_7>της 30.4.1992, σ. 13.
- (18) >ISO_1>EE L 213 >ISO_7>της 30.7.1998, σ. 9.
- (19) >ISO_1>EE L 281 >ISO_7>της 23.11.1995, σ. 31.
- (20) >ISO_1>EE L 24 >ISO_7>της 30.1.1998, σ. 1.
- (21) >ISO_1>EE L 204 >ISO_7>της 21.7.1998, σ. 37· οδηγία όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 98/48/EK (>ISO_1>EE L 217 >ISO_7>της 5.8.1998, σ. 18).
- (22) >ISO_1>EE L 320 >ISO_7>της 28.11.1998, σ. 54.
- (23) >ISO_1>EE L 15 >ISO_7>της 21.1.1998, σ. 14.
- (24) >ISO_1>EE L 13 >ISO_7>της 19.1.2000, σ. 12.
- (25) >ISO_1>EE C 23 >ISO_7>της 28.1.1999, σ. 1.
- (26) >ISO_1>EE L 19 >ISO_7>της 24.1.1989, σ. 16.
- (27) >ISO_1>EE L 209 >ISO_7>της 24.7.1992, σ. 25· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 97/38/EK της Επιτροπής (>ISO_1>EE L 184 >ISO_7>της 12.7.1997, σ. 31).
- (28) >ISO_1>EE L 117 >ISO_7>της 7.5.1997, σ. 15.
- (29) >ISO_1>EE L 145 >ISO_7>της 13.6.1977, σ. 1· οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 1999/85/EK (>ISO_1>EE L 277 >ISO_7>της 28.10.1999, σ. 34).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 3

Όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 3, το άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2, δεν εφαρμόζεται:

- στα συγγραφικά δικαιώματα, τα συγγενικά δικαιώματα, τα δικαιώματα που προβλέπει η οδηγία 87/54/ΕΟΚ(1) και η οδηγία 96/9/ΕΚ(2), καθώς και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας,
- στην έκδοση ηλεκτρονικού νομίσιματος από τα ιδρύματα για τα οποία τα κράτη μέλη έχουν εφαρμόσει μια από τις παρεκκλίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/46/ΕΚ(3),
- στο άρθρο 44 παράγραφος 2 της οδηγίας 85/611/ΕΟΚ(4),
- στο άρθρο 30 και στον τίτλο >ISO_1>IV >ISO_7>της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ(5), στον τίτλο >ISO_1>IV >ISO_7>της οδηγίας 92/96/ΕΟΚ(6), στα άρθρα 7 και 8 της οδηγίας 88/357/ΕΟΚ(7) και στο άρθρο 4 της οδηγίας 90/619/ΕΟΚ(8),
- στην ελευθερία των μερών να επιλέξουν την εφαρμοστέα στις συμβάσεις τους

01001161605030008

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 116

16 Μαΐου 2003

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

131. Προσαρμογή στην Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά. (Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο)..... 1
132. Κατάργηση του Οργανισμού Ελέγχου Ενισχυσών Ελαιολάδου..... 2

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 131

Προσαρμογή στην Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά. (Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) του άρθρου 3 του Ν. 1338/1983 «Εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου» (Α' 34), όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 65 του Ν. 1892/1990 «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις» (Α' 101).

β) του άρθρου 4 του αυτού Ν. 1338/1983, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 του Ν. 1440/1984 «Συμμετοχή της Ελλάδας στο κεφάλαιο, τα αποθεματικά και τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακος και Χάλυβος και του Οργανισμού ΕΥΡΑΤΟΜ (Α' 70) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 2789/2000 (Α' 21) «Προσαρμογή του ελληνικού δικαίου προς την Οδηγία 98/26/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19.5.98 σχετικά με το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών και στα συστήματα διακανονισμού χρηματοπιστωτικών μέσων και άλλες διατάξεις».

γ) του δεύτερου άρθρου του Ν. 2077/1992 «Κύρωση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και των σχετικών πρωτοκόλλων και δηλώσεων που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη» (Α' 136).

δ) του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα», που προστέθηκε με το άρθρο 27 του 2081/1992 (Α' 70) και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1, παράγραφος 2α του Ν. 2469/1997 (Α' 38).

ε) την 485/31.10.2001 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Ανάπτυξης «Περί ανάθεσης αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Ανάπτυξης Αλέξανδρο Καλαφάτη, Χρήστο Θεοδώρου και Δημήτριο Γεωργακόπουλο» (ΦΕΚ Β' 1484).

στ) Το Π.Δ. 81/2002 περί της συγχώνευσης των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.

2. Την Οδηγία 2000/31 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του Ηλεκτρικού Εμπορίου, στην εσωτερική αγορά, που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΕΕL 178/1 της 17.7.2000, προς εναρμόνιση με την οποία εκδίδεται το παρόν διάταγμα. (Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο).

3. Το γεγονός ότι δεν προκαλείται δαπάνη στον Κρατικό Προϋπολογισμό.

4. Τις Δ' 428/5.8.2002 και Δ' 622/28.11.2002 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Μεταφορών και Επικοινωνιών και του Υφυπουργού Ανάπτυξης, αποφασίζουμε:

Ι. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1

Ορισμοί.

Για τους σκοπούς του παρόντος Π.Δ. νοούνται ως:

(α) (α) «Υπηρεσίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας»: οποιαδήποτε υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, ήτοι κάθε υπηρεσία που συνήθως παρέχεται έναντι αμοιβής, με ηλεκτρονικά μέσα εξ αποστάσεως και κατόπιν προσωπικής επιλογής ενός αποδέκτη υπηρεσιών κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Π.Δ. 39/2001 (Α' 28) «για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προ-

διαγραφών και των κανόνων σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας σε συμμόρφωση προς τις Οδηγίες 98/34/ΕΟΚ και 98/48/ΕΚ».

(β) «Φορέας παροχής υπηρεσιών»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που παρέχει μια υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας.

(γ) «Εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών»: φορέας ο οποίος ασκεί ουσιαστικά μια οικονομική δραστηριότητα μέσω μιας μόνιμης εγκατάστασης για αόριστη χρονική διάρκεια. Η απλή παρουσία και η χρήση των τεχνικών μέσων και των τεχνολογιών που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας δεν συνιστούν εγκατάσταση του φορέα.

(δ) «Αποδέκτης της υπηρεσίας»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο χρησιμοποιεί, επαγγελματικά ή άλλως, μια υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως για να αναζητήσει πληροφορίες ή για να προσφέρει πρόσβαση σε αυτές.

(ε) «Καταναλωτής»: κάθε φυσικό πρόσωπο που επιδιώκει στόχους μη εντασσόμενους στο πλαίσιο της εμπορικής ή επαγγελματικής του δραστηριότητας.

(στ) «Εμπορικές επικοινωνίες»: όλες οι μορφές επικοινωνίας που αποσκοπούν να προωθήσουν, άμεσα ή έμμεσα, αγαθά, υπηρεσίες ή την εικόνα μιας επιχείρησης, ενός οργανισμού ή ενός προσώπου που ασκεί εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική δραστηριότητα ή νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα. Δεν συνιστούν καθ' αυτό εμπορική επικοινωνία:

- τα στοιχεία που επιτρέπουν την άμεση πρόσβαση στη δραστηριότητα της εν λόγω επιχείρησης, του οργανισμού ή του προσώπου, ιδίως το όνομα του ταμέα ή η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου,

- οι επικοινωνίες που αφορούν αγαθά, υπηρεσίες ή την εικόνα της εν λόγω επιχείρησης, του οργανισμού ή του προσώπου οι οποίες πραγματοποιούνται κατά τρόπο ανεξάρτητο από τη θέλησή τους, ιδίως χωρίς οικονομικό αντάλλαγμα,

(ζ) «Νομοθετικώς κατοχυρωμένο επάγγελμα»: κάθε επάγγελμα κατά την έννοια είτε του άρθρου 2 παράγραφος 3 του Π.Δ. 165/2000 (Α 149) ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει «προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας σχετικά με ένα γενικό σύστημα αναγνώρισης των διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούν επαγγελματική εκπαίδευση ελάχιστης διάρκειας τριών ετών σύμφωνα με την οδηγία 89/48/ΕΟΚ» ή του άρθρου 2 παράγραφος 5 του Π.Δ. 231/1998 (Α' 178) ως έχει τροποποιηθεί και ισχύει «Δεύτερο γενικό σύστημα αναγνώρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης προς συμπλήρωση της Οδηγίας 89/48/ΕΟΚ, σύμφωνα με τις Οδηγίες 92/51/ΕΟΚ, 94/38/ΕΚ και 95/43/ΕΚ των Ευρωπαϊκών κοινοτήτων».

(η) «Συντονισμένος τομέας»: οι κανόνες που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών και εφαρμόζονται σε φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή σε υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις που τέθηκαν ειδικά για τους φορείς ή τις υπηρεσίες αυτές.

(ι) Ο συντονισμένος τομέας αφορά κανόνες που πρέπει να τηρεί ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με:

- την ανάληψη δραστηριότητας παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως κανόνες σχετικά με τα προσόντα, την έγκριση ή την κοινοποίηση,

- την άσκηση δραστηριότητας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως κανόνες σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για τη διαφήμιση και τη σύναψη συμβάσεων, ή κανόνες σχετικά με την ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών.

(ii) Ο συντονισμένος τομέας δεν καλύπτει κανόνες σχετικούς με:

- τα αγαθά, αυτά καθαυτά,
- την παράδοση αγαθών,
- τις υπηρεσίες που δεν παρέχονται με ηλεκτρονικά μέσα.

Άρθρο 2

Εσωτερική Αγορά

1. Κατά την παροχή στην Ελλάδα ή σε άλλο κράτος - μέλος των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας από φορέα εγκατεστημένο στην Ελλάδα, πρέπει να τηρούνται οι σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου, που εμπίπτουν στο συντονισμένο τομέα.

2. Δεν επιτρέπεται να περιορίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος, για λόγους που αφορούν το συντονισμένο τομέα.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται στους τομείς που αναφέρονται παρακάτω:

- στα συγγραφικά δικαιώματα, τα συγγενικά δικαιώματα, τα δικαιώματα που προβλέπει η οδηγία 87/54/ΕΟΚ σχετικά με τη νομική προστασία των τοπογραφικών προτύπων ημιαγωγών και η οδηγία 96/9/ΕΚ σχετικά με την νομική προστασία των βάσεων δεδομένων καθώς και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας

- στη διαφήμιση κινητών αξιών σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της οδηγίας 85/611/ΕΟΚ για το συντονισμό των νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με ορισμένους οργανισμούς συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ)

- στο άρθρο 30 και στον τίτλο IV της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής και στον τίτλο IV της οδηγίας 92/96/ΕΟΚ τρίτη οδηγία για την ασφάλεια ζωής, στα άρθρα 7 και 8 της οδηγίας 88/357/ΕΟΚ δεύτερη οδηγία σχετικά με την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής και στο άρθρο 4 της οδηγίας 90/619/ΕΟΚ δεύτερη οδηγία σχετικά με την πρωτασφάλιση για την ασφάλεια ζωής

- στην ελευθερία των μερών να επιλέξουν την εφαρμοστέα στις συμβάσεις τους νομοθεσία

- στις συμβατικές υποχρεώσεις που αφορούν τις συμβάσεις που συνάπτουν οι καταναλωτές

- στην τυπική ισχύ συμβάσεων που γεννούν ή μεταβιβάζουν δικαιώματα επί ακινήτου, εφόσον οι συμβάσεις αυτές υπόκεινται στις υποχρεωτικές τυπικές προϋποθέσεις της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο οποίο κείται το ακίνητο

- στη νομιμότητα μη ζητηθείσας εμπορικής επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

4. Κατά παρέκκλιση από την παρ. 2 του άρθρου 2 η πολιτεία μπορεί να λαμβάνει περιοριστικά μέτρα για συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, που προέρχεται από άλλο κράτος μέλος, υπό τις εξής προϋποθέσεις:

α) Τα μέτρα πρέπει:

I. Να είναι αναγκαία για λόγους που αφορούν

- τη δημόσια τάξη, ιδίως πρόληψη, έρευνα, διαπίστωση και δίωξη εγκλημάτων, στα οποία περιλαμβάνονται η προστασία των ανηλίκων και η καταπολέμηση της πρόκλησης μίσους λόγω φυλής, φύλλου, θρησκείας ή εθνικότητας, καθώς και οι παραβιάσεις της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας μεμονωμένων προσώπων,

- την προστασία της δημόσιας υγείας,

- τη δημόσια ασφάλεια, περιλαμβανομένης της προάσπισης της εθνικής ασφάλειας και άμυνας,

- την προστασία του καταναλωτή, περιλαμβανομένου και του επενδυτή.

II. Να στρέφονται κατά μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, η οποία βλάπτει ή προκαλεί σοβαρό κίνδυνο βλάβης των στόχων που αναφέρονται στο σημείο (i).

III. Να είναι ανάλογα προς τους παραπάνω αναφερόμενους στόχους.

β) Πριν από τη λήψη των εν λόγω μέτρων και χωρίς να τίγονται διαδικασίες ενώπιον των δικαστηρίων συμπεριλαμβανομένων των προκαταρκτικών εξετάσεων και ενεργειών που πραγματοποιούνται στα πλαίσια διερεύνησης ποινικών υποθέσεων, οι αρμόδιες αρχές πρέπει:

- να έχουν ζητήσει από το παραπάνω κράτος μέλος να λάβει τα κατάλληλα μέτρα και αυτό να αδράνησε ή τα μέτρα που έλαβε να είναι ανεπαρκή.

- να έχουν κοινοποιήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο άλλο κράτος μέλος την πρόθεσή τους να λάβουν τα μέτρα αυτά.

5. Σε έκτακτες περιπτώσεις μπορούν οι αρμόδιες αρχές να παρεκκλίνουν από τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρ. 4(β) του παρόντος άρθρου και να λάβουν περιοριστικά μέτρα χωρίς να έχουν τηρηθεί οι εν λόγω προϋποθέσεις.

Στις περιπτώσεις αυτές τα μέτρα πρέπει να κοινοποιηθούν το συντομότερο, δυνατό, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο άλλο κράτος μέλος, αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους έκριναν ότι επρόκειτο για κατεπείγουσα περίπτωση.

II. ΑΡΧΕΣ

1. Εγκατάσταση και πληροφόρηση

Άρθρο 3

Ελευθερία ανάληψης και άσκησης δραστηριότητας υπηρεσίας της Κοινωνίας της Πληροφορίας

Η ανάληψη και η άσκηση δραστηριότητας φορέα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας είναι ελεύθερη με την επιφύλαξη των καθεστώτων έγκρισης που δεν αφορούν ειδικά και αποκλειστικά τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας ή των καθεστώτων έγκρισης που προβλέπονται στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, σύμφωνα με το Ν. 2867/2000 (Α' 273) και το Π.Δ. 157/1999 (Α' 153), ως ισχύουν.

Άρθρο 4

Υποχρεωτικά παρεχόμενες γενικές πληροφορίες

1. Ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει εκτός από τα στοιχεία που προβλέπονται στις παραγράφους 2 και 9 του άρθρου 4 του Ν. 2251/1994 (Α' 191) να προσφέρει στους αποδέκτες του και στις αρμόδιες αρχές εύκολη, άμεση και συνεχή πρόσβαση στις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

(α) επωνυμία του φορέα παροχής της υπηρεσίας,

(β) γεωγραφική διεύθυνση στην οποία ο φορέας είναι εγκατεστημένος,

(γ) στοιχεία που να επιτρέπουν την ταχεία επαφή και την άμεση και ουσιαστική επικοινωνία με το φορέα παροχής της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής του διεύθυνσης,

(δ) εφόσον ο φορέας είναι εγγεγραμμένος σε εμπορικό μητρώο, ή παρόμοιο δημόσιο μητρώο, το οικείο μητρώο και τον αριθμό εγγραφής του σε αυτό, ή ισχύοντα τρόπο αναγνώρισης στο μητρώο αυτό,

(ε) εφόσον η δραστηριότητα υπόκειται σε καθεστώς έγκρισης, τα στοιχεία της σχετικής εποπτικής αρχής,

(στ) όσον αφορά τα νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα,

- επαγγελματική ένωση ή παρόμοιο όργανο στο οποίο είναι εγγεγραμμένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών,

- επαγγελματικό τίτλο και το κράτος μέλος που τον έχει χορηγήσει,

- μνεία των επαγγελματικών κανόνων που ισχύουν στο κράτος μέλος εγκατάστασης, καθώς και του τρόπου πρόσβασης σ' αυτούς.

(ζ) εφόσον η δραστηριότητα που ασκεί ο φορέας υπόκειται σε ΦΠΑ, τον αριθμό αναγνώρισης που προβλέπεται από το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας κύκλου εργασιών σύμφωνα με το άρθρο 36 του Ν. 2859/2000 (Α' 248) «κύρωση του κώδικα φόρου προστιθέμενης αξίας».

2. Όταν οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας αναφέρονται σε τιμές, αυτές πρέπει να αναγράφονται σαφώς και επακριβώς και, ειδικότερα να διευκρινίζεται αν περιλαμβάνουν φόρο και έξοδα αποστολής.

2. Εμπορικές επικοινωνίες

Άρθρο 5

Υποχρεωτικά παρεχόμενες πληροφορίες

Οι εμπορικές επικοινωνίες που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της οφείλουν να πληρούν τους ακόλουθους όρους:

(α) η εμπορική επικοινωνία πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμη,

(β) το φυσικό ή νομικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου γίνεται η εμπορική επικοινωνία πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμο,

(γ) οι προσφορές όπως είναι οι εκπτώσεις, τα πριμ και τα δώρα, στο μέτρο που επιτρέπονται, πρέπει να είναι σαφώς αναγνωρίσιμες, η πρόσβαση στους όρους υπό τους οποίους μπορεί κανείς να επωφεληθεί από τις προσφορές πρέπει να είναι εύκολη, οι δε όροι να παρουσιάζονται σαφώς και επακριβώς,

(δ) οι διαφημιστικοί διαγωνισμοί ή παιχνίδια, στο μέτρο που επιτρέπονται, οφείλουν να είναι σαφώς αναγνωρίσιμα, η πρόσβαση στους όρους συμμετοχής πρέπει να είναι εύκολη, οι δε όροι να παρουσιάζονται σαφώς και επακριβώς.

Άρθρο 6

Μη ζητηθείσα εμπορική επικοινωνία

1. Εμπορική επικοινωνία με παραλήπτη που δεν την έχει ζητήσει, αν γίνεται με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και εφόσον δεν απαγορεύεται, πρέπει να αναγνωρίζεται σαφώς και επακριβώς ευθύς ως περιέλθει σ' αυτόν.

2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της ΚΥΑ Ζ1-496/

2000(Β' 1545) για την προστασία των καταναλωτών για τις εξ αποστάσεως συμβάσεις, του Ν. 2472/97 (Α' 50) για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των διατάξεων του Ν. 2774/99 (Α' 287) για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον επικοινωνιακό τομέα οι φορείς παροχής υπηρεσιών που αναλαμβάνουν δραστηριότητες μη ζητηθείσας εμπορικής επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου οφείλουν να τηρούν και να συμβουλεύονται τακτικά μητρώα «επιλογών», όπου μπορούν να εγγράφονται τα φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μη λαμβάνουν τέτοιες εμπορικές επικοινωνίες.

Άρθρο 7

Νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα

1. Η χρήση εμπορικών επικοινωνιών που συνιστούν υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας ή αποτελούν μέρος της, η οποία παρέχεται από μέλος νομοθετικώς κατοχυρωμένου επαγγέλματος, επιτρέπεται εφόσον το μέλος αυτό τηρεί τους επαγγελματικούς κανόνες οι οποίοι διέπουν την ανεξαρτησία, την αξιοπρέπεια και το ήθος του επαγγέλματος, καθώς και το επαγγελματικό απόρρητο και την εντιμότητα προς τους πελάτες και τους συναδέλφους.

2. Η προηγούμενη παράγραφος εφαρμόζεται επιπλέον των διατάξεων που είναι σχετικές με την πρόσβαση σε νομοθετικώς κατοχυρωμένα επαγγέλματα καθώς και την άσκησή τους.

3. Συμβάσεις καταρτιζόμενες με ηλεκτρονικά μέσα

Άρθρο 8

Ηλεκτρονικές συμβάσεις

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του Προεδρικού Διατάγματος 150/2001 (Α' 125) για τις «ηλεκτρονικές υπογραφές» επιτρέπεται η κατάρτιση συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα.

2. Η προηγούμενη παράγραφος δεν εφαρμόζεται (α) στις συμβάσεις που θεμελιώνουν ή μεταβιβάζουν εμπράγματα δικαιώματα επί ακινήτων,

(β) στις συμβάσεις οι οποίες απαιτούν εκ του νόμου την προσφυγή σε δικαστήρια, δημόσιες αρχές ή επαγγέλματα που ασκούν δημόσια εξουσία,

(γ) στις συμβάσεις οι οποίες εμπίπτουν στο οικογενειακό ή κληρονομικό δίκαιο.

Άρθρο 9

Παρεχόμενες πληροφορίες

1. Εκτός από άλλες απαιτήσεις παροχής πληροφοριών προβλεπόμενες από τις κείμενες διατάξεις και εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, ο φορέας παροχής υπηρεσιών πρέπει να παρέχει τουλάχιστον τις εξής πληροφορίες κατά τρόπο σαφή, κατανοητό και αδιαφιλονίκητο, πριν από την ανάθεση της παραγγελίας από τον αποδέκτη της υπηρεσίας:

(α) τα διάφορα τεχνικά στάδια έως τη σύναψη της σύμβασης,

(β) εάν ο φορέας παροχής υπηρεσιών θα αρχειοθετήσει ή όχι τη σύμβαση μετά τη σύναψή της καθώς και εάν προβλέπεται δυνατότητα πρόσβασης σε αυτήν,

(γ) τα τεχνικά μέσα που θα επιτρέπουν τον εντοπισμό και τη διόρθωση σφαλμάτων ηλεκτρονικού χειρισμού πριν από την ανάθεση της παραγγελίας,

(δ) τις γλώσσες στις οποίες μπορεί να συναφθεί η σύμβαση,

(ε) τους σχετικούς κώδικες δεοντολογίας στους οποίους υπόκειται, καθώς και τα στοιχεία που επιτρέπουν την πρόσβαση στους εν λόγω κώδικες με ηλεκτρονικά μέσα.

2. Ατομικοί όροι της σύμβασης και γενικοί όροι συναλλαγών που παρέχονται στον αποδέκτη πρέπει να διατίθενται κατά τρόπο επιτρέποντα την αποθήκευση και την αναπαραγωγή τους.

3. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάπτονται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άλλων ισοδύναμων ατομικών μέσων επικοινωνίας.

Άρθρο 10

Παραγγελία

1. Εφόσον δεν έχουν συμφωνήσει διαφορετικά τα συμβαλλόμενα μέρη που δεν είναι καταναλωτές, όταν ένας αποδέκτης υπηρεσίας προβαίνει σε παραγγελία με τεχνολογικά μέσα, ισχύουν οι ακόλουθες αρχές:

- ο φορέας παροχής υπηρεσιών οφείλει να αποστείλει αποδεικτικό παραλαβής της παραγγελίας του αποδέκτη χωρίς περιττή καθυστέρηση και με ηλεκτρονικά μέσα,

- η παραγγελία και το αποδεικτικό παραλαβής θεωρείται ότι έχουν παραληφθεί όταν τα μέρη στα οποία απευθύνονται έχουν πρόσβαση σ' αυτά,

- ο φορέας παροχής οφείλει να θέτει στη διάθεση του αποδέκτη της υπηρεσίας κατάλληλα, αποτελεσματικά και προσιτά μέσα που θα επιτρέψουν να επισημάνει και να διορθώσει τα λάθη του κατά τον ηλεκτρονικό χειρισμό πριν από την ανάθεση της παραγγελίας.

2. Η παράγραφος 1, πρώτη και τρίτη περίπτωση δεν εφαρμόζεται σε συμβάσεις που συνάπτονται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή μέσω άλλων ισοδύναμων ατομικών μέσων επικοινωνίας.

4. Ευθύνη των μεσαζόντων παροχής υπηρεσιών

Άρθρο 11

Απλή μετάδοση

1. Σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας συνισταμένης στη μετάδοση πληροφοριών που παρέχει ο αποδέκτης της υπηρεσίας σε ένα δίκτυο επικοινωνιών ή στην παροχή πρόσβασης στο δίκτυο επικοινωνιών, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής υπηρεσιών όσον αφορά τις μεταδιδόμενες πληροφορίες, υπό τους όρους ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών:

α) δεν αποτελεί την αφετηρία της μετάδοσης των πληροφοριών,

β) δεν επιλέγει τον αποδέκτη της μετάδοσης και

γ) δεν επιλέγει και δεν τροποποιεί τις μεταδιδόμενες πληροφορίες.

2. Οι δραστηριότητες μετάδοσης και παροχής πρόσβασης που αναφέρονται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνουν την αυτόματη, ενδιάμεση και προσωρινή αποθήκευση των μεταδιδόμενων πληροφοριών, στο βαθμό που η αποθήκευση εξυπηρετεί αποκλειστικά την πραγματοποίηση της μετάδοσης στο δίκτυο επικοινωνιών και η διάρκεια της δεν υπερβαίνει το χρόνο που είναι ευλόγως απαραίτητος για τη μετάδοση.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα να επιβληθεί δικαστικά ή διοικητικά στον φορέα παροχής υπηρεσιών η παύση ή η πρόληψη της παράβασης.

Άρθρο 12

Αποθήκευση σε κρυφή μνήμη

1. Σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινω-

νίας της πληροφορίας, η οποία συνίσταται στη μετάδοση πληροφοριών που παρέχει ένας αποδέκτης υπηρεσίας σε ένα δίκτυο επικοινωνιών, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπηρεσίας, όσον αφορά την αυτόματη, ενδιάμεση και προσωρινή αποθήκευση των πληροφοριών, η οποία γίνεται με αποκλειστικό σκοπό να καταστεί αποτελεσματικότερη η μεταγενέστερη μετάδοση των πληροφοριών προς άλλους αποδέκτες της υπηρεσίας, κατ' αίτησή τους, υπό τους όρους ότι ο φορέας παροχής υπηρεσιών:

(α) δεν τροποποιεί τις πληροφορίες,
 (β) τηρεί τους όρους πρόσβασης στις πληροφορίες,
 (γ) τηρεί τους κανόνες που αφορούν την ενημέρωση των πληροφοριών, οι οποίοι καθορίζονται κατά ευρέως αναγνωρισμένο τρόπο και χρησιμοποιούνται από τον κλάδο,

(δ) δεν παρεμποδίζει τη νόμιμη χρήση της τεχνολογίας, η οποία αναγνωρίζεται και χρησιμοποιείται ευρέως από τον κλάδο, προκειμένου να αποκτήσει δεδομένα σχετικά με τη χρησιμοποίηση των πληροφοριών, και

(ε) ενεργεί άμεσα προκειμένου να αποσύρει τις πληροφορίες που αποθήκευσε ή να καταστήσει την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη, μόλις αντιληφθεί ότι οι πληροφορίες έχουν αποσυρθεί από το σημείο του δικτύου στο οποίο βρίσκονταν αρχικά ή η πρόσβαση στις πληροφορίες κατέστη αδύνατη ή μια δικαστική ή διοικητική αρχή διέταξε την απόσυρση των πληροφοριών ή απαγόρευσε την πρόσβαση σε αυτές.

2. Το παρόν άρθρο δεν θίγει την δυνατότητα να επιβληθεί δικαστικά ή διοικητικά στο φορέα παροχής υπηρεσιών η παύση ή η πρόληψη της παράβασης.

Άρθρο 13 Φιλοξενία

1. Σε περίπτωση παροχής μιας υπηρεσίας της κοινω- νίας της πληροφορίας συνισταμένης στην αποθήκευση πληροφοριών παρεχομένων από ένα αποδέκτη υπηρε- σίας, δεν υφίσταται ευθύνη του φορέα παροχής της υπη- ρεσίας για τις πληροφορίες που αποθηκεύονται μετά από αίτηση αποδέκτη της υπηρεσίας, υπό τους όρους ότι:

(α) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας δεν γνωρίζει πραγματικά ότι πρόκειται για παράνομη δραστηριότητα ή πληροφορία και ότι, σε ό,τι αφορά αξιώσεις αποζημιώσε- ως, δεν γνωρίζει τα γεγονότα ή τις περιστάσεις από τις οποίες προκύπτει η παράνομη δραστηριότητα ή πληρο- φορία, ή

(β) ο φορέας παροχής της υπηρεσίας, μόλις αντιληφθεί τα προαναφερθέντα, αποσύρει ταχέως τις πληροφορίες ή καθιστά την πρόσβαση σε αυτές αδύνατη.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας ενεργεί υπό την εξουσία ή υπό τον έλεγχο του φορέα παροχής της υπηρεσίας.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα να επιβλη- θεί δικαστικά ή διοικητικά στο φορέα παροχής υπηρεσιών η παύση ή η πρόληψη της παράβασης.

Άρθρο 14

Απουσία γενικής υποχρέωσης ελέγχου

1. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών δεν έχουν, για την πα- ροχή υπηρεσιών που αναφέρονται στα άρθρα 10, 11 και 12 του παρόντος γενική υποχρέωση ελέγχου των πληρο- φοριών που μεταδίδουν ή αποθηκεύουν ούτε γενική υπο- χρέωση δραστήριας αναζήτησης γεγονότων ή περιστά-

σεων που δείχνουν ότι πρόκειται για παράνομες δραστη- ριότητες.

2. Χωρίς να παραβιάζονται οι διατάξεις περί προστα- σίας του απορρήτου και των προσωπικών δεδομένων, οι φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινω- νίας της πληροφο- ρίας είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν πάραυτα τις αρμόδιες κρατικές αρχές για τυχόν υπόνοιες περί χρη- γουμένων παράνομων πληροφοριών ή δραστηριοτήτων που επιχειρούν αποδέκτες των υπηρεσιών τους, και να ανακοινώνουν στις αρμόδιες αρχές κατ' αίτησή τους πλη- ροφορίες που διευκολύνουν την εντόπιση αποδεκτών των υπηρεσιών τους με τους οποίους έχουν συμφωνίες απο- θήκευσης.

III. ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Άρθρο 15

Κώδικες δεοντολογίας

Κώδικες Δεοντολογίας συντασσόμενοι από τις ενδια- φερόμενες ενώσεις επαγγελματιών και καταναλωτών εγκρίνονται από τον Υπουργό Ανάπτυξης και δημοσιεύο- νται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στους παραπάνω κώδικες λαμβάνονται ιδίως υπόψη τα συμφέροντα ατόμων με προβλήματα όρασης και εν γένει με ειδικές ανάγκες.

Άρθρο 16

Εξώδικος διακανονισμός διαφορών

Οι διαφορές που ανακύπτουν στο ηλεκτρονικό εμπόριο επιλύονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν. 2251/94 (Α' 191), ως ισχύει, για την προστασία των καταναλωτών.

Άρθρο 17

Μέσα έννομης προστασίας

Εφόσον πιθανολογείται προσβολή δικαιωμάτων προερ- χομένων από τις υπηρεσίες της κοινω- νίας της πληροφο- ρίας, το Μονομελές Πρωτοδικείο διατάσσει ως ασφαλι- στικό μέτρο οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο, ιδίως τη συ- ντηρητική κατάσχεση των αντικειμένων που κατέχονται από τον καθ' ου ή από τρίτον και αποτελούν μέσο τέλεσης ή προϊόν ή απόδειξη της προσβολής. Στην περίπτωση αυ- τή εφαρμόζεται υποχρεωτικά το άρθρο 687 παρ. 1 του Κ. Πολ. Δ. και χορηγείται υποχρεωτικώς προσωρινή διαταγή κατά το άρθρο 691 παρ. 2 του Κ. Πολ. Δ.

Άρθρο 18

Συνεργασία

1. Το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι αρμόδιο για τον έλεγ- χο και την έρευνα της αποτελεσματικής εφαρμογής του παρόντος. Στο πλαίσιο αυτό και με την επιφύλαξη της νο- μοθεσίας για την προστασία του απορρήτου και των προ- σωπικών δεδομένων, έχει δικαίωμα να ζητεί κάθε απαραί- τητη πληροφορία από τους φορείς παροχής υπηρεσιών.

2. Το Υπουργείο Ανάπτυξης παρέχει, με τα κατάλληλα ηλεκτρονικά μέσα, τη συνδρομή και τις πληροφορίες που ζητούνται από τις αρμόδιες αρχές και φορείς άλλου κρά- τους - μέλους ή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3. Για τον ίδιο σκοπό, το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι αρ- μόδιο να συνεργάζεται με τις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ορίζει προς τούτο ένα ή περισσότερα σημεία επαφής των οποίων τα στοιχεία κοινοποιεί στα άλλα κράτη - μέλη και την Επιτροπή.

4. Στα σημεία επαφής μπορούν να απευθύνονται με ηλε-

κτρονικά μέσα, τόσο οι αποδέκτες, όσο και οι φορείς παροχής υπηρεσιών, προκειμένου:

(α) να λαμβάνουν γενικές πληροφορίες όσον αφορά το ισχύον δίκαιον πάνω σε θέματα σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο.

(β) να λαμβάνουν τα στοιχεία των ελληνικών αρχών, οργανισμών ή ενώσεων στις οποίες οι αποδέκτες των πληροφοριών ή πρακτική βοήθεια.

5. Το Υπουργείο Ανάπτυξης μεριμνά για την κοινοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των σημαντικών ελληνικών διοικητικών ή δικαστικών αποφάσεων για την επίλυση διαφορών στο πλαίσιο των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, καθώς και πληροφοριών σχετικά με τις πρακτικές, τα συναλλακτικά ήθη και τα έθιμα που αφορούν το ηλεκτρονικό εμπόριο στην Ελλάδα.

Άρθρο 19
Κυρώσεις

Οι παραβάτες των διατάξεων του παρόντος Π. Δ. τιμωρούνται με τις προβλεπόμενες στην παραγρ. 3 του άρθρου 14 του Ν. 2251/94 (ΦΕΚ Α/191) κυρώσεις, καθώς και με τις κυρώσεις που προβλέπονται στον Αγορανομικό Κώδικα όπως αυτός ισχύει.

Άρθρο 20
Πεδίο εφαρμογής

1. Το παρόν Π. Δ. δεν εφαρμόζεται:

(α) στο φορολογικό τομέα,

(β) σε θέματα σχετικά με τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που καλύπτονται ήδη από τις διατάξεις του Ν. 2472/97 (Α' 50) για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και από τις διατάξεις του Ν. 2774/99 (Α' 287) περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα,

(γ) σε θέματα που αφορούν συμφωνίες ή πρακτικές διεπόμενες από τη νομοθεσία περί καρτέλ,

(δ) στις εξής δραστηριότητες των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας:

- τις δραστηριότητες συμβολαιογράφων ή αντίστοιχων επαγγελματιών εφόσον συνεπάγονται άμεση και ειδική σύνδεση με την άσκηση δημόσιας εξουσίας,

- την εκπροσώπηση πελάτη και υπεράσπιση των συμφερόντων του ενώπιον των δικαστηρίων,

- τη συμμετοχή σε τυχερά παιχνίδια στα οποία ο παίκτης στοιχηματίζει χρηματική αξία, συμπεριλαμβανομένων των λαχείων και των στοιχημάτων.

2. Η εφαρμογή του παρόντος Π. Δ. δεν μπορεί να θέξει μέτρα που λαμβάνονται σε κοινοτικό ή εθνικό επίπεδο, τηρουμένου του κοινοτικού δικαίου, με σκοπό την προώθηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και την προάσπιση του πλουραλισμού.

3. Καμιά διάταξη του παρόντος Π. Δ. δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να θίγει το επίπεδο προστασίας ιδίως της δημόσιας υγείας και των συμφερόντων του καταναλωτή όπως θεσπίζεται σε κοινοτικές πράξεις και στις εθνικές νομοθεσίες που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή τους στο μέτρο που δεν περιορίζεται έτσι η ελευθερία παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας.

Άρθρο 21

Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από 17.1.2002.

Στον Υφυπουργό Ανάπτυξης αναθέτουμε τη δημοσίευσή και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 30 Απριλίου 2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ν. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗΣ

ΥΦΥΠ. ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Φ. ΠΕΤΣΑΛΗΝΙΚΟΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΧΡ. ΒΕΡΕΛΗΣ

(2)

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 132

Κατάργηση του Οργανισμού Ελέγχου Ενισχύσεων Ελαιολάδου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Των παρ. 3 και 4 του άρθρου 28 του Ν. 2637/1998 «Σύσταση Οργανισμού Πιστοποίησης Λογαριασμών, Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων, Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, Γενικών Διευθύνσεων και θέσεων προσωπικού στο Υπουργείο Γεωργίας και «Εταιρείας Αξιοποίησης Αγροτικής Γης» Α.Ε. και άλλες διατάξεις» (Α' 200), όπως τροποποιήθηκαν με τις παρ. 16 και 17 του άρθρου 4 του Ν. 2732/1999 «Διεπαγγελματικές Οργανώσεις και ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Γεωργίας» (Α' 154) και την παρ. 16 του άρθρου 24 του Ν. 2945/2001 «Εθνικό σύστημα προστασίας της αγροτικής δραστηριότητας και άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Γεωργίας» (Α' 223).

β) Του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα» (Α' 137), όπως το άρθρο αυτό προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/ 1992 «Για τον εκσυγχρονισμό των επαγγελματικών οργανώσεων των εμπόρων, βιοτεχνών και λοιπών επαγγελματιών και άλλες διατάξεις» (Α' 154) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2469/1997 «Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις» (Α' 38).

γ) Του Π. Δ. 81/2002 «Συγχώνευση των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών» (Α' 57).

2. Την 1100383/1330/Α0006/31.10.2001 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών «Καθορισμός αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομικών» (Β' 1485).

3. Τη ΔΙΔΚ/Φ1/2/22875/31.10.2001 απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης «Ανάθεση αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» (Β' 1480).

4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος προκαλείται δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. από την ανάληψη των σχετικών οικονομικών υποχρεώσεων του Ο.Ε.Ε.Ε., η οποία θα

01001252506010004

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 125

25 Ιουνίου 2001

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 150

Προσαρμογή στην Οδηγία 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Του άρθρου 3 του Ν. 1338/1983 «Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου» (Α' 34), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 65 του Ν. 1892/1990 (Α' 101) «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις».

β) Του άρθρου 4 του αυτού Ν. 1338/1983, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 του Ν. 1440/1984 (Α' 70) «Συμμετοχή της Ελλάδος στο κεφάλαιο, τα αποθεματικά και τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, στο κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακος και Χάλυβος και του Οργανισμού ΕΥΡΑΤΟΜ» και τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 2789/2000 (Α' 21).

2. Τις διατάξεις του δεύτερου άρθρου του Ν. 2077/1992 «Κύρωση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και των σχετικών πρωτοκόλλων και δηλώσεων που περιλαμβάνονται στην Τελική Πράξη» (Α' 136).

3. Τις διατάξεις του άρθρου 29 Α' του Ν. 1558/1985 (Α' 137) το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (Α' 154) και αντικαταστάθηκε με την παρ. 2α του άρθρου 1 του Ν. 2469/1997 (Α' 38).

4. Τις διατάξεις του Ν. 2867/2000 (Α' 273) «Οργάνωση και λειτουργία των τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις».

5. Τις διατάξεις του Ν. 2672/98 (Α' 290) «Οικονομικοί πόροι της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις».

6. Ότι από την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του Κρατικού Προϋπολογισμού.

7. Την υπ' αριθμ. 98/2001 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας, Δικαιοσύνης και του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

1. Με το παρόν Διάταγμα προσαρμόζεται η ελληνική νομοθεσία προς τις διατάξεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμ-

βρίου 1999 «Σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές» (ΕΕΛ 13/19.1.2000) στο εξής: Οδηγία.

2. Οι διατάξεις του παρόντος Διατάγματος δεν θίγουν διατάξεις που, αναφορικά με τη σύναψη και την ισχύ συμβάσεων ή εν γένει τη σύσταση νομικών υποχρεώσεων, επιβάλλουν τη χρήση ορισμένου τύπου, ούτε διατάξεις για την αποδεικτική ή άλλη χρήση εγγράφων ή διατάξεις με τις οποίες απαγορεύεται να διακινούνται και να καθίστανται γνωστά έγγραφα ορισμένων κατηγοριών και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος νοούνται ως:

1. «ηλεκτρονική υπογραφή»: δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας.

2. «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» ή «ψηφιακή υπογραφή»: ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους:

α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα
β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος,

γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και

δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων.

3. «υπογράφων»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατέχει διάταξη δημιουργίας υπογραφής και ενεργεί είτε στο δικό του όνομα είτε στο όνομα άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου ή φορέα.

4. «δεδομένα δημιουργίας υπογραφής»: μονοσήμαντα δεδομένα, όπως κώδικες ή ιδιωτικά κλειδιά κρυπτογραφίας, που χρησιμοποιούνται από τον υπογράφοντα για τη δημιουργία ηλεκτρονικής υπογραφής.

5. «διάταξη δημιουργίας υπογραφής»: διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των δεδομένων δημιουργίας της υπογραφής.

6. «ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής»: διάταξη δημιουργίας υπογραφής, που πληροί τους όρους του Παραρτήματος ΙΙΙ.

7. «δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής»: δεδομένα, όπως κώδικες, ή δημόσια κλειδιά κρυπτογραφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση της ηλεκτρονικής υπογραφής.

8. «διάταξη επαλήθευσης υπογραφής»: διατεταγμένο υλικό ή λογισμικό, που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή των δεδομένων επαλήθευσης υπογραφής.

9. «πιστοποιητικό»: ηλεκτρονική βεβαίωση, η οποία συνδέει δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής με ένα άτομο και επιβεβαιώνει την ταυτότητά του.

10. «αναγνωρισμένο πιστοποιητικό»: πιστοποιητικό που πληροί τους όρους του Παραρτήματος I και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος πληροί τους οριζόμενους στο Παράρτημα II όρους.

11. «πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλος φορέας, που εκδίδει πιστοποιητικά ή παρέχει άλλες υπηρεσίες, συναφείς με τις ηλεκτρονικές υπογραφές.

12. «προιόν ηλεκτρονικής υπογραφής»: υλικό ή λογισμικό ή συναφή συστατικά στοιχεία τους, που προορίζονται προς χρήση από τον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης για την προσφορά υπηρεσιών ηλεκτρονικής υπογραφής ή προσρίζονται να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία ή επαλήθευση ηλεκτρονικών υπογραφών.

13. «εθελοντική διαπίστευση»: κάθε άδεια διαπίστευσης των ηλεκτρονικών δεδομένων, στην οποία ορίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις, που διέπουν την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης και η οποία χορηγείται ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου παρόχου υπηρεσιών από τον φορέα που προβλέπεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 4 του παρόντος.

Άρθρο 3

Έννομες συνέπειες των ηλεκτρονικών υπογραφών

1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο.

2. Η ισχύς της ηλεκτρονικής υπογραφής ή το παραδεκτό της ως αποδεικτικού στοιχείου δεν αποκλείεται από μόνο τον λόγο ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 4

Πρόσβαση στην αγορά - Αρχές της εμπορικής αγοράς

1. Τα πιστοποιητικά, τα προϊόντα ηλεκτρονικής υπογραφής και οι υπηρεσίες πιστοποίησης που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, που ορίζονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του παρόντος, πρέπει να αφορούν ασφαλείς διατάξεις υπογραφής ή και μη ασφαλείς διατάξεις στον βαθμό που αυτό διατυπώνεται κατά τρόπο απόλυτα σαφή για οποιονδήποτε τρίτο με την επιφύλαξη του άρθρου 3 του παρόντος.

2. Η συμμόρφωση των ασφαλών διατάξεων δημιουργίας υπογραφής προς το Παράρτημα III του παρόντος Διατάγματος διαπιστώνεται από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών Ταχυδρομείων (Ε.Ε.Τ.Τ.) (άρθρο 3 του ν. 2867/2000) ή από οριζόμενους από αυτήν δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς. Η Ε.Ε.Τ.Τ. και οι οριζόμενοι από αυτή δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς υποχρεούνται στην εφαρμογή των ελαχίστων κριτηρίων που προβλέπονται στην Απόφαση της Επιτροπής της 6.11.2000 (Ε (2000) 3179 τελικό). Η συμμόρφωση των προϊόντων ηλεκτρονικής υπογραφής προς αναγνωρισμένα πρότυπα αποτελεί τεκμήριο συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στο σημείο (στ) του Παραρτήματος II και στο Παράρτημα III του παρόντος.

3. Τα παρεχόμενα πιστοποιητικά επαλήθευσης ορίζονται ρητά, κατά τρόπο εύκολα αντιληπτό από μη ειδικό τρίτο, αν πρόκειται για αναγνωρισμένα ή μη αναγνωρισμένα πιστοποιητικά.

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 5 του παρόντος άρθρου, για την παροχή των υπηρεσιών πιστοποίησης οποιασδήποτε μορφής δεν απαιτείται η χορήγηση άδειας στους παρόχους των υπηρεσιών αυτών.

5. Προκειμένου να επιτευχθεί βελτιωμένο επίπεδο παροχής υπηρεσιών πιστοποίησης, παρέχεται από την Ε.Ε.Τ.Τ. ή από οριζόμενους από αυτήν δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, ύστερα από έγγραφη αίτηση του ενδιαφερόμενου παρόχου υπηρεσιών πιστοποίησης, εθελοντική διαπίστευση. Με την εθελοντική διαπίστευση απονέμονται δικαιώματα και επιβάλλονται υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων τελών, στον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης. Οι προϋποθέσεις εθελοντικής διαπίστευσης πρέπει να είναι αντικειμενικές, διαφανείς, ανάλογες με τον επιδιωκόμενο σκοπό και να μην οδηγούν σε διακρίσεις. Η Ε.Ε.Τ.Τ. δεν μπορεί να περιορίσει τον αριθμό των παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης, που επιθυμούν τη διαπίστευσή τους σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.

6. Οι διαπιστευμένοι ή μη, πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης, που πληρούν τις προϋποθέσεις του Παραρτήματος II του παρόντος, εκδίδουν αναγνωρισμένα πιστοποιητικά για το κοινό.

7. Οι πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης σφείλουν ιδιαίτερα να μεριμνούν για την από μέρους τους τήρηση των διατάξεων για την προστασία του ανταγωνισμού, για τον αθέμιτο ανταγωνισμό, για την πνευματική και βιομηχανική ιδιοκτησία και για την προστασία του καταναλωτή.

8. Η Ε.Ε.Τ.Τ. έχει την εποπτεία και τον έλεγχο των εγκατεστημένων στην Ελλάδα παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης, καθώς και των σύμφωνα με τις παραγράφους 5 και 2 του παρόντος φορέων διαπίστευσης και ελέγχου της συμμόρφωσης των υπογραφών προς το παράρτημα III.

9. Σε περίπτωση που πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης ενεργεί ως διαπιστευμένος πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης, χωρίς να είναι, η Ε.Ε.Τ.Τ. επιβάλλει πρόστιμο από εξήντα χιλιάδες (60.000) έως τριακόσιες χιλιάδες (300.000) Ευρώ.

Άρθρο 5

Διεθνείς πτυχές

1. Η προσφορά υπηρεσιών πιστοποίησης εντός της ελληνικής επικράτειας από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, που είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα διέπεται από την ελληνική νομοθεσία.

2. Υπηρεσίες πιστοποίησης στους καλυπτόμενους από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ηλεκτρονική υπογραφή τομείς εφόσον προέρχονται από άλλη χώρα μέλος της Ένωσης, που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, που καταρτίζεται από κράτος μέλος της Ένωσης, που παρέχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, που ορίζονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του παρόντος, ο οποίος είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα, οφείλουν να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις της νομοθεσίας της Ένωσης.

3. Προϊόντα ηλεκτρονικής υπογραφής, τα οποία συνδέουν με την κείμενη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνεπάγονται τις ίδιες έννομες συνέπειες με τα αντίστοιχα προϊόντα ηλεκτρονικής υπογραφής, τα οποία προέρχονται από την Ελλάδα. Ιδιαίτερα, η διαπίστωση συμμόρφωσης προς την κείμενη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορά προϋποθέσεις για ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας της υπογραφής από φορέα στον οποίο έχει ανατεθεί η διαπίστωση αυτή σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει ισχύ και στην Ελλάδα.

4. Τα αναγνωρισμένα πιστοποιητικά, που εκδίδονται στο κοινό από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, που ορίζονται στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του παρόντος, που είναι εγκατεστημένος σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι νομικώς ισοδύναμα με τα εκδιδόμενα από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον:

α) ο πάροχος αυτός πληροί τους όρους του παρόντος Διατάγματος και έχει διαπιστευθεί εθελοντικώς σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

β) για το συγκεκριμένο πιστοποιητικό έχει εγγραφεί πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης, που είναι εγκατεστημένος σε κράτος-μέλος και πληροί τους όρους του παρόντος Διατάγματος.

γ) το αναγνωρισμένο πιστοποιητικό του παρόχου υπηρεσιών πιστοποίησης αναγνωρίζεται βάσει διμερούς ή πολυμερούς συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών ή διεθνών οργανισμών.

Άρθρο 6

Ευθύνη των παρόχων πιστοποίησης

1. Ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης, διαπιστευμένος ή μη, που εκδίδει αναγνωρισμένο πιστοποιητικό στο κοινό ή εγγυάται για την ακρίβεια τέτοιου πιστοποιητικού, ευθύνεται έναντι οποιουδήποτε φορέα ή φυσικού ή νομικού προσώπου για τη ζημία που προκλήθηκε σε βάρος του επειδή το πρόσωπο αυτό εύλογα βασίσθηκε στο πιστοποιητικό, όσον αφορά:

α) την ακρίβεια, κατά τη στιγμή της έκδοσής του, όλων των πληροφοριών που περιέχονται στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, καθώς και την ύπαρξη όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την έκδοσή του.

β) τη διαβεβαίωση ότι ο υπογράφων, η ταυτότητα του οποίου βεβαιώνεται στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, κατά τη στιγμή της έκδοσής του, κατείχε δεδωμένα δημιουργίας υπογραφής, που αντιστοιχούσαν στα αναφερόμενα ή καθοριζόμενα στο πιστοποιητικό δεδομένα επαλήθευσης της υπογραφής.

γ) τη διαβεβαίωση ότι αμφότερα τα δεδωμένα δημιουργίας υπογραφής και επαλήθευσης υπογραφής μπορούν να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά, εφόσον προέρχονται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης.

2. Ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης ευθύνεται επίσης, αν παραλείψει να καταγράψει την ανάκληση του πιστοποιητικού.

3. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις ο πάροχος δεν ευθύνεται, αν αποδείξει ότι δεν τον βαρύνει πταίσμα.

4. Στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό δύνανται να αναγράφονται, από τον πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, περιορισμοί χρήσης αυτού, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί τίθενται κατά τρόπο, ο οποίος είναι αναγνωρίσιμος από οποιονδήποτε τρίτο. Σ' αυτή την περίπτωση ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης δεν ευθύνεται για τη ζημία που προκύπτει από την υπέρβαση των αναφερόμενων περιορισμών κατά τη χρήση του αναγνωρισμένου πιστοποιητικού.

5. Τα οριζόμενα στα άρθρα 4 και 5 εφαρμόζονται, για τις οικείες συναλλαγές, για τις οποίες μπορεί να χρησιμοποιηθεί το σχετικό πιστοποιητικό, με την προϋπόθεση ότι τα όρια αυτά τίθενται κατά τρόπο αναγνωρίσιμο από οποιονδήποτε τρίτο. Στην περίπτωση αυτήν ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης δεν ευθύνεται για τη ζημία που προκύπτει από την υπέρβαση των ορίων αυτών.

6. Τα οριζόμενα στις διατάξεις των παραπάνω παραγράφων ισχύουν με την επιφύλαξη των διατάξεων του ν. 2251/1994 (Α' 191) όπως ισχύει για την προστασία καταναλωτών και ιδιαίτερα για τις καταχρηστικές πράξεις των πωλητών, που συνάπτονται με καταναλωτές.

Άρθρο 7

Προστασία δεδομένων

1. Οι πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης και οι φορείς του άρθρου 4 του παρόντος Διατάγματος υπόκεινται στις διατάξεις του ν. 2472/1997 (Α' 50) και του Ν. 2774/1999 (Α' 287) για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

2. Ειδικότερα ο πάροχος των υπηρεσιών πιστοποίησης που εκδίδει πιστοποιητικό, δύναται να συγκεντρώνει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για την έκδοση πιστοποιητικών μόνο απευθείας από το ενδιαφερόμενο πρόσωπο ή κατόπιν ρητής συγκατάθεσής του και μόνο στο βαθμό που είναι απαραίτητο για την έκδοση και διατήρηση του πιστοποιητικού. Η

συλλογή ή επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για άλλους σκοπούς απαγορεύεται, χωρίς τη συγκατάθεση του ενδιαφερόμενου προσώπου.

3. Επιτρέπεται στους παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης να αναγράφουν στο αναγνωρισμένο πιστοποιητικό ψευδώνυμο αντί του ονόματος του υπογράφοντος.

Άρθρο 8

Κοινοποίηση

1. Η Γενική Γραμματεία Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών Επικοινωνιών ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το ταχύτερο δυνατόν για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 4 του παρόντος.

2. Η Ε.Ε.Τ.Τ ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις επωνυμίες και τις διευθύνσεις όλων των διαπιστευμένων εθνικών παρόχων υπηρεσιών πιστοποίησης.

3. Τυχόν αλλαγές των παραπάνω πληροφοριών ανακοινώνονται το ταχύτερο δυνατόν στην Επιτροπή από τα ανωτέρω όργανα.

Άρθρο 9

Παραρτήματα

Αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του παρόντος τα παρακάτω Παραρτήματα I, II, III και IV

ΠΑΡΤΗΜΑ I

Όροι (αριθμ. 1) για αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Τα αναγνωρισμένα πιστοποιητικά, εκδίδονται ως εξής:

α) ένδειξη ότι το πιστοποιητικό εκδίδεται ως αναγνωρισμένο πιστοποιητικό,

β) τα στοιχεία αναγνώρισης του παρόχου υπηρεσιών πιστοποίησης και το κράτος, στο οποίο είναι εγγεγραμμένος,

γ) το όνομα του υπογράφοντος ή ψευδώνυμο που αναγνωρίζεται ως ψευδώνυμο,

δ) πρόβλεψη ειδικού χαρακτηριστικού του υπογράφοντος, που θα περιληφθεί εφόσον είναι σημαντικό σε σχέση με τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται το πιστοποιητικό,

ε) δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής που αντιστοιχούν σε δεδομένα δημιουργίας υπογραφής υπό τον έλεγχο του υπογράφοντος.

4) ένδειξη του ύψους και του τύπου της συναλλαγής, για την οποία εκδίδεται το πιστοποιητικό.

5) την προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή του παρόχου των υπηρεσιών πιστοποίησης που το εκδίδει,

θ) τυχόν περιορισμούς του πεδίου χρήσης του πιστοποιητικού, και

ι) τυχόν όρια στο ύψος των συναλλαγών για τις οποίες το πιστοποιητικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Όροι (αριθμ. 2) για παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης που απεικονίζονται στα παραρτήματα III και IV.

Οι πάροχοι υπηρεσιών πιστοποίησης πρέπει:

α) να αποδεικνύουν την απαραίτητη αξιοπιστία για την παροχή υπηρεσιών πιστοποίησης, σύμφωνα με τα εκδιδόμενα πιστοποιητικά, σύμφωνα με το άρθρο 4 του παρόντος Διατάγματος.

β) να αποδεικνύουν την ικανότητα να παρέχουν υπηρεσιών καταλόγου και ανάκλησης,

γ) να διασφαλίζουν ότι η ημερομηνία και ο χρόνος έκδοσης ή ανάκλησης πιστοποιητικού μπορεί να προσδιοριστεί επακριβώς,

δ) να προβαίνουν, με κατάλληλα μέσα και σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, σε επαλήθευση της ταυτότητας και ενδεχομένως τυχόν ειδικών χαρακτηριστικών του ατόμου στο όνομα του οποίου έχει εκδοθεί αναγνωρισμένο πιστοποιητικό.

ε) να απασχολούν προσωπικό που διαθέτει την κατάρτιση, την εμπειρία και τα προσόντα που είναι απαραίτητα για τις

παρεχόμενες υπηρεσίες, ιδίως ικανότητα σε διαχειριστικό επίπεδο, τεχνογνωσία και εμπειρία στις ηλεκτρονικές υπογραφές και εξοικείωση με τις κατάλληλες διαδικασίες ασφάλειας και να χρησιμοποιούν κατάλληλες διοικητικές και διαχειριστικές διαδικασίες, οι οποίες να αντιστοιχούν προς αναγνωρισμένα πρότυπα.

στ) να χρησιμοποιούν αξιόπιστα συστήματα και προϊόντα τα οποία προστατεύονται έναντι τροποποίησης και να διασφαλίζουν την τεχνική και κρυπτογραφική ασφάλεια των διεργασιών πιστοποίησης οι οποίες υποστηρίζονται από αυτά.

ζ) να λαμβάνουν μέτρα έναντι της πλαστογράφησης πιστοποιητικών και σε περίπτωση που ο πάροχος πιστοποίησης παράγει δεδομένα δημιουργίας υπογραφής να εγγυώνται την τήρηση του απορρήτου κατά τη διάρκεια της διεργασίας παραγωγής των εν λόγω δεδομένων.

η) να διαθέτουν επαρκείς χρηματικούς πόρους ώστε να λειτουργούν σύμφωνα με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στην οδηγία, ιδίως για την ανάληψη της ευθύνης ζημιών,

θ) να καταγράφουν το σύνολο των συναφών πληροφοριών που αφορούν ένα αναγνωρισμένο πιστοποιητικό για χρονικό διάστημα τριάντα (30) ετών, ιδίως για την παροχή αποδεικτικών στοιχείων πιστοποίησης σε νομικές διαδικασίες. Η καταγραφή αυτή δύναται να πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα.

ι) να μην αποθηκεύουν ή αντιγράφουν δεδομένα δημιουργίας υπογραφής του ατόμου προς το οποίο ο πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης παρέχει υπηρεσίες πιστοποίησης για διάστημα τριών ετών.

ια) πριν συνάψουν συμβατική σχέση με πρόσωπο που ζητεί πιστοποιητικό από αυτούς για να κατοχυρώσει την ηλεκτρονική του υπογραφή, να το ενημερώνουν με ανθεκτικά μέσα σχετικά με τις σχετικές με την παροχή των υπηρεσιών πιστοποίησης, τις δεσμευτικές πληροφορίες που αφορούν την ενδεχομένου περιορισμών της χρήσης του πιστοποιητικού, της ύπαρξης μηχανισμού εθελοντικής διαπίστευσης και των διαδικασιών υποβολής παραπόνων και επίλυσης διαφορών. Οι πληροφορίες αυτές, οι οποίες δύνανται να διαβιβάζονται ηλεκτρονικώς, πρέπει να παρέχονται εγγράφως, σε εύκολα καταληπτή γλώσσα. Σχετικά αποσπάσματα των πληροφοριών αυτών καθίστανται επίσης προσβάσιμα κατόπιν αιτήματος τρίτων, οι οποίοι βασίζονται στο πιστοποιητικό αυτό.

ιβ) να ενημερώνουν τον κάτοχο του πιστοποιητικού πριν αποθ-

- μόνο αρμόσιοι να μπορούν να διενεργούν εισαγωγές και τροποποιήσεις

- να μπορεί να ελέγχεται η γνησιότητα των πληροφοριών,

- να είναι δυνατή η κοινόχρηστη ανάκτηση πιστοποιητικών μόνον στις περιπτώσεις εκείνες για τις οποίες έχει δεσφίση συγκεκριμένη κατάθεση του κατόχου και

- οι τυχόν τεχνικές αλλαγές που θέτουν σε κίνδυνο τη γλώσσα απαιτήσεις ασφαλείας να γίνονται εμφανώς διαθέσιμες στον κάτοχο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Διασφάλιση αξιοπιστίας της δημιουργίας υπογραφής

1. Οι ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής πρέπει, με την ενδεχομένου τεχνικών και διαδικαστικών μέτρων, να εξασφαλίζουν:

α) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών απαντούν κατ' ουσία, μόνο μία φορά και ότι το απόρρητο είναι διασφαλισμένο.

β) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών δεν μπορούν, με εύλογη βεβαιότητα, να αντληθούν από αλλού και ότι η υπογραφή προστατεύεται από πλαστογραφία με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας,

γ) τα δεδομένα δημιουργίας υπογραφής που χρησιμοποιούνται προς παραγωγή υπογραφών μπορούν να προστατεύονται αποτελεσματικά από τον νόμιμο υπογράφοκα κατά της χρησιμοποίησης από τρίτους.

2. Οι ασφαλείς διατάξεις δημιουργίας υπογραφής δεν μεταβάλλουν τα προς υπογραφή δεδομένα ούτε εμποδίζουν την υποβολή των δεδομένων αυτών στο υπογράφοντα πριν από τη διαδικασία υπογραφής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV

Συστάσεις για την ασφαλή επαλήθευση της υπογραφής

Κατά τη διαδικασία επαλήθευσης της υπογραφής θα πρέπει να διασφαλίζεται με εύλογη βεβαιότητα ότι:

α) τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται προς επαλήθευση της υπογραφής αντιστοιχούν στα δεδομένα που εμφανίζονται στην υπογραφή, θεύοντα,

β) η υπογραφή επαληθεύεται με τα μέσα της σύγχρονης τεχνολογίας,

γ) η επαλήθευση μπορεί ενδεχομένου να γίνει με βεβαιότητα τα περιεχόμενα των δεδομένων που υπογράφονται,

δ) η γνησιότητα και η εγκυρότητα του πιστοποιητικού που απαιτείται κατά τη διάρκεια της επαλήθευσης της υπογραφής είναι εύκολα διαθέσιμα.

ε) οι απαιτήσεις επαλήθευσης υπογραφής και πιστοποίησης του υπογράφοντος εμφανίζονται με τον ίδιο τρόπο.

στ) η χρησιμοποίηση ψευδωνύμου δηλώνει εμπιστοσύνη, και

ζ) μπορούν να εντοπιστούν τυχόν τροποποιήσεις αιτήσεων της ασφαλείας.

Άρθρο 10

Έναοξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνα, 13 Ιουνίου 2001

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΚΑΤΑΡΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Β. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ε. ΠΑΡΟΥΤΣΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ

Γ. ΠΑΠΑΓΙΩΝΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2251

Προστασία των καταναλωτών.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1

Γενικές διατάξεις

1. Η Πολιτεία μεριμνά για τα συμφέροντα των καταναλωτών.

2. Η Πολιτεία μεριμνά ιδίως για:

- α) την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών,
- β) τα οικονομικά τους συμφέροντα,
- γ) την οργάνωσή τους σε ενώσεις καταναλωτών,
- δ) το δικαίωμα ακρόασής τους σε θέματα που τους αφορούν και
- ε) την πληροφόρησή και επιμόρφωσή τους σε καταναλωτικά θέματα.

3. Οι διατάξεις που προστατεύουν τους καταναλωτές ισχύουν τόσο στον ιδιωτικό τομέα όσο και για τις επιχειρήσεις οποιασδήποτε μορφής του δημόσιου τομέα και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

4. Κατά την έννοια αυτού του νόμου:

α) Καταναλωτής είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο για το οποίο προορίζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που προσφέρονται στην αγορά ή το οποίο κάνει χρήση τέτοιων προϊόντων ή υπηρεσιών εφόσον αποτελεί τον τελικό αποδέκτη τους. Καταναλωτής είναι και κάθε αποδέκτης του διαφημιστικού μηνύματος.

β) Προμηθευτής είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, κατά την άσκηση της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής του δραστηριότητας, προμηθεύει προϊόντα ή παρέχει υπηρεσίες στον καταναλωτή. Προμηθευτής είναι και ο διαφημιζόμενος. Προμηθευτής είναι επίσης και ο παραγωγός ως προς την ευθύνη του για ελαττωματικά προϊόντα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Άρθρο 2

Γενικοί όροι των συναλλαγών - Καταχρηστικοί γενικοί όροι

1. Όροι που έχουν διατυπωθεί εκ των προτέρων για απροσδιόριστο αριθμό μελλοντικών συμβάσεων (γενικοί

όροι των συναλλαγών) δεν δεσμεύουν τον καταναλωτή, αν κατά την κατάρτιση της σύμβασης τους αγνοούσε ανυπαίτιως και ο προμηθευτής δεν του υπέδειξε την ύπαρξή τους ή του στέρησε τη δυνατότητα να λάβει πραγματική γνώση του περιεχομένου τους.

2. Οι γενικοί όροι συμβάσεων και παρεπόμενων συμφωνιών, που καταρτίζονται στην Ελλάδα, διατυπώνονται στην ελληνική γλώσσα. Εξαιρούνται οι γενικοί όροι των διεθνών συναλλαγών.

3. Έντυποι γενικοί όροι συναλλαγών εκτυπώνονται ευανάγνωστα σε εμφανές μέρος του εγγράφου της σύμβασης.

4. Όροι που συμφωνήθηκαν ύστερα από διαπραγμάτευση μεταξύ των συμβαλλομένων (ειδικοί όροι) είναι επικρατέστεροι από τους αντίστοιχους γενικούς όρους.

5. Κατά την ερμηνεία των γενικών όρων συναλλαγών λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη προστασίας του καταναλωτικού κοινού. Γενικοί όροι συναλλαγών που διατυπώθηκαν μονομερώς από τον προμηθευτή ή από τρίτο για λογαριασμό του προμηθευτή, σε περίπτωση αμφιβολίας ερμηνεύονται υπέρ του καταναλωτή.

6. Γενικοί όροι των συναλλαγών που έχουν ως αποτέλεσμα την υπέρμετρη διατάραξη της ισορροπίας των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων σε βάρος του καταναλωτή απαγορεύονται και είναι άκυροι. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

7. Καταχρηστικοί είναι ιδίως οι όροι που:

α) παρέχουν στον προμηθευτή, χωρίς εύλογη αιτία, υπερβολικά μεγάλη προθεσμία αποδοχής της πρότασης του καταναλωτή για σύναψη σύμβασης,

β) περιορίζουν τις ανελημμένες συμβατικές υποχρεώσεις και ευθύνες των προμηθευτών,

γ) προβλέπουν προθεσμία καταγγελίας της σύμβασης υπερβολικά σύντομη για τον καταναλωτή ή υπερβολικά μακρά για τον προμηθευτή,

δ) συνεπάγονται την παράταση ή ανανέωση της συμ-

βάσης για χρονικό διάστημα υπερβολικά μικρό, αν ο καταναλωτής δεν την καταγγείλει σε ορισμένο χρόνο.

ε) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα μονομερούς τροποποίησης ή λύσης της σύμβασης χωρίς ορισμένο ειδικό και σπουδαίο λόγο.

στ) επιτρέπουν στον προμηθευτή να καταγγείλει σύμβαση αορίστως διαρκείας χωρίς εύλογη προθεσμία.

ζ) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το δικαίωμα να κρίνει μονομερώς αν η παροχή του είναι σύμφωνη με τη σύμβαση.

η) επιφυλάσσουν στον προμηθευτή το απειροεπίπεδο δικαίωμα να ορίζει μονομερώς το χρόνο εκπλήρωσης της παροχής του.

θ) ορίζουν ότι η παροχή δεν είναι υποχρεωτικό να ανταποκρίνεται στις ευαισθησίες, για τον καταναλωτή, προδιαγραφές, στο δείγμα, στις ανάγκες της ειδικής χρήσης, για την οποία την προορίζει ο καταναλωτής και την οποία αποδέχεται ο προμηθευτής ή στο συντη-θισμένο προσορισμό της.

ι) επιτρέπουν στον προμηθευτή να μην εκτελέσει τις υποχρεώσεις του χωρίς σπουδαίο λόγο.

ια) χωρίς σπουδαίο λόγο αφήνουν το τμήμα αοριστο και δεν επιτρέπουν τον προσδιορισμό του με κριτήρια ειδικά καθορισμένα στη σύμβαση και εύλογα για τον καταναλωτή.

ιβ) περιορίζουν την ευθύνη του προμηθευτή για κρυμμένα ελαττώματα του πράγματος.

ιγ) αποκλείουν ή περιορίζουν υπέρμετρα την ευθύνη του προμηθευτή.

ιδ) προβλέπουν τη μετακύληση της ευθύνης του πωλητή ή του εισαγωγέα αποκλειστικά στον παραγωγό του αγαθού ή σε άλλον.

ιε) περιορίζουν την υποχρέωση του προμηθευτή να τηρεί τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει οι εντολοδόχοι του ή εξαρτούν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του από την τήρηση ειδικής τυπικής διαδικασίας.

ιστ) επιτρέπουν στον προμηθευτή να καταγγείλει τη σύμβαση κατά την κοινή του, αν η ίδια ευχέρεια δεν αναγνωρίζεται στον καταναλωτή, ή να παρακρατεί τα ποσα που έχουν καταβληθεί για παροχές που δεν έχουν ακόμη εκτελεσθεί από αυτόν, όταν τη σύμβαση καταγγέλλει ο ίδιος.

ιζ) συνενάγονται παραίτηση του καταναλωτή από τα δικαιώματά του σε περίπτωση μη εκπλήρωσης ή πλημμελούς εκπλήρωσης της παροχής του προμηθευτή, ακόμη και αν τον προμηθευτή βραβύνει πτώσιμα.

ιη) εμποδίζουν τον καταναλωτή να υπαναχωρήσει (από τη σύμβαση), όταν η αύξηση του τιμήματος σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης είναι υπερβολική για αυτόν.

ιβ) αποκλείουν ή περιορίζουν τη νόμιμη ευχέρεια του καταναλωτή να μην εκτελέσει τη σύμβαση.

κ) απαγορεύουν στον καταναλωτή να επισχέσει εν όλω ή εν μέρει την καταβολή του τιμήματος, όταν ο προμηθευτής δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του.

κα) επιβάλλουν στον καταναλωτή που πιστώθηκε με το τμήμα των αγαθών ή υπηρεσιών να εκδώσει μετα-χρονολογημένη επιταγή.

κβ) συνενάγονται παραίτηση του καταναλωτή από τις ενστάσεις του κατά τρίτου που διαδέχεται τον προμηθευτή στη σχέση με τον καταναλωτή.

κγ) απαγορεύουν στον καταναλωτή να προτείνει σε ομοειδείς απαιτήσεις του κατά τη σύμβαση.

κδ) βεβαιώνουν ότι ο καταναλωτής γνωρίζει ορισμένους

όρους της σύμβασης ή την κατάσταση των προμηθευ-μένων πραγμάτων ή την ποιότητα των υπηρεσιών, ενώ πραγματικά τα αγνοεί.

κε) υποχρεώνουν τον καταναλωτή να προκαταβάλει υπερβολικά μεγάλο μέρος του τιμήματος πριν αρχίσει η εκτέλεση της σύμβασης από τον προμηθευτή, μολονότι ο προμηθευτής δεν ανέλαβε την υποχρέωση να εκτε-λέσει παραγγελία του καταναλωτή με βάση συγκεκρι-μένες προδιαγραφές ή χαρακτηριστικά ούτε η παροχή του προμηθευτή συνίσταται σε υπηρεσίες με κράτηση.

κστ) επιτρέπουν στον προμηθευτή να απαιτήσει από τον καταναλωτή υπέρμετρες εγγυήσεις.

κζ) αναστρέφουν το βάρος της απόδειξης σε βάρος του καταναλωτή ή περιορίζουν υπέρμετρα τα αποδει-κτικά του μέσα.

κη) περιορίζουν υπέρμετρα την προθεσμία, μέσα στην οποία ο καταναλωτής οφείλει να υποβάλει στον προ-μηθευτή τα παράπονα ή να εγείρει τις αξιώσεις του κατά του προμηθευτή.

κθ) αναθέτουν στον προμηθευτή χωρίς σπουδαίο λόγο την αποκλειστικότητα της συντήρησης και των επι-σκευών του πράγματος και της προμήθειας των ανταλ-λακτικών.

λ) επιβάλλουν στον καταναλωτή, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης της παροχής του, υπέρμετρα οικονομική επιβάρυνση ή

λα) αποκλείουν την υπαγωγή των διαφορών από σύμ-βαση στο φυσικό τους δικαστή με την πρόβλεψη απο-κλειστικής αλλοδαπής δικαιοδοσίας ή διαιτησίας.

δ. Ο προμηθευτής δεν μπορεί να επικαλεσθεί την ακυρότητα ολόκληρης της σύμβασης, για το λόγο ότι ένας ή περισσότεροι γενικοί όροι είναι άκυροι ως καταχρηστικοί.

9. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται όταν τόπος κατάρτισης ή εκτέλεσης της σύμβασης είναι η Ελλάδα, εστω και αν η σύμβαση δεν διέπεται από το ελληνικό δίκαιο.

Άρθρο 3

Συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος

1. Συμβάσεις παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, που κα-ταρτίζονται με πρωτοβουλία του προμηθευτή χωρίς ρητή πρόσκληση από τον καταναλωτή ή με επίσκεψη του προμηθευτή στον τόπο κατοικίας, διαμονής ή εργασίας του καταναλωτή ή σε χώρο επιλογής του προμηθευτή έξω από το εμπορικό κατάστημά του, είναι άκυρες υπέρ του καταναλωτή, αν δεν καταρτισθούν με έγγραφο στο οποίο να αναφέρονται:

α) το όνομα ή η επωνυμία και η πλήρης διεύθυνση του προμηθευτή και αυτού που συμβάλλεται στο όνομα και για λογαριασμό του προμηθευτή. Η μνεία αριθμού ταχυδρομικής θυρίδας δεν αρκεί,

β) η χρονολογία και η πλήρης διεύθυνση του τόπου κατάρτισης της σύμβασης,

γ) η περιγραφή της φύσης και των χαρακτηριστικών των εμπορευμάτων ή υπηρεσιών,

δ) οι όροι εκτέλεσης της σύμβασης και ιδίως ο τρόπος και ο χρόνος παράδοσης των εμπορευμάτων ή παροχής των υπηρεσιών,

ε) η ολική επιβάρυνση του καταναλωτή και οι όροι πληρωμής και ιδίως, σε περίπτωση πίστωσης του τιμή-ματος ή πληρωμής με δόσεις, το πραγματικό επιτόκιο και το επιτρεπόμενο ανώτατο όριο επιτοκίου και

στ) το κατά την παράγραφο 4 του παρόντος άρθρου

δικαίωμα υπαναχώρησης και, σε χωριστό έντυπο, υπόδειγμα δήλωσης υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται και όταν η σύμβαση καταρτίστηκε έπαιτα από ρητή πρόσκληση του προμηθευτή από τον καταναλωτή, έχει όμως αντικείμενο προϊόντα άλλα από εκείνα για τα οποία έγινε η πρόσκληση, εκτός αν ο καταναλωτής γνώριζε ή οφείλει να γνωρίζει ότι και τα άλλα αυτά προϊόντα περιλαμβάνονται στις εμπορικές δραστηριότητες του προμηθευτή ή αν τα προϊόντα αυτά σχετίζονται άμεσα με τα προϊόντα για τα οποία έγινε η πρόσκληση.

3. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και όταν ο καταναλωτής έχει υποβάλει προσφορά (πρόταση για κατάρτιση σύμβασης) υπό συνθήκες όμοιες με εκείνες των προηγούμενων παραγράφων, ακόμη και αν δεν δεσμεύεται από την προσφορά του μέχρι την αποδοχή της από τον προμηθευτή.

4. Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων, ο καταναλωτής έχει δικαίωμα υπαναχώρησης, που ασκείται με συστημένη επιστολή μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες από την παραλαβή του εγγράφου της σύμβασης ή από την τυχόν μεταγενέστερη παραλαβή του προϊόντος, εκτός αν στη σύμβαση προβλέπεται μακρότερη προθεσμία. Παραίτηση από το δικαίωμα αυτό είναι άκυρη.

5. Απαγορεύεται η είσπραξη όλου ή μέρους του πηήματος, ακόμη και με μορφή αμοιβών, εγγυοδοσίας, έκδοσης ή αποδοχής αξιολόγων ή με άλλη μορφή, κατά τη διάρκεια της προθεσμίας της προηγούμενης παραγράφου.

6. Ο καταναλωτής δεν έχει υποχρέωση φύλαξης ή επιστροφής του προϊόντος που του έστειλε ο προμηθευτής για δοκιμή ή εξέταση ή ως δείγμα, εκτός αν το ζήτησε ο ίδιος ή αν συμφωνήθηκε διαφορετικά.

7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού δεν εφαρμόζονται:

α) Στις πωλήσεις μικροπωλητών χωρίς μόνιμη εγκατάσταση.

β) Στις συμβάσεις για την κατασκευή, πώληση ή μίσθωση ακινήτων και στις συμβάσεις που αφορούν άλλα δικαιώματα σχετικά με ακίνητα. Εν τούτοις οι συμβάσεις προμήθειας αγαθών για την ενσωμάτωσή τους σε ακίνητα ή οι συμβάσεις για την επισκευή ακινήτων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτού του άρθρου.

γ) Στις συμβάσεις για την προμήθεια τροφίμων, ποτών ή άλλων αγαθών, που προορίζονται για την τρέχουσα οικιακή κατανάλωση και τα οποία παραδίδουν κατ'οίκον διανομείς σε τακτά ή συχνά διαστήματα.

δ) Στις συμβάσεις για την προμήθεια αγαθών ή υπηρεσιών, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

i) η σύμβαση συνάπτεται βάσει καταλόγου του προμηθευτή, τον οποίο ο καταναλωτής είχε την ευκαιρία να συμβουλευθεί χωρίς να είναι παρών ο αντιπρόσωπος του προμηθευτή.

ii) προβλέπεται η εξακολούθηση της επαφής ανάμεσα στον αντιπρόσωπο του προμηθευτή και στον καταναλωτή όσον αφορά τη συγκεκριμένη ή άλλη μεταγενέστερη συναλλαγή και

iii) τόσο ο κατάλογος όσο και η σύμβαση πληροφορούν τον καταναλωτή ότι έχει το δικαίωμα να επιστρέψει τα αγαθά στον προμηθευτή μέσα σε χρονικό διάστημα όχι μικρότερο των δέκα (10) ημερών από την παραλαβή τους ή να λύσει τη σύμβαση μέσα σε αυτό το χρονικό

διάστημα, χωρίς να αναλαμβάνει οποιαδήποτε άλλη υποχρέωση, εκτός από μία εύλογη φροντίδα για τα αγαθά αυτά.

ε) Στις ασφαλιστικές συμβάσεις και
στ) Στις συμβάσεις με αντικείμενο κινητές αξίες.

Άρθρο 4

Σύμβαση από απόσταση

1. Σύμβαση από απόσταση, με την έννοια αυτού του άρθρου, είναι σύμβαση που αφορά αγαθό ή υπηρεσία και συνάπτεται ύστερα από πρόταση του προμηθευτή χωρίς ταυτόχρονη φυσική παρουσία του προμηθευτή και του καταναλωτή, με τη χρησιμοποίηση τεχνικής επικοινωνίας από απόσταση για τη διαβίβαση της πρότασης για σύναψη σύμβασης και της αποδοχής.

2. Σύμβαση από απόσταση είναι άκυρη υπέρ του καταναλωτή, αν κατά την πρόταση σύναψης σύμβασης ο καταναλωτής δεν ενημερώθηκε με τα μέσα της χρησιμοποιούμενης τεχνικής επικοινωνίας κατά τρόπο σαφή για τα ακόλουθα ιδίως στοιχεία:

α) την ταυτότητα του προμηθευτή,

β) τα ουσιώδη χαρακτηριστικά του αγαθού ή της υπηρεσίας,

γ) την τιμή, την ποσότητα και τις δαπάνες μεταφοράς, κηδώς και το φόρο προστιθέμενης αξίας, εφόσον δεν περιλαμβάνεται στην τιμή,

δ) τον τρόπο πληρωμής, παράδοσης και εκτέλεσης,

ε) τη διάρκεια ισχύος της πρότασης για σύναψη σύμβασης και

στ) το δικαίωμα υπαναχώρησης.

3. Ο καταναλωτής δεν επιβαρύνεται με τις δαπάνες της επικοινωνίας από απόσταση για τη διαβίβαση της αποδοχής ή για την εκτέλεση της υπηρεσίας, εκτός αν αυτό αναφέρεται σαφώς στην πρόταση για σύναψη σύμβασης.

4. Απαγορεύεται να αποστέλλονται στον καταναλωτή αγαθά ή να παρέχονται υπηρεσίες χωρίς προηγούμενη παραγγελία εκ μέρους του όταν αυτός καλείται να τα αποκτήσει έναντι πληρωμής ή να τα επιστρέψει, έστω και χωρίς να καταβάλει τις δαπάνες αποστολής. Αν η αποστολή αυτή πραγματοποιηθεί, ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να διαθέσει το αγαθό ή την υπηρεσία, κατά την κρίση του, χωρίς να οφείλει οποιοδήποτε τίμημα, εκτός αν η αποστολή οφείλεται σε προφανές λάθος, οπότε το θέτει, για εύλογο χρόνο και εφόσον η φύση του αγαθού ή της υπηρεσίας το επιτρέπει, στη διάθεση του προμηθευτή. Η παράλειψη απάντησης δεν ισοδυναμεί σε καμία περίπτωση με συναίνεση.

5. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται όταν ο προμηθευτής αδυνατεί να παράδωσει το αγαθό ή να παράσχει την υπηρεσία που του παραγγέλθηκε, προμηθεύει όμως ισοδύναμο αγαθό ή παρέχει ισοδύναμη υπηρεσία της ίδιας ποιότητας και στην ίδια τιμή, γνωστοποιώντας εγγράφως στον καταναλωτή, ότι μπορεί να επιστρέψει το προϊόν ή την υπηρεσία υποκατάστασης, εάν δεν μείνει ικανοποιημένος. Δεν εμπίπτει στις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου και η αποστολή δειγμάτων ή διαφημιστικών δώρων.

6. Η χρησιμοποίηση των τεχνικών επικοινωνίας πρέπει να γίνεται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην προσβάλλεται η ιδιωτική ζωή του καταναλωτή. Απαγορεύεται χωρίς τη συναίνεση του καταναλωτή η χρησιμοποίηση τεχνικών επικοινωνίας για την πρόταση σύναψης σύμβασης όπως

ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή άλλου ηλεκτρονικού μέσου επικοινωνίας.

7. Απαγορεύεται η είσπραξη όλου ή μέρους του τιμήματος, ακόμη και με μορφή ερωσήμου, εγγύησης, έκδοσης ή αποδοχής αξιόγραφων ή άλλη μορφή, πριν από την παράδοση του προϊόντος ή την παροχή της υπηρεσίας.

8. Όταν δεν αναφέρεται προθεσμία εκτέλεσης στην πρόταση για σύναψη σύμβασης, η παροχή οφείλεται το αργότερο τριάντα (30) ημέρες μετά τη λήψη της παραγγελίας από τον προμηθευτή.

9. Η σύμβαση από απόσταση είναι άκυρη υπέρ του καταναλωτή, αν αυτός δεν λάβει γραπτά και στη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε στην πρόταση σύναψης σύμβασης τις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

- α) τις πληροφορίες που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.
- β) την επωνυμία και τη διεύθυνση του πωστήρου για τον καταναλωτή καταστήματος του προμηθευτή.
- γ) τον τρόπο καταβολής του τιμήματος, περιλαμβανομένων των όρων πίστωσης ή πληρωμής με δόσεις, καθώς και τους όρους εξασφάλισης και υποδάνημα δήλωσης υπαναχώρησης του καταναλωτή από τη σύμβαση κατά την επίσημη παράγραφο.

10. Σε κάθε σύμβαση από απόσταση ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να υπαναχωρήσει αναπολογητώς μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία παραλαβής του αγαθού ή της υπηρεσίας, αν δεν συμφωνήθηκε μακροταχρη προθεσμία, επιστρέφοντας το αγαθό στην αρχική του κατάσταση. Αποκλείεται η επιβάρυνση του με δαπάνη άλλη από τα έξοδα επιστροφής.

Για την άσκηση του δικαιώματος αυτού η προθεσμία των δέκα (10) ημερών αρχίζει, για τα αγαθά, από την παραλαβή τους και, για τις υπηρεσίες, από την παραλαβή των εγγράφων που ενημερώνουν τον καταναλωτή ότι έχει συναφθεί η σύμβαση.

Παραίτηση από το δικαίωμα αυτό είναι άκυρη.

11. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζονται:

- α) στους αυτόματους διανομείς.
- β) στους εμπορικούς χώρους αυτόματης πώλησης.
- γ) στις συμβάσεις προμήθειας τροφίμων, ποτών ή άλλων αγαθών που προορίζονται για την τρέχουσα οικιακή κατανάλωση και τα οποία παραδίδουν κατ'οίκον διανομείς σε τεκτά ή συχνά διαστήματα και
- δ) στις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών με κράτηση που έχουν ως αντικείμενο μεταφορές, κατάλυμα, σίτιση και ψυχαγωγία.

Άρθρο 5

Εξυπηρέτηση μετά την πώληση

1. Σε κάθε πώληση ο προμηθευτής οφείλει να παρέχει στον καταναλωτή γραπτά, στην ελληνική γλώσσα ή με σύμβολα διεθνώς καθιερωμένα, σαφείς οδηγίες για την ασφαλή χρήση, διατήρηση, συντήρηση και πλήρη αξιοποίηση του προϊόντος και ενημέρωση για τους κινδύνους κατά τη χρήση και διατήρησή του. Εξαιρούνται τα απλά κατά την κατασκευή, τη χρήση και τη συντήρηση προϊόντα.

2. Κατά την πώληση, ο προμηθευτής οφείλει να ενημερώνει τον καταναλωτή για την πιθανή διάρκεια ζωής του προϊόντος. Πιθανή διάρκεια ζωής του προϊό-

ντος είναι ο εύλογα αναμενόμενος χρόνος κατά τον οποίο το προϊόν θα μπορεί να χρησιμοποιείται σύμφωνα με τον προορισμό του, εφόω και άπαιτα από επισκευή ή αντικατάσταση ανταλλακτικών, εφόωτου η φθορά από την τακτική χρήση καταστήσει το προϊόν εχρηστώ ή την περαιτέρω χρήση του οικονομικά ασύμφορη.

3. Σε περίπτωση προμηθειών καινούργιων προϊόντων με μακρά διάρκεια (διαρκών καταναλωτικών αγαθών), ο προμηθευτής υποχρεούται να παρέχει στον καταναλωτή γραπτή ενημέρωση στην ελληνική γλώσσα, η οποία να αναφέρει τουλάχιστον την επωνυμία και τη διεύθυνση της επαγγελματικής εγκατάστασής του προμηθευτή, το δικαίωχο, το προϊόν στο οποίο αναφέρεται η εγγύηση, το ακριβές περιεχόμενό της, την ημερομηνία έναρξης και τη διάρκεια της. Η εγγύηση πρέπει να είναι σύμφωνα με τους κανόνες της καλής πίστης και να μην αναφέρεται από υπερβολικές ρητορές εξαιρέσεων. Η διάρκεια της εγγύησης πρέπει να είναι εύλογη σε σχέση με την πιθανή διάρκεια ζωής του προϊόντος. Ειδικά για τα προϊόντα τεχνολογίας αιχμής, η διάρκεια της εγγύησης πρέπει να είναι εύλογη σε σχέση με το χρόνο κατά τον οποίο αναμένεται ότι θα παραμείνουν σύγχρονα από την άποψη της τεχνολογίας, αν ο χρόνος αυτός είναι συντομότερος από την πιθανή διάρκεια της ζωής τους.

4. Αν κατά τη διάρκεια της εγγύησης εμφανισθεί στο προϊόν ελάττωμα και ο προμηθευτής αρνείται την επισκευή ή θρασύνει υπερβολικά, ο καταναλωτής δικαιούται να ζητήσει την αντικατάσταση του προϊόντος με νέο ή την αναστροφή της πώλησής. Σε περίπτωση αντικατάστασης του προϊόντος ή ανταλλακτικού του, η εγγύηση αυτεπαυτως ανανεώνεται για όλη της τη διάρκεια για το νέο προϊόν ή ανταλλακτικό.

5. Σε κάθε περίπτωση επιφυλάσσεται η εφαρμογή των διατάξεων του Αστικού Κώδικα για την ευθύνη του πωλητή για πραγματικά ελαττώματα του πράγματος. Εκ των προτέρων παραίτηση του καταναλωτή από την προστασία του κατά τις διατάξεις αυτές είναι άκυρη.

6. Ο προμηθευτής καινούργιων διαρκών καταναλωτικών αγαθών οφείλει να εξασφαλίζει στους καταναλωτές τη συνεχή παροχή τεχνικών υπηρεσιών για τη συντήρηση και επισκευή τους για χρονικό διάστημα ίσο με την πιθανή διάρκεια της ζωής τους. Επίσης, οφείλει να εξασφαλίζει στους καταναλωτές την ευχέρεια προμήθειας των ανταλλακτικών και άλλων τυχόν προϊόντων, που απαιτούνται για τη χρήση τους σύμφωνα με τον προορισμό τους, για όλη την πιθανή διάρκεια της ζωής τους.

Άρθρο 6

Ευθύνη του παραγωγού για ελαττωματικά προϊόντα

1. Ο παραγωγός ευθύνεται για κάθε ζημία που οφείλεται σε ελάττωμα του προϊόντος του.

2. Ως παραγωγός θεωρείται ο κατασκευαστής τελικού προϊόντος, πρώτης ύλης ή συστατικού, καθώς και κάθε πρόσωπο που εμφανίζεται ως παραγωγός του προϊόντος επιθέτοντας σε αυτό την επωνυμία, το σήμα ή άλλο διακριτικό του γνώρισμα. Προϊόντα με την έννοια αυτού του άρθρου θεωρούνται και τα κινητά πράγματα που ενσωματώθηκαν ως συστατικά σε άλλα πράγματα κινητά ή ακίνητα. Προϊόντα θεωρούνται επίσης οι φυσικές δυνάμεις, ιδίως το ηλεκτρικό ρεύμα και η θερμότητα, εφόσον υπόκεινται σε εξουσίαση, όταν περιορίζονται σε ορισμένο χώρο.

3. Όποιος εισαγει ένα προϊόν για πώληση, χρηματοδοτική ή άλλη μίσθωση ή άλλη μορφή διανομή στα πλαίσια της επαγγελματικής εμπορικής του δραστηριότητας ευθύνεται όπως ο παραγωγός.

4. Όταν η ταυτότητα του παραγωγού είναι άγνωστη, κάθε προμηθευτής του προϊόντος θεωρείται για την εφαρμογή του νόμου αυτού παραγωγός, εκτός αν μέσα σε εύλογο χρόνο ενημερώσει τον καταναλωτή για την ταυτότητα του παραγωγού ή εκείνου που του προμήθευσε το προϊόν. Το ίδιο ισχύει και για τον προμηθευτή προϊόντων εισαγωγής, όταν η ταυτότητα του εισαγωγέα είναι άγνωστη, έστω και αν η ταυτότητα του παραγωγού είναι γνωστή.

5. Ελαττωματικό κατά την έννοια αυτού του άρθρου είναι το προϊόν, αν δεν παρέχει την εύλογα αναμενόμενη ασφάλεια εν όψει όλων των ειδικών συνθηκών και ιδίως της εξωτερικής εμφάνισής του, της εύλογα αναμενόμενης χρησιμοποίησής του και του χρόνου κατά τον οποίο τέθηκε σε κυκλοφορία. Δεν είναι ελαττωματικό ένα προϊόν για μόνο το λόγο ότι μεταγενέστερα τέθηκε σε κυκλοφορία άλλο τελειότερο.

6. Στη ζημία της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου περιλαμβάνεται η ζημία λόγω θανάτου ή σωματικής βλάβης, καθώς και η βλάβη ή καταστροφή, εξαιτίας του ελαττωματικού προϊόντος, κάθε περιουσιακού στοιχείου του καταναλωτή, εκτός από το ίδιο το ελαττωματικό προϊόν, εφόσον κατά τη φύση του προοριζόταν και πραγματικά χρησιμοποιήθηκε από το ζημιωθέντα για προσωπική του χρήση ή κατανάλωση.

7. Η ικανοποίηση της ηθικής βλάβης διέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν για τις αδικπραξίες. Το ίδιο ισχύει και για την ψυχική οδύνη λόγω θανάτου.

8. Ο παραγωγός δεν ευθύνεται αν αποδείξει ότι:

α) δεν έθεσε το προϊόν σε κυκλοφορία,

β) το ελάττωμα δεν υπήρχε όταν το προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία,

γ) δεν κατασκεύασε το προϊόν αποβλέποντας στη διανομή του και δεν το διένειμε στα πλαίσια της επαγγελματικής του δραστηριότητας,

δ) το ελάττωμα οφείλεται στο ότι το προϊόν κατασκευάστηκε σύμφωνα με κανόνες αναγκαστικού δικαίου θεσπισμένους από δημόσια αρχή ή

ε) όταν το προϊόν τέθηκε σε κυκλοφορία, το επίπεδο επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων δεν επέτρεπε τη διαπίστωση του ελαττώματος.

9. Ο παραγωγός συστατικού δεν ευθύνεται και αν αποδείξει ότι το ελάττωμα οφείλεται στο σχεδιασμό του προϊόντος στο οποίο το συστατικό έχει ενσωματωθεί ή στις οδηγίες που παρέσχε ο κατασκευαστής του προϊόντος, οπότε παραγωγός θεωρείται ο κατασκευαστής του προϊόντος στο οποίο ενσωματώθηκε το συστατικό.

10. Εάν δύο ή περισσότερα πρόσωπα ευθύνονται για την ίδια ζημία, τα πρόσωπα αυτά ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του καταναλωτή και έχουν κατ' αλληλίων δικαίωμα αναγωγής αναλόγως προς τη συμμετοχή τους στην επέλευση της ζημίας.

11. Η ευθύνη του παραγωγού δεν μειώνεται αν η ζημία οφείλεται σωρευτικά τόσο σε ελάττωμα του προϊόντος όσο και σε πράξη ή παράλειψη τρίτου, μπορεί όμως εν όψει όλων των ειδικών συνθηκών να μειωθεί ή και να αρθεί, όταν συντρέχει πταίσμα του ζημιωθέντος ή προσώπου για το οποίο ευθύνεται ο ζημιωθείς.

12. Κάθε συμφωνία περιορισμού ή απαλλαγής του παραγωγού από την ευθύνη του είναι άκυρη.

13. Οι αξιώσεις κατά του παραγωγού για ζημίες παραγράφονται μετά τριετία από το ο ζημιωθείς πληροφόρησε ή οφείλει να πληροφορηθεί τη ζημία, το ελάττωμα και την ταυτότητα του παραγωγού. Μετά δεκαετία από την κυκλοφορία του συγκεκριμένου προϊόντος επέρχεται απόσβεση των δικαιωμάτων του ζημιωθέντος κατά του παραγωγού.

Άρθρο 7

Υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών

1. Οι προμηθευτές υποχρεούνται να διαθέτουν στην αγορά μόνο ασφαλή προϊόντα.

2. Ασφαλές θεωρείται ένα προϊόν όταν, υπό συνθήκες ή ευλόγως προβλεπόμενες συνθήκες χρήσης, συμπεριλαμβανομένης της διάρκειας χρήσης, δεν παρουσιάζει κανένα κίνδυνο ή παρουσιάζει μόνο κινδύνους χαμηλού επιπέδου που συνδέονται με τη χρήση του προϊόντος και θεωρούνται ως αποδεκτά στα πλαίσια ενός υψηλού βαθμού προστασίας της υγείας και ασφάλειας των ανθρώπων, λαμβανομένων ιδίως υπόψη:

α) των χαρακτηριστικών του προϊόντος, και ιδίως της σύνθεσής του, της συσκευασίας του, του τρόπου συντηρήσής του και της συντήρησής του,

β) των επιπτώσεων που έχει το προϊόν αυτό σε άλλα, στην περίπτωση που είναι ευλόγως δυνατό να προβλεφθεί ότι τα προϊόντα αυτά θα χρησιμοποιηθούν μαζί,

γ) της παρουσίας του προϊόντος, της επισήμανσής του, των τυχόν οδηγιών χρήσης του και του τρόπου διάθεσής του μετά τη χρήση του, καθώς και κάθε άλλης οδηγίας που προέρχεται από τον κατασκευαστή και

δ) των κατηγοριών των καταναλωτών που αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο λόγω χρησιμοποίησης του προϊόντος, και ιδίως των παιδιών.

3. Μόνη η δυνατότητα επίτευξης υψηλότερου βαθμού ασφάλειας ή προμήθειας άλλων προϊόντων που παρουσιάζουν μικρότερο κίνδυνο, δεν συιστά επαρκή λόγο για το χαρακτηρισμό ενός προϊόντος ως ανασφαλούς ή επικίνδυνου.

4. Οι προμηθευτές θεωρούνται ότι συμμορφώθηκαν με την υποχρέωση διάθεσης ασφαλών προϊόντων, όταν αυτά ανταποκρίνονται προς τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ελληνικού δικαίου, καθώς και προς τα πρότυπα που έχουν θεσπιστεί για την υγεία και ασφάλεια των καταναλωτών.

5. Προϊόντα που, χρησιμοποιούμενα υπο κανονικές και δυνάμενες να προβλεφθούν συνθήκες, παρουσιάζουν σοβαρούς και άμεσους κινδύνους για την ασφάλεια και υγεία των καταναλωτών, δεσμεύονται προληπτικώς από την κατά περίπτωση αρμόδια αρχή. Η απόσυρση, η διάθεση υπό προϋποθέσεις, η αποδέσμευση, η καταστροφή και γενικά η τύχη των ανωτέρω προϊόντων ρυθμίζεται με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου ή του τυχόν άλλου αρμόδιου υπουργού.

Άρθρο 8

Ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες

1. Ο παρέχων υπηρεσίες ευθύνεται για κάθε ζημία που προκάλεσε υπαιτίως κατά την παροχή των υπηρεσιών.

2. Δεν είναι υπηρεσία, με την έννοια αυτού του άρθρου, παροχή η οποία έχει ως άμεσο και αποκλειστικό αντικείμενο την κατασκευή προϊόντων ή τη μεταβίβαση εμπραγμάτων δικαιωμάτων ή δικαιωμάτων πνευματικής

ιδιοκτησίας. Ως παρέχων υπηρεσίας θεωρείται όποιος παρέχει κατά τρόπο ανεξάρτητο υπηρεσία στο πλαίσιο της άσκησης επαγγελματικής δραστηριότητας.

3. Ο ζημιωθείς υποχρεούται να αποδείξει τη ζημία και την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της παροχής της υπηρεσίας και της ζημίας.

4. Ο παρέχων τις υπηρεσίες φέρει το βάρος της αποδείξης της έλλειψης υπαιτιότητας. Για την εκτίμηση της έλλειψης υπαιτιότητας λαμβάνονται υπόψη η ευλόγως προσδεκόμενη ασφάλεια και το σύνολο των ειδικών συνθηκών και ιδιαίτερα:

α) η φύση και το αντικείμενο της υπηρεσίας, ιδίως σε σχέση με το βαθμό επικινδυνότητάς της,

β) η εξωτερική μορφή της υπηρεσίας,

γ) ο χρόνος παροχής της υπηρεσίας,

δ) η ελευθερία δράσης που αφήνεται στο ζημιωθέντα στο πλαίσιο της υπηρεσίας,

ε) το αν ο ζημιωθείς ανήκει σε κατηγορία μειονεκτούντων ή ευπρόσβλητων προσώπων και στ) το αν η παρεχόμενη υπηρεσία αποτελεί εθελοντική προσφορά του παρέχοντος.

5. Μόνη η ύπαρξη ή δυνατότητα τελειότερης υπηρεσίας κατά το χρόνο παροχής της υπηρεσίας ή μεταγενέστερα δεν συνιστά υπαιτιότητα.

6. Οι διατάξεις για τη συνυπευθυνότητα, τη μείωση ή άρση της ευθύνης και την απαγόρευση απαλλακτικών ρητρών των παραγράφων 10, 11 και 12 του άρθρου 6 εφαρμόζονται αναλογικά και στην ευθύνη του παρέχοντος υπηρεσίες.

Άρθρο 9

Διαφήμιση

1. Διαφήμιση κατά την έννοια του νόμου αυτού είναι κάθε ανακοίνωση που γίνεται στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας με στόχο την προώθηση της διάθεσης αγαθών ή υπηρεσιών.

2. Απαγορεύεται κάθε διαφήμιση το περιεχόμενο ή η μορφή της οποίας προκαλεί ή ενδέχεται να προκαλέσει πλάνη στα πρόσωπα στα οποία απευθύνεται ή στον οποίων τη γνώση περιέρχεται και, εξαιτίας της πλάνης αυτής, μπορεί να επηρεάσει την οικονομική τους συμπεριφορά (παραπλανητική διαφήμιση).

3. Για να κριθεί αν μία διαφήμιση είναι παραπλανητική, λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία της και ιδίως οι ενδείξεις σχετικά με:

α) τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του αγαθού ή της υπηρεσίας, όπως η διαθεσιμότητα, η φύση, η εκτέλεση, η σύνθεση, η μέθοδος και η ημερομηνία κατασκευής ή παροχής, η καταλληλότητα, οι χρήσεις, η ποσότητα, οι προδιαγραφές, η γεωγραφική ή εμπορική προέλευση και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα, τα επιστημονικά ή τεχνολογικά δεδομένα και τα αναμενόμενα από τη χρήση τους αποτελέσματα ή τα αποτελέσματα των δοκιμών ή ελέγχων,

β) την τιμή, τον τρόπο διαμόρφωσής της και τους όρους υπό τους οποίους παρέχονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες, όπως οι όροι πληρωμής ή πίστωσης, παράδοσης, ανταλλαγής, επιστροφής, επισκευής, συντήρησης και εγγύησης και

γ) την ιδιότητα, τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τα δικαιώματα του διαφημιζομένου, όπως η ταυτότητα και η παρουσία του, οι δεξιότητες και τα δικαιώματα βιομηχανικής, εμπορικής ή πνευματικής ιδιοκτησίας, τα βραβεία και οι διακρίσεις του.

4. Παραπλανητική λογίζεται και κάθε διαφήμιση, όταν:

α) η πειστικότητα της βασίζεται στη μαρτυρία προσώπων στα οποία αποδίδεται ανύπαρκτη επιστημονική ιδιότητα, ειδικότητα ή αυθεντία ή τα οποία δεν έχουν επιτρέψει εγγράφως τη χρήση της μαρτυρίας τους στη διαφήμιση,

β) η πειστικότητα της στηρίζεται στην ιδέα ότι η τεχνολογία ή η επιστήμη ορισμένης χώρας, άλλης από τη χώρα προέλευσης, είναι άμεσα ή έμμεσα δηλωτικές της ποιότητας των διαφημιζόμενων προϊόντων,

γ) εμφανίζεται με τη μορφή δημοσιογραφικής έρευνας, σχολίου ή επιστημονικής ανακοίνωσης, χωρίς να δηλώνεται ρητά και ευδιάκριτα ότι πρόκειται για διαφήμιση, ή

δ) περιέχει επιστημονικούς όρους ή ιδιωματοποιούς, αποτελέσματα ερευνών ή περικοπές κειμένων επιστημονικού ή τεχνικού χαρακτήρα με σκοπό να προσδώσει στη διαφημιστική ανακοίνωση επιστημονική βάση που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

5. Απαγορεύεται κάθε διαφήμιση που προσβάλλει τα χρηστά ήθη (αθέμιτη διαφήμιση).

6. Αθέμιτη είναι ιδιαίτερα η διαφήμιση που:

α) έχει στόχο ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα την πρόκληση ή εκμετάλλευση αισθημάτων φόβου, προλήψεων ή δεισιδαιμονιών ή την εξώθηση σε εγκληματικές πράξεις,

β) διακρίνει μειωτικά κοινωνικές ομάδες με βάση το φύλο, τη φυλή, την ηλικία, το θρήσκευμα, την εθνικότητα, την καταγωγή, τις πεποιθήσεις και τις φυσικές ή ψυχικές ιδιαιτερότητες,

γ) δημιουργεί την εικόνα υπερβολικά δελεαστικής προσφοράς, ιδίως σε παιδιά, νέους και στις πιο ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού,

δ) απευθύνει το διαφημιστικό μήνυμα κατευθείαν στο υποσυνείδητο, χωρίς να αφήνει στο δέκτη του μηνύματος τη δυνατότητα κριτικής ή

ε) προβάλλει εμμέσως προϊόντα άλλα από εκείνα που αποτελούν το εμφανές περιεχόμενο του διαφημιστικού μηνύματος, χωρίς η προβολή αυτή να αποτελεί νοηματικό ουσιώδες και αναπόσπαστο τμήμα του.

7. Η ειδική νομοθεσία της ραδιοτηλεόρασης μπορεί να προβλέπει και άλλες περιπτώσεις χαρακτηρισμού της ραδιοτηλεοπτικής διαφήμισης ως αθέμιτης για την προστασία της παιδικής ηλικίας και άλλων ευάλωτων στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα μαζικής επικοινωνίας κατηγοριών του πληθυσμού.

8. Η διαφήμιση που προσδιορίζει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητα συγκεκριμένου ανταγωνιστή ή των ομοειδών αγαθών ή υπηρεσιών που εκείνος προσφέρει (συγκριτική διαφήμιση) επιτρέπεται εφόσον συγκρίνει με αντικειμενικό τρόπο τα ουσιώδη, συναφή, επαληθεύσιμα και επιλεγμένα με αμεροληψία χαρακτηριστικά ανταγωνιστικών αγαθών ή υπηρεσιών και:

α) δεν είναι παραπλανητική,

β) δεν προκαλεί σύγχυση στην αγορά μεταξύ του διαφημιζομένου και ενός ανταγωνιστή ή μεταξύ ανταγωνιστών του διαφημιζομένου ή μεταξύ των σημάτων, άλλων διακριτικών γνωρισμάτων, αγαθών ή υπηρεσιών του διαφημιζομένου και ενός ανταγωνιστή ή περισσοτέρων ανταγωνιστών μεταξύ τους,

γ) δεν είναι υποτιμητική, δυσφημιστική ή περιφρονητική για έναν ανταγωνιστή ή για τα σήματα, άλλα διακριτικά γνωρίσματα, αγαθά, υπηρεσίες ή δραστηριότητές του και

δ) δεν επιδιώκει κατά κύριο λόγο να επωφεληθεί από τη φήμη σήματος ή άλλου διακριτικού γνωρισματος ανταγωνιστή.

9. Η μνεία ή αναπαράγωγή σε διαφημίσεις των αποτελεσμάτων συγκριτικών δοκιμών για αγαθά ή υπηρεσίες, που έχουν διεξαχθεί από τρίτους, επιτρέπεται μόνο με την έγγραφη συναίνεση του υπεύθυνου για τη δοκιμή προσώπου. Στην περίπτωση αυτή, ο διαφημιζόμενος ευθύνεται για τη συγκριτική δοκιμή σαν αυτή να είχε διεξαχθεί από τον ίδιο ή υπό την καθοδήγησή του.

10. Η μετάδοση διαφημιστικού μηνύματος απευθείας στον καταναλωτή μέσω τηλεφώνου, τηλεομοιοτυπίας (φαξ), ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αυτόματης κλήσης ή άλλου ηλεκτρονικού μέσου επικοινωνίας επιτρέπεται μόνο αν συναινεί ρητά ο καταναλωτής.

11. Αναξάρτητα από τον περιορισμό της προηγούμενης παραγράφου, η μετάδοση διαφημιστικού μηνύματος απευθείας στον καταναλωτή με οποιονδήποτε τρόπο άμεσης επικοινωνίας (άμεση διαφήμιση) επιτρέπεται μόνο αν ο προμηθευτής ή άλλος για λογαριασμό του προμηθευτή κάνει χρήση στοιχείων ή πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα του καταναλωτή που περιήλθαν σε γνώση του από προηγούμενες συναλλακτικές σχέσεις του με τον καταναλωτή, από γενικά προσεγγίσιμες πηγές, όπως κατάλογο ή άλλα δημοσιευμένα στοιχεία, ή από άλλο φυσικό ή νόμικο πρόσωπο, εφόσον ο καταναλωτής εγκρίνει ρητά τη μεταβίβαση των προσωπικών του στοιχείων για το σκοπό της άμεσης διαφήμισης. Ο διαφημιστής είναι υποχρεωμένος να αναφέρει στον καταναλωτή τον τρόπο με τον οποίο περιήλθαν σε γνώση του τα προσωπικά στοιχεία του καταναλωτή.

12. Στις περιπτώσεις των παραγράφων 10 και 11, ο προμηθευτής οφείλει να διακόψει κάθε μορφή άμεσης διαφήμισης και να διαγράψει τα προσωπικά στοιχεία του καταναλωτή, εφόσον το ζητήσει ο καταναλωτής.

13. Η άμεση διαφήμιση θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να μην προσβάλλει την ιδιωτική ζωή του καταναλωτή.

14. Με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορούν να θεσπίζονται ειδικοί κανόνες για τη διαφήμιση ειδικών κατηγοριών προϊόντων ή υπηρεσιών ώστε να εξασφαλιστεί η πραγματική δυνατότητα του καταναλωτή να πληρωθείται τις πμές και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και υπηρεσιών για να μπορεί να κρίνει την ποιότητα και την τιμή.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 10

Ενώσεις καταναλωτών - Συλλογικά μέσα προστασίας

1. Οι ενώσεις καταναλωτών συγκροτούνται ως σωματεία και διέπονται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού και του Αστικού Κώδικα. Οι ενώσεις καταναλωτών έχουν αποκλειστικό σκοπό την προστασία των συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού. Εκπροσωπούν τους καταναλωτές στα όργανα στα οποία προβλέπεται η εκπροσώπηση καταναλωτών, ενημερώνουν και συμβουλεύουν τους καταναλωτές, τους αντιπροσωπεύουν δικαστικά και εξώδικα και ασκούν συλλογικές αγωγές κατά τις διατάξεις του νόμου.

2. Μέλη της ένωσης καταναλωτών είναι φυσικά πρόσωπα. Για να συσταθεί ένωση καταναλωτών χρειάζονται εκατό τουλάχιστον πρόσωπα. Σε δήμους ή κοινότητες με πληθυσμό μέχρι τριών χιλιάδων κατοίκων αρκούν

είκοσι πρόσωπα. Κανείς δεν επιτρέπεται να συμμετέχει σε περισσότερες από μία ενώσεις καταναλωτών. Οι εγγραφές πέρα της πρώτης είναι άκυρες.

3. Πόροι των ενώσεων καταναλωτών είναι αποκλειστικά:

- α) οι συνδρομές των μελών τους,
- β) οι συνδρομές και λοιπές εισπράξεις από τη διάθεση των εντύπων που εκδίδουν οι ενώσεις,
- γ) εισπράξεις από δημοσίες εκδηλώσεις,
- δ) κρατική επιχορήγηση ή επιχορήγηση από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και
- ε) επιχορήγηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διεθνών οργανισμών και διεθνών ενώσεων καταναλωτών.

4. Αποκλείεται η οποιασδήποτε άλλης μορφής ιδιωτική χρηματοδότηση με πράξη εν ζωή. Απαγορεύεται στις ενώσεις καταναλωτών οποιασδήποτε διαφήμιση επιχειρήσεων.

5. Οι ενώσεις καταναλωτών αποκτούν νομική προσωπικότητα με την εγγραφή τους στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών. Εγγραφή στο βιβλίο σωματείων δεν απαιτείται, οι διατάξεις όμως που το διέπουν εφαρμόζονται αναλόγως για το μητρώο ενώσεων καταναλωτών.

6. Σε κάθε νομαρχία πρέπει μητρώο ενώσεων καταναλωτών του νομού. Το μητρώο είναι δημόσιο βιβλίο. Καθένας μπορεί να το συμβουλευτεί και να ζητήσει αντίγραφο ή πιστοποιητικό οποιασδήποτε εγγραφής του. Στο Υπουργείο Εμπορίου τηρείται συγκεντρωτικό μητρώο για όλες τις ενώσεις καταναλωτών της χώρας. Ο αριθμός μητρώου ενώσεων καταναλωτών εγγραφεται υποχρεωτικά στα έντυπα, στη σφραγίδα και στα έγγραφα των ενώσεων καταναλωτών.

7. Κάθε ένωση καταναλωτών έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει πληροφορίες για θέματα που ενάγονται στα συμφέροντα του καταναλωτικού κοινού από τις δημόσιες υπηρεσίες, τους δημόσιους οργανισμούς, τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και τις ανεξάρτητες επιτροπές που λειτουργούν στα πλαίσια της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης.

8. Κάθε ένωση καταναλωτών νομιμοποιείται να ζητεί για τα δικαιώματα των μελών της ως καταναλωτών έννομη προστασία, δικαστικά ή διοικητικά, οποιασδήποτε μορφής. Ιδίως νομιμοποιείται να ασκεί αγωγή, αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, αίτηση ακύρωσης ή προσφυγή κατά διοικητικών πράξεων και παράσταση πολιτικής αγωγής. Κάθε ένωση καταναλωτών δικαιούται να παρεμβαίνει προσθέτως σε εκκρεμείς δίκες μελών της για την υποστήριξη των δικαιωμάτων τους ως καταναλωτών.

9. Ενώσεις καταναλωτών που έχουν τουλάχιστον πεντακόσια ενεργά μέλη και έχουν εγγραφεί στο μητρώο ενώσεων καταναλωτών πριν από δύο τουλάχιστον έτη μπορούν να ασκούν κάθε είδους αγωγή για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού (σύλλογική αγωγή).

Ιδίως μπορούν να ζητήσουν:

- α) Την παράλειψη παράνομης συμπεριφοράς του προμηθευτή, ακόμη και πριν αυτή εκδηλωθεί, ιδίως όταν συνίσταται στη διατύπωση καταχρηστικών γενικών όρων των συναλλαγών, σε απαγορευμένες πωλήσεις εκτός καταστήματος ή από απόσταση ή σε παραβάσεις υποχρεώσεων εξυπηρέτησης μετά την πώληση, στην παραγωγή, εισαγωγή ή διάθεση ελαττωματικών προϊόντων επικινδύνων για την ασφάλεια ή την υγεία του κοινού, στην παροχή ελαττωματικών υπηρεσιών ή στην παρα-

πλανητική, αθέμιτη, συγκριτική ή άμεση διαφήμιση. Μπορούν να ζητήσουν τη δέσμευση, την απόσυρση ή την καταστροφή ελαττωματικών προϊόντων επικίνδυνων για την ασφάλεια ή την υγεία του κοινού. Μπορούν επίσης να ζητήσουν την απανόρθωση παραπλανητικής ή συγκριτικής διαφήμισης με κάθε πρόσφορο τρόπο, στον οποίο περιλαμβάνεται και η απανόρθωση διαφήμιση με έξοδα του διαφημιζομένου.

β) Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Για τον καθορισμό της χρηματικής ικανοποίησης, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ιδίως την ένταση της προσβολής της έννομης τάξης που συνιστά η παράνομη συμπεριφορά, το μέγεθος της εναγομένης επεξεργασίας του προμηθευτή και ιδίως τον ετήσιο κύκλο εργασιών της, καθώς και τις ανάγκες της γενικής και της ειδικής πρόληψης.

γ) Τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για την εξασφάλιση των απαιτήσεών τους για παράλειψη ή χρηματική ικανοποίηση μέχρι την έκδοση εκτελεστής απόφασης. Σε περίπτωση ελαττωματικών προϊόντων επικίνδυνων για την ασφάλεια ή την υγεία του κοινού, μπορεί να διαταχθεί ως ασφαλιστικό μέτρο η δέσμευση των προϊόντων.

10. Συλλογική αγωγή κατά τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου μπορούν να ασκήσουν από κοινού περισσότερες ενώσεις καταναλωτών ακόμη και αν καθεμιά από αυτές έχει μικρότερο αριθμό ενεργών μελών από το προβλεπόμενο κατώτατο όριο, αρκεί τα ενεργά μέλη όλων αθροιστικά των ενώσεων να υπερβαίνουν το όριο αυτό. Η συλλογική αγωγή ασκείται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου της ένωσης καταναλωτών. Ενεργά μέλη λογίζονται όσα έχουν εκπληρώσει τις ταμειακές τους υποχρεώσεις. Ο αριθμός αποδεικνύεται με κοινή υπεύθυνη δήλωση των μελών του διοικητικού συμβουλίου της ένωσης καταναλωτών. Η συλλογική αγωγή ασκείται σε αποκλειστική προθεσμία έξι μηνών από την τελευταία εκδήλωση της παράνομης συμπεριφοράς που αποτελεί τη βάση της.

11. Αποκλειστική αρμοδιότητα για την εκδίκαση συλλογικής αγωγής έχει το πολυμελές πρωτοδικείο της κατοικίας ή έδρας του εναγομένου. Όταν αντικείμενο της συλλογικής αγωγής είναι ραδιοηλεκτρονική διαφήμιση, αποκλειστικό αρμόδιο είναι το πολυμελές πρωτοδικείο της έδρας του ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού.

12. Συλλογικές αγωγές κατά τις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 9 αυτού του άρθρου δικάζονται στη συντομότερη δυνατή δικάσιμο κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την προσωρινή εκτέλεση της απόφασης. Η απόφαση παράγει τα αποτελέσματά της έναντι πάντων, και αν δεν ήταν διάδικα.

13. Χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης κατά την παράγραφο 9 αυτού του άρθρου παρέχεται μία μόνο φορά. Το επιδικαζόμενο ποσό διατίθεται για κοινωνοφελείς σκοπούς σχετικούς με την προστασία του καταναλωτή. Με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου, που εκδίδεται μετά γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών, ρυθμίζεται ο τρόπος διάθεσης των επιδικαζόμενων ποσών.

14. Αν αίτημα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης απορριφθεί τελεσίδικα ως προφανώς άδικο, ο εναγόμενος προμηθευτής μπορεί να ζητήσει με αγωγή του αποζημίωση από την ενάγουσα ένωση καταναλωτών και προσωπικά από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, τα οποία ευθύνονται εις ολόκληρον.

15. Τη συλλογική αγωγή της παραγράφου 9 μπορούν να ασκούν εναντίον των προμηθευτών και τα εμπορικά και βιομηχανικά, βιοτεχνικά και επαγγελματικά επιμελητήρια. Οι διατάξεις των παραγράφων 11 έως και 14 εφαρμόζονται αναλόγως.

16. Οι ενώσεις καταναλωτών δεν δικαιούνται αμοιβής από τα μέλη τους για ατομικά ή συλλογικά μέσα προστασίας που τους παρέχουν.

17. Οι ενώσεις καταναλωτών ευθύνονται για την ακρίβεια των πληροφοριών που ανακοινώνουν προς ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού.

18. Η εκ μέρους ένωσης καταναλωτών ανακοίνωση στο καταναλωτικό κοινό επανειλημμένα αναληθών πληροφοριών αποτελεί λόγο έκπτωσης του διοικητικού της συμβουλίου. Την έκπτωση ζητούν, μέσα σε προθεσμία έξι μηνών από την τελευταία ανακοίνωση αναληθούς πληροφορίας, οποιοδήποτε μέλος της ένωσης, οποιοδήποτε βλάπτεται από την αναληθεία και ο εισαγγελέας αυτεπαγγέλτως. Το δικαστήριο, που δικάζει κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, αν κάνει δεκτή την αίτηση, διορίζει με την ίδια απόφαση προσωρινό διοικητικό συμβούλιο. Τα μέλη που εκπίπτουν δεν είναι επανεκλόγιστο για μια τριετία από την έκπτωσή τους. Το διοικητικό συμβούλιο δεν εκπίπτει, εάν οι αναληθείς πληροφορίες ή ο τρόπος μετάδοσής τους είναι μικρής σημασίας ή αν η αναληθεία δεν οφείλεται σε δόλο ή βαριά αμέλεια των μελών του.

19. Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διάλυση ένωσης καταναλωτών αν αυτή άσκησε κατ' επανάληψη αγωγές χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη που απορριφθηκαν τελεσίδικα ως προφανώς άδικο βάσει, εφόσον οι αγωγές αυτές ασκήθηκαν με δόλο ή από βαριά αμέλεια. Στην περίπτωση αυτήν, τη διάλυση ζητούν, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία ενός έτους από την τελεσίδικια της τελευταίας απορριπτικής απόφασης, ο προμηθευτής που υπήρξε εναγόμενος σε δίκη στην οποία εκδόθηκε τέτοια απορριπτική απόφαση ή ο εισαγγελέας αυτεπαγγέλτως.

Άρθρο 11

Φιλικός διακανονισμός καταναλωτικών διαφορών

1. Σε κάθε νομαρχία συνιστάται από τον αρμόδιο νομάρχη, μέσα σε έξι μήνες από τη δημοσίευση του νόμου αυτού, επιτροπή φιλικού διακανονισμού για την εξώδικη επίλυση των διαφορών ανάμεσα σε προμηθευτές και σε καταναλωτές ή ενώσεις καταναλωτών.

2. Η επιτροπή είναι τριμελής και αποτελείται από:

α) Ένα δικηγόρο, μέλος του οικείου δικηγορικού συλλόγου, που ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, από το διοικητικό συμβούλιο του δικηγορικού συλλόγου, ως πρόεδρος.

β) Έναν εκπρόσωπο του τοπικού εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου, που ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, από το διοικητικό συμβούλιο του επιμελητηρίου. Στους νομούς όπου υπάρχουν βιοτεχνικά και επαγγελματικά επιμελητήρια, το διοικητικό τους συμβούλιο ορίζει επίσης έναν εκπρόσωπο με τον αναπληρωτή του. Στη σύνθεση της επιτροπής μετέχει ο εκπρόσωπος του επιμελητηρίου που είναι υλικά αρμόδιο για τον προμηθευτή. Όπου είναι επικτό, κάθε επιμελητήριο ορίζει ανά έναν εκπρόσωπο κάθε κλάδου της αγοράς με τον αναπληρωτή του, ώστε αυτός να μετέχει στη συγκρότηση της επιτροπής όταν κρίνεται διαφορά που ανάγεται στη δραστηριότητα μέλους του στον

αντίστοιχο κλάδο της αγοράς και

γ) Έναν εκπρόσωπο των τοπικών ενώσεων καταναλωτών, που ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, από τα διοικητικά συμβούλια των ενώσεων. Όπου τέτοιες ενώσεις δεν υπάρχουν, στην επιτροπή συμμετέχει ως τρίτο μέλος εκπρόσωπος του τοπικού εργατικού κέντρου, που ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, από τη διοίκηση του κέντρου. Ο γραμματέας της επιτροπής ορίζεται, με τον αναπληρωτή του, από το νομάρχη, μεταξύ των υπαλλήλων της υπηρεσίας εμπορίου της νομαρχίας.

3. Όπου ο αριθμός υποθέσεων ή οι ειδικές συνθήκες του νόμου το απαιτούν, μπορούν να συνιστώνται περισσότερες επιτροπές.

4. Τα μέλη των επιτροπών ορίζονται στην αρχή κάθε έτους με ετήσια θητεία, η οποία μπορεί να ανανεώνεται απεριόριστα. Στα μέλη των επιτροπών φιλικού διακανονισμού δεν καταβάλλεται αποζημίωση.

5. Αρμόδια είναι η επιτροπή του νομού όπου εκτελέστηκε ή συμφωνήθηκε να εκτελεστεί η παραχή του προμηθευτή στον καταναλωτή.

6. Οι υποθέσεις εισάγονται στην επιτροπή ύστερα από αίτηση του καταναλωτή ή της τοπικής ένωσης καταναλωτών. Οι υποθέσεις συζητούνται κατά τη σειρά που ορίζει ο πρόεδρος μέσα σε δεκαπέντε (15) το πολύ ημέρες από την υποβολή της αίτησης και ύστερα από πρόσκληση των ενδιαφερομένων πριν από πέντε (5) ημέρες τουλάχιστον. Όταν οι ειδικές συνθήκες το απαιτούν, οι προθεσμίες αυτές μπορούν, με απόφαση του προέδρου της επιτροπής, να παρατείνονται για πέντε (5) το πολύ ημέρες. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξουσιοδοτήσουν τρίτο, δικηγόρο ή μη, να τους εκπροσωπήσει στη διαδικασία.

7. Η επιτροπή κρίνει κατά το ισχύον δίκαιο. Συμπληρωματικά λαμβάνονται υπόψη τα συναλλακτικά ήθη. Η επιτροπή μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από δημόσιες υπηρεσίες, δημόσιους οργανισμούς, επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, επιμελητήρια και επαγγελματικούς συλλόγους.

8. Η επιτροπή κρίνει κατά πλειοψηφία και τα πορίσματα της κοινοποιούνται με έγγραφο στους ενδιαφερομένους μέσα σε επτά (7) το πολύ ημέρες από τη συζήτηση. Τα πορίσματα της επιτροπής δεν υπόκεινται σε προσβολή, αναθεώρηση ή ανάκληση, δεν είναι εκτελεστά, δεν παράγουν δεδικασμένο και δεν αναστέλλουν ούτε επηρεάζουν την πορεία οποιασδήποτε άλλης διαδικασίας, μπορούν όμως να λαμβάνονται υπόψη από τα δικαστήρια για τη συναγωγή δικαστικών τεκμηρίων.

9. Τα πορίσματα της επιτροπής αρχαιοθετούνται στη νομαρχία και καθένας μπορεί να λάβει γνώση και να ζητήσει αντίγραφο.

10. Με απόφαση του αρμόδιου νομάρχη που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ρυθμίζονται, όπου υπάρχει ανάγκη, οι τεχνικές λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου αυτού.

Άρθρο 12

Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών

1. Συστήνεται Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών ως συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό όργανο του Υπουργού Εμπορίου. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών εκφράζει τις θέσεις των καταναλωτών για θέματα προστασίας των καταναλωτών, υποβάλλει προτάσεις για την προώθηση των συμφερόντων τους και τη διασφάλιση των

δικαιωμάτων τους και εκδίδει γνωμοδοτήσεις σε καταναλωτικά θέματα και ιδίως για όλα τα νομοσχέδια και τις διατάξεις που αφορούν τους καταναλωτές.

2. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών αποτελείται από:

α) εννέα εκπροσώπους των ενώσεων καταναλωτών,
β) δύο πρόσωπα με ειδικευμένες γνώσεις σε θέματα προστασίας καταναλωτή,

γ) έναν εκπρόσωπο της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος,

δ) έναν εκπρόσωπο της Ανώτατης Διοικητικής Επιτροπής Δημοσίων Υπαλλήλων,

ε) έναν εκπρόσωπο της Πανελληνίας Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών,

στ) έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης των Επιμελητηρίων,

ζ) έναν εκπρόσωπο του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών,

η) έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Εμπορικών Συλλόγων,

θ) έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας και

ι) το διευθυντή της Διεύθυνσης Τεχνικού Ελέγχου Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Εμπορίου.

3. Τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών διορίζονται με τους αναπληρωτές τους ύστερα από πρόταση αντιπροσωπευτικών καταναλωτικών ενώσεων και λοιπών φορέων με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η θητεία των μελών είναι τριετής. Η θητεία των τακτικών και αναπληρωματικών μελών λήγει πριν από τη λήξη της τριετίας λόγω θανάτου, παραίτησης ή διακοπής της συμμετοχής τους στο φορέα που εκπροσωπούν.

4. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών εκλέγει κάθε έτος, από τα μέλη του, ένα συντονιστή μαζί με τον αναπληρωτή του. Χρέη γραμματέα του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών εκτελεί υπάλληλος του Υπουργείου Εμπορίου που ορίζεται από τον Υπουργό.

5. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών εκδίδει τον κανονισμό λειτουργίας του που εγκρίνεται με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου.

6. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις (4) φορές το χρόνο. Στις συνεδριάσεις συμμετέχει ο Υπουργός Εμπορίου, αναπληρούμενος από το Γενικό Γραμματέα. Εφόσον στις συνεδριάσεις του συζητούνται θέματα που αφορούν και τις αρμοδιότητες άλλων υπουργών, μπορούν να συμμετάσχουν και αυτοί ή οι εκπρόσωποί τους.

7. Ο συντονιστής του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών ορίζει, σε συνεννόηση με τον Υπουργό Εμπορίου, την ημερήσια διάταξη. Ο συντονιστής καλεί τα μέλη εγγράφως και τους ανακοινώνει την ημερήσια διάταξη. Ο συντονιστής μπορεί, σε συνεννόηση με τον Υπουργό Εμπορίου, να καλεί στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου και εκπροσώπους άλλων παραγωγικών τάξεων, ιδιώτες ή άλλα πρόσωπα, για να εκφράσουν γνώμη χωρίς ψήφο.

8. Το Συμβούλιο γνωμοδοτεί έγκυρα όταν κατά τη συζήτηση παρίσταται η πλειοψηφία των μελών του. Οι γνωμοδοτήσεις πρέπει να συγκεντρώνουν την πλειοψηφία των παρόντων. Σε κάθε περίπτωση καταχωρίζονται και οι απόψεις της μειοψηφίας.

9. Το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών μπορεί να συνιστά επιτροπές μελετών ή ομάδες εργασίας που θα υποβοηθούν το έργο του.

10. Η κάλυψη των δαπανών του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εμπορίου.

11. Τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών και των επιτροπών της παραγράφου 9 του παρόντος άρθρου δεν αμείβονται για τη συμμετοχή τους στο Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών και στις πιο πάνω επιτροπές. Τα μέλη που διαμένουν εκτός Αθηνών λαμβάνουν έξοδα κινήσεως.

Άρθρο 13

Επιτροπή Προστασίας των Καταναλωτών των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών

1. Συνιστάται Επιτροπή Προστασίας των Καταναλωτών των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών. Η Επιτροπή συγκροτείται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και απαρτίζεται από:

α) το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εμπορίου ως πρόεδρο.

β) το Διευθυντή της Διεύθυνσης Επιχειρησιακού Σχεδιασμού Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

γ) δύο εκπροσώπους των καταναλωτών που προτείνονται από το Εθνικό Συμβούλιο Καταναλωτών και

δ) έναν εκπρόσωπο της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας που προτείνεται από αυτήν.

Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής συμμετέχει χωρίς ψήφο και εκπρόσωπος της δημόσιας επιχείρησης ή οργανισμού που αφορά το υπό συζήτηση θέμα.

2. Η θητεία των μελών της Επιτροπής Προστασίας των Καταναλωτών των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών είναι τριετής. Χρέη Γραμματέα εκτελεί υπάλληλος του Υπουργείου Εμπορίου που ορίζεται από τον Υπουργό. Οι λεπτομέρειες λειτουργίας της Επιτροπής καθορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Η Επιτροπή διατυπώνει προτάσεις και προβαίνει σε υποδείξεις προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς για τη βελτίωση των προϊόντων και υπηρεσιών τους και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της καλεί υποχρεωτικά ενώπιόν της εκπροσώπους των διοικήσεων των Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών να δώσουν εξηγήσεις σε παράπονα ή προβλήματα που απασχολούν τους καταναλωτές. Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί υποχρεούνται να παρέχουν στην Επιτροπή, όταν τους ζητηθεί, πληροφορίες, εξηγήσεις και κάθε είδους υποστήριξη που διευκολύνει το έργο της. Ο Υπουργός Εμπορίου, με εισήγηση της Επιτροπής, μπορεί να επιβάλλει πρόστιμο έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) δραχμές σε οποιαδήποτε δημόσια επιχείρηση ή οργανισμό παραλείπει να παράσχει τις παραπάνω πληροφορίες ή εξηγήσεις.

Άρθρο 14 Μεταβατικές Διατάξεις

1. Καταργούνται ο ν. 1961/1991 "Για την προστασία του καταναλωτή και άλλες διατάξεις", εκτός των άρθρων 51 και 53 έως 55, τα άρθρα 26 έως 29 του ν. 2000/1991 "Για την αποκρατικοποίηση, απλούστευση των διαδικασιών εκκαθάρισης, ενισχύσεως των κανόνων ανταγωνισμού και άλλες διατάξεις", καθώς και κάθε άλλη διάταξη που αντιβαίνει στις διατάξεις του νόμου αυτού ή αναφέρεται σε θέματα που ρυθμίζονται από αυτόν.

2. Δεν θίγονται οι διατάξεις για τον αθέμιτο ανταγωνισμό.

3. Για κάθε παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου από προμηθευτές επιβάλλεται από τον Υπουργό Εμπορίου πρόστιμο από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) μέχρι είκοσι εκατομμύρια (20.000.000) δρχ. Σε περίπτωση υποτροπής, το ανώτατο όριο προστίμου διπλασιάζεται. Σε περίπτωση επανειλημμένης υποτροπής, ο Υπουργός Εμπορίου, μετά από γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Καταναλωτών, μπορεί να διατάξει τη διακοπή της λειτουργίας της επιχείρησης ή τμήματός της για χρονικό διάστημα μέχρις ενός έτους.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εμπορίου, Εθνικής Οικονομίας, Δικαιοσύνης και του τυχόν κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού ρυθμίζονται τα της προσαρμογής και συμμόρφωσης προς οδηγίες, αποφάσεις, κανονισμούς και συστάσεις, που εκδίδονται από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα κατανάλωσης και προστασίας του καταναλωτή. Με τις κανονιστικές πράξεις του προηγούμενου εδαφίου μπορεί να λαμβάνεται και κάθε αναγκαίο συμπληρωματικό μέτρο για την εφαρμογή των παραπάνω πράξεων.

5. Αν σε συγκεκριμένη περίπτωση οι κοινές διατάξεις παρέχουν στον καταναλωτή μεγαλύτερη προστασία από την ειδική ρύθμιση του νόμου αυτού, εφαρμόζονται οι κοινές διατάξεις. Εξαιρούνται οι διατάξεις που αφορούν παραγραφές και αποκλειστικές προθεσμίες.

6. Άτυποι κανόνες συμπεριφοράς επαγγελματιών οργανώσεων, καθώς και άτυπα όργανα εφαρμογής των κανόνων αυτών ή επίλυσης καταναλωτικών διαφορών ειδικού χαρακτήρα δεν θίγονται από αυτόν το νόμο, εστω και αν ανάγονται σε θέματα που αυτός ρυθμίζει, στο μέτρο που δεν αντίκεινται προς τις διατάξεις του.

7. Ενώσεις καταναλωτών, που εγγράφονται στο μητρώο του άρθρου 10 παρ. 6 μέσα σε δεκαοκτώ μήνες από την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, ασκούν τις συλλογικές αγωγές του άρθρου 10 παρ. 9 και πριν από την παρέλευση διετίας από την εγγραφή τους στο μητρώο, εφόσον έχουν τουλάχιστον πεντακόσια ενεργά μέλη.

8. Απαγορεύεται στους τηλεοπτικούς σταθμούς η μετάδοση διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών μεταξύ της 7ης και της 22ης ώρας του εικοσιτετράωρου. Για την εφαρμογή αυτής της διάταξης, οι τηλεοπτικοί σταθμοί λογίζονται ως προμηθευτές με την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 4.

Άρθρο 15

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 15 Νοεμβρίου 1994

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Γ. ΚΟΥΒΕΛΑΚΗΣ

ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Κ. ΣΗΜΙΤΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους

Αθήνα, 16 Νοεμβρίου 1994

Ο ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Γ. ΚΟΥΒΕΛΑΚΗΣ

